

STRATEGJIA KOMBËTARE E PRONËSISË INTELEKTUALE

2022 - 2025

REPUBLIKA E SHQIPËRISË

MINISTRIA E FINANCAVE
DHE EKONOMISË

DIREKTORIA E PËRGJITHSHME E PRONËSISË INDUSTRIALE

STRATEGJIA KOMBËTARE E PRONËSISË
INTELEKTUALE

2022-2025

STRATEGJIA KOMBËTARE E PRONËSISË INTELEKTUALE 2022–2025

- PROPOZUAR NGA:** Ministria e Financave dhe Ekonomisë
Drejtoria e Përgjithshme e Pronësisë Industriale;
- PËRGATITUR NGA:** Grupi i punës i ngritur me urdhrin nr. 118, datë 23.9.2020, të Kryeministrit, “Për ngritjen e grupit ndërinstitucional të punës, i cili do të merret me hartimin e dokumentit strategjik për pronësinë intelektuale 2022–2025”, nën drejtimin e zëvendësministrit të MFE-së, z.Besart Kadia;
- ASISTUAR NGA:** Ekspertët e Organizatës Botërore të Pronësisë Intelektuale;
- PËRSHTATI FORMATIN:** Dokumenti u përshtat në formatin zyrtar të Strategjive nga Drejtoria e Përgjithshme e Pronësisë Industriale (DPPI).

Tiranë, qershor 2022

Grupi ndërinstitutional i punës

Nr.	Emri Mbiemri	Institucioni
1	Besart KADIA	Kryetar i Grupit Ndërinstitutional të Punës - MFE
2	Ledina BEQIRAJ	Kryetar i Sekretariatit Teknik – DPPI
3	Rudina BOLLANO	DPPI
4	Afërdita ROKAJ	DPPI
5	Maria SOLIS	DPPI
6	Sonila MEKA	DPPI
7	Përparim MEZINI	DPPI
8	Arjana DYRMISHI	MFE
9	Borana AJAZI	MINISTRIA E KULTURËS, DDA
10	Laura LIGORI	MINISTRIA E KULTURËS, DDA
11	Rezarta RAJTA	INSPEKTORATI SHTETËROR I MBIKËQYRJES SË TREGUT
12	Enea SHEQI	INSPEKTORATI SHTETËROR I MBIKËQYRJES SË TREGUT
13	Elda LIKSALA	MINISTRIA E ARSIMIT DHE SPORTIT
14	Altin FUGA	MINISTRIA
15	Bleron DOKLE	AUTORITETI I KOMUNIKIMEVE ELEKTRONIKE DHE POSTARE (AKEP)
16	Jetmir BRAHA	AUTORITETI I KOMUNIKIMEVE ELEKTRONIKE DHE POSTARE (AKEP)
17	Ina HASANKOLLI	DREJTORIA E PËRGJITHSHME E TATIMEVE
18	Jona KARAPINJALLI	MINISTRIA E DREJTËSISË
19	Rezarta ELTARI	DREJTORIA E PËRGJITHSHME E DOGANAVE
20	Flavia KANUSHI	DREJTORIA E PËRGJITHSHME E DOGANAVE
21	Lutfi MINXHOZI	DREJTORIA E PËRGJITHSHME E POLICISË
22	Viçjola HIDRI	DREJTORIA E PËRGJITHSHME E POLICISË
23	Pëllumb MOLLA	DREJTORIA E PËRGJITHSHME E POLICISË
24	Valbona ALIKAJ	AUTORITETI I MEDIAVE AUDIOVIZIVE
25	Eros SHALA	AUTORITETI I MEDIAVE AUDIOVIZIVE
26	Mariana SEMINI	SHKOLLA E MAGJISTRATURËS
27	Ador KOLEKA	SHKOLLA E MAGJISTRATURËS
28	Lauresha GREZDA	MINISTRIA E BUJQËSISË
29	Pamela RADOVANI	AUTORITETI KOMBËTAR I USHQIMIT
30	Gentiana SPAHIU	AGJENCIA KOMBËTARE PËR KËRKIM SHKENCOR DHE INOVACION
31	Astrit DAUTAJ	AGJENCIA E SIGURIMIT TË CILËSISË SË ARSIMIT PARAUNIVERSITAR
32	Erjola SOJATI	MINISTRIA E TURIZMIT DHE MJEDISIT

Ekspertët e Organizatës Botërore të Pronësisë Intelektuale dhe ekspertët e kontraktuar nga Projekti ALSIP

Nr.	Emri Mbiemri	Institucioni
	Znj.Virag Halgand Ms. Tamara Nanayakkara Ms. Thomas Dillon Ms. Anita Huss-Ekerhult Ms. Miyuki Monroig Ms. Sarah Nassar Mrs. Brunhilda Stamo Mr. Pascal Bernardoni	Përgjegjës seksioni për vendet e Evropës Qendrore dhe Baltike dhe vendet mesdhetare, Departamenti i Divizionit për Tranzicionin dhe Vendet e Zhvilluara, WIPO Këshilltar, IP për Divizionin e Biznesit, WIPO Këshilltar ligjor, Ndihmë Strategjike dhe Ndërgjegjësim, Divizionin për zbatimin e IP, WIPO (zbatimi i IPR-së) Këshilltar, Divizioni i Menaxhimit të të Drejtave të Autorit, WIPO Zyrtar i Programit, Divizioni i Menaxhimit të të Drejtave të Autorit, WIPO Këshilluese, WIPO Konsultente, GI dhe zhvillim rural Konsulent, drejtues i REDD SA
	Znj. Romana Matanovac Vučković Znj. Elvana Zhezha	PhD, ekspert IP, Kroaci – konsulent ndërkombëtar i WIPO-s i zgjedhur në konsultim me Shqipërinë PhD, konsulent kombëtar i WIPO-s, Tiranë, i zgjedhur në konsultim me Shqipërinë

Lista e përfaqësuesve nga grupet e interesit pjesëmarrës në takimet e organizuara *online* përmes platformës WEBEX, diktuar nga kushtet e situatës pandemike COVID-19, nga DPPI-ja dhe ekspertët e OBPI-së në periudhën gusht–tetor 2020 dhe lista e të ftuarve në Grupin Ndërinstitucional të Punës (GNP).

Nr.	Emri Mbiemri	Institucioni
Të ftuar në GNP		
1	Ida Ahmetlli	Zyra e Prokurorit
2	Marjana Shegani	Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë
Përfaqësues nga grupet e interesit pjesëmarrës në takimet e organizuara <i>online</i> nga DPPI-ja dhe ekspertët e OBPI-së gjatë periudhës gusht–tetor 2020		
1	Albana Laknori	Dhoma e Tregtisë dhe Industrisë Tiranë/ PA
2	Enio Jace	Dhoma Amerikane e Tregtisë
3	Koli Sinjari	Dhoma Kombëtare e Zejtarisë
4	Anduela Simaku	Dhoma Kombëtare e Zejtarisë
5	Mirlinda Collaku	AKDIE – Shoqëri e menaxhimit kolektiv
6	Erlir Puto	ALBAUTOR – Shoqëri e menaxhimit kolektiv
7	Besnik Strati	FMAA – Shoqëri e menaxhimit kolektiv
8	Bora Prifti	FMAA – Shoqëri e menaxhimit kolektiv
9	Altin Maliqi	Profesor i pronësisë intelektuale në universitet
10	Laurena Kalaja	Universiteti Polis
10	Merisa Rukaj	Universiteti i Shkodrës “Luigj Gurakuqi”
11	Ilda Kazani	Universiteti Politeknik i Tiranës i Tiranës
12	Erjona Asabella	Universiteti i Korçës
13	Alban Zusi	Përfaqësues i komunitetit të biznesit
14	Aleksandara Arseni	Përfaqësues i autorizuar
15	Irma Çami	Përfaqësues i autorizuar
16	Enton Pepo	Përfaqësues i autorizuar
17	Ela Shomo	Përfaqësues i autorizuar
18	Vjollca Shomo	Përfaqësues i autorizuar
19	Eno Dodbiba	Përfaqësues i autorizuar
20	Ines Muçostepa	Bashkimi i Dhomave të Tregtisë dhe Industrisë

PËRMBAJTJA

STRATEGJIA KOMBËTARE E PRONËSISË INTELEKTUALE	1
AKRONIMET.....	7
HYRJE	8
KAPITULLI I	11
SITUATA AKTUALE.....	11
ROLET DHE PËRGJEGJËSITË E INSTITUCIONEVE.....	13
1.1 PRONËSIA INDUSTRIALE – DREJTORIA E PËRGJITHSHME E PRONËSISË INDUSTRIALE	13
1.2 E DREJTA E AUTORIT DHE TË DREJTAT E LIDHURA ME TO	27
MINISTRIA E KULTURËS/DDA	27
1.3 SPORTELI UNIK – SUADA	32
1.4 AGJENCITË E ADMINISTRIMIT KOLEKTIV	33
1.5 SISTEMI I ADMINISTRIMIT KOLEKTIV	33
1.5.1 REGJISTRIMI I SË DREJTËS SË AUTORIT	34
1.6 TË DREJTAT E PRONËSISË INDUSTRIALE NË BUJQËSI DHE INDUSTRIJË USHQIMORE	
35	
1.6.1 MINISTRIA E BUJQËSISË	35
1.6.2 AUTORITETI KOMBËTAR I USHQIMIT.....	38
1.6.3 ORGANI KOMBËTAR I FARAVE DHE FIDANËVE	40
17. KËRKIMI, ZHVILLIMI DHE MËSIMDHËNIA E PRONËSISË INTELEKTUALE	42
1.7.1 MINISTRIA E ARSIMIT DHE SPORTIT.....	42
1.7.2 AGJENCIA E SIGURIMIT TË CILËSISË NË ARSIMIN PARAUNIVERSITAR (ASCAP) ..	42
1.7.3 AGJENCIA KOMBËTARE E KËRKIMIT SHKENCOR DHE INOVACIONIT	43
1.7.4 INSTITUCIONET E ARSIMIT TË LARTË	43
1.8. ZBATIMI I TË DREJTAVE TË PRONËSISË INTELEKTUALE.....	44
1.8.1 DREJTORIA E PËRGJITHSHME E DOGANAVE (DPD)	44
1.8.2 INSPEKTORATI SHTETËROR I MBIKËQYRJES SE TREGUT (ISHMT).....	48
1.8.3 DREJTORIA E POLICISË SË SHTETIT (DPSH)	50
1.8.4 PROKURORIA.....	52
1.8.5 SISTEMI GJYQËSOR.....	53
1.8.6 SHKOLLA E MAGJISTRATURËS	54
1.8.7 MINISTRIA E DREJTËSISË	55
1.8.8 DREJTORIA E PËRGJITHSHME E TATIMEVE	56
1.9 AUTORITETET E TJERA TË ZBATIMIT	57
1.9.1 AUTORITETI I MEDIAVE AUDIOVIZIVE	57
1.9.2 AUTORITETI I KOMUNIKIMEVE ELEKTRONIKE DHE POSTARE	58
1.10 INSTITUCIONET E TJERA DHE GRUPET E INTERESIT NË SISTEMIN E PRONËSISË INTELEKTUALE.....	59
1.10.1 MINISTRIA PËR EVROPËN DHE PUNËT E JASHTME.....	59
1.10.2 MINISTRIA E FINANCAVE DHE EKONOMISË	62
1.10.3 MINISTRIA E TURIZMIT DHE MJEDISIT	62
1.10.4 UNIONI I DHOMAVE TË TREGTISË/ DHOMA AMERIKANE E TREGTISË/ DHOMA KOMBËTARE E ZEJTARISË/DHOMA E TREGTISË TIRANË	63
1.10.5 AVOKATËT DHE PËRFAQËSUESIT E AUTORIZUAR	64
KAPITULLI II	65
VIZIONI, POLITIKAT DHE QËLLIMET STRATEGJIKE	65
2.1 Vizioni i qeverisë shqiptare.....	65
2.2 Politikat	65
2.3 Qëllimet strategjike	66
KAPITULLI III	67
OBJEKTIVAT E POLITIKËS DHE PRODUKTET MADHORE	67

KAPITULLI IV	76
BURIMET FINANCIARE	76
KAPITULL V	78
LLOGARIDHËNIA, MONITORIMI DHE ANALIZA VLERËSUESE	78

AKRONIMET

AAK	Agjencitë e administrimit kolektiv
AKTI	Agjencia e Kërkimit, Teknologjisë dhe Inovacionit
BE	Bashkimi Evropian
DPD	Drejtoria e Përgjithshme e Doganave
DMPI	Drejtoria e Mbrojtjes së Pronësisë Intelektuale
DPPI	Drejtoria e Përgjithshme e Pronësisë Industriale
DPSH	Drejtoria e Policisë së Shtetit
DDA	Drejtoria për të Drejtën e Autorit
ECJ	Gjykata Evropiane e Drejtësisë
FZ	Fletorja Zyrtare
ASCAP	Agjencia e Sigurimit të Cilësisë së Arsimit Parauniversitar
KE	Komisioni Evropian
KEP	Konventa Evropiane e Patentave
AMA	Autoriteti i Mediave Audiovizive
LAN	Rrjet lokal
MAS	Ministria e Arsimit dhe Sportit
MK	Markë komunitare
MSA	Marrëveshja e Stabilizim-Asociimit
NVM	Ndërmarrje të vogla dhe të mesme
OEP	Organizata Evropiane e Patentave
PATLIB	Qendrat e informacionit për patentat
PI	Pronësia intelektuale
PKIE	Plani Kombëtar për Integrimin Evropian
RSH	Republika e Shqipërisë
TIK	Teknologjia e informacionit dhe e komunikimit
TGJ	Tregues gjeografik
TRIPS	Aspektet tregtare të të drejtave të pronësisë intelektuale
OBPI	Organizata Botërore e Pronësisë Intelektuale
SAPI	Sistemi i administrimit të pronësisë industriale
SHM	Shkolla e Magjistraturës
ZPIBE	Zyra e Pronësisë Intelektuale e Bashkimit Evropian
ZEP	Zyra Evropiane e Patentave
ALSIP	Projekti shqiptaro-zviceran në fushën e pronësisë intelektuale

HYRJE

Ekonomia inovative bazohet në idenë se dija, inovacioni, teknologjia dhe sipërmarrja janë forcat e zhvillimit ekonomik. Në një ekonomi të bazuar në dije, kapaciteti dhe kreativiteti inovativ janë lëndë djegëse për rritjen ekonomike. Të drejtat e pronësisë intelektuale janë mjeti për mbrojtjen ligjore të atyre forcave lëvizëse. Kjo është arsyeja themelore pse vendet duhet të zhvillojnë një sistem të besueshëm dhe të mirëfunksionuar të pronësisë intelektuale.

Ky sistem fuqizon bizneset, industritë dhe individët për të mbrojtur krijimet e tyre inovative intelektuale dhe rezultatet e veprimtarive të tyre kulturore dhe krijuese. Kjo u jep atyre mundësinë të gëzojnë të drejtat e tyre morale dhe të komercializojnë të drejtat e tyre materiale që burojnë nga puna dhe investimet e tyre inovative dhe krijuese. Mundësia për të nxjerrë vlera të përshtatshme ekonomike nga puna dhe investimet e tyre inovative dhe krijuese është shumë stimuluese për punën dhe investimet e mëtejshme.

Ekonomia e Republikës së Shqipërisë bazohet në sektorët e shërbimit (54.1%), bujqësisë (21.7%) dhe industrisë (24.2%). Vendi ka disa burime natyrore. Ekonomia mbështetet kryesisht nga bujqësia, përpunimi i ushqimit, lënda drusore, nafta, çimentoja, kimikatet, minierat, metalet bazë, hidrocentralet, turizmi, industria e tekstilit dhe nxjerrja e naftës. Sektorët më të fortë janë energjia, minierat, metalurgjia, bujqësia dhe turizmi. Eksportet kryesore industriale janë veshja dhe kromi. Këto janë fushat ku është e nevojshme për të kërkuar fillimin dhe pastaj zhvillimin e sektorëve të tjerë.

Mjedisi stimulues në të cilin bizneset, industritë dhe individët mund të presin që puna dhe investimi i tyre inovativ dhe krijues të mbrohen dhe do të bien në tokë pjellore varet shumë nga sistemi kombëtar i pronës intelektuale efikase dhe të prosperuar.

Diversiteti i krijimtarisë njerëzore dhe krijimtarisë, si dhe konvergjenca e mbrojtjes së tyre ligjore e bëjnë sistemin e pronësisë intelektuale një domosdoshmëri për zbatimin efektiv të rezultateve të veprimtarisë krijuese njerëzore.

Kjo nënvizon domosdoshmërinë e menaxhimit të përshtatshëm të tërësisë së krijimit dhe / ose marrjes së rezultateve intelektuale të punës njerëzore dhe përdorimin efektiv të tyre. Sistemi i pronësisë intelektuale globalisht konsiderohet si një nënsistem i rëndësishëm për optimizimin e raportit midis kostos totale dhe përfitimit të përgjithshëm të inovacionit dhe krijimtarisë në të gjitha nivelet nga një kompani individuale, përmes sektorëve industrialë në ekonominë kombëtare dhe globale.

Anëtarësimi në Bashkimin Evropian është prioriteti strategjik i Republikës së Shqipërisë. Marrëveshja e Stabilizim-Asociimit ndërmjet Republikës së Shqipërisë dhe Komuniteteve Evropiane dhe shteteve të tyre anëtare hyri në fuqi më datë 1 prill 2009. Më datë 28 prill 2009, Shqipëria aplikoi për anëtarësim në Bashkimin Evropian. Këshilli i Bashkimit Evropian vendosi që t'i japë Shqipërisë statusin e vendit kandidat në qershor 2014 dhe në MAS 2020 vendosi hapjen e negociatave të anëtarësimit. Vendimi i Këshillit për hapjen e negociatave të anëtarësimit ishte një rrjedhojë logjike e arritjeve të Shqipërisë në reformat e saj të thella, veçanërisht në lidhje me reformën në drejtësi.

Ky vendim shërbeu për t'i dhënë një shtysë të mëtejshme procesit të reformave të nevojshme për ta përgatitur Shqipërinë për nisjen më pas të negociatave të anëtarësimit. Aktualisht Shqipëria i ka përmbushur të gjitha kushtet për zhvillimin e konferencës së parë ndërqeveritare. Shqipëria ka ngritur kuadrin e plotë institucional për negociatat e anëtarësimit dhe është duke përgatitur këto struktura për procesin e negociatave të anëtarësimit.

Me vendimin e Këshillit të Ministrave nr. 527, datë 20.7.2016, "Për miratimin e Strategjisë Kombëtare për Pronësinë Intelektuale 2016–2020" u konkretizua dokumenti më i rëndësishëm strategjik në fushën e pronësisë intelektuale duke mbledhur bashkë institucionet përgjegjëse për zbatimin e të drejtave të pronësisë intelektuale në RSH. Konsideruar si një strategji e cila ka funksionuar më së miri në mbledhjen e informacionit dhe arritjen e objektivave dhe përmbushjen e aktiviteteve sipas

planit të veprimit, ku DPPI ka luajtur një rol tejet aktiv duke krijuar në këtë mënyrë një bashkëpunim eficient midis institucioneve të përfshira.

Si një dokument, i cili në harkun kohor 4-vjeçar ndodhën ndryshime të rëndësishme në fushën e pronësisë intelektuale, lindi e nevojshme hartimi i një dokumenti të tretë strategjik në këtë fushë, për të përmbushur ato çfarë nuk u përmbushën nga strategjia e mëparshme për shkak dhe të situatës pandemike që përfshiu gjithë globin. Strategjia në mënyrë specifike synon nxitjen e ekonomisë shqiptare drejt një ekonomie inovative të bazuar në dije. Pjesë përbërëse e kësaj strategjie janë sigurimi i të drejtave të pronësisë intelektuale, mirëfunksionimi i sistemit gjyqësor sa i takon pjesës së pronësisë intelektuale, trajnimi i vazhdueshëm i gjyqësorit, si dhe modernizimi i institucioneve të përfshira në sistem. Strategjia sugjeron që sistemi i PI duhet të inkurajojë transferimin e teknologjisë përmes tregut të transferimit të teknologjisë, në veçanti me shitjen dhe blerjen e teknologjisë së mbrojtur me patentë. Ajo, gjithashtu, i jep prioritet fushatave të ndërgjegjësimit në publik mbi rëndësinë e PI.

Misioni i kësaj strategjie është stimulimi i rritjes ekonomike dhe zhvillimit kulturor dhe shkencor në Republikën e Shqipërisë nëpërmjet forcimit të ndikimit të sistemit të PI në zhvillimin ekonomik të vendit. Kjo strategji nuk përqendrohet në zbatimin e të drejtave të Pronësisë Intelektuale, si një qëllim në vetvete. Fokusi i saj është përmirësimi i funksionimit të sistemit të pronësisë intelektuale me qëllim, nxitjen dhe mbështetjen e inovacionit nëpërmjet nxitjes së punës kërkimore shkencore, në veçanti nga kompanitë shqiptare, institucionet e arsimit të lartë vendëse dhe individët, për të asistuar ekonominë shqiptare dhe qytetarët në rrugën drejt zhvillimit ekonomik dhe drejt standardeve më të larta. Në mënyrë specifike ajo do të mund të shërbejë si një mjet i politikës për të inkurajuar investimet në kërkim dhe zhvillim, si dhe garanton suksesin në treg.

Ky dokument është hartuar me kontributin e ekspertëve të grupit ndërinstitutional të punës të ngritur me urdhrin e Kryeministrit nr. 118, datë 23.9.2020, “Për ngritjen e grupit ndërinstitutional të punës për bashkërendimin, hartimin dhe ndjekjen e zbatimit të dokumentit strategjik për pronësinë intelektuale 2021–2025”, si dhe me asistencën teknike të ofruar nga ekspertët e Organizatës Botërore për Pronësinë Intelektuale (OBPI) si një nga partnerët tanë më të rëndësishëm në rrugëtimin e institucioneve për një sistem të qëndrueshëm të pronësisë intelektuale.

Dokumenti gjatë hartimit dhe në përfundim të tij është konsultuar dhe me grupet e interesit dhe në hartimin e tij kanë dhënë kontribut mbi 10 institucione. Për shkak të situatës së shkaktuar nga COVID-19, të gjitha takimet e parashikuara për t’u zhvilluar me institucionet janë zhvilluar *online*, punë e koordinuar nga Drejtoria e Përgjithshme e Pronësisë Industriale. Institucionet e përfshira përveç intervistave *online* kanë plotësuar dhe një pyetësor ku është marrë informacion mbi të gjithë situatën aktuale të institucioneve sipas fushës së përgjegjësisë, sfidat dhe prioritetet e tyre. Duhet theksuar fakti se ka qenë një periudhë mjaft e vështirë për të realizuar në kohë pandemie të gjitha intervistat e planifikuara.

Raporti i përgatitur nga ekspertët e delegacionit të OBPI-së u hartua mbështetur në analizën e bazës së të dhënave të DPPI-së, në intervistat e organizuara me institucionet e përfshira në sistem, në pyetësorët e plotësuar nga institucionet, si dhe me grupet e interesit. Për të finalizuar raportin OBPI kontrakttoi dy ekspertë, një eksperte kombëtare znj. Elvana Zhezha, PhD, konsulent kombëtar i WIPO-s, Tiranë, i zgjedhur në konsultim me Shqipërinë dhe znj. Romana Matanovac Vučković, PhD, ekspert IP, Kroaci – konsulent ndërkombëtar i WIPO-s i zgjedhur në konsultim me Shqipërinë. Pas përgatitjes së raportit fillestar nga znj. Zhezha, mbi situatën aktuale në Shqipëri, filloi puna për përgatitjen e Raportit të Vlerësimit dhe të Rekomandimeve të sistemit të pronësisë intelektuale në Shqipëri.

Nga pala shqiptare, projekti u koordinua nga DPPI-ja, znj. Sonila Meka, përgjegjëse e Sektorit të Koordinimit, Analizave dhe Raportimit, duke vepruar si pikë kontakti në koordinimin dhe ndjekjen e të gjithë procesit deri në finalizimin e këtij dokumenti. Ndihma dhe mbështetja aktive e znj. Ledina Beqiraj, drejtore e përgjithshme e DPPI-së ishte, gjithashtu, thelbësore në përgatitjen e këtij raporti.

Bazuar në pyetësorët dhe intervistat e zhvilluara u kuptua qartazi se krijimi i objekteve të të drejtave të pronësisë industriale në Republikën e Shqipërisë ka shumë hapësirë për zhvillim, si për nga struktura ashtu edhe nga qëllimi. Kjo vlen veçanërisht për inovacionet teknologjike, duke përfshirë zgjidhje të reja teknike, funksionalitete të reja, formën dhe pamjen e produktit etj. Për shkak të rritjes së numrit në regjistrimin e treguesve gjeografikë dhe emërtimeve të origjinës (siç tregohet më tej në tekst), duket se Shqipëria është një zonë që mbart potencial të konsiderueshëm zhvillimi ekonomik.

Ka shembuj ndërkombëtarisht të suksesshëm në sektorin e artit dhe muzikës, të krijuar nga krijues shqiptarë ose krijues me rrënjë shqiptare. Disa nga më të njohurit janë Ibrahim Kodra (një nga piktorët më të njohur shqiptarë të të gjitha kohërave, i cili vdiq në 2006), Adrian Paci (një nga artistët më të njohur bashkëkohorë shqiptarë), Rita Ora (një këngëtare dhe modele britanike e lindur në Prishtinë, por u zhvendos në MB), Dua Lipa (një këngëtare e njohur në botë me rrënjë shqiptare, prindërit e së cilës migruan në MB në vitin 1990), Anna Oxa (një këngëtare e famshme shqiptare), Bebe Rexha (këngëtare amerikane me rrënjë shqiptare). Të njohur, gjithashtu, janë Ara Istrefi dhe motra e saj, Nora Istrefi (lindur në Prishtinë), Ermal Meta (këngëtar italiano-shqiptar) dhe Action Bronson (këngëtar amerikan me rrënjë shqiptare). Ekzistojnë gjithashtu disa vepra të njohura, në sektorin audioviziv, sektorin e muzikës dhe sektorin e botimeve që kanë fituar një nivel suksesi. Kjo tregon një potencial të madh të artistëve shqiptarë të cilët duhen inkurajuar dhe zhvilluar.

Lidhur me disponueshmërinë e muzikës digjitale dhe produkteve audiovizive, u raportua se ka disa platforma dhe shërbime *online* në dispozicion në Shqipëri, të tilla si: Youtube, Spotify dhe Netflix.

Tregu digjital është ende i pazhvilluar. Nuk u raportua se ekzistojnë platforma *online* ose shërbime digjitale të cilat do t'i dedikoheshin posaçërisht repertorit kombëtar ose rajonal shqiptar. Gjithashtu nuk u raportua nëse ka ndonjë potencial në industrinë e videolojërave.

Në pyetësorët dhe intervistat, nuk kishte asnjë të dhënë statistikore gjithëpërfshirëse dhe sistematike, e cila do të siguronte më shumë informacion mbi bazën industriale dhe kulturore.

Zakonisht, industritë krijuese dhe kulturore ose, me fjalë të tjera, industritë e bazuara në të drejtat e autorit kanë një ndikim të rëndësishëm në PBB, punësimin dhe ekonominë në përgjithësi. Ky ndikim mund të jetë i drejtpërdrejtë, por edhe indirekt. Gjatë dekadave të kaluara, ishin zhvilluar disa metodologji me qëllim për të matur ndikimin e industrive krijuese dhe kulturore në ekonomi. Disa prej tyre janë shumë të detajuara, të kalibruara dhe tashmë të zbatuara në praktikë në shumë vende me kalimin e kohës. Për shembull, WIPO-ja zhvilloi një metodologji për matjen e ndikimit të industrive të bazuara në të drejtën e kopjimit e cila u përmirësua dhe zbatua sistematikisht në shumë vende të botës. Zbatimi i së njëjtës metodologji me kalimin e kohës dhe përmes territoreve të ndryshme bën të mundur krahasimin e vendeve dhe ndjekjen e përmirësimeve. Rezultatet janë të besueshme pasi ato bazohen në statistikat zyrtare. Për të gjitha arsyet e përmendura, do të ishte e dobishme për Shqipërinë të merrte parasysh nëse do të bashkohej me rrethin e vendeve që marrin vendime strategjike në lidhje me sistemin e pronësisë intelektuale duke marrë parasysh rezultatet e zbatimit të një metodologjie të tillë¹.

---

¹ Raporti i Rekomandimeve të WIPO

KAPITULLI I

SITUATA AKTUALE

Strategjia Kombëtare e Pronësisë Intelektuale 2016–2020², si strategjia e dytë e pronësisë intelektuale në rend kronologjik, shpreh vizionin e Qeverisë Shqiptare drejt një sistemi më të fortë të pronësisë intelektuale në Republikën e Shqipërisë, e cila siguron mbrojtje efektive të të drejtave të pronësisë intelektuale, inkurajon krijimtarinë dhe inovacionin në shërbim të rritjes ekonomike dhe zhvillimit kulturor dhe shkencor në Republikën e Shqipërisë³. Niveli i mbrojtjes së të drejtave të pronësisë intelektuale duhet të jetë i njëjtë me atë të Bashkimit Evropian. Kjo Strategji gjithashtu kërkon një koordinim më të mirë në zbatimin efektiv të pronës intelektuale midis institucioneve kompetente dhe aktorëve të tjerë në sistemin e pronësisë intelektuale. Ajo gjithashtu duhet të ndikojë në politikat e tjera sektoriale, siç janë politikat industriale, përmirësimi i konkurrencës në treg dhe përmirësimi i klimës së biznesit dhe politikave të mbrojtjes së konsumatorëve.

Qëllimi i kësaj Strategjie është të stimulojë zhvillimin ekonomik, shkencor dhe kulturor në vend, të sigurojë një funksionim të duhur të tregut të brendshëm duke vendosur ekuilibrin e duhur midis interesave të pronarëve të të drejtave të pronësisë intelektuale dhe interesave të përdoruesve, dhe forcimi i sistemit të regjistrimit dhe mbrojtjes së pronës intelektuale. Ky qëllim strategjik duhet të arrihet duke siguruar mbrojtje të besueshme dhe efikase të të drejtave të pronësisë intelektuale dhe duke inkurajuar, zhvilluar dhe shfrytëzuar ekonomikisht pronën intelektuale. Të pesë objektivat tregohen veçanërisht në Strategji: përmirësimi i kornizës ligjore, zhvillimi dhe forcimi i kornizës institucionale, forcimi i koordinimit dhe bashkëpunimit ndërmjet institucioneve, si në nivelin kombëtar, rajonal dhe ndërkombëtar, ngritja e vetëdijes për rëndësinë e sistemit të pronësisë intelektuale, si dhe identifikimi i treguesve gjeografikë dhe emërtimeve të origjinës.

Drejtoria e Përgjithshme e Pronësisë Industriale (DPPI) ka qenë një institucion kryesor për monitorimin dhe zbatimin e Strategjisë Kombëtare të Pronësisë Intelektuale 2016–2020. Ky institucion vepron si sekretariati teknik për monitorimin dhe zbatimin e aktiviteteve të planifikuara të kësaj Strategjie dhe kornizën kohore për përpunimin e saj nga institucionet e tjera dhe palët e interesit. Inspektorati Shtetëror i Mbikëqyrjes së Tregut dhe Drejtoria e të Drejtave të Autorit ishin dy institucionet e tjera të rëndësishme, pjesë e planit të veprimit të Strategjisë Kombëtare të Pronësisë Intelektuale 2016–2020. Gjithashtu, DPPI-ja tregoi angazhimin maksimal për zbatimin e kësaj Strategjie. DPPI-ja ka përmbushur shumë nga objektivat dhe qëllimet strategjike, ka qenë e fokusuar në rritjen dhe forcimin e bashkëpunimit me institucionet shqiptare dhe të huaja të përfshira në zbatimin e Strategjisë Kombëtare të Pronësisë Intelektuale 2016–2020.

Komisioni Evropian në kapitullin 7, të raportit të vitit 2020 për Republikën e Shqipërisë është shprehur, se:

Shqipëria pa njëfarë niveli përgatitje/ është mesatarisht e përgatitur për të drejtat e pronësisë intelektuale. Ky është i njëjti nivel përgatitjeje për anëtarësim me atë të vlerësuar në raportet e Komisionit për vitet 2019 dhe 2020. Edhe niveli i përparimit i bërë vitin e kaluar është i njëjtë me atë të bërë në Raportin e vitit 2020. Gjatë periudhës së raportimit është bërë përparim i kufizuar, në veçanti me harmonizimin legjislativ me *acquis* e BE-së në fushën e së drejtës së autorit dhe drejtave të tjera të lidhura me të. Rekomandimet e vitit të mëparshëm u përmbushën vetëm pjesërisht dhe mbeten të vlefshme. Në tërësi, rekomandimet kanë mbetur të njëjta me ato të vitit 2020 dhe pjesërisht me ato të vitit 2019:

² [file:///C:/Users/Soni/Downloads/Strategjia-Kombetare-e-Pronesise-Intelektuale-2016-2020%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Soni/Downloads/Strategjia-Kombetare-e-Pronesise-Intelektuale-2016-2020%20(1).pdf)

³ Raporti i Rekomandimeve dhe i Vlerësimit të Sistemit të PI - WIPO

- të harmonizojë më tej legjislacionin për të drejtën e autorit dhe të drejtat e lidhura me të me *acquis* e BE-së;

- të përmirësojë funksionimin e agjencive të menaxhimit kolektiv dhe pagesat e honorarëve për mbajtësit e të drejtave;

- të harmonizojë më tej legjislacionin për të drejtat e pronësisë industriale dhe sistemin e zbatimit të të drejtave të pronësisë intelektuale.

Shqipëria është një vend me traditë afro 100-vjeçare në fushën e pronësisë intelektuale. Gjurmët e para datojnë rreth viteve 1920 me regjistrimin e markës “Hobdari”. Janë burimet arkivore ato që na mundësojnë të mësojmë se Shqipëria mund të renditet denjësisht krahas vendeve të rajonit e më gjerë si një vend ku marka dhe rëndësia e mbrojtjes së saj nuk i kanë fillesat tani, por qysh në fillimet e shekullit të njëzetë.

Gjithmonë e hapur për harmonizimin e standardeve ndërkombëtare të mbrojtjes së pronës intelektuale, Republika e Shqipërisë ka aderuar në një numër të madh të konventave ndërkombëtare në këtë fushë.

Gjatë viteve të fundit janë ndërmarrë një sërë iniciativash për përmirësimin e bazës ligjore në fushën e pronësisë intelektuale, si harmonizimi i ligjit nr. 9947, datë 7.7.2008, “Për pronësinë industriale”, i ndryshuar, dhe ligjit nr. 8488, datë 13.5.1999, “Për mbrojtjen e topografisë së produkteve gjysmëpërçuese”, me direktivat e BE-së në fushën e pronësisë industriale, miratimin e ligjit nr. 35/2016, datë 31.3.2016, “Për të drejtën e autorit dhe të drejtat e lidhura me të”, miratimi i VKM-së nr. 36, datë 20.1.2016, “Për krijimin, organizimin dhe funksionimin e inspektoratit shtetëror të mbikëqyrjes së tregut”, miratimi i ligjit nr. 108/2014, datë 31.7.2014, “Për Policinë e Shtetit”, miratimi i ndryshimeve në ligjin nr. 135/2015, datë 5.12.2015, “Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 7895, datë 27.1.1995, “Kodi Penal i Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar, miratimi i VKM-së nr. 1090, datë 28.12.2015, “Për disa ndryshime në VKM nr. 205, datë 13.4.1999, ‘Për miratimin e dispozitave zbatuese të kodit doganor’, të ndryshuar”.

Bazuar në vlerësimin e situatës, do të ishte e rekomandueshme, për arsyet e efektivitetit dhe eficiencës, të merret parasysh nëse bashkimi i DPPI-së dhe Drejtorisë së të Drejtave të Autorit në një organ administrativ, do të çonte në shërbime dhe aktivitete më të mira dhe funksionalitet më të mirë të të gjithë sistemit të pronësisë intelektuale. Kjo mund të kursejë kostot operacionale dhe të sigurojë koordinim më të mirë të të gjithë sistemit⁴.

Strategji të tjera të miratuara që njohin mbrojtjen e të drejtave të pronësisë intelektuale si një faktor kyç për përmirësimin e klimës së biznesit, për thithjen e investimeve të huaja, zhvillimin e biznesit inovativ dhe përmirësimin e konkurrueshmërisë së NVM-ve nëpërmjet inovacionit, në lidhje me një kornizë strategjike për Republikën e Shqipërisë për periudhën 2016–2025, të cilat do të prekin tangjentisht sistemin shqiptar të pronës intelektuale, janë:

- Strategjia Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim 2015–2020;
- Strategjia Kombëtare për Shkencë, Teknologji dhe Inovacion 2017–2022;
- Strategjia Kombëtare për Kulturë 2019–2025;
- Strategjia Kombëtare për Zhvillimin e Qëndrueshëm të Turizmit 2019–2023;
- Strategjia Ndërsektoriale për Bujqësinë dhe Zhvillimin Rural 2014–2020;
- Strategjia për zhvillimin e biznesit dhe investimeve 2021–2027.

Plani Kombëtar për Integrimin Evropian. Plani Kombëtar për Integrimin Evropian është dokumenti ligjor kombëtar që programon përafrimin e legjislacionit shqiptar me atë të Bashkimit Evropian duke synuar njëkohësisht plotësimin e detyrimeve në kuadër të Marrëveshjes së Stabilizim-Asociimit dhe detyrimeve që lindin si pjesë e procesit të anëtarësimit në Bashkimin Evropian.

---

⁴ Raporti i rekomandimeve të WIPO-s.

Një nga objektivat specifike brenda këtij Plani është mbrojtja e të drejtave të pronësisë intelektuale: zhvillimi dhe zbatimi i strategjive dhe politikave në përputhje me legjislacionin e Bashkimit Evropian dhe praktikën më të mira në fushën e mbrojtjes së të drejtave të pronësisë intelektuale; përmirësimi dhe zgjerimi i tregjeve kulturore përmes legjislacionit në dobi të autorëve dhe krijuesve të tjerë, krijimtarisë artistike dhe kulturore dhe trashëgimisë kulturore; përmirësimi i kornizës ligjore për pronësinë intelektuale për të promovuar transferimin e njohurive dhe teknologjisë.

Projekte të rëndësishme në fushën e pronësisë intelektuale. Janë në zbatim dy projekte të asistencës teknike që i referohen sistemit të pronësisë intelektuale dhe të cilët janë duke u implementuar gjatë përgatitjes për këtë strategji:

- Projekti i Pronësisë Intelektuale Shqiptaro-Zvicerane (ALSIP) 2020–2023.
- Projekti Binjakëzimi i Bashkimit Evropian/“Për forcimin e mbrojtjes dhe zbatimit të të drejtave të pronësisë intelektuale) – Konsorcium Greqi–Itali (tetor 2020–nëntor 2021).

Qëllimi i të dyja projekteve është forcimi i sistemit të pronësisë intelektuale dhe rritja e kapaciteteve administrative të institucioneve përgjegjëse.

ROLET DHE PËRGJEGJËSITË E INSTITUCIONEVE

1.1 PRONËSIA INDUSTRIALE – DREJTORIA E PËRGJITHSHME E PRONËSISË INDUSTRIALE

Veprimtaria e Drejtorisë së Përgjithshme të Pronësisë Industriale përcaktohet dhe rregullohet me anë të ligjit nr. 9947, datë 7.7.2008, “Për pronësinë industriale”, i ndryshuar, si dhe aktet nënligjore në zbatimin të tij. Ndryshimet ligjore ishin përmbushje e detyrave të lëna në raportet e Komisionit Evropian, dhe pasqyrim i angazhimeve dhe synimeve të qeverisë shqiptare, të cilat kanë të bëjnë me rritjen e cilësisë së shërbimeve, rregullime dhe saktësime të problemeve të hasura nga zbatimi i ligjit të mëparshëm në praktikë, si dhe përshtatja me eksperiencat dhe praktikën më të mira të zyrave homologe ndërkombëtare.

Theksojmë se, shërbimet e DPPI-së po shkojnë drejt standardeve bashkëkohore për të garantuar një nivel mbrojtjeje të njëjtë me atë të vendeve të Bashkimit Evropian, ashtu siç është e përcaktuar qartë në Marrëveshjen e Asociimit-Stabilizimit (neni 73 i saj). Gjatë vitit 2018 u dërguan për miratim 15 akte ligjore dhe nënligjore, katër prej të cilave, janë aderime të Shqipërisë në marrëveshje ndërkombëtare në fushën e pronësisë industriale, miratuar nga Kuvendi i Republikës së Shqipërisë. Janë miratuar katër projekt-marrëveshje, me anë të të cilave Republika e Shqipërisë aderon në marrëveshjet ndërkombëtare, si:

- Ligj nr. 33/2018, “Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në marrëveshjen e Lokarnos “Për përcaktimin e një klasifikimi ndërkombëtar për disenjot industriale”.
- Ligj nr. 34/2018, “Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në marrëveshjen e Vjenës ‘Për klasifikimin ndërkombëtar të elementeve figurative të markave tregtare’”, miratuar më 7.6.2018.
- Ligj nr. 66/2018, “Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në aktin e Gjenezës të marrëveshjes së Lisbonës për emërtimet e origjinës dhe treguesit gjeografikë”, miratuar më 24.9.2018.
- Ligj nr. 90/2018, “Për aderimin e Republikës së Shqipërisë në marrëveshjen e Lisbonës për mbrojtjen e emërtimeve të origjinës dhe regjistrimin e tyre ndërkombëtar”, miratuar më 3.12.2018.

Për herë të parë, ligji plotëson kuadrin ligjor kombëtar dhe ndërkombëtar të përshtatshëm për mbrojtjen dhe zhvillimin e treguesve gjeografikë dhe emërtimeve të origjinës në Shqipëri. Pra, anëtarësimi i Republikës së Shqipërisë në Marrëveshjen e Lisbonës dhe aktin e Gjenezës së kësaj marrëveshjeje, kanë mundësuar regjistrimin ndërkombëtar të tyre.

Kjo marrëveshje lehtëson regjistrimin e produkteve shqiptare në vendet e huaja, si dhe hedhjen e produkteve të huaja në tregun shqiptar, të garantuara për llojin dhe cilësinë e tyre.

Gjatë vitit 2018 në DPPI është kryer reforma e thellë institucionale, e cila konsistoi në miratimin e strukturës së re me 39 punonjës, një shtesë personeli prej 15 punonjësish të rinj. Plotësimi hap pas hapi i të gjithë vendeve vakante në strukturë, ka sjellë dhe do të ketë një impakt pozitiv për të kryer një shërbim cilësor, profesional dhe të njëjtë me zyrat tona homologe jashtë vendit. Shtimi i numrit të punonjësve erdhi edhe si domosdoshmëri për përmbushjen e objektivave të ndërmarrë në Strategjinë Kombëtare të Pronësisë Intelektuale 2016–2020 nga DPPI. Numri i lartë i aplikimeve për objektet e pronësisë industriale ka sjellë rritje të të ardhurave të DPPI-së. Gjithashtu, është rritur dhe cilësia e shërbimeve në këtë fushë, kjo falë punës intesive të kryer.

DPPI-ja përfaqëson Shqipërinë në Organizatën Evropiane për Patentat dhe Organizatën Botërore për Pronësinë Intelektuale dhe në Zyrën e Pronësisë Intelektuale të Bashkimit Evropian.

DPPI-ja, gjithashtu, luan një rol të rëndësishëm në rritjen e ndërgjegjësimit midis institucioneve, palëve të interesit dhe aktorëve të tjerë të përfshirë në sistemin kombëtar të pronës intelektuale, si dhe midis institucioneve të arsimit të lartë dhe institucioneve arsimore dhe sipërmarrësve, në të gjithë vendin. Në këtë drejtim, ai rregullisht organizon lloje të ndryshme të seminareve, boton dhe shpërndan fletëpalosje, materiale dhe informacione të tjera për të promovuar të drejtat e pronësisë intelektuale, përdorimin dhe rëndësinë e tyre për ekonominë kombëtare dhe globale. Ai përqendrohet në mbështetjen e inovacionit duke siguruar stimuj për kërkime.

- Në vitin 2020, DPPI-ja nënshkroi marrëveshje teknike bashkëpunimi me Zyrën Evropiane të Patentave (ZEP) në lidhje me hartimin e raporteve të kërkimit (*search-reports*) për patentat, për aplikantët shqiptarë me një tarifë të reduktuar.

- Gjithashtu, në vitin 2021 u nënshkrua sërish marrëveshja e bashkëpunimit me Zyrën e Pronësisë Intelektuale të Bashkimit Evropian.

- DPPI ka nënshkruar memorandume bashkëpunimi me institucionet e arsimit të lartë partnere. DPPI ka krijuar qendra informative dhe shkencore në institucionet e arsimit të lartë

- në Tiranë, Shkodër, Vlorë dhe Korçë, të pajisura me logjistikën e nevojshme, duke përfshirë kompjuterë, fletëpalosje mbi patentat dhe ku është instaluar Espacenet. Staf i punësuar në qendrat e informacionit dhe shkencës është trajnuar për të përdorur këtë sistem informacioni. Leksione të hapura për studentët, ofrimi i bursave të ndryshme që vijnë nga partnerët ndërkombëtarë janë në fokus të bashkëpunimit me institucionet e arsimit të lartë e ndryshme në rang vendi. Në funksion të nxitjes së regjistrimit të shpikjeve vendëse u vendos që për personat me aftësi të kufizuara, pensionistët dhe studentët tarifa e aplikimit dhe e regjistrimit të një patente të bëhet 100 lekë. Si pasojë, gjatë 10 muajve në vazhdim për herë të parë gjatë funksionimit të kësaj zyre, u aplikuan 2 patenta nga studentë dhe një patentë nga një pensionist. DPPI-ja do të vazhdojë punën informuese në institucionet e arsimit të lartë, si dhe në arsimin parauniversitar, si dhe fushatat ndërgjegjësuese më bizneset.

- Me qëllim forcimin e bashkëpunimit me zyra homologe në rajon dhe më gjerë DPPI-ja përgjatë viteve 2019–2020 ka nënshkruar marrëveshje bashkëpunimi me zyrën homologe të Republikës së Çekisë, Finlandës, Austrisë.

- Përgjatë viteve 2020 dhe 2021 janë nënshkruar disa marrëveshje bashkëpunimi me institucione të rëndësishme dhe shoqata të ndryshme me qëllim bashkëpunimin në nivel teknik dhe promovimin e të drejtave të pronësisë industriale në Republikën e Shqipërisë. Për të përmbushur detyrimet dhe objektivat nga Strategjia Kombëtare e Pronësisë Intelektuale 2016–2020, memorandume mirëkuptimi u nënshkruan midis DPPI-së dhe institucioneve përkatëse kombëtare ose ndërkombëtare gjatë vitit 2020, me qëllim lehtësimin e shërbimeve ndaj publikut dhe forcimin e sistemit kombëtar të pronësisë industriale:

- I. Memorandum Mirëkuptimi me Organizatën Evropiane të Patentave;

- II. Memorandum Mirëkuptimi me Projektin Shqiptaro-Zviceran (ALSIP);

- III. Memorandum Mirëkuptimi me Zyrën e Pronësisë Industriale të Republikës Çeke;
- IV. Memorandum Mirëkuptimi me Zyrën e Pronësisë Industriale të Republikës së Finlandës;
- V. Dhoma Kombëtare e Zejtarisë;
- VI. Dhoma Kombëtare e Ndërmjetësve;
- VII. Agjencia e Integruar e Ofrimit të Shërbimit Publik (ADISA)
- VIII. Memorandum Mirëkuptimi me Shoqatën Kombëtare e grave profesioniste, afariste dhe zejtariste;
- IX. Memorandum Mirëkuptimi me Dhomën Lokale të Tregtisë Durrës;
- X. Memorandum Mirëkuptimi me Vigan Group sh.p.k. dhe ABSA group sh.p.k.;

- Gjithashtu, komunikimi publik në ndërgjegjësimin e aktiviteteve ndërmerret përmes kanaleve të ndryshme të komunikimit. Këto janë rrjete sociale, faqja zyrtare e internetit e DPPI-së së (e cila është në gjuhën shqipe dhe angleze), dhe fushatat televizive dhe radiofonike. DPPI-ja boton gjithashtu periodikisht Raportin e saj vjetor. Ky është një instrument i rëndësishëm i transparencës dhe llogaridhënies ku paraqiten rezultatet e DPPI-së gjatë një viti kalendarik, veçanërisht statistikën e pronësisë industriale.

- DPPI-ja, gjithashtu, ka një rol koordinues në nivelin kombëtar, pasi koordinon institucionet e tjera të përfshira në sistemin kombëtar të pronësisë intelektuale dhe bashkëpunon me ta. DPPI është institucion koordinues për kapitullin VII “Pronësia intelektuale” lidhur me aktivitetet që synojnë integrimin e Republikës së Shqipërisë në Bashkimin Evropian. Brenda kësaj kornize, DPPI-ja raporton te Komiteti i Stabilizim-Asociimit, Nënkomiteti i Tregut të Brendshëm dhe Konkurrencës dhe Delegacioni i Bashkimit Evropian, mbi progresin dhe aktivitetet e kryera në përmbushjen e detyrimeve që rrjedhin nga Marrëveshja e Stabilizim-Asociimit dhe detyrime të tjera të Bashkimit Evropian.

- Duhet të theksohet se që nga viti 2005, WIPO-ja ka mbështetur DPPI-në në automatizimin e procedurave të administrimit të pronësisë industriale, për të drejtuar procesin e biznesit, për të migruar koleksionet ekzistuese të të dhënave dhe për të siguruar DPPI-në me një sistem të integruar të automatizuar (IPAS), i cili mundëson që zyra të marrë lehtësisht, aplikacionet, regjistrimin e të dhënave bibliografike, të kryejë kërkimin, të botojë buletinet e IP, regjistron dhe merr kundërshtime, lëshon certifikata regjistrimi, si dhe lloje të tjera të komunikimeve të lidhura me zyrën dhe menaxhon çdo mbishkrim të regjistrimit pasues. Deri në vitin 2010 u dorëzua automatizimi i plotë i tre regjistrave kryesorë të pronësisë industriale që veprojnë në Shqipëri, përkatësisht markat tregtare, patentat dhe disenjot industriale.

Në vitin 2017, platformat e bazës së të dhënave IPAS dhe përgjegjësitë e menaxhimit teknik u transferuan nga DPPI te një institucion i ri i qeverisjes së centralizuar të TIK pa ndonjë transferim të duhur të njohurive teknike. Rekomandohet, në këtë kontekst, të merret parasysh që DPPI-ja të marrë përsëri kontrollin e të gjitha politikave dhe vendimeve që lidhen me TIK lidhur me aktivitetin e automatizimit të IP. Për këtë qëllim, DPPI-ja do të duhet, gjithashtu, të ketë burimet e nevojshme teknike dhe njerëzore për të qenë në gjendje të përballojë një fushë teknike gjithnjë e më sfiduese⁵.

Megjithëse në kushtet e një pandemie globale, DPPI-ja ka vijuar të jetë aktive në terren duke respektuar të gjitha masat dhe protokollet e sigurisë sa i takon COVID-19. Për gjatë gjithë vitit 2020, si dhe gjatë 2021 kanë vijuar takimet pranë biznesit dhe SME-ve, pranë institucioneve të arsimit të lartë dhe drejtorive rajonale arsimore me qëllim promovimin e të drejtave të pronësisë industriale në RSH. Trajnime të dedikuara janë organizuar për stafin e ADISA-s nëpër rrethe të ndryshme të vendit, në zbatim të marrëveshjes së bashkëpunimit të nënshkruar midis DPPI-së dhe ADISA-s, duke shtuar informacionin mbi pronësinë industriale pranë këtyre sporteve dhe duke vendosur në dispozicion të tyre broshura të ndryshme informative për objektet e ndryshme të pronësisë industriale dhe procedurën e regjistrimit.

---

⁵ Raporti i Vlerësimit dhe i Rekomandimeve të WIPO-s.

Gjithashtu, vlen të përmendim faktin se Republika e Shqipërisë i bashkohet WIPO Global Brand në 19 qershor të 2020, duke u bërë pjesë e një database me më shumë se 18 mijë objekte të regjistruara të PI dhe vendi i 65-të që i bashkohet këtij projekti.

Në Konventën e Parisit për Mbrojtjen e Pronësisë Industriale, neni 1(3), thuhet:

“Pronësia industriale duhet kuptuar në sensin e gjerë dhe duhet zbatuar jo vetëm në industri dhe tregti, por dhe në bujqësi, në industrinë nxjerrëse dhe në të gjithë artikujt e prodhuar në mënyrë artizanale apo produktet natyrore”.

Objektet e pronësisë industriale që regjistrohen pranë DPPI-së janë si vijon:

a) Patentat e shpikjeve dhe modelet e përdorimit

Ka tri mënyra për regjistrimin e patentave në Shqipëri:

- Aplikime për patenta që paraqiten drejtpërdrejt në DPPI si një aplikim kombëtar;
- Aplikime për patenta nëpërmjet marrëveshjes bashkëpunimit për patentat PCT;
- Patenta të lëshuara nga ZEP-i dhe që kërkojnë mbrojtje në Shqipëri.
- niveli i ulët i ndërgjegjësimit në universitete dhe kompani për sistemin e mbrojtjes së patentave për shpikje.

- Gjatë vitit 2020, Sektori i Patentave dhe Modeleve të Përdorimit ka pasur 898 aplikime për patenta nga të cilat 12 janë aplikim për patentë kombëtare me aplikantë shtetas shqiptarë, dhe 885 aplikime për patenta, janë patenta të lëshuara nga Zyra Evropiane e Patentave, të cilat kërkojnë mbrojtje në Shqipëri.

- Numri i aplikimeve të patentave kombëtare është 12 për vitin 2020 krahasuar me vitin 2019 është dyfishuar me 6 aplikime për patentë kombëtare.

APLIKIME PËR PATENTA

APLIKIME	Viti 2019	Viti 2020
Aplikime për patentë kombëtare	6	12
Patenta nga Zyra Evropiane e Patentave	908	885
Aplikime nga Traktati i Bashkëpunimit në fushën e patentave	0	1
Aplikime për certifikatën e mbrojtjes shtesë	13	3
TOTALI	913	898

MODELE PËRDORIMI

Gjatë periudhës janar–dhjetor 2020 janë depozituar 2 aplikime për regjistrim të modeleve të përdorimit, ndërsa në të njëjtën periudhë janar–dhjetor të vitit 2019 ka pasur 1 aplikim për model përdorimi.

- Aplikime për model përdorimi.

APLIKIME	Viti 2019	Viti 2020
Aplikime për model përdorimi	1	2

Megjithatë janë të punësuar vetëm tre ekzaminues të sektorit të patentave, duhet parë nëse Sektori i Ekzaminimit të Patentave brenda DPPI-së duhet të forcohet. Është raportuar gjithashtu se ka probleme në çështje thelbësore dhe procedurale në lidhje me regjistrimin e certifikatave të mbrojtjes shtesë (SPC). Ekzaminuesit brenda DPPI-së kanë nevojë për më shumë trajnim, veçanërisht me këtë aspekt.

Duhet të theksohet se ka diskutime të vazhdueshme midis WIPO-s dhe DPPI-së për ofrimin e asistencës DPPI për të përpunuar në mënyrë efikase kërkesat e tyre për SPC duke zhvilluar mjete praktike dhe duke ofruar trajnim për stafin.

Duke pasur parasysh numrin e ulët të aplikimit të modelit të shërbimeve, duhet të konsiderohet gjithashtu se si të promovohet më tej ky objekt i PI, si dhe të trajnohet më shumë staf i DPPI-së për këtë çështje⁶.

b) Markat tregtare dhe të shërbimit

Ka dy mënyra për regjistrimin e markave në Shqipëri:

- aplikimet për marka që paraqiten drejtpërdrejt në DPPI-së si një aplikim kombëtar;
- aplikime ndërkombëtare për marka nëpërmjet sistemit të Madridit.

Me gjithë situatën që ka kaluar vendi ynë nga COVID-19, përgjatë vitit 2020, në Drejtorinë e Përgjithshme të Pronësisë Industriale janë paraqitur për regjistrim marke në total 1164 aplikime, në krahasim me 1157 aplikime në vitin 2019, pra kemi një rritje të numrit të aplikimeve me 0.6%.

Gjatë vitit 2020 një rritje me 8.65% ka pasur dhe numri i aplikimeve ndërkombëtare nga (Marrëveshja dhe Protokolli i Madridit) që kanë arritur në 2936 aplikime nga 2682 aplikime të depozituara në vitin 2019.

Nëse do t'i referohemi periudhës 2015–2020, trendi i aplikimeve kombëtare dhe ndërkombëtare ka qenë një trend rritës, sipas tabelës më poshtë:

Tabela nr. 1

Aplikime	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Aplikime kombëtare për regjistrim marke	937	1055	1161	1294	1157	1164
Aplikime (shtrirje) ndërkombëtare për regjistrim marke	2529	2759	2709	2966	2682	2936
Totali	3466	3814	3870	4260	3839	4100

⁶ Raporti i Rekomandimeve dhe i Vlerësimit të WIPO-s.

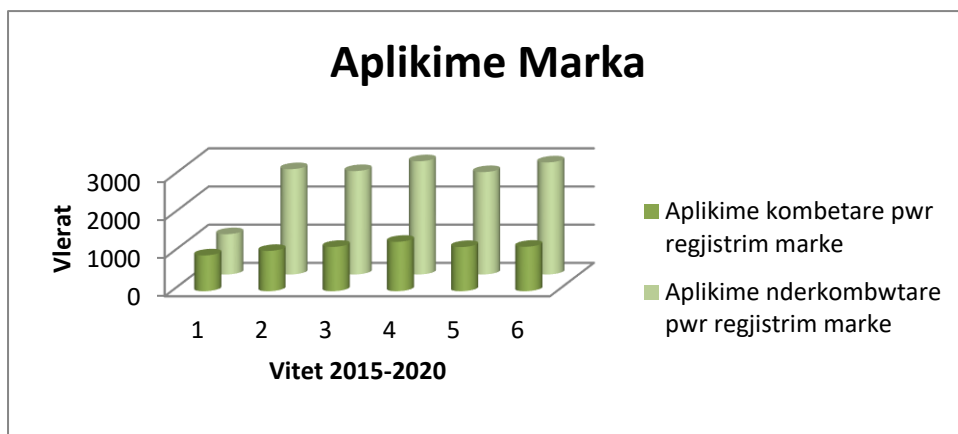
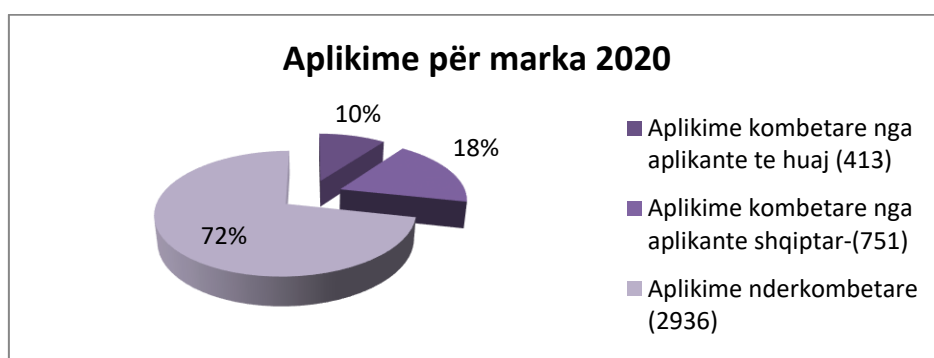

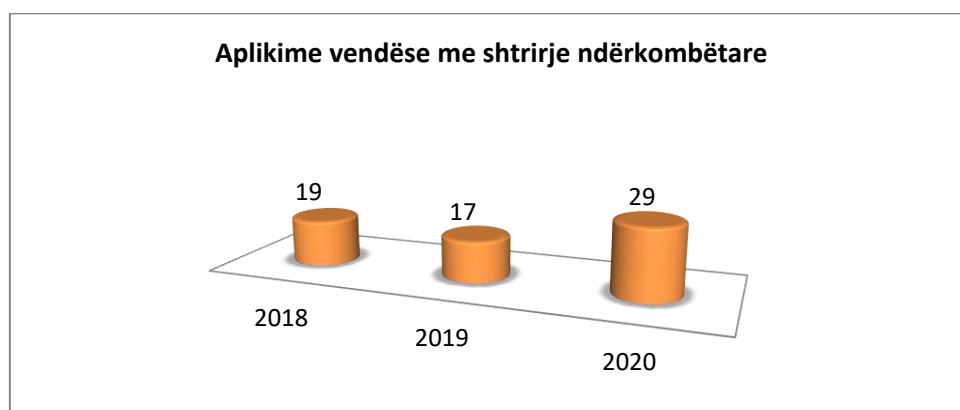
Tabela dhe grafiku tregojnë se numri në total i aplikimeve kombëtare dhe ndërkombëtare ka një pasur një rritje me 6.4% në vitin 2020 në krahasim me vitin 2019.

Në totalin prej 1164 të aplikimeve kombëtare për regjistrim marke, aplikimet nga subjektet shqiptare në vitin 2020 arritën në 761.

Në numrin total të aplikimeve në % për vitin 2020, aplikimet ndërkombëtare zënë 72%, aplikimet kombëtare nga aplikantë të huaj 10% dhe aplikimet vendëse zënë 18%.

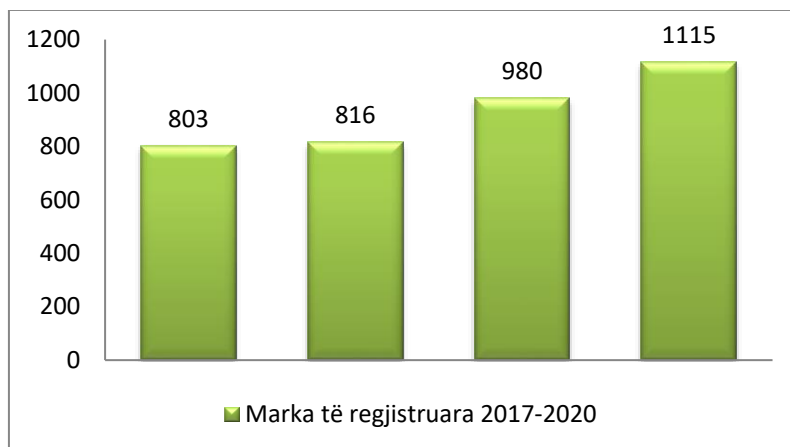
Gjatë vitit 2020, rritje ka pasur numri i kërkesave nga subjekte shqiptare që kanë kërkuar shtrirje ndërkombëtare të aplikimeve të tyre, nëpërmjet Marrëveshjes së Madridit. Kjo tregon interesin në rritje të subjekteve shqiptare për eksportimin e produkteve të tyre. Gjithashtu, kjo tregon se këto subjekte eksportuese janë ndërgjegjësuar që hapi i parë përpara se të eksportojnë produktet e tyre është regjistrimi ndërkombëtar i aplikimit të tyre nëpërmjet Marrëveshjes së Madridit ku shteti shqiptar është palë dhe ky regjistrim realizohet nëpërmjet DPPI-së.

1. REGJISTRIME TË MARKAVE KOMBËTARE DHE NDËRKOMBËTARE

Gjatë vitit 2020, janë lëshuar në total 1115 certifikata regjistrimi marke, nga 980 të lëshuara në vitin 2019, pra kemi një rritje me 12.1 %.

Numri i markave kombëtare dhe ndërkombëtare të ripërtërira për të cilat është lëshuar certifikata e ripërtërimit gjatë vitit 2020 është rritur me 0.44% me gjithë situatën e vështirë të krijuar nga COVID-19.

IPËRTËRITJE MARKASH	Viti 2017	Viti 2018	Viti 2019	Viti 2020
Ripërtëritje markash kombëtare	515	517	512	520
Ripërtëritje markash ndërkombëtare	2361	2512	2192	2196
TOTALI	2876	3029	2704	2716

Në vitin 2020, rritje ka pasur numri i markave të regjistruara nëpërmjet Marrëveshjes së Madridit me 2.6% në krahasim me vitin 2019 siç tregon tabela e mëposhtme:

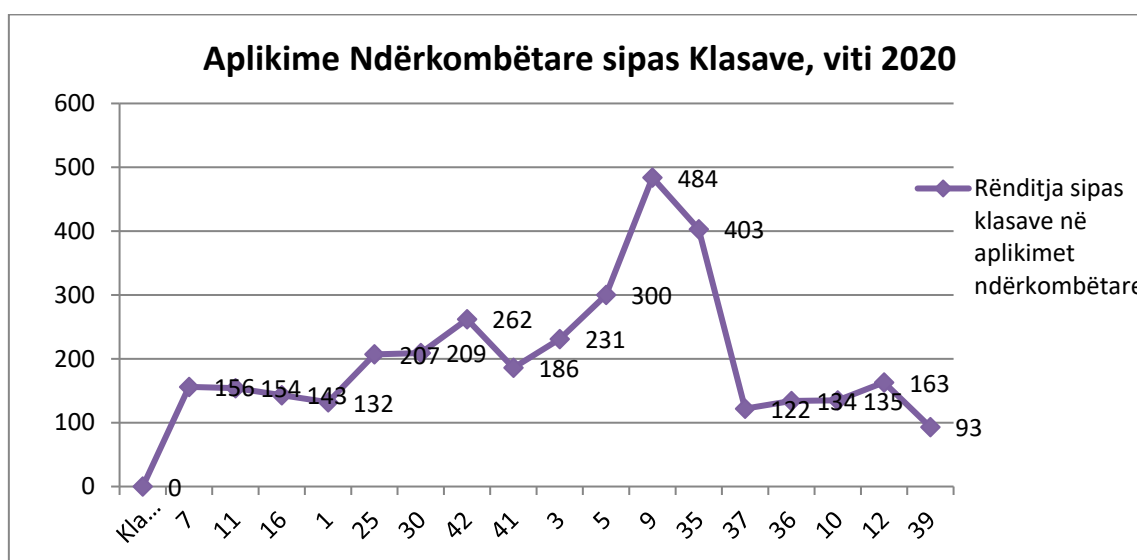

Në total numri i markave kombëtare dhe ndërkombëtare të regjistruara është rritur me 5.4% në vitin 2020 në krahasim me vitin 2019.

REGJISTRIME KOMBËTARE DHE NDËRKOMBËTARE	Viti 2019	Viti 2020
Regjistrime markash kombëtare	980	1115
Regjistrime markash ndërkombëtare	2649	2720
TOTALI	3629	3835

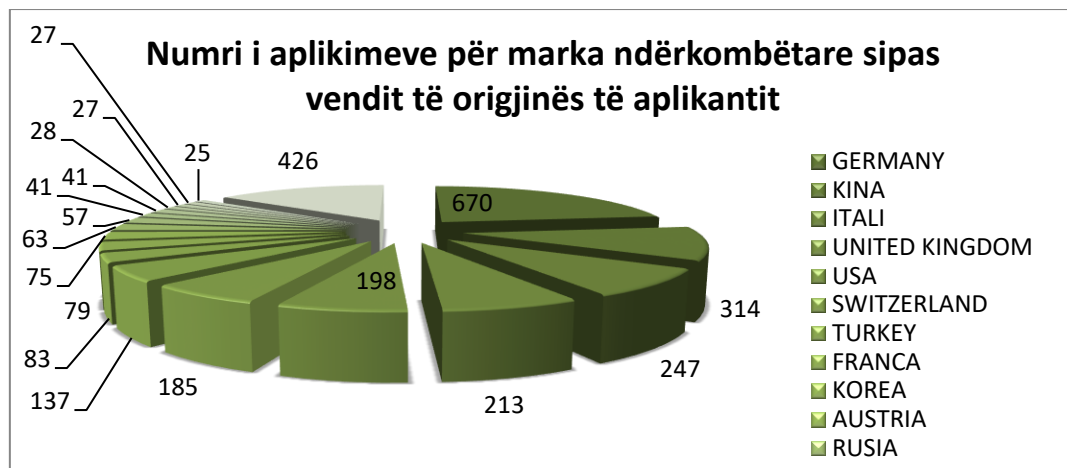
2. RENDITJA SIPAS DISA KLASAVE TË KLASIFIKIMIT TË NICËS TË APLIKIMEVE KOMBËTARE DHE NDËRKOMBËTARE (2020)

Në vitin 2020, në aplikimet ndërkombëtare sipas klasave të Klasifikimit të Nicës, numrin më të madh e zënë aplikimet me produktet që i takojnë klasës 9 (përfshin software kompjuterësh), ndjekur nga aplikimet që i takojnë klasës 35 (përfshin marketingun dhe reklamat), aplikimet me produktet e klasës 5 (produkte farmaceutike, sanitare dhe veterinare), klasës 3, (produkte të pastrimit) shërbimet e klasave 41 (përfshin edukimin, aktivitetet sportive dhe kulturore) dhe 42 etj.

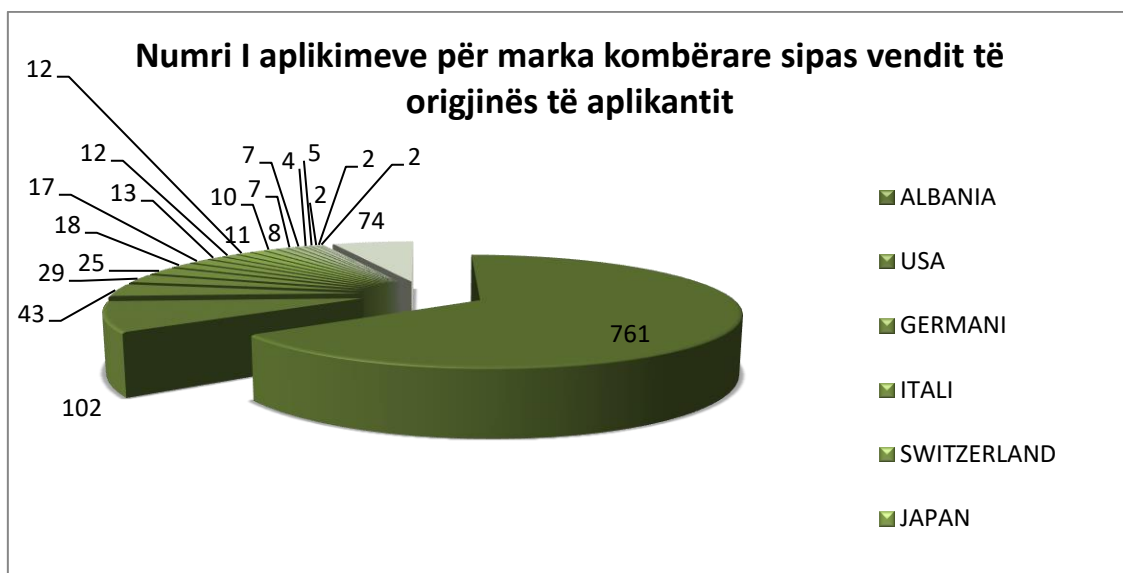

3. NUMRI I APLIKIMEVE SIPAS VENDIT TË ORIGINËS SË APLIKANTIT

Numrin më madh të aplikimeve ndërkombëtare për marka në vitin 2020 sipas vendit të origjinës së aplikantit, e zë Gjermania e ndjekur nga, KINA, ITALIA, Mbretëria e Bashkuar, SHBA, ZVICRA, Turqia, Franca, Austria etj.

Nëse vështrojmë numrin e aplikimeve kombëtare për marka në vitin 2020 sipas vendit të origjinës së aplikantit, vëmë re se SHBA e ndjekur nga Italia, Kina, Mbretëria e Bashkuar, Zvicra, Turqia, Serbia, Kosova etj., kanë numrin më të madh të aplikimeve kombëtare në Shqipëri.

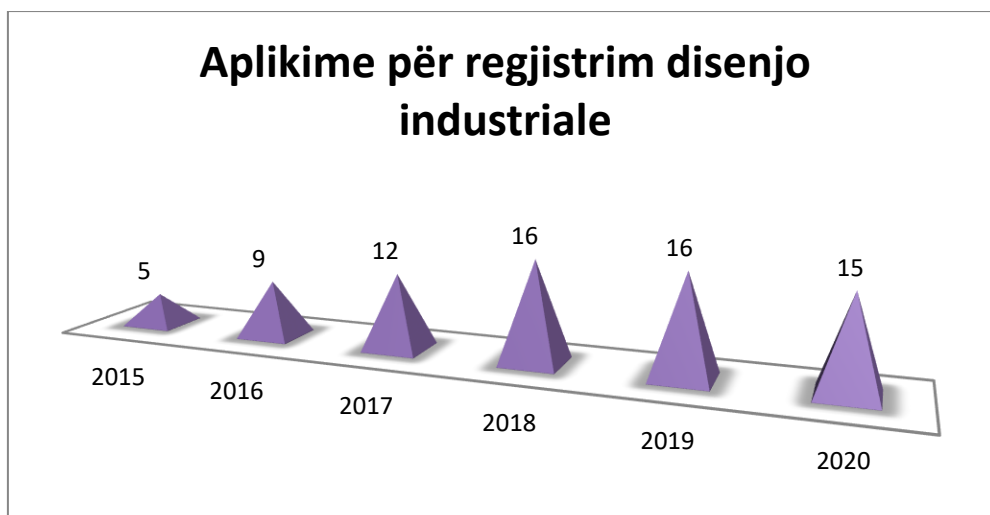
c) Disenjt industrialë

Ka dy mënyra për regjistrimin e disenjove industriale në Shqipëri:

- aplikimet për diseno industriale që paraqiten drejtpërdrejt në DPPI si një aplikim kombëtar.
- aplikime ndërkombëtare për diseno industriale nëpërmjet Marrëveshjes së Hagës.

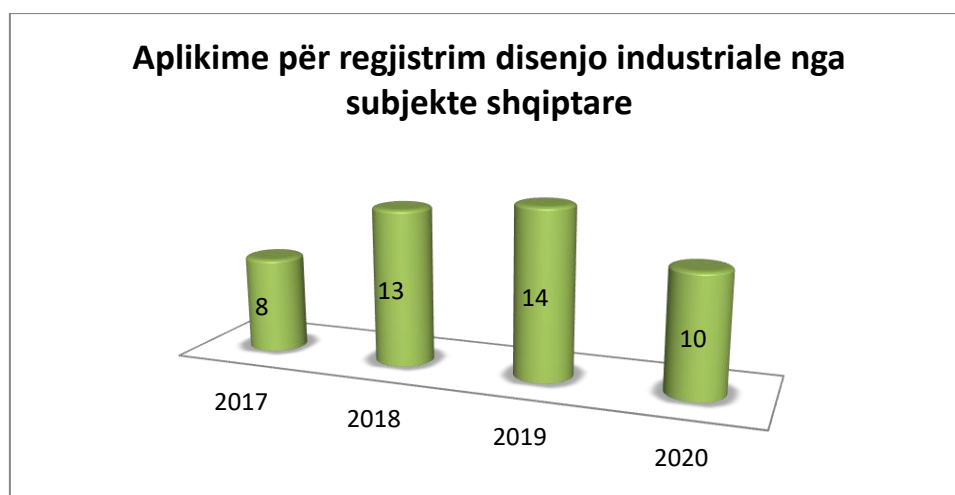
Në Republikën e Shqipërisë, disenjt industrialë mbrohen nëpërmjet regjistrimit në Drejtorinë e Përgjithshme të Pronësisë Industriale, e cila zbaton të të gjitha procedurat ligjore deri në regjistrimin e tyre, si dhe nëpërmjet sistemit të Hagës për Regjistrimin Ndërkombëtar të tyre.

Në lidhje me aplikimet për diseno industriale, vërehet një trend në rritje ndër vite. Në vitin 2020, janë depozituar 15 kërkesa aplikimi për regjistrim disenjoje industrial, janë regjistruar 13 diseno industriale, si dhe 7 disenjo janë ripërtëritë.

Gjatë këtij viti, janë lëshuar 16 njoftime për plotësime në aplikim. Për 41 disenjo ka përfunduar me sukses procesi i ekzaminimit në formalitete dhe baza absolute.

Vlen të theksohet se nga 15 kërkesat e depozituara në vitin 2020, 10 janë aplikime nga aplikantë shqiptarë dhe 5 nga subjekte të huaja.

Nga Marrëveshja e Hagës, në vitin 2019 janë depozituar 197 aplikime për disenjo industriale duke shënuar një rritje të numrit të tyre në krahasim me një vit më parë.

ç) Treguesit gjeografikë dhe emërtimet e origjinës

Shqipëria është sot ndër vendet e Evropës Juglindore që ka arritur progres në lidhje me implementimin e legjislacionit dhe mbrojtjen e treguesve gjeografikë dhe emërtimeve të origjinës.

Zhvillimet e viteve të fundit në fushën e legjislacionit dhe mbrojtjes së produkteve si TGJ/EO, kanë bërë që Shqipëria të radhitet sot denjësisht ndër vendet e Evropës Juglindore me potencial për regjistrimin e tyre.

Drejtoria e Përgjithshme e Pronësisë Industriale është institucioni i vetëm në Shqipëri që merret me procedurat për mbrojtje dhe regjistrimin e TGJ/EO. Legjislacioni në fushën e PI është plotësisht i përafëruar me atë të vendeve të BE-së. Së fundmi, Shqipëria ka aderuar në marrëveshjen e Lisbonës “Për mbrojtjen e emërtimeve të origjinës dhe regjistrimin e tyre ndërkombëtar”.

Vendi ynë ka potencial të jashtëzakonshëm që produkte apo procese të tjera të mund të regjistrohen si TGJ apo EO në nivel kombëtar.
Shembuj të TGJ/EO të regjistruar:

Regjistrimi i produkteve si tregues gjeografik dhe emërtim origjine ka marrë një rëndësi të veçantë në ditët e sotme. Produktet të cilat mbrohen si tregues gjeografik dhe emërtim origjine, pasi certifikohen u vendoset një logo, e cila i dallon nga produktet e tjera në tregun vendës.

Mbrojtja e këtyre produkteve unike shqiptare paraqet rëndësi të veçantë për vendin tonë pasi regjistrimi kombëtar e më tej ai ndërkombëtar ndikon në rritjen e vlerës, gjallërimin e zonave rurale, ruajtjen e biodiversitetit dhe ofron mundësinë e njohjes në tregjet e huaja.

Ligjit nr. 17/2017, datë 16.2.2017, “Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 9947, datë 7.7.2008, “Për pronësinë industriale”, të ndryshuar”, hyri në fuqi më 25 maj 2017.

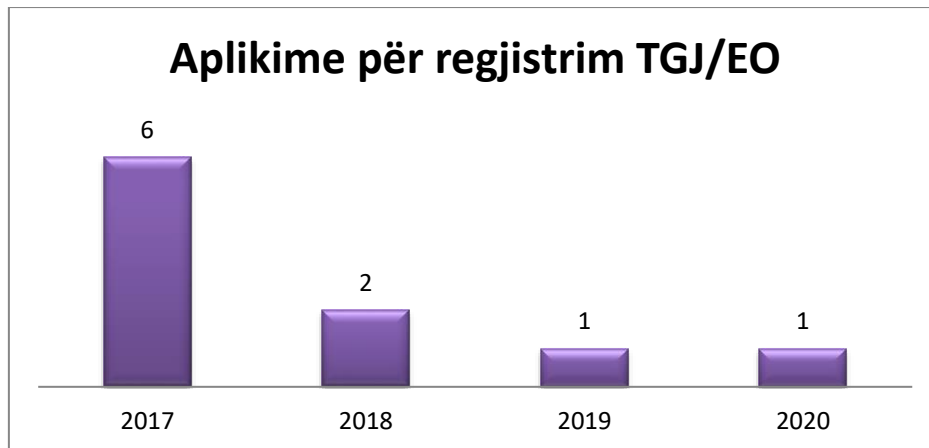
Në zbatim të ligjit të lartpërmendur, DPPI-ja hartoi dhe dërgoi për miratim rregulloren e cila u miratua me VKM nr. 251, datë 24.4.2019, “Për miratimin e rregullores për treguesit gjeografikë dhe emërtimet e origjinës”.

Kapitulli “Treguesit gjeografikë dhe emërtimet e origjinës” (nenet 176–183) ka ndryshuar tërësisht duke filluar që nga koncepti, kush e depoziton një aplikim e deri te mënyra e ekzaminimit dhe përfshirja e logove që do të vendosen në produktet bujqësore, ushqimore apo ato jobujqësore dhe joushqimore të regjistruara.

Gjatë këtij viti në DPPI është paraqitur aplikim për regjistrim emërtim origjine. Për 1 tregues ka përfunduar me sukses procesi i ekzaminimit në formalitete.

Ndër vite, pranë DPPI-së janë paraqitur për regjistrim 24 aplikime për tregues gjeografik /emërtim origjine, nga të cilat 17 janë regjistruar.

Në vitin 2019, është depozituar 1 tregues gjeografik nga grup prodhuesish të huaj, ndërsa në vitin 2020 është depozituar 1 emërtim origjine nga një shoqëri shqiptare.

d) Topografia e produkteve gjysmëpërçuese

DPPI-ja jep të drejtën dhe mbrojtjen e topografisë. DPPI-ja jep vendime sipas procedurës administrative për dhënien e së drejtës dhe mbrojtjen e topografisë. Një topografi mbrohet nëse është origjinale. Në DPPI nuk ka asnjë aplikim për regjistrim të topografisë së produkteve gjysmëpërçuese.

Numrin më të madh të aplikimeve për regjistrimin e objekteve të PI-së në DPPI e zënë aplikimet për mbrojtjen e patentave Evropiane, dhe aplikimet për regjistrimin e markave. Numri i aplikimeve për patenta kombëtare, modele përdorimi, tregues gjeografikë dhe diseno industriale është i ulët në krahasim me objektet e tjera të pronësisë industriale dhe nuk ka aplikime për topografi të produkteve gjysmëpërçuese.

Duke rritur cilësinë e ekzaminimit, si dhe nivelin e ndërgjegjësimit të publikut në lidhje me të drejtat dhe detyrimet që rrjedhin nga regjistrimi i objekteve të PI-së, DPPI-ja do të ndikojë ndjeshëm në përmirësimin e klimës konkurruese, si dhe do të shërbejë si një shtysë për krijimin e një klime inovative në vend. Njëkohësisht do të luajë një rol të rëndësishëm në luftën kundër konkurrencës së padrejtë dhe praktikave të gabuara dhe të deformuara në treg që lidhen me PI.

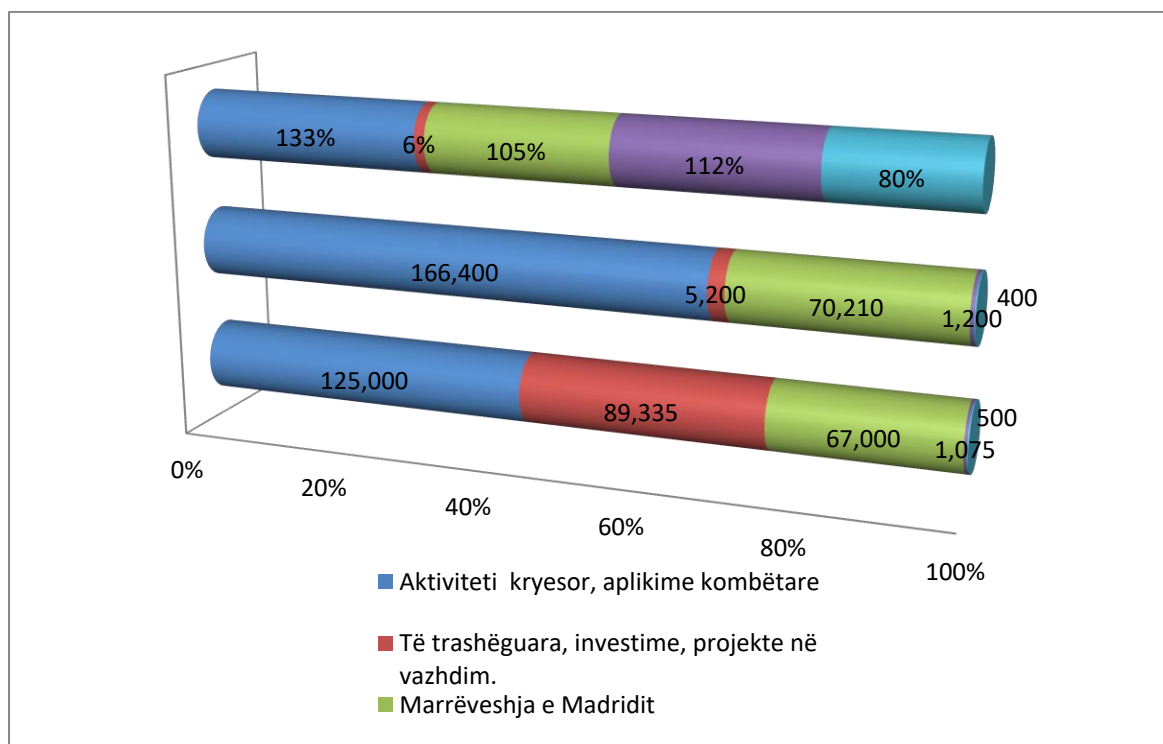
Për shkak se teknologjia përparon dhe organizatat ndërkombëtare janë dinamike për t'u përshtatur këtyre teknologjive në sistemet e tyre, atëherë kërkohet që edhe DPPI-ja të jetë në të njëjtin ritëm me qëllim plotësimin e detyrimeve që rrjedhin nga marrëveshjet ndërkombëtare. Kjo patjetër kërkon investime në infrastrukturë dhe trajnime të specialistëve në DPPI-së dhe institucioneve të tjera të përfshira.

Vihet re, që pesha që zënë të ardhurat nga aktiviteti kryesor në total të DPPI-së për vitin 2020 në krahasim me vitin 2019 është në rritje prej 21%. Gjithashtu, të ardhurat totale të DPPI-së kanë një rritje të konsiderueshme prej 14.3% nga viti 2019.

Falë reformave të ndërmarra nga DPPI-ja si në përmirësimin e shërbimeve ashtu edhe promovimin e PI-së, është rritur numri i kërkesave për regjistrimin e objekteve të PI-së, duke shënuar një rritje të të ardhurave të arkëtuara.

TË ARDHURAT	PLAN VITI 2020/MIJË LEKË	FAKT VITI 2020/MIJË LEKË	REALIZIMI NË %
Aktiviteti kryesor, aplikime kombëtare	125.000	166.400	133%
Të trashëguara, investime, projekte në vazhdim	89.335	5.200	6%
Marrëveshja e Madridit	67.000	70.210	105%
Marrëveshja e Hagës	1.075	1.200	112%
Të ardhura nga ZEP-i	500	400	80%
TOTALI I TË ARDHURAVE	282.910	243.010	86%

Paraqitja grafike jepet si më poshtë:

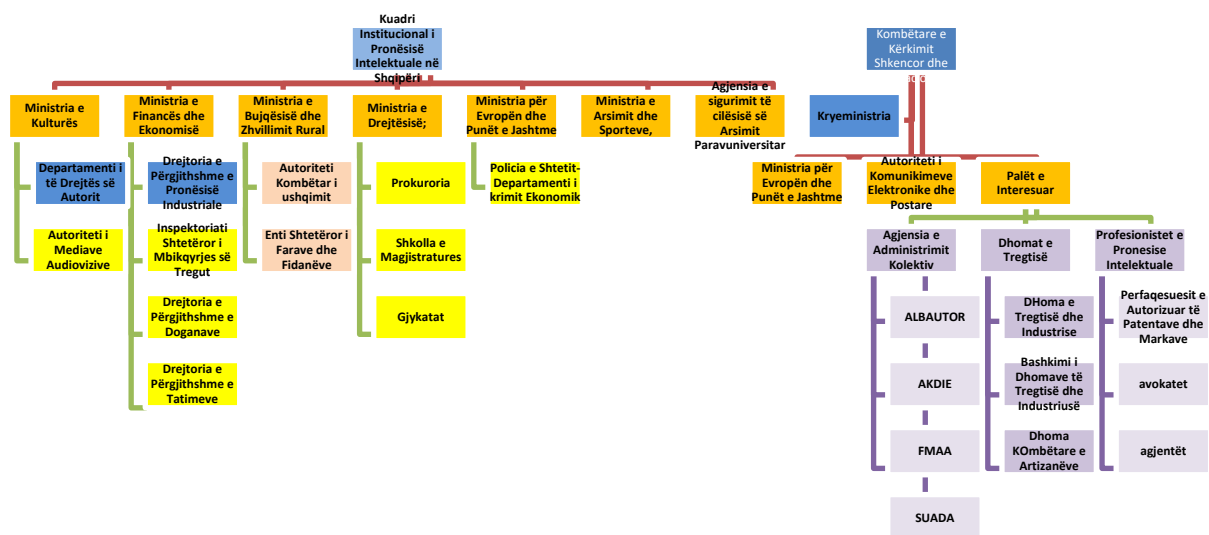
Krahasim i të ardhurave fakt i vitit 2019 – fakt i vitit 2020

TË ARDHURAT	Fakt viti 2019/mijë lekë	Fakt viti 2020/mijë lekë	Realizimi në %
Aktiviteti kryesor, aplikime kombëtare	137,844	166.400	21%
Të trashëguara, investime, projekte në vazhdim.	1,878	5.200	177%
Marrëveshja e Madridit	70,969	70.210	-1.1%
Marrëveshja e Hagës	1,329	1.200	-9.7%
Të ardhura nga ZEP-i	594	400	-33%
TOTALI I TË ARDHURAVE	212,614	243.010	14.3%

Që nga viti 2006, DPPI-ja përdor sistemin e bazës së të dhënave për pronësinë industriale SAPI (*Industrial Property Automated System*), të instaluar nga OBPI-ja. Zbatimi i SAPI-t ka përsheptuar përpunimin e aplikimeve dhe ka përmirësuar saktësinë e të dhënave në lidhje me subjektet e pronësisë industriale. Ai mundëson gjithashtu një qarkullim elektronik të të dhënave në mbështetje të botimit të Buletinit në version elektronik në faqen e internetit të DPPI-së.

Mundësia e aplikimit *online* për përmirësimin e shërbimeve elektronike dhe të komunikimit është një sfidë e punës së DPPI-së. Duhet përmendur fakti se nga 1 korrik 2020, të gjitha shërbimet e DPPI-së, në total 154 shërbime janë *online* në platformën e vetme qeveritare *e-Albania*.

KUADRI INSTITUCIONAL I PRONËSISË INTELEKTUALE NË RSH

Sfidë për të ardhmen mbetet

- Reformë e plotë ligjore në kuadrin e zbatimit të strategjisë si dhe miratimi i ligjeve të veçanta për secilin objekt të pronësisë industriale, ligji për markat tregtare; ligji për patentat dhe modelet e përdorimit; ligji për disenjot industriale dhe ligji për treguesit gjeografikë dhe emërtimet e origjinës; Në lidhje me përmirësimin e kuadrit ligjor mund të theksohet se ky proces përfshin edhe përafrimin e legjislacionit shqiptar me atë të Bashkimit Evropian në kuadër të zbatimit të Marrëveshjes së Stabilizim-Asociimit dhe negociatave të anëtarësimit.

- Aderimi në traktate i RSH-së që i përkasin fushës së përgjegjësisë; Traktati i Singaporit mbi Ligjin e Markave; aderimi në traktatin e Nairobit;
  - Hartimi i udhëzuesve për procedurat e regjistrimit për patentat dhe certifikatat shitesë të mbrojtjes;
  - Fuqizimi i Qendrës së Trajnimeve të PI-në brenda strukturës së DPPI-së, e cila do të bëjë trajnimin e vazhdueshëm të të gjithë aktorëve në sistem, si dhe do të hartojë tekste informuese në këtë fushë.
  - Zhvillimi dhe përmirësimi i mëtejshëm i kapaciteteve administrative të DPPI-së për sa i përket personelit dhe trajnimit, si në shkallë kombëtare dhe ndërkombëtare;
  - Rritja e ndërgjegjësimit në publik për regjistrimin dhe respektimin e të drejtave të objekteve të PI, trajnimin e palëve të përfshira në sistem etj. Promovimi i mëtejshëm i modeleve të përdorimit dhe disenjove industriale;
  - Stafi i Qendrës së Trajnimeve i krijuar brenda DPPI kërkon përmirësim të vazhdueshëm për të ndjekur ndryshimet e vazhdueshme në fushën e pronësisë intelektuale;
- Kapacitetet e TIK duhet të përmirësohen dhe standardizohen, aplikimet dhe regjistrat në internet duhet të zhvillohen dhe përmirësohen më tej, duke qenë pjesë e strukturës së DPPI-së, rekomandim i vazhdueshëm i lënë nga WIPO-ja.

1.2 E DREJTA E AUTORIT DHE TË DREJTAT E LIDHURA ME TO

MINISTRIA E KULTURËS/DDA

Drejtoria për të Drejtën e Autorit është institucion qendror në varësi të Ministrisë së Kulturës, e cila ushtron veprimtarinë e saj në mbështetje dhe në zbatim të plotë të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, të legjislacionit shqiptar për të drejtën e autorit, konventave dhe marrëveshjeve ndërkombëtare ku Shqipëria është palë.

Objekti i veprimtarisë së kësaj drejtorie është shumë i gjerë dhe në thelb të saj qëndron garantimi i për mbrojtjen, ushtrimin dhe zbatimin e së drejtës së autorit, të drejtave të lidhura me të dhe të drejtave të tjera në përputhje me detyrimet ndërkombëtare, legjislacionin vendës dhe interesat përkatës kombëtarë të Republikës së Shqipërisë; për të gjithë subjektet, persona fizikë/juridikë, privatë a publikë, përdorues të pronësisë letrare, artistike dhe shkencore.

Autorësia për krijimet e veprave letrare, artistike dhe shkencore është automatikë që në krijimin e veprës. Megjithatë, autorët mund të regjistrojnë vullnetarisht veprat e tyre, pranë Drejtorisë për të Drejtën e Autorit.

- Baza ligjore:

Mbrojtja e të drejtave të autorit dhe të drejtave të tjera të lidhura me të në Shqipëri ushtrohet në përputhje me instrumentet kombëtare dhe ndërkombëtarë të mëposhtëm:

1. Kushtetuta (neni 58);
2. Konventat/ marrëveshjet/ traktatet ndërkombëtare ku aderohet RSH-ja;
3. Ligji nr. 35/2016, “Për të drejtat e autorit dhe të drejtat e lidhura me to”;
4. Vendim nr. 33, datë 18.1.2017, “Për miratimin e tarifave për shërbimet e ofruara nga Drejtoria për të Drejtën e Autorit”;
5. Vendim nr. 34, datë 18.1.2017, “Për procedurat e regjistrimit, të organizimit dhe klasifikimit të veprave të të drejtave të autorit”;
6. Vendim nr. 35, datë 18.1.2017, “Për mënyrën e funksionimit, të organizimit dhe të shpërblimit të Këshillit Kombëtar për të Drejtën e Autorit”;
7. Udhëzim nr. 385, datë 13.10.2020, “Për përcaktimin e kriterëve dhe procedurave për marrjen e licencës për administrimin kolektiv të të drejtave të autorit, ripërtëritjen e saj, si dhe përcaktimin e

kritereve dhe procedurave për pezullimin dhe heqjen e licencës në zbatim të ligjit nr. 35/2016, datë 31.3.2016, “Për të drejtat e autorit dhe të drejtat e tjera të lidhura me to”.

Ligji nr. 35/2016, “Për të drejtat e autorit dhe të drejtat e lidhura me to” është miratuar në vitin 2016 me qëllimin e garantimit të një niveli më të mirë mbrojtjeje për autorët, artistët e titullarët e të drejtave të autorit në përgjithësi, garantimi i një ambienti të përshtatshëm për garantimin e respektimit të këtyre të drejtave, duke siguruar në mënyrë të plotë balancën midis të drejtave private të titullarëve të të drejtave dhe interesit publik për informim, si dhe klimës së përshtatshme të biznesit.

Ligji nr. 35/2016 garanton:

- Mbrojtje më e mirë e të drejtave të autorit dhe të drejtave të tjera të lidhura me të;
- Harmonizim të legjislacionit për të drejtën e autorit dhe të drejtave të tjera të lidhura me të me *acquis* të BE-së në këtë fushë, me qëllim garantimin e mbrojtjes dhe respektimit të të drejtave të autorit dhe të drejtave të tjera të lidhura me të në të njëjtin nivel me atë të vendeve të Bashkimit Evropian, detyrim ky që buron nga neni 70 i Marrëveshjes që përcakton detyrimin e përgjithshëm të Republikës së Shqipërisë për përafrimin e legjislacionit të saj me *acquis* e Bashkimit Evropian, si dhe neni 73, i Marrëveshjes së Stabilizim-Asociimit;
- Fuqizimi dhe intensifikimi i masave ndëshkuese, kontrolluese dhe monitoruese, si dhe vendosja e “filtrave” për masa më efektive për importuesit, eksportuesit, prodhuesit, përdoruesit apo shfrytëzuesit e veprave kulturore, artistike dhe shkencore;
- Përcaktim të detyrave dhe procedurave administrative-ligjore për institucionet shtetërore të përfshira në zinxhirin institucional të zbatimit të legjislacionit për të drejtat e autorit dhe të drejtat e tjera të lidhura me të; mbulim më të gjerë i rasteve që përfshijnë kundërvajtje administrative apo penale dhe vepra penale, si dhe rritja e sanksioneve ndëshkuese.
- Garantim të mekanizmave të nevojshëm për të garantuar zbatimin dhe mbrojtjen në praktikë të legjislacionit mbi të drejtat e autorit dhe të drejtat e tjera të lidhura me të.

Për kuadër të përmirësimit ligjor DDA është duke punuar për përmbylljen e procedurës për përditësimin e ligjit për të drejtat e autorit sipas parashikimeve në Planin Kombëtar për Integrimin Evropian 2021–2023, miratuar me vendimin e Këshillit të Ministrave nr. 90, datë 17.2.2021, “Për miratimin e Planit Kombëtar për Integrimin Evropian 2021–2023”. Përmes projektligjit “Për disa ndryshime në ligjin nr. 35/2016, “Për të drejtat e autorit dhe të drejtat e tjera të lidhura me to” propozohet të shtohen, ndryshohen dhe përshtaten dispozita me qëllim përafrimin e direktivave të Bashkimit Evropian dhe rregullimin e mënyrës së funksionimit të Agjencive të Administrimit Kolektiv (AAK). Ndryshimet janë konsultuar dhe rënë dakord me shërbimet e Komisionit Evropian.

Ligji nr. 35/2016, “Për të drejtën e autorit dhe të drejtat e tjera të lidhura me to” është një ligj i harmonizuar dhe i integruar me direktivat e Bashkimit Evropian. Në këtë kuadër, lind nevoja e përafrimit të këtij ligji me tri direktiva të Bashkimit Evropian, si më poshtë vijon:

1. Direktivën nr. 102/1992/EEC të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit Evropian, datë 25 tetor 1992, “Për përdorime të caktuara të lejuara të veprave pa autor”.

2. Direktivën 2006/116/BE, të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit Evropian, datë 13 shtator 2006, “Mbi disa përdorime të lejuara të veprave të caktuara dhe fusha të tjera të mbrojtura nga e drejta e autorit dhe të drejtat e tjera të lidhura me to në përfitim të personave të cilët janë të verbër, me shikim të dëmtuar ose ndryshe me aftësi të kufizuara në leximin e materialeve të printuara” dhe amendimin e direktivës 2001/29/KE mbi harmonizimin e aspekteve të caktuara të drejtave të autorit dhe të drejtave të tjera të lidhura me to në shoqërinë e informacionit”.

3. Direktivën 2011/77/BE e Parlamentit Evropian dhe Këshillit Evropian, datë 27 shtator 2011 “Amendimi i direktivës 2006/116/KE mbi afatin e mbrojtjes të të drejtave të autorit dhe disa të drejtave të lidhura me to”.

Krijimi i një kuadri ligjor për mundësimin e digjitalizimit të veprave që mbrohen nga e drejta e autorit ose të drejta të tjera të lidhura me to, për të cilat nuk ka mbajtës të së drejtës të identifikuar ose

për të cilat mbajtësi i së drejtës edhe kur identifikohet, nuk mund të gjendet – të ashtuquajturat “vepra pa autor” – përbën një masë themelore të planit digjital për Evropën. Direktiva nr. 2012/28 synon të zgjidhë problemin konkret të përcaktimit ligjor të statusit të veprës pa autor dhe të pasojave përkatëse në lidhje me përdoruesit dhe përdorimet e lejuara të veprave apo të fonogrameve që konsiderohen si vepra pa autor.

Gjithashtu, në nenet 147, 148, 149, 149/a dhe 149/b, të Kodit Penal, pasqyrohen veprat penale të pronësisë intelektuale (sipas Kodit Penal në fuqi, të gjitha veprat penale të Pronësisë Intelektuale janë parashikuar si krime dhe kundërvajtje penale. Ato kanë masa dënimi të lehta dhe fillojnë me gjobë apo me burgim në maksimum deri 1 vjet; deri në 2 vjet dhe deri 4 vjet.

Sipas Kodit të Procedurës Penale të RSH-së (neni 59), ai që është dëmtuar nga veprat penale të parashikuara nga nenet 148 dhe 149 të K.Penal, ka të drejtë të paraqesë kërkesë në gjykatë dhe të marrë pjesë në gjykim si palë për të vërtetuar akuzën dhe për të kërkuar shpërblimin e dëmit.

Qeveria shqiptare ka detyrimin që të përafrojë plotësisht legjislacionin e saj me *acquis* e Bashkimit Evropian në kuadër të zbatimit të Marrëveshjes së Stabilizim-Asociimit dhe procesit të anëtarësimit në Bashkimin Evropian”.

Këto detyrime kanë çuar dhe vazhdojnë të çojnë drejt një numri të konsiderueshëm amendimesh, ligjeve që administrojnë PI-në në RSH.

Pranë ministrisë përgjegjëse për të drejtën e autorit funksionon Këshilli Kombëtar për të Drejtën e Autorit (KKDA), struktura e të cilit aktualisht është e plotë dhe përbëhet nga juristë dhe financier të cilët kanë njohur dhe eksperiencë në fushën e të drejtave të autorit DDA funksionon si sekretariat teknik i KKDA-sw dhe i Bordit të Arbitrazhit, në zbatimin të dispozitave të ligjit.

Pranë DDA-së vepron dhe një trupë arbitrimi, e cila përbëhet nga ekspertë të cilët do të kenë një eksperiencë jo më pak se 10 vjet në fushën e së drejtës civile. Pra, një sërë organesh janë krijuar me ligjin e ri të së drejtës së autorit.

Drejtoria për të drejtën e autorit, në marrëdhënie hierarkike brenda Ministrisë të Kulturës, ushtron detyrat dhe përgjegjësitë e saj bazuar në legjislacionin në fuqi.

DDA-ja ofron përmes *e-Albania* dy shërbime, përkatësisht:

- Regjistrimin e të Drejtave të Autorit;
- Kalimin e të Drejtave të Autorit.

Këshilli Kombëtar për të Drejtën e Autorit, është një organ kolegjal, risi e ligjit nr. 35/2016, i specializuar për ushtrimin e kompetencave të parashikuara në ligj.

Ligji nr. 35/2016, “Për të drejtat e autorit dhe të drejtat e tjera të lidhura me to” parashikon ngritjen e sportelit unik me qëllim kryerjen e funksionit të mbledhjes së tarifave të shpërblimit nga përdorimi i veprave të së drejtës së autorit dhe të drejtave të tjera të lidhura me to nga subjektet përdorues, si një sportel i vetëm në emër të të gjitha agjencive të administrimit kolektiv të licencuara, si dhe shpërndarjen e këtyre të ardhurave tekkëto agjenci në përputhje me legjislacionin në fuqi.

Në zbatim të ligjit nr. 35/2016, “Për të drejtat e autorit dhe të drejtave të tjera të lidhura me to”, administrimi kolektiv kryhet nga agjencitë e administrimit të të drejtave të autorit, që kanë si objekt të veprimtarisë së tyre mbledhjen e të ardhurave për përdorimin e veprave dhe shpërndarjen e tyre te titullarët e së drejtës së autorit dhe të drejtave të tjera të lidhura me to. Agjencia e administrimit kolektiv licencohet nga ministria përgjegjëse për të drejtat e autorit pas propozimit nga Drejtoria e së Drejtës së Autorit (DDA). Licenca e agjencive të administrimit kolektiv për ushtrimin e veprimtarisë është e vlefshme për 3 vjet, si dhe mund të jetë e rinovueshme. Konkretisht ushtrojnë aktivitetin e tyre katër agjenci të administrimit kolektiv: Agjencia “ALBAUTOR” për të drejtat e autorëve në fushën e të drejtave të autorëve, Agjencia “AKDIE” për të mbrojtur të drejtat e artistëve interpretë dhe/ose ekzekutues të veprave, Agjencia “FMAA” – në fushën e kinematografisë dhe të veprave të tjera audiovizuale Agjencia “Faber”, në fushën e të drejtave të prodhuesve të fonogrameve.

Struktura e DDA-së, tashmë në kapacitet të plotë administrativ, punon në vazhdimësi për të përmirësuar plotësimin e detyrave dhe përgjegjësi referuar ligjit nr. 35/2016. Stafi aktual, pjesa më e madhe e të cilit janë punonjës të rinj, po trajnohen në mënyrë të vazhdueshme mbi kuadrin ligjor ndërkombëtar dhe konventat dhe traktatet e fushës, si dhe me eksperiencën e praktikave më të mira të ofruara nga ekspertët e huaj që kanë asistuar DDA-në në zbatim të projekteve.

Në kuadër zhvillimit të kapaciteteve administrative të drejtorisë janë zhvilluar si më poshtë:

Përgjatë vitit 2020 dhe në fillim të vitit 2021, kohë në të cilën është plotësuar struktura e DDA-së janë zhvilluar 7 (shtatë) trajnime për nëpunësit e rinj të drejtorisë. Trajnimet janë bërë të mundur nga dy projektet, “Twinning” i Bashkimit Evropian dhe projekti i bashkëpunimit për pronësisë Intelktuale me zyrën e pronësisë intelektuale në Zvicër.

Krahas përpjekjeve që kanë bërë vetë autoritetet në Shqipëri për të punuar në përmirësimin e gjendjes sa i takon respektimit të së drejtës së autorit, përgjatë vitit 2020 e në vijim ka pasur mbështetje të veçantë nga dy projekte, “Twinning” i Bashkimit Evropian dhe projekti i bashkëpunimit për pronësisë intelektuale me zyrën e pronësisë intelektuale në Zvicër. Për shkak të situatës pandemike, përgjatë vitit 2020 nuk janë zhvilluar *workshop*-e dhe seminare mbi të drejtën e autorit, për të trajnuar stafin e DDA dhe autoritetet e tjera shtetërore të cilat kanë detyrimet e tyre në përmbushje të misionit të strategjisë kombëtare.

Kjo mbështetje e fut Shqipërinë në rrugën e standardeve që kanë dhe vendet e tjera anëtare të BE-së, sepse synimi është të sigurojmë përafrimin ligjor me standardet e BE-së dhe me praktikën më të mira përmes transpozimit të duhur të ligjeve të BE-së dhe për të përmirësuar ligjet si të dobishme dhe të përshtatshme në fusha specifike në përputhje me praktikën më të mira evropiane.

Gjithashtu, përgjatë viteve të Strategjisë së kaluar të pronësisë intelektuale, në bashkëpunim me DPPI janë zhvilluar 5 (pesë) trajnime brenda vendit, janë zhvilluar 32 (tridhjetë e dy) takime.

- Në kuadër të bashkëpunimit ndërinstytucional dhe zbatimit të Strategjisë Kombëtare për Zbatimin e të Drejtave të PI-së, DDA-ja ka pasur këtë bashkëpunim si më poshtë:

Më datë 16.3.2015 u nënshkrua memorandum i përbashkët me Autoritetin e Konkurrencës dhe Zyrës Shqiptare për të Drejtën e Autorit.

Më datë 19 nëntor 2015 midis Zyrës Shqiptare për të Drejtën e Autorit dhe Zyrës Rumune për të Drejtën e Autorit u nënshkrua memorandum i bashkëpunimit për të forcuar bashkëpunimin në të ardhmen në fushën respektive të së drejtës së autorit dhe organizimin e aktiviteteve të përbashkëta, si dhe më 16 nëntor 2016 u nënshkrua memorandum i bashkëpunimit midis ZSHDA, DPPI dhe Zyrës Serbe të Pronësisë Intelktuale.

DDA-ja, në atë kohë ZSHDA, ka nënshkruar memorandume bashkëpunimi me Universitetin “Luarasi” (3 qershor 2015), me Rektoratin e Universitetit të Tiranës (15 qershor 2015) dhe Universitetin “Marin Barleti” (16 korrik 2015).

DDA-ja, vijuar me rolin e saj promotor të ndërgjegjësimit dhe të informimit të kategorive të ndryshme të subjekteve/përdorues të produktit artistik dhe jo vetëm, por dhe me të gjitha institucionet shtetërore të cilat janë pjesë e zbatimit të legjislacionit në fuqi. Vëmendje të veçantë i kushtohet monitorimit të tregut të PI, si dhe ndërgjegjësimit të subjekteve për detyrimet që u burojnë nga ligji në fuqi.

Në lidhje me shërbimet e ndërgjegjësimit në DDA, ky institucion është përpjekur në mënyrë maksimale për të bërë ndërgjegjësimin dhe informimin e publikut dhe të komunitetit në tërësi në lidhje me konceptet e së drejtës së autorit dhe të drejtat e lidhura, dhe jo vetëm në kuadër të strategjisë, por kjo është dhe një nga detyrat kryesore të DDA-së. Është raportuar në mënyrë kronologjike për fushatat dhe tryezat e përbashkëta që janë zhvilluar sa i takon fushës. Për shkak të pandemisë, përgjatë vitit 2020 nuk janë zhvilluar aktivitete ndërgjegjësuere.

Përgjatë viteve janë zhvilluar një numër i konsiderueshëm i trajnimit të stafit brenda dhe jashtë vendit në bashkëpunim me DPPI-në, në total një numër prej 44 në total për të gjitha institucionet kryesore të zbatimit të strategjisë.

Gjithashtu për të realizuar detyrën funksionale, DDA-ja ka përgatitur, promovuar, shpërndarë materiale informuese, organizuar fushata të ndërgjegjësimit të institucioneve, grupeve të interesit dhe publikut, nëpërmjet medias elektronike dhe asaj të shkruar, si edhe aktiviteteve të ndryshme kombëtare e ndërkombëtare, si seminare, konferenca dhe trajnime etj., lidhur me rëndësinë dhe aspektet politike, ligjore dhe praktike të mbrojtjes, ushtrimit dhe zbatimit të së drejtës së autorit, të drejtave të lidhura dhe të drejtave të tjera që mbrohen nga ky ligj. Janë organizuar 28 aktiviteteve në bashkëpunim me DPPI-në dhe DDA-në me institucionet e arsimit të lartë dhe organizatat shkencore dhe zhvillimore; 6 (gjashtë) aktivitete bashkëpunuese ndërmjet DDA-së me zyrat rajonale homologe në fushën e së drejtës së autorit.

DDA-ja ka marrë pjesë në 5 (pesë) takime të zhvilluara me disa nga dhomat e tregtisë dhe industrisë rajonale në bashkëpunim me DPPI-në dhe ISHMT-në për të prezantuar institucionet dhe për ndërgjegjësimin e tyre në lidhje me fushën e pronësinë intelektuale që përfaqëson secili institucion.

Gjithashtu, është zhvilluar një aktivitet promovues në formën e konkursit për njohuritë mbi pronësinë intelektuale. Në bashkëpunim me DPPI-në, janë zhvilluar 6 (gjashtë) tryeza të rumbullakëta me publikun, si dhe takimeve informative me kategori të ndryshme përdoruesish të drejtash në lidhje me çështjet e së drejtës së autorit në RSH.

Prioritet objektiv është *rritja e ndërgjegjësimit mbi të drejtat e autorit dhe të drejtat e lidhura* përmes përdoruesve të veprave të mbrojtura me të drejtë autori, ose të drejtat e lidhura, mbajtësit e së drejtës, përfaqësuesit e tyre dhe komunitetit në përgjithësi. Ndërgjegjësimi i shoqërisë shqiptare vijon të mbetet në vëmendjen e Ministrisë së Kulturës dhe të DDA-së, me qëllim informimin dhe edukimin e gjeneratave që rriten.

Për shumë njerëz, lidhja që ekziston midis pronësisë intelektuale dhe krijimtarisë nuk është aspak e qartë. Fjala krijimtari në vetvete nënkupton një botë artistësh, krijuesish muzikore apo te çdo lloj zhanri tjetër, si dhe poetë e artistë.

Respektimi i produktit të mendjes së tjetrit, përdorimi i drejtë i tij dhe jo në mënyrë pirate, por në bazë të ligjeve të cilat veprojnë në një vend të caktuar, është një tregues i qartë i nivelit të civilizimit të një shoqërie.

Shumë shtete të Bashkimit Evropian kanë një platformë ku shpjegohet rëndësia jetësore e së drejtës së autorit në ekonominë e një shteti. Qeveri të shumë vendeve të zhvilluara sigurojnë në shkolla paketa të caktuara dhe materiale informative që ato i përdorin për të mësuar nxënës dhe të rinj rreth së drejtës së autorit dhe të mirat dhe përfitimet që burojnë nga kjo e drejtë. Duhet lobuar fuqishëm që të futet në kurrikul e drejta e autorit, si një lëndë më vete që në klasat e para të shkollimit.

Edukimi i brezave për kultivimin e shëndetshëm të kësaj kulture do të sjellë vetëm rezultate pozitive në vitet që do të vijnë për shoqërinë shqiptare.

Për vetë specifikën që ka kjo fushë, mbart sigurisht dhe vështirësitë e veta si në të kuptuar e perceptuar nga pjesa më e madhe e opinionit publik, por DDA-ja në qëllimet e saj prioritare ka ndërgjegjësimin dhe kultivimin e kulturës te brezat që rriten me koncepte të së drejtës së autorit dhe të drejtave të lidhura. Një brez i miredukuar me çështjet e pronësisë intelektuale është një mundësi e mirë për të ulur nivelet e piraterisë dhe të kundërvajtjeve. Këto janë praktika botërore në vende të zhvilluara që janë treguar mjaft produktive.

DDA-ja ka hartuar një plan pune për vitin 2021 në të cilin përcaktohen aktivitetet dhe veprimtaritë e ndryshme të cilat kanë për qëllim edukimin e brezave dhe të shoqërisë në tërësi, mbi rëndësinë e së drejtës së autorit.

Vazhdimi në mënyrë konstante i përhapjes së informacionit me synim rritjen e ndërgjegjësimit, si dhe *mbi të gjitha vullnet e përgjegjshëm nga të gjithë për të zbatuar me përpikëri ligjin, do të jenë një*

garanci më shumë që Shqipëria ta hedhë prapa krahëve problemin e mbrojtjes së të drejtave të autorit dhe të drejtave të tjera të lidhura me të, në të njëjtin nivel me atë të BE-së.

Përveç kësaj, zhvillimi i teknologjisë së informacionit dhe internetit ka ndryshuar mënyrat e mësimdhënies ndërkohë që gjithnjë e më shumë materiale bëhen të disponueshme në mjedisin digjital, me kosto të ulët ose pa kosto fare, dhe shembujsh të rinj mësimdhënieje, si të mësuarit nëpërmjet internetit dhe të mësuarit në distancë, bëhen të mundshme dhe të aksesueshme. Si vendet e zhvilluara, ashtu edhe ata në zhvillim, vlerësojnë rëndësinë e vazhdueshme për të pasur një nivel të lartë disponueshmërie dhe aksesueshmërie të njohurive për qëllime arsimore meqë kjo ka rëndësi jetësore për mbështetjen dhe zhvillimin social dhe ekonomik të një vendi.

1.3 SPORTELI UNIK – SUADA

Në zbatim të ligjit nr. 35/2016 është ngritur sporteli unik, SUADA, e cila është krijuar si në organizatë jofitimprurëse, në formën e Qendrës. Qëllimi i krijimit të sportelit unik për administrimin e së drejtës së autorit, është sigurimi i një shërbimi eficient dhe të thejstësuar të subjekteve përdorues, si dhe përfitimi në terma të efektivitetit të një sporteli të përbashkët që respekton autonominë në vendimmarrje të AAK-ve të licencuara.

Sporteli Unik për administrimin e të drejtave të autorit, funksionon në përputhje me parimin e transparencës dhe bashkëpunimit me të gjitha AAK-të dhe subjektet përdorues të produktit intelektual.

Objekti i veprimtarisë është kryerja e shërbimeve për funksionin e mbledhjes së tarifave të shpërblimit, në territorin e Republikës së Shqipërisë, për të gjitha kategoritë e administrimit kolektiv të licencuara nga Ministria e Kulturës, sipas nenit 138, të ligjit nr. 35/2016, “Për të drejta e autorit dhe të drejta të tjera të lidhura me to”.

Me anë të një marrëveshjeje me shkrim AAK-të e licencuara bien dakord dhe vendosin cilës prej tyre do t’i transferohet ky funksion. Në mungesë të kësaj marrëveshjeje, këtë vendimmarrje e realizon këshilli Kombëtar për të Drejtën e Autorit i cili hap një procedurë transparente dhe të drejtë për të gjitha AAK-të e licencuara të interesuara.

Që në krijimin e tij, KKDA-ja ka marrë dy vendime për drejtimin e SUADA-s: për periudhën 19.11.2018 deri në datën 31.12.2019 funksionin e mbledhjes së tarifave për të gjitha kategoritë e mbajtësve të të drejtave të autorit dhe të drejtave të tjera të lidhura me to i është transferuar AAK-së “Albautor”

Vendimi i fundit i KKDA, i ka transferuar funksionin e mbledhjes së tarifave për të gjitha kategoritë e mbajtësve të të drejtave të autorit dhe të drejtave të tjera të lidhura me to i AAK-së “FMAA” deri në datën 31.12.2021.

Sporteli përgjigjet për dhënien e autorizimit për të gjithë përdoruesit e së drejtës së autorit dhe kujdeset për realizimin e detyrimeve të secili përdorues në kohë.

SUADA ka për detyrë të realizojë mbledhjen kolektive të tarifave të shpërblimit nga subjektet përdorues në mënyrë efektive dhe t’i shpërndajë këto të ardhura tek AAK-të e licencuara në masën e parashikuara sipas ligjit: a) 40 për qind do t’i shkojë agjencisë, përfaqësuesi i të drejtave të autorit; b) 30 për qind do t’i shkojë agjencisë, përfaqësuesi i të drejtave të interpretuesve; c) 30 për qind do t’i shkojë agjencisë, përfaqësuesi i të drejtave të prodhuesve, përfshirë botuesit dhe prodhuesit e fonogrameve.

1.4 AGJENCITË E ADMINISTRIMIT KOLEKTIV

Administrimi kolektiv i të drejtave mund të kryhet nga agjencia e administrimit kolektiv të të drejtave, si subjekt juridik, i krijuar nga mbajtësit e të drejtave të autorit dhe të drejtave të lidhura, që kanë si objekt të veprimtarisë së tyre mbledhjen e të ardhurave për përdorimin e veprave dhe shpërndarjen e tyre tek titullarët e së drejtës së autorit dhe të drejtave të tjera të lidhura me të, e cila ka marrë licencimin nga ministria përgjegjëse për të drejtat e autorit pas propozimit nga DDA.

Agjencia e administrimit kolektiv të të drejtave mund të administrojë një, dy ose më shumë lloje të drejtash që zakonisht lidhen me një kategori të veçantë të mbajtësve të të drejtave të autorit ose të të drejtave të lidhura me to.

Referuar ligjit për të drejtën e autorit, Agjencitë e Administrimit Kolektiv pajisen me licencë nga Ministria e Kulturës për një periudhë 3-vjeçare (trevjeçare).

Ministria e Kulturës përfundoi procesin për licencimin apo ripërtëritjen e licencës për të gjitha kategoritë, duke licencuar 4 (katër) AAK që përmbushën kërkesat dhe kriteret e ligjit nr. 35/2016 “Për të drejtat e autorit dhe të drejtat e tjera të lidhura me to”, e udhëzimit nr. 336, datë 10.6.2021, “Për një ndryshim në udhëzimin nr. 385, datë 13.10.2020” dhe udhëzimit nr. 385, datë 13.10.2020, “Për përcaktimin e kriterëve dhe procedurave për marrjen e licencës për administrimin kolektiv të të drejtave të autorit, ripërtëritjen e saj, si dhe përcaktimin e kriterëve dhe procedurave për pezullimin dhe heqjen e licencës në zbatim të ligjit nr. 35/2016, datë 31.3.2016, “Për të drejtat e autorit dhe të drejtat e tjera të lidhura me to”.

Drejtoria për të Drejtën e Autorit, mbikëqyr veprimtaritë e AAK-së dhe vepron në përputhje me parashikimet e këtij ligji.

Funksioni i inspektimit të tregut për zbatimin e së drejtës së autorit i ka kaluar Inspektoratit Shtetëror të Mbikëqyrjes së Tregut. DDA-ja në vijim mbikëqyr aktivitetin e agjencive të administrimit kolektiv në Republikën e Shqipërisë.

1.5 SISTEMI I ADMINISTRIMIT KOLEKTIV

Agjencia e administrimit kolektiv të të drejtave të autorit dhe të drejtave të lidhura, është organizatë jofitimprurëse (OJF), e cila është krijuar mbi bazën e ligjit “Për OJF-të”, por që merr funksionet e një agjencie të administrimit kolektiv vetëm pasi ministri përgjegjës për të drejtën e autorit, është shprehur me urdhrin e tij për licencimin e saj në bazë të ligjit nr. 35/2016 “Për të drejtat e autorit dhe të drejtat e tjera të lidhura me to” (LDA).

Organizata Botërore e Pronësisë Intelektuale (OBPI) përkufizon administrimin kolektiv si “ushtrimin e të drejtave të autorit dhe të drejtave të tjera të lidhura me të, nga organizatat që veprojnë në interes dhe në emër të titullarëve të së drejtës”.

Pra, agjencitë janë përfaqësuese të titullarëve të së drejtës për administrimin e të drejtave të titullarëve kundrejt përdoruesve. Ndaj dhe të drejtat e një agjencie janë ato që burojnë nga tagri i përfaqësimit që titullarët i japin asaj, bazuar në konventat/traktatet ndërkombëtare, si dhe legjislacionin kombëtar të fushës.

Në Republikën e Shqipërisë operojnë 4 agjenci të administrimit kolektive të së drejtës së autorit dhe të drejtave të lidhura, si më poshtë:

- I. ALBAUTOR – Agjencia e administrimit kolektiv e të drejtave të autorit;
- II. FMAA – Agjencia për Mbrojtjen e Veprave Audiovizuale;
- III. AKDIE – Agjencia për mbrojtjen e të drejtave të interpretuesve dhe ekzekutuesve;
- IV. FABER – Agjencia e Administrimit Kolektiv të mbrojtjes së producentëve të fonogrameve.

Udhëzim i ministres së Kulturës nr. 385, datë 13.10.2020, “Për përcaktimin e kriterëve dhe procedurave për marrjen e licencës për administrimin kolektiv të të drejtave të autorit, ripërtëritjen e saj, si dhe përcaktimin e kriterëve dhe procedurave për pezullimin dhe heqjen e licencës në zbatim të ligjit nr. 35/2016, datë 31.3.2016, “Për të drejtat e autorit dhe të drejtat e tjera të lidhura me to” dhe udhëzimi nr. 336, datë 10.6.2021, “Për një ndryshim në udhëzimin nr. 385, datë 13.10.2020” përcakton kriteret dhe procedurat për licencim apo ripërtëritje të licencës së AAK-ve, si dhe kushtet dhe procedura për pezullim apo heqje licence.

Në pyetësin e zhvilluar nga OBPI-ja për agjencitë e administrimit kolektiv janë ngritur nga AAK-të disa problematika, si:

- Mbledhjet e AAK-ve janë në vlera të ulëta;
- AAK-të nuk kanë burimet e duhura financiare për të përballuar një kapacitet të burimeve njerëzore më të zgjeruar;
- Metodologjia e tarifave;
- Nevoja e intensifikimit të fushatave ndërgjegjëse;
- Mungesa e bashkëpunimit mes AAK-ve;
- Mungesa e besueshmërisë mes AAK-ve dhe përdoruesve.

Forcimi i sistemit të administrimit kolektiv mbetet një tjetër pikë ku DDA-ja do të bëjë përpjekjet maksimale për të përmirësuar sistemin, me anë të rritjes së besueshmërisë dhe transparencës së AAK-së kundrejt subjekteve përdorues, si dhe shpërblimin e drejtë të titullarët e së drejtës.

Sfidat për të ardhmen:

- Përmirësimi i kuadrit ligjor në fushën e të drejtave të autorit dhe të drejtave të tjera të lidhura me to, duke përfshirë përafrimin e legjislacionit shqiptar me atë të Bashkimit Evropian në kuadër të zbatimit të MSA-së dhe negociatave të anëtarësimit;
- Zbatimi i të drejtave të autorit dhe të drejtave të lidhura në Republikën e Shqipërisë;
- Trajnimi i mëtejshëm i institucioneve që merren me të drejtën e autorit në RSH;
- Edukimi i gjeneratave dhe brezave që rriten, përmes kulturës, me anë të aktiviteteve promovuese dhe ndërgjegjëse në fushën e së drejtës së autorit;
- Përmirësimi i funksionimit të agjencive të administrimit kolektiv dhe mbledhja me transparencë e të ardhurave të së drejtës së autorit;
- Nxitja e krijimtarisë mbetet një sfidë për shoqërinë shqiptare, si një element për ruajtjen dhe mbrojtjen e trashëgimisë kulturore;
- Hartimi i kurrikulave mësimore për t'i integruar në tekstet shkollorë të arsimit parauniversitar dhe atij të lartë.

1.5.1 REGJISTRIMI I SË DREJTËS SË AUTORIT

Një nga funksione e DDA-së është edhe regjistrimi i së drejtës së autorit dhe regjistrimi i kalimit të të drejtave të autorëve. Përgjatë vitit 2020 edhe pse në një kohë pandemie janë realizuar 186 regjistrime të drejte autori dhe kalim të drejtash. Për vitin 2021, konstatohet një rritje progresive të regjistrimeve pasi deri në muajin tetor, janë 262 regjistrime të drejte autori dhe kalim të drejtash. Drejtoria ka asistuar në mënyrë të vazhdueshme të gjithë autorët e ndryshëm të cilët kanë shprehur dëshirën për një regjistrim vullnetar të veprave të tyre. Dhe paralelisht, Drejtoria është kujdesuar që të ndihmojë subjekte të ndryshëm si shtëpi botuese, shoqëri, shoqata etj., lidhur me hapat proceduralë për regjistrimin e kalimit të të drejtave, si dhe ka mundur asistencën juridike në përfshirjen e klauzolave të cilat parashikohen si kriterë të detyrueshme nga kuadri ligjor për të drejtën e autorit.

1.6 TË DREJTAT E PRONËSISË INDUSTRIALE NË BUJQËSI DHE INDUSTRIJË USHQIMORE

Qëllimi kryesor i një politike të përgjithshme bujqësore dhe rurale është të rrisë konkurrencën e bujqësisë, të përmirësojë statusin e fermerëve dhe të përmirësojë cilësinë e jetës së zonave rurale.

Rritja e konkurrencës së sektorit bujqësor dhe ushqimor stimulohet me programet për rregullimin e tregut të produkteve bujqësore, rritjen e cilësisë së ushqimit dhe prodhimin ekologjik bujqësor.

Prandaj, vëmendje e veçantë duhet t'i kushtohet mbrojtjes dhe prodhimit të produkteve tradicionale bujqësore dhe produkteve ushqimore, dhe varieteteve të bimëve autoktone dhe racave të kafshëve.

Në lidhje me mbrojtjen e shëndetit të njerëzve, kafshëve dhe bimëve, sistemi mund të përmirësohet, me një alokim të qartë të kompetencave dhe përgjegjësisë midis të gjitha institucioneve të përfshira. Në mënyrë të veçantë, sistemi i kontroleve zyrtare në këtë fushë duhet të përfshijë vlerësimin dhe kontrollin e konformitetit në fushën e produkteve bujqësore dhe ushqimeve të mbrojtura nga treguesit gjeografikë dhe të drejtat e shumëllojshmërisë së bimëve.

Politikat në lidhje me mbrojtjen dhe ruajtjen e natyrës duhet të sigurojnë qëndrueshmëri të burimeve themelore dhe potenciale për zhvillimin e mëtejshëm të Republikës së Shqipërisë. Në këtë drejtim, do të ishte e rekomandueshme që ministria kompetente, së bashku me DPPI dhe institucionet e tjera përkatëse, të monitorojnë zhvillimin e instrumenteve juridikë ndërkombëtarë në fushën e pronësisë intelektuale në lidhje me burimet gjenetike dhe mbrojtjen e larmisë biologjike dhe të iniciojnë masat kombëtare, nëse është e nevojshme.

DPPI-ja regjistron treguesit gjeografikë dhe emërtimet e origjinës në bashkëpunim me Ministrinë e Bujqësisë, në lidhje me produktet ushqimore dhe pijet, përfshirë verën. Zakonisht, produktet joushqimore mbeten brenda kompetencave të DPPI-së. Do të ishte e rekomandueshme, në strategjitë e ardhshme për bujqësinë dhe zhvillimin rural, të përfshijë gjithashtu pjesën që lidhet me mbrojtjen e të drejtave të pronësisë industriale për bujqësinë dhe produktet ushqimore, përfshirë verërat⁷.

Përveç DPPI-së, edhe institucionet e tjera në Shqipëri janë kompetente për këto çështje konkretisht: Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Autoriteti Kombëtar i Ushqimit dhe Organi Kombëtar i Farave dhe Fidanëve. Këto institucione morën pjesë në këtë projekt duke iu përgjigjur pyetësorëve dhe / ose duke marrë pjesë në intervista. Raportet e tyre, së bashku me raportin e DPPI krijuan një bazë të mirë për vlerësimin e kësaj pjese të sistemit të pronësisë intelektuale në Shqipëri.

1.6.1 MINISTRIA E BUJQËSISË

Bazuar në vendimin e Këshillit të Ministrave nr. 512, datë 13.19.2017, Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, ka si mision të hartojë dhe zbatojë politika në fushat e bujqësisë, zhvillimit rural, sigurisë ushqimore dhe mbrojtjes së konsumatorit, peshkimit dhe akuakulturës dhe përdorimi i qëndrueshëm i burimeve ujore.

Në MBZHR është ngritur dhe funksionon Drejtoria e Politikave dhe Programeve të Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural (5 sektorë, 17 specialistë), e cila është përgjegjëse për planifikimin dhe zbatimin e politikave dhe programeve në fushën e bujqësisë, zhvillimit rural, shërbimeve dhe transferimit të teknologjisë. Gjithashtu kjo drejtori është përgjegjëse për zbatimin e skemave të cilësisë së produkteve bujqësore dhe ushqimore.

---

⁷Raporti i Rekomandimeve të WIPO

Në varësi të Ministrisë së Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural janë ngritur dhe funksionojnë 5 Qendra të Transferimit të Teknologjive Bujqësore. Objektivi kryesor i këtyre qendrave është të mbështesin transferimin e drejtpërdrejtë të teknologjive bujqësore te fermerët duke testuar, përshtatur dhe futur praktika, metoda dhe materiale të reja bujqësore, kryerja e kërkimeve mbi problemet e ngritura nga fermerët lokalë, trajnim të fermerëve, studentëve etj. ekspertizë teknike, demonstrim i teknologjive të reja në bujqësi dhe mbështetja e ministrisë së bujqësisë në politikëbërje.

Përveç përqendrimit në nevojat specifike dhe përparësitë e rajonit të tyre, secila qendër përqendrohet në aktivitete specifike dhe kulturat bujqësore si më poshtë:

1. Qendra e Transferimit të Teknologjisë Bujqësore, Fushë-Krujë;
2. Qendra e Transferimit të Teknologjisë Bujqësore, Lushnjë;
3. Qendra e Transferimit të Teknologjisë Bujqësore, Vlorë;
4. Qendra e Transferimit të Teknologjisë Bujqësore, Korçë;
5. Qendra e Transferimit të Teknologjisë Bujqësore, Shkodër.

Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural në zbatim të ligjit nr. 8/2019 “Për skemat e cilësisë së produkteve bujqësore dhe ushqimore” është autoriteti kompetent për përcaktimin dhe vlerësimin e skemave të cilësisë së produkteve bujqësore dhe ushqimore.

Ligji i sipërpërmendur përcakton rregullat për funksionimin e sistemit të cilësisë së produkteve bujqësore dhe ushqimore, për të siguruar:

- konkurrencë të drejtë për fermerët dhe prodhuesit e produkteve bujqësore dhe ushqimore me karakteristika dhe tregues të vlerës së shtuar të cilësisë;

- informacionin e nevojshëm për konsumatorin, për cilësinë e këtyre produkteve.

Gjithashtu, në këtë ligj përcaktohen edhe detyrat dhe kompetencat e organeve përgjegjëse për:

- vlerësimin e aplikimeve për regjistrimin e emërimit “Specialitet tradicional i garantuar”;
- verifikimin e përputhshmërisë me specifikimet e produktit për kërkesat për regjistrim të emërtimeve të origjinës dhe të treguesve gjeografikë për produktet bujqësore dhe ushqimore, siç përcaktohet në shkronjën “a”, të pikës 5, të nenit 178, të ligjit nr. 9947, datë 7.7.2008, “Për pronësinë industriale”;

- verifikimin e përputhshmërisë së produkteve bujqësore dhe ushqimore të regjistruara, si STG, EOM dhe TGJM, me specifikimet e produktit, para vendosjes së tyre në treg;

- kryerjen e kontrolleve zyrtare për të verifikuar përputhshmërinë e produkteve bujqësore dhe ushqimore të regjistruara, si: STG, EOM dhe TGJM, me kërkesat e përcaktuara në këtë ligj.

Ligji nr. 8/2019 “Për skemat e cilësisë së produkteve bujqësore dhe ushqimore” është në harmoni me ligjin nr. 9947, datë 7.7.2008, “Për pronësinë industriale”, të ndryshuar.

Për vlerësimin e përputhshmërisë me specifikimet e produktit për kërkesat për regjistrim të emërtimeve të origjinës dhe të treguesve gjeografikë për produktet bujqësore dhe ushqimore, siç përcaktohet në shkronjën “a”, të pikës 5, të nenit 178, të ligjit nr. 9947, datë 7.7.2008, “Për pronësinë industriale” pranë Ministrisë së Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural krijohet Komisioni i Skemave të Cilësisë për vlerësimin e aplikimeve për emërtimin STG dhe vlerësimin në substancë të specifikimeve të produktit për emërtimet e origjinës dhe treguesit gjeografik. Komisioni kryen vlerësimin për:

- aplikimet për regjistrim të emërimit STG;
- aplikimet për ndryshimin e specifikimeve të produktit me emërtimin STG;
- kundërshtimet e aplikimeve për regjistrim për emërtimin STG dhe kundërshtimet për specifikimet e produktit për emërtimet EOM, TGJM;
- përputhshmërinë me specifikimet e produktit për kërkesat për regjistrim të EO-ve dhe TGJ-ve;
- për produktet bujqësore dhe ushqimore;
- kundërshtimet e ndërsjella në BE.

Në lidhje me emërtimet e origjinës dhe treguesit gjeografikë, të produkteve bujqësore dhe ushqimore, pasi aplikimi vjen nga Drejtoria e Përgjithshme e Pronësisë Industriale, Komisioni shqyrton

dhe merr vendimin për aplikimet për EO-të dhe TGJ-të, si dhe kundërshtimet në rast se ka, nëse ato përmbushin kërkesat e përcaktuara në të ligjin nr. 9947, datë 7.7.2008, “Për pronësinë industriale”, të ndryshuar. Vendimi i komisionit i dërgohet ministrit për miratim dhe më pas Drejtorisë së Përgjithshme të Pronësisë Industriale.

Autoritetet e tjera kompetente për kryerjen e verifikimit të përputhshmërisë së produkteve bujqësore dhe ushqimore, të regjistruara, si: STG, EOM dhe TGJM, me specifikimet përkatëse, para vendosjes së tyre në treg, janë:

- Autoriteti Kombëtar i Ushqimit (AKU);
- trupat certifikuese, të miratuara.

Trupat certifikuese miratohen dhe auditohen nga Komisioni për Miratimin dhe Auditimin e Trupave Certifikuese, i cili ngrihet dhe funksionon pranë Ministrisë së Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural.

Për sa u përket kontrolleve zyrtare, autoriteti kompetent përgjegjës për kryerjen e këtyre kontrolleve zyrtare për të verifikuar përputhshmërinë e produkteve bujqësore dhe ushqimore të regjistruara, si: STG, EOM dhe TGJM është Autoriteti i Kombëtar i Ushqimit.

Aktualisht në zbatim të ligjit nr. 8/2019, “Për skemat e cilësisë së produkteve bujqësore dhe ushqimore” janë hartuar dhe miratuar aktet nënligjore si më poshtë:

- VKM nr. 677, datë 16.10.2019, “Për miratimin e logos me ‘Specialitet tradicional i garantuar’ për produktet bujqësore dhe artikujt ushqimorë”.

- VKM nr. 860, datë 24.12.2019, “Për funksionimin, kohëzgjatjen, organizimin dhe detyrat e Komisionit për Skemat e Cilësisë”.

- Udhëzim nr. 7, datë 21.4.2020, “Për formën dhe përmbajtjen e regjistrit për produktet bujqësore dhe ushqimore me tregues specialitet tradicional i garantuar”.

- Urdhër nr. 299, datë 29.7.2020, “Për miratimin e listës së produkteve bujqësore dhe ushqimore për konsum njerëzor”.

- Urdhër nr. 424, datë 16.10.2020, të ministrit të Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, “Për përcaktimin e formës dhe përmbajtjes së certifikatës së cilësisë për përputhshmërinë e produktit bujqësor ose ushqimor me specifikimet teknike të produkteve të regjistruara”.

- Urdhër nr. 425, datë 16.10.2020, të ministrit të Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, “Për përcaktimin e formatit të aplikimit dhe kundërshtimit të produkteve bujqësore ose ushqimore si Specialitet Tradicional të Garantuar”.

- Vendim i Këshillit të Ministrave nr. 231, datë 14.4.2021 “Për përbërjen, funksionimin, organizimin dhe detyrat e Komisionit për miratimin dhe auditimin e trupave certifikuese”. “Për përbërjen, funksionimin, organizimin dhe detyrat e Komisionit për Miratimin dhe Auditimin e Trupave Certifikuese”.

- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 401, datë 6.7.2021, “Për përcaktimin e kriterëve të hollësishme për miratimin dhe kompetencat e trupave certifikuese”.

Janë në proces hartimi:

- Udhëzimi i përbashkët i MBZHR dhe MFE mbi tarifën për regjistrimin e produkteve me emërtim STG dhe tarifës së shërbimit për kryerjen e verifikimit të përputhshmërisë së produkteve bujqësore dhe ushqimore të regjistruara me emërtimet STG, EOM dhe TGJM me specifikimet e tyre, nga Autoriteti Kombëtar i Ushqimit.

Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural pas miratimit të ligjit nr. 8/2019 “Për skemat e Cilësisë së Produkteve Bujqësore dhe Ushqimore” ka zhvilluar takime dhe seminare në 6 qarqe (Korçë, Dibër, Vlorë, Gjirokastrë, Lezhë dhe Tiranë) me qëllim promovimin e ligjit dhe dhënien e informacionit mbi përdorimin e emërtimeve të origjinës dhe treguesve gjeografikë, identifikimin dhe regjistrimin e tyre etj.

Drejtorja e Politikave dhe Programve të Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, në Ministrinë e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural të asistuar nga projekti GIZ “Zhvillimi i Qëndrueshëm Rural” po punon, për:

- identifikimin e produkteve potenciale me TGJ/EO/STG në tri rajone: Shkodra; Dibra; Vlora;
- dhënia e ndihmës në krijimin e grupit të prodhuesve + ndihmë për prodhuesit vendës për procesin e certifikimit;
- promovimi i produkteve tipike/ritja e ndërgjegjësimit për tregun shqiptar për të zgjedhur produkte tipike sesa ato të importuara.

1.6.2 AUTORITETI KOMBËTAR I USHQIMIT

Autoriteti Kombëtar i Ushqimit është krijuar në bazë të ligjit nr. 9863, datë 28.1.2008, “Për ushqimin”, i ndryshuar me ligjin nr. 74/2013 dhe ligjin nr. 16/2020, “Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 9863, datë 28.1.2008, “Për ushqimin”, të ndryshuar, dhe në bazë të vendimit të Këshillit të Ministrave nr. 708, datë 9.9.2020, “Për organizimin dhe funksionimin e Autoritetit Kombëtar të Ushqimit”. Struktura dhe organika e AKU-së funksionon sipas urdhrit të Kryeministrit nr. 128, datë 26.10.2020, “Për miratimin e strukturës dhe organikës së Autoritetit Kombëtar të Ushqimit”.

AKU-ja është person juridik publik buxhetor, me seli qendrore në Tiranë dhe dymbëdhjetë Drejtori Rajonale në qarqe dhe financohet nga buxheti i shtetit dhe burime të tjera të brendshme ose donacione.

Pas ndryshimeve të miratuara me ligjin nr. 16/2020, “Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 9863, datë 28.1.2008, “Për ushqimin”, të ndryshuar, miratimit të VKM-së së re nr. 708, datë 9.9.2020, “Për organizimin dhe funksionimin e Autoritetit Kombëtar të Ushqimit” dhe daljes së urdhrit të Kryeministrit nr. 128, datë 26.10.2020, “Për miratimin e strukturës dhe organikës së Autoritetit Kombëtar të Ushqimit” kanë ndodhur disa ndryshime në strukturën organizative të AKU-së në drejtori të përgjithshme dhe drejtori rajonale duke përfshirë krijimin e drejtorive dhe sektorëve të rinj të shoqëruara me ndryshimin e numrit të përgjithshëm të punonjësve të Autoritetit Kombëtar të Ushqimit (AKU) nga 418 në 433 punonjës.

Misioni i AKU-së është të garantojë sigurinë dhe cilësinë e ushqimeve dhe ushqimeve për kafshë në Republikën e Shqipërisë, nëpërmjet kryerjes së veprimtarive inspektuese, teknike dhe shkencore në këtë fushë. AKU-ja e ushtron veprimtarinë e saj në të gjithë territorin e vendit dhe ka fushë përgjegjësie sigurinë e ushqimit dhe ushqimit për kafshë në të gjithë zinxhirin e saj, sigurinë e shëndetit të kafshëve në pikat kufitare dhe shëndetit të bimëve e të produkteve bimore kur ato kanë dalë në treg.

“Siguria ushqimore” është garancia se ushqimi nuk shkakton efekte të dëmshme në shëndetin e njerëzve, nëse është përgatitur dhe konsumuar, sipas kushteve të përdorimit ndërsa “cilësia ushqimore” lidhet me karakteristikat e veçanta të ushqimit, të cilat kënaqin kërkesat e konsumatorit të fundit. AKU-ja kryen veprimtari inspektuese, teknike dhe shkencore, në përputhje me këtë ligj dhe ligjet e tjera specifike, për sigurinë dhe cilësinë e ushqimeve dhe të ushqimeve për kafshë, për shëndetin dhe mirëqenien e kafshëve, si dhe për mbrojtjen e bimëve, në zbatim të ligjit nr. 9863, datë 28.1.2008, “Për ushqimin”, i ndryshuar, me ligjin nr. 74/2013 dhe ligjin nr. 16/2020, “Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 9863, datë 28.1.2008, “Për ushqimin”, të ndryshuar, dhe në bazë të vendimit të Këshillit të Ministrave nr. 708, datë 9.9.2020, “Për organizimin dhe funksionimin e Autoritetit Kombëtar të Ushqimit”.

AKU-ja ka përgjegjësi: a) të ofrojë mendim shkencor për ushqimin dhe ushqimin për kafshë, vlerat ushqimore të ushqimit dhe të përgatisë standardet në këtë fushë; b) të organizojë punën për kryerjen e veprimtarisë inspektuese në përputhje me fushat e saj të përgjegjësisë; c) të organizojë punën për analizimin, vlerësimin dhe komunikimin e riskut për ushqimin dhe ushqimin për kafshë; ç) të organizojë punën për trajnimin e certifikimin e inspektorëve të kontrollit të ushqimit dhe ushqimit për kafshë, mbrojtjes së bimëve dhe inputeve bujqësore.

Drejtoria e Përgjithshme, për ushtrimin e kompetencave të përcaktuara në legjislacionin në fuqi për ushqimin dhe përveç sa është parashikuar në të, kryen detyrat e mëposhtme: a) koordinon planifikimin dhe kryerjen e kontrollit zyrtar të ushqimeve, ushqimeve për kafshë, inputeve bujqësore, veprimtarive prodhuese të duhan-cigareve, si dhe për kontrollin në pikën e inspektimit kufitar të shëndetit të kafshëve, produkteve mjekësore veterinarë dhe mbrojtjen e bimëve; b) unifikon praktikën e kontrollit zyrtar të ushqimeve, ushqimeve për kafshë, inputeve bujqësore, veprimtarive prodhuese të duhan-cigareve, si dhe për kontrollin në pikën e inspektimit kufitar të shëndetit të kafshëve, produkteve mjekësore veterinarë dhe produktet e mbrojtjes së bimëve; c) drejton dhe bashkërendon veprimtarinë e laboratorëve të autorizuar të sistemit të kontrollit zyrtar të ushqimeve dhe ushqimeve për kafshë; ç) siguron kryerjen e analizave nga laboratorë të tjerë të akredituar, brenda ose jashtë vendit, në rastin e pamundësisë së kryerjes së tyre nga laboratorët e autorizuar të kontrollit zyrtar; d) drejton procesin e vlerësimit të riskut në fushën e sigurisë së ushqimeve dhe ushqimeve për kafshë; dh) kryen studime shkencore të nevojshme dhe përgatit mendimin shkencor paraprak për nxjerrjen në treg të OMGJ-ve dhe/ose ushqimeve të reja; e) siguron mbështetje teknike e administrative për të siguruar veprimtarinë e komitetit shkencor dhe të paneleve shkencore; ë) përgatit raportin vjetor për veprimtarinë e AKU-së; f) përgatit planin e punës dhe buxhetin afatshkurtër e afatmesëm të AKU-së; g) administron dhe menaxhon për Drejtorinë e Përgjithshme dhe drejtoritë rajonale burimet pasurore, njerëzore, çështjet ligjore, automatizimin e proceseve të brendshme operative; gj) mbikëqyr buxhetin, administrimin financiar, mbajtjen e kontabilitetit dhe kryerjen e auditimit të brendshëm.

Autoriteti Kombëtar i Ushqimit është institucioni përgjegjës për shqyrtimin e konformitetit ligjor të etiketave të produkteve ushqimore të prodhuara dhe ambalazhuara në Shqipëri apo të importuara, pjesë e së cilës janë edhe të drejta të pronësisë intelektuale (marka tregtare, logo, treguesit emërtim origjinë dhe tregues gjeografik i mbrojtur), të cilat regjistrohen nga DPPI-ja. Për implementimin e procesit të notifikimit të etiketave të produkteve ushqimore, në aspektin legjislativ ka risi me hyrjen në fuqi të VKM së re të etiketimit më datë 19 korrik 2020, më konkretisht VKM nr. 434, datë 11.7.2018, “Për etiketimin e ushqimeve dhe informimin e konsumatorit”, e cila në nenin 8 të tij, pika 10, 11, përcakton se:

- Objekt i notifikimit të etiketës nuk janë shenja, marka, disenjoja etj., që mund të përbëjnë objekte të pronësisë industriale. Notifikimi nuk përbën mbrojtje të objekteve të pronësisë industriale.

- Ndalohet përdorimi dhe përfshirja në etiketë e shenjave, emrave, markave, disenjove industriale, treguesve gjeografikë, emërtimeve të origjinës, të cilët cenojnë të drejta të fituara të pronësisë industriale.

Mbështetur në ligjin nr. 8/2019, datë 26.2.2019, “Për skemat e cilësisë së produkteve bujqësore dhe ushqimore”, neni 22, përcakton se AKU-ja është përgjegjës për kryerjen e verifikimit të përputhshmërisë së produkteve bujqësore dhe ushqimore, të regjistruara si STG, EOM dhe TGJM, me specifikimet përkatëse, para vendosjes së tyre në treg. Gjithashtu, bazuar në nenin 27, përcaktohet, se: Autoriteti Kombëtar i Ushqimit është autoriteti kompetent përgjegjës për kryerjen e kontrolleve zyrtare për të verifikuar përputhshmërinë e produkteve bujqësore dhe ushqimore të regjistruara, si: STG, EOM dhe TGJM. Kontrollat zyrtare përfshijnë: a) verifikimin që një produkt është në përputhje me specifikimet për STG, EOM dhe TGJM; b) monitorimin e përdorimit në treg të emrave të mbrojtur, si STG, në përputhje me nenin 16, të këtij ligji, dhe EOM, TGJM, në përputhje me nenin 178, të ligjit nr. 9947, datë 7.7.2008, “Për pronësinë industriale”, të ndryshuar, për produktet bujqësore dhe ushqimore; c) kontrollin dhe monitorimin e produkteve bujqësore ose ushqimore të importuara, që tregtohen me emërtime: STG, EOM, TGJM.

Sfidat për të ardhmen:

- Garantimi i sigurisë ushqimore, shfrytëzimi i të gjitha aseteve të AKU-së në funksion të realizimit të këtij objekti madhor;

- Ndërtimi i një infrastrukture të mirëfilltë administrative brenda institucioneve kombëtare të përfshira në sigurimin e mbrojtjes së pronësisë intelektuale;
- Rritja e bashkëpunimit në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar me aktorët e tjerë të përfshirë në mbrojtjen e të drejtave të pronësisë intelektuale;
- Trajnime për kualifikim të stafit të AKU-së;
- Parandalimi dhe ndalimi i shkeljeve të të drejtave të pronësisë intelektuale, si dhe mbikëqyrja e tregut në lidhje me origjinën tregtare të produkteve ushqimore;
- Ndërmarrja e fushatave për ndërgjegjësim mbi rëndësinë e pronësisë intelektuale.
- Përmirësimin e infrastrukturës së laboratorëve të AKU-së.

1.6.3 ORGANI KOMBËTAR I FARAVE DHE FIDANËVE

Organi Kombëtar i Farave dhe Fidanëve ka një Departament të Testimit të Varieteteve të Reja ku specialistët agronomë duhet të përpunojnë të drejtat e varietetit të bimëve. Sidoqoftë, ky autoritet raportoi se kapaciteti administrativ i këtij organi nuk është i kënaqshëm dhe ai nuk mund të kryejë kontrollin dhe regjistrimin e të drejtave të mbarështuesit. Për momentin, ky departament kryen vetëm teste për vlerën e kultivimit dhe përpunimit. Stafi i punësuar di si të kryejë testin e uniformitetit dhe stabilitetit të dallimit.

Është raportuar se, në lidhje me mundësinë e përdorimit të sistemit të të drejtave të shumëllojshmërisë së bimëve, ekziston një mungesë e infrastrukturës, të tilla si toka në dispozicion dhe personeli. Gjithashtu, legjislacioni duhet të përmirësohet. Pra, ato burime nuk janë adekuate për funksionimin optimal dhe nuk përmbushin nevojat e palëve të interesit. Është regjistruar vetëm një varietet i ri bimësh. Ekziston një nevojë për të përmirësuar legjislacionin ekzistues në lidhje me regjistrimin e të drejtave të mbarështuesit, ndërtimin e kapaciteteve dhe trajnimin. Aktet ligjore duhet të zbatohen gjithashtu, dhe udhëzimet për verifikimin e pajtueshmërisë dhe kontrollet duhet të përgatiten⁸.

Sfidat për të ardhmen:

Treguesit gjeografikë, emërtimet e origjinës, skema të tjera të cilësisë dhe mbrojtja e varietetit të bimëve treguan një potencial të madh në periudhën e mëparshme strategjike. Statistikat e paraqitura nga DPPI-ja treguan një rritje të konsiderueshme. Duket se aktivitetet në këtë sektor janë në rritje dhe se ai ka një potencial të madh për ekonominë shqiptare.

Kuadri legjislativ, gjithashtu, duhet të zhvillohet më tej, siç është raportuar këtu më parë. Fushatat e ndërgjegjësimit të dedikuara për prodhuesit e produkteve bujqësore dhe ushqimore kanë nevojë për shumë trajnime, pasi ata zakonisht nuk janë të njohur me sistemin e pronësisë intelektuale.

Projekti ALSIP do t'i kushtojë vëmendje të veçantë kësaj fushe, kështu që rezultatet nga ky raport duhet të bashkohen me rezultatet nga ai projekt.

- zhvillimin e kapaciteteve administrative të Ministrisë dhe autoriteteve përkatëse kombëtare përmes trajnimeve dhe punësimit të specialistëve në këtë fushë,
- të përmirësojë kornizën ligjore;
- të zhvillojnë fushata të veçanta dhe të synuara të ndërgjegjësimit për prodhuesit e produkteve bujqësore dhe ushqimore, ku ata do të marrin informacionin e nevojshëm mbi avantazhet e mbrojtjes së pronës intelektuale për përfitimin e tyre;
- të zhvillojnë qendra informacioni në të gjithë vendin ku organizatat e prodhuesve mund të sigurojnë informacion mbi mbrojtjen e pronësisë intelektuale dhe të promovojnë përfitimet e saj për prodhuesit e produkteve bujqësore dhe ushqimore.

⁸ Raporti i rekomandimeve të WIPO-s.

PROJEKTI SHQIPTARO-ZVICERAN NË FUSHËN E PRONËSISË INTELEKTUALE (ALSIP)

Vlerësimi i sistemit të treguesve gjeografikë në Republikën e Shqipërisë⁹ zhvillohet në kuadrin e Projektit të Pronësisë Intelktuale Shqiptaro-Zvicerane (ALSIP) financuar nga Sekretariati Shtetëror Zviceran për Çështjet Ekonomike (SECO) dhe zbatuar nga Instituti Federal Zviceran i Pronësisë Intelktuale (IPI). Projekti ALSIP është një projekt katërvjeçar (2020–2024), objektivi i përgjithshëm është të kontribuojë që sipërmarrësit, krijuesit, studiuesit dhe prodhuesit në Shqipëri të përfitojnë nga mbrojtja efektive e objekteve të IP, përmes pesë komponentëve:

- i. përmirësimi i legjislacionit të IP dhe zbatimi efektiv i Strategjisë Kombëtare të IP;
- ii. mirëfunksionimi i regjistrimit dhe administrimit të subjekteve IPR duke ofruar shërbime efikase dhe miqësore për përdoruesit;
- iii. subjektet e IPR-së, përfaqësuesit privatë dhe akademikë janë fuqizuar në promovimin e blerjes, përdorimit dhe transferimit të IPR-ve të përdoruesit e mundshëm;
- iv. duke fuqizuar zbatimin e IPR-ve,
- v. ndërgjegjësimi mbi rëndësinë e transferimit të njohurive dhe teknologjisë dhe komercializimit të IPR si pjesë e procesit të inovacionit.

Projekti ALSIP do të akordojë imtësisht aktivitetet e tij të projektit në lidhje me sistemin GI në përputhje me Strategjinë Kombëtare të IP të përfunduar 2021–2025 dhe planin e tij të veprimit, sa më shpejt të jetë e mundur¹⁰. Mbështetja e projektit do t'i japë përparësi zbatimit të sistemit të GI dhe zbatimit të ligjit dhe do të përqendrohet në tri shtylla, nëse është në përputhje me kornizën e ofruar të dokumentit të Projektit ALSIP:

1. Komunikimi dhe informacioni për të gjithë operatorët mbi të drejtat dhe detyrimet e tyre, dhe mënyrën e respektimit të ligjit përmes:
  - ndihmon MBZHR-në për të krijuar udhëzuesin e aplikantit dhe udhëzuesin për prodhuesit dhe organizatat e prodhuesve që zbatojnë skemën dhe administrojnë GI-të;
  - zhvillimi i materialeve të ndërgjegjësimit dhe promovimit për konsumatorët, sektorin e shitjes me pakicë dhe HoReCa mbi përfitimet dhe garancitë e TGJ të mbrojtur dhe emërtimeve të origjinës;
2. Trajnimi i operatorëve të TGJ të zgjedhur në bazë të dinamizmit dhe angazhimit të tyre përmes:
  - Ndihmon prodhuesit e TGJ dhe EO të regjistruara për të menaxhuar dhe garantuar cilësinë e produkteve të tyre nga:
    - lidhja me NFA ose një BK për të negociuar modalitetet e kontrollit të jashtëm;
    - trajnimi i organizatave prodhues në përcaktimin e kontrollit të brendshëm;
    - të kryejë një kontroll dhe certifikim të zbrazët ose të plotë;
    - zhvillimi dhe organizimi i seminareve dhe takimeve trajnuese;
3. Zbatimi i dispozitës në rast të mosrespektimit dhe shkeljeve.
  - Ndihmon DPPI-në dhe MBZHR-në për të hartuar rregulloret për “Kontrollin dhe certifikimin” si dhe “Rolin dhe kompetencat e grupeve të prodhuesve”.
  - Zhvillimi i seminareve ndërgjegjëse dhe trajnuese.

⁹ Vlerësimi i sistemit të treguesve gjeografikë në Republikën e Shqipërisë.

¹⁰ Vlerësimi i sistemit të treguesve gjeografikë në Republikën e Shqipërisë.

17. KËRKIMI, ZHVILLIMI DHE MËSIMDHËNIA E PRONËSISË INTELEKTUALE

1.7.1 MINISTRIA E ARSIMIT DHE SPORTIT

Ministria përgjegjëse për arsimin miraton kurrikulat dhe institucioni që i harton dhe përgatit është ASCAP-ja në zbatim të vendimit nr. 98, datë 27.2.2019, të Këshillit të Ministrave, “Për krijimin, mënyrën e organizimit e të funksionimit të Agjencisë së Sigurimit të Cilësisë së Arsimit Parauniversitar (ASCAP)”. Agjencia e Sigurimit të Cilësisë në Arsimin Parauniversitar përgatit kurrikulën për Sigurimin e Cilësisë në Arsimin Parauniversitar.

1.7.2 AGJENCIA E SIGURIMIT TË CILËSISË NË ARSIMIN PARAUNIVERSITAR (ASCAP)

Agjencia e Sigurimit të Cilësisë në Arsimin Parauniversitar (këtu e më poshtë “ASCAP”) është institucion publik, në varësi të ministrit përgjegjës për arsimin. Megjithatë ASCAP-ja është trashëgimtari i Institutit të Studimeve Pedagogjike, i themeluar në vitin 1970, i cili ka vijuar ekzistencën e tij përmes emërtimeve të reja që ka marrë gjatë 20 vjetët e fundit, si: Instituti i Kurrikulave dhe Standardeve (IKS-2003), Instituti i Kurrikulave dhe Trajnimit (IKT-2007) dhe Agjencia e Sigurimit të Cilësisë në Arsimin Parauniversitar (ASCAP-2019). ASCAP-ja është krijuar në vitin 2019 dhe më përpara tij ka ekzistuar Instituti i Zhvillimit të Arsimit (IZHA), i krijuar në vitin 2010 dhe Inspektorati Shtetëror i Arsimit, i krijuar në vitin 2013. Përpara këtyre dy të fundit ka qenë IKT dhe IKS.

Ministria përgjegjëse për arsimin miraton kurrikulat dhe institucioni që i përgatit është Agjencia për Sigurimin e Cilësisë në Arsimin Parauniversitar, në zbatim të vendimit nr. 98, datë 27.2.2019 të Këshillit të Ministrave, “Për krijimin, mënyrën e organizimit e të funksionimit të Agjencisë për Sigurimin e Cilësisë të Arsimit Parauniversitar. Gjithashtu, është përgjegjëse për zhvillimin e kurrikulës.

ASCAP-ja është përgjegjëse për zhvillimin profesional dhe menaxhon procesin e kualifikimit të punonjësve arsimorë në të gjitha nivelet e sistemit të arsimit parauniversitar, publik dhe privat.

Programet mësimore për arsimin parauniversitar gjithashtu integrojnë çështjet e pronësisë intelektuale, brenda sistemit të të drejtave të njeriut.

Perceptimi i brezave të rinj, veçanërisht në lidhje me përdorimet digjitale, është shumë i ulët drejt mbrojtjes dhe zbatimit efektiv të të drejtave të pronësisë intelektuale. Perceptimi i brezit të ri nuk është kthyer ende drejt kuptimit të idesë së mbrojtjes ligjore të aktiviteteve të tyre krijuese dhe inovative. Prandaj, kurrikulat duhet t’i kushtojnë vëmendje kësaj perspektive.

Sfida për të ardhmen:

- të zhvillojnë programe praktike mësimore në shkollat fillore dhe të mesme ku përfshihet pronësia intelektuale, kryesisht e trajtuar brenda lëndëve të tjera bërthamë;

- mësuesit duhet të trajnohen në çështjet e pronësisë intelektuale në programet e lëndëve bërthamë të mësimdhënies;

- në nivelin parauniversitar fëmijët dhe brezi i ri duhet të mësojnë mbi rëndësinë e së drejtës së autorit dhe të drejtave të lidhura me to dhe të drejtave të tjera të pronësisë intelektuale dhe të mësojnë si t’i respektojnë ato dhe si t’i përdorin ato për mbrojtjen e krijimtarisë së tyre dhe potencialit inovativ.

- nxënësit, gjithashtu, duhet të sensibilizohen për të kuptuar rëndësinë e respektimit të PI, me materiale të përshtatshme për moshën e tyre. të së drejtës së autorit dhe të drejtave të lidhura me të dhe të drejtave të tjera të pronësisë industriale dhe të mësojnë se si t’i respektojnë ato dhe si t’i përdorin ato për mbrojtjen e krijimtarisë së tyre dhe potencialit inovativ. Akademia e WIPO ka zhvilluar një shërbim

për të ndihmuar në mësimdhënien e krijimtarisë dhe krijimtarisë (IP) të quajtur IP4Youth & Teachers, që ndër të tjera siguron qasje në përmbajtjen e mësimdhënies dhe të të mësuarit, përfshirë lojërat dhe historitë interaktive.

1.7.3 AGJENCIA KOMBËTARE E KËRKIMIT SHKENCOR DHE INOVACIONIT

Agjencia Kombëtare e Kërkimit Shkencor dhe Inovacionit (AKKSHI), është një institucion publik nën kompetencat e Ministrisë së Arsimit dhe Sporteve i themeluar me vendim të Këshillit të Ministrave nr. 607, datë 31.8.2016.

Misioni i Agjencisë Kombëtare të Kërkimit Shkencor dhe Inovacionit është të vlerësojë, financojë, monitorojë dhe menaxhojë programe për projekte në fushat e shkencës, teknologjisë dhe inovacionit në Shqipëri, duke bashkëpunuar me institucionet qeveritare, institucionet e arsimit të lartë dhe institucionet kërkimore në zbatimin e strategjisë kombëtare të shkencës, teknologjisë dhe inovacionit në përputhje me përparësitë kombëtare, zhvillimin e politikave shkencore dhe teknologjike për kërkimin shkencor.

Ky bashkëpunim institucional synon shkëmbimin e njohurive, organizimin e aktiviteteve të ndërsjella dhe partneritetit brenda dhe jashtë vendit. Në këtë kuadër në bashkëpunimin e AKKSHI-t me DPPI-së në zbatim të planit të veprimit të Strategjisë së Pronësisë Intelektuale 2016–2020, në ditët informative të organizuara nga AKKSHI janë ftuar dhe kanë prezanuar në aktivitete përfaqësuesit nga drejtoria DPPI, si dhe nga DDA-ja, ku është synuar promovimi dhe rritja e ndërgjegjësimit pranë institucioneve të arsimit të lartë publike e private si dhe ndërmarrjeve të vogla e të mesme i së drejtës së pronësisë intelektuale.

Ky bashkëpunim synon të vazhdojë edhe në të ardhmen në zbatim të Strategjisë së re të Pronësisë Intelektuale 2022–2025 për të rritur ndërgjegjësimin ndaj pronësinë intelektuale që rezulton nga kërkimi shkencor, mbrojtja e punës krijuese, informimin si dhe mbledhjen e të dhënave mbi patentimin dhe regjistrimin e të drejtave të pronësisë intelektuale në lidhje me shpikjet, të zhvilluara nga projekte të financuara përmes AKKSHI-t, si dhe zhvillimin e aktiviteteve informuese për pronësinë intelektuale në bashkëpunimin për inovacion, transferim teknologjie, të bizneseve prodhuese me institucionet e kërkimit shkencor.

Sfidat për të ardhmen:

- rekomandohet të vijohet me ndërgjegjësimin dhe informimin për të drejtat e pronësisë intelektuale që rezultojnë nga kërkimi shkencor;
- rekomandohet që të vijohet me mbledhjen dhe publikimin e të dhënave për projektet e financuara nga AKKSHI.

1.7.4 INSTITUCIONET E ARSIMIT TË LARTË

Qendrat e transferimit të teknologjisë pranë institucioneve të arsimit të lartë apo organizmave shkencore dhe të zhvillimit shërbejnë si lidhje të dobishme e kërkesës me ofertën për rastet e shpikjeve teknike. Roli i tyre është të informojë ekonominë mbi mundësitë e bashkëpunimit, në bazë të informacionit të brendshëm në lidhje me R&D, kapacitetet dhe rezultatet e punës shkencore të institucioneve të tyre, të marrë pjesë në përzgjedhjen e partnerëve të biznesit dhe zbulimin e burimeve të financimit, të kontribuojnë në mënyrë aktive për ngritjen dhe ligjshmërinë e këtij bashkëpunimi dhe të mbikëqyrin realizimin e tij.

Qeveria duhet të mbështesë aktivitetet e institucioneve të arsimit të lartë dhe organizatave të shkencore dhe zhvillimore në ngritjen e qendrave të transferimit të teknologjisë dhe fillimin e punës së tyre.

Të drejtat dhe detyrimet e institucioneve të arsimit të lartë, organizata shkencore dhe të zhvillimit duhet të jenë të përcaktuara qartë. Kjo është një nga parakushtet e rëndësishme për avancimin e përdorimit të shpikjeve në ekonomi.

Zyrat e transferimit të teknologjisë nuk janë krijuar në universitete në periudhën e mëparshme strategjike, kështu që kjo mbetet një sfidë. Disa universitete, siç është Universiteti Politeknik i Tiranës, planifikojnë hapjen e zyrave për projekte, ku një staf i mirëfilltë duhet të trajnohet për shërbimet e transferimit të teknologjisë.

DPPI-ja ka krijuar disa qendra informative dhe shkencore në institucionet e arsimit të lartë teknike në Tiranë, Shkodër, Vlorë dhe Korçë, të pajisura me logjistikën e nevojshme, përfshirë stafin e trajnuar. Sidoqoftë, kjo nuk do të mjaftonte për transferimin e vërtetë të teknologjisë. Sidoqoftë, duket se është shumë e kushtueshme, dhe në fazën e parë, do të ishte e kënaqshme nëse zyrat e projektit themelohen, dhe në fazën e mëvonshme, ato mund të shndërrohen në zyra të transferimit të teknologjisë.

Universiteti Politeknik i Tiranës synon të rrisë kontributin e kërkimit shkencor, veprimtaritë krijuese dhe ekspertizës në fushat përkatëse inxhinierike, nëpërmjet veprimtarive kërkimore-shkencore, nga të drejtat intelektuale, nga markat dhe patentat, nga shërbimet, në përputhje me legjislacionin në fuqi;

Sfidat për të ardhmen:

- Ngritja e qendrave të transferimit të teknologjisë pranë institucioneve të arsimit të lartë.
- kurrikula e pronësisë intelektuale duhet të zhvillohet më tej në universitete, qoftë si një lëndë e vetme ose brenda lëndëve të tjera;
- personeli kërkimor duhet të marrë informacion mbi mundësinë e mbrojtjes së shpikjeve dhe krijimeve të tyre përmes të drejtave të pronësisë intelektuale;
- politikat intelektuale të zhvilluara në universitet janë zakonisht një mjet i mirë për përcaktimin e roleve, detyrave, të drejtave dhe përgjegjësi në projektet shkencore, mbrojtjen e rezultateve të tyre dhe komercializimin e rezultateve të kërkimit shkencor;
- përmirësimi i kërkimit shkencor duhet të çojë në më shumë patenta në universitete dhe më shumë transferim të teknologjisë.

1.8. ZBATIMI I TË DREJTAVE TË PRONËSISË INTELEKTUALE

Organet kryesore të zbatimit në sistemin e pronësisë intelektuale në Republikën e Shqipërisë, janë:

- Drejtoria e Përgjithshme e Doganave;
- Inspektorati Shtetëror i Mbikëqyrjes së Tregut;
- Drejtoria e Policisë së Shtetit;
- Prokuroria;
- Gjykatat;
- Shkolla e Magjistraturës (e rëndësishme për arsimimin e gjyqtarëve dhe prokurorëve).

1.8.1 DREJTORIA E PËRGJITHSHME E DOGANAVE (DPD)

Administrata Doganore Shqiptare në kuadër të misionit fiskal, ekonomik dhe mbrojtës ka për detyrë, mbrojtjen e të drejtave të Pronësisë Intelektuale me qëllim:

Mbrojtjen e të drejtave të pronësisë intelektuale (pronësinë industriale dhe e drejta e autorit) për mallrat që hyjnë në/ose dalin nga territori shqiptar, me kërkesë të mbajtësve të së drejtës ose *ex officio*;

Mbrojtjen e shëndetit të konsumatorëve;

Lehtësimin e tregtisë dhe biznesit të ndershëm;

Arritjen e një performance maksimale, me synim plotësimin e kushteve të vendosura nga Marrëveshja e Stabilizim-Asociimit, për arritjen e plotë të standardeve të kërkuara nga Bashkimi Evropian.

Për të mundësuar një mbrojtje së të drejtave të pronësisë intelektuale, si dhe për të arritur të njëjtin nivel mbrojtje për çështjen e pronësisë intelektuale si në vendet e Bashkimit Evropian, Sistemi Doganor krijoi në maj të 2010-të Drejtorinë për Mbrojtjen e Pronësisë Intelektuale.

Drejtoria për Mbrojtjen e Pronësisë Intelektuale (DMPI) është strukturë përbërëse e Departamentit Operativ-Hetimor pranë Drejtorisë së Përgjithshme të Doganave. Stafi i saj është i përbërë nga 1 (një) drejtor dhe 4 (katër) specialistë.

Objekti i punës së DMPI-së është të zbatojë legjislacionin për mbrojtjen e pronësisë intelektuale sipas ligjeve dhe akteve nënligjore në fuqi për territorin Doganor Shqiptar, të koordinojë punën ndërmjet drejtorive të tjera të Drejtorisë së Përgjithshme të Doganave, institucioneve të treta dhe/ose grupeve të interesit për çështjet e Pronësisë Intelektuale, të administrojë me profesionalizëm kërkesat e/i interesuarve të paraqitura pranë D.M.P.I-së, duke mbajtur në vëmendje respektimin e afateve kohore, procedurale dhe trajtimin e çështjeve në mënyrë profesionale. Gjithashtu, të ushtrojë në mënyrë të përshtatshme dhe efikase kompetencat e dhëna nga ligji dhe hartimin e materialeve sipas akteve ligjore dhe nënligjore në fuqi dhe të përditësojë:

Baza ligjore mbi të cilën vepron sistemi doganor është:

Marrëveshja Trips, nenet 51–60;

Marrëveshja e Stabilizim dhe Asocimit, nenet 42 dhe 73;

Ligji nr. 102/2014, “Kodi Doganor i Republikës së Shqipërisë”, nenet 2, 10, 20, 27, 28, 47, 53, 87, 88, 125, 131, 239, 178, 179, 265, ligji nr. 102/2014, “Kodi Doganor i Republikës së Shqipërisë”;

Dispozitat zbatuese të ligjit nr. 102/2014, “Kodi Doganor i Republikës së Shqipërisë”;

VKM nr. 651, datë 10.11.2017, neni 364–392 (përafruar me rregulloren e BE-së nr. 608/2013) botuar në FZ nr. 199, përcaktojnë në mënyrë të detajuar procedurat doganore që duhet të ndiqen nga autoritetet doganore nga bllokimi i mallrave të dyshuara si cenuese së të drejtave të pronësisë intelektuale, kur veprojnë me iniciativën e vet (*ex officio*) dhe/ose bazuar mbi një aplikimin doganor. deri në procesin e shkatërrimit të tyre duke respektuar normat mjedisore.

Ligje të tjera të cilët u referohemi dhe/ose trajtojnë sistemin doganor, janë:

Ligji për të drejtat e autorit dhe të drejta të lidhura më të;

Ligji për pronësinë industriale.

Aplikim për veprim është instrumenti i vetëm që vë në lëvizje institucionin doganor.

Drejtoria për Mbrojtjen e Pronësisë Intelektuale, ka administruar dhe miratuar 133 aplikime për veprim gjatë vitit 2016, 157 aplikime për veprim gjatë vitit 2017, 181 aplikime për veprim gjatë vitit 2018, 131 aplikime për veprim gjatë vitit 2019 dhe 102 aplikime për veprim gjatë vitit 2020, të paraqitura nga mbajtësit e së drejtës dhe/ose përfaqësuesit ligjorë për mbrojtjen e të drejtave të pronësisë intelektuale.

Pezullimi i mallrave të dyshuara që cenojnë një të drejtë të pronësisë intelektuale, bazuar në një aplikimin për veprim nga mbajtësit e së drejtës ose *ex-officio*.

Gjatë periudhës kohore 2016–2020, Administrata Doganore, si institucion ligjzbatues për sa i përket mbrojtjes së të drejtave të pronësisë intelektuale, ka pezulluar çlirimin për qarkullim të lirë mallrave, si më poshtë vijon:

Gjatë vitit 2016, është pezulluar çlirimi për qarkullim të lirë i 17.266 artikuj të ndryshëm, të dyshuar si cenuse të një pronësie intelektuale.

Gjatë vitit 2017, është pezulluar çlirimi për qarkullim të lirë i 244.467 artikuj të ndryshëm, të dyshuar si cenuse të një pronësie intelektuale.

Gjatë vitit 2018, është pezulluar çlirimi për qarkullim të lirë i 10.890 artikuj të ndryshëm, 7800 litra vaj motori Mercedes-Benz, dhe 1368 ml batanije, të dyshuar si cenuse të një pronësie intelektuale.

Gjatë vitit 2019, është pezulluar çlirimi për qarkullim të lirë i 23.273 artikuj të ndryshëm, të dyshuar si cenuse të një pronësie intelektuale.

Gjatë vitit 2020, është pezulluar çlirimi për qarkullim të lirë i 8206 artikuj të ndryshëm, 7.200 litra birrë, 6,200 kg letër higjienike, 167 lm lëkure, të dyshuar si cenuse të një pronësie intelektuale

Përforcimi i kapacitetit administrativ të DPD-së dhe degëve doganore

Gjatë periudhës (2016–2020), DMPI-ja ka pasur bashkëpunim të vazhdueshëm me institucionet kryesore përgjegjëse të ngarkuara nga ligji për mbrojtjen e pronësisë intelektuale, institucionet e tjera kombëtare, ndërkombëtare dhe grupet e interesit, me qëllim shkëmbimin e informacioneve, eksperiencës së bashkëveprimit për të siguruar një mbrojtje sa më efikase të të drejtave të pronësisë intelektuale.

Përpos pjesës operative në nivel kombëtar gjatë vitit 2016–2017 janë organizuar aktivitete të përbashkëta trajnimi me Zyrën Shqiptare për të Drejtat e Autorit (4 aktivitete), me Drejtorinë e Patentave dhe Markave 1 aktivitet dhe me Drejtorinë e Përgjithshme të Policisë së Shtetit 1 aktivitet.

Në mënyrë rritjen e kapaciteteve administrative për stafin e degëve doganore, gjatë vitit 2016 me iniciativën e DMPI-së, janë organizuar trajnime periodike në vendin e punës për stafin doganor për procedurat e mbrojtjes së pronësisë intelektuale.

Stafi i DMPI-së, në datat 28–29 shtator 2017, ka marrë pjesë në *workshop*in ndërrajonal me vendet e Ballkanit Perëndimor mbi “Zbatimin e së drejtës së autorit për sistemin gjyqësor dhe institucioneve të tjera zbatuese të organizuar me anë të Programit të Asistencës Teknike TAIE/KE, si dhe në bashkëpunim me Ministrinë e Kulturës, Drejtoria për të Drejtat e Autorit dhe të Drejtave të tjera të lidhura me to.

Më datën 11 dhjetor 2017 stafi i DMPI-së, ka marrë pjesë në *workshop*-in “Mbi administrimin e së drejtës së autorit dhe të drejtave të tjera të lidhura me to” – ndarja e eksperiencave dhe praktikave i organizuar nga Ministria e Kulturës, Drejtoria për të Drejtat e Autorit dhe të Drejtave të tjera të lidhura me to.

Stafi i DMPI-së, më datat 6–7 MAS 2018, në Tiranë, ka marrë pjesë në aktivitetin në fushën e së drejtës së autorit me temë “Tryezë ndërrajonale për të drejtat e autorit dhe të drejtat e lidhura me të (Traktati i Marakesh dhe Traktati i Pekinit).

DMPI-ja, në bashkëpunimin me Shoqërinë React, në vitin 2018, organizoi trajnimin me temë “Lufta kundër mallrave të falsifikuara”. Në këtë aktivitet, përfaqësuesit e mbajtësve të së drejtës, trajnuan pjesëmarrës nga Administratën Doganore për identifikimin e mallrave që mund të shkelin një pronësi intelektuale.

DMPI-ja dhe strukturat e tjera doganore në datat 14–18 maj 2018, morën pjesë në trajnimin me lektorë nga Autoriteti Doganor Francez, me temë “Efektet e ilaçeve të falsifikuara dhe krimin kibernetik”.

Në datat 7–8 qershor 2018, stafi i DMPI-së, mori pjesë në *workshop*-in për “Ngritjen e kapaciteteve të Ministrisë për Evropën dhe Punët e Jashtme dhe ministrive të linjës për përgatitjen e procesit të negociatave dhe përafrimit ligjor” (SMEI IV), i financuar nga BE-ja.

Më datën 22 tetor 2018, stafi i DMPI-së mori pjesë në *workshop*-in me temë “Respektimin e së drejtës së autorit për gjyqtarët, prokurorët, avokatët dhe/ie institucione të tjera ligjzbatuese”.

Në datat 30–31 tetor 2018 stafi i DMPI-së, mori pjesë në *workshop*-in me temën “Mbi problematikat e pronësisë intelektuale”, i organizuar nga Giz-i.

Në mënyrë rritjen e kapaciteteve administrative për stafin e degëve doganore, gjatë vitit 2019, me iniciativën e DMPI-së, janë organizuar trajnime periodike në vendin e punës për stafin doganor për procedurat e mbrojtjes së pronësisë intelektuale.

Gjatë vitit 2020, Stafi i DMPI-së, në bashkëpunimin me QTATD, ka organizuar 3 seanca trajnimi *online*, mbi procesin e mbrojtjes të të drejtave të pronësisë intelektuale, për trajnimin e punonjësve të rinj në sistemin doganor.

Bashkëpunim ndërkombëtar

Në kuadër të bashkëpunimit ndërkombëtar, stafi i DMPI-së, mori pjesë në operacionet e mëposhtme: PANGEA IX, X, XI, XII (operacionet e organizuar nga Interpoli) me objekt parandalimin e fenomenit të ilaçeve të falsifikuara,

Operacioni KNOW HOW II, III, IV (operacionet e organizuar nga qendra SELEC) gjatë së cilës u pezulluan për çlirimin të lirë mallra për të cilat kishte dyshime që ishin cenuese të të drejtave të një pronësie intelektuale.

Operacioni “Games 2019” me nismën e WCO-s me objekt bllokimin e artikujve sportive për të cilat kishte dyshime që ishin të falsifikuara.

Në datat 27–29 nëntor 2018, stafi i DMPI-së mori pjesë në *workshop*-in e organizuar nga Qendra Selec, Bukuresht, Rumani me temë “Mbrotjtja e pronësisë intelektuale”.

Gjithashtu, u zhvillua vizita studimore në Zyrën Qendrore të Doganës në Munih, Gjermani në lidhje me procedurat e mbrojtjes së pronësisë intelektuale që aplikohen në nivel të Bashkimit Evropian dhe në nivel kombëtar.

Për herë të parë në tetor të 2019-s, në Bruksel, DPD-ja mori pjesë në aktivitetin ndërkombëtar të organizuar nga WCO-ja në kuadër të Takimit të 16-të të Grupit të Falsifikimit dhe Piraterisë. Në takim u diskutua mbi trendet e reja të falsifikimit, masat që duhet të ndërmerren nga autoriteti doganor dhe të tjera tema që prekin fushën e falsifikimit.

Për herë të parë në vitin 2019, DMPI-ja mori pjesë në vizitën studimore të zhvilluar në Observatorin e EUIPO-s në Alicante, Spanjë në të cilën forcat ligjzbatuese të rajonit diskutuan mbi tema të ndryshme të pronësisë intelektuale.

Fushatat ndërgjegjësuere

Në mënyrë rritjen e nivelit të ndërgjegjësimit ndaj bizneseve dhe të publikut për mbrojtjen e pronësisë intelektuale, DMPI-ja mori pjesë në panairin e “Klik Ekspo Group International Trade Fair” (23–26 nëntor 2017).

Më datat 9–10 maj 2018, DMPI-ja, së bashku me struktura të DOH-së, morën pjesë në panairin e organizuar me rastin e ditës së Evropës. Gjatë panairit, u ekspozuan mallra të sekuestruara nga DMPI-ja dhe u shpërndanë fletëpalosje, të cilët informonin subjektet e interesuara për mbrojtjen e të drejtave të PI-së.

Në mënyrë rritjen e nivelit të ndërgjegjësimit ndaj bizneseve dhe të publikut për mbrojtjen e pronësisë intelektuale, DMPI-ja mori pjesë në Panairin e Mbrojtjes dhe Sigurisë (21–24 nëntor 2018).

Sfidat për të ardhmen:

Ndërtimi i një infrastrukture të mirëfilltë administrative brenda institucioneve kombëtare të përfshira në sigurimin e mbrojtjes së pronësisë intelektuale nëpërmjet:

Forcimit të kapaciteteve administrative të DPD-së dhe degëve doganore

Faktori human mbetet gjithnjë faktori më i rëndësishëm, që mundëson mirëfunksionimin e sistemit. Për sa më sipër, DMPI-ja (në bashkëpunim me drejtorinë e burimeve njerëzore do të organizoj një cikël trajnimesh në mënyrë rritjen e kapaciteteve administrative në fushën e pronësisë intelektuale).

Përmirësimi të sistemit të menaxhimit të riskut për mbrojtjen efektive të të drejtave të pronësisë intelektuale

DMPI-ja në bashkëpunim me mbajtësit e së drejtës nëpërmjet informacioneve që na përcjellin, synojnë përmirësimin e cilësisë së profileve të riskut ekzistuese dhe krijimit të profileve të reja duke përmirësuar informacionet për t’u përdorur nga sektori që menaxhon riskun në nivel qendror dhe lokal.

Gjithashtu, DMPI-ja synon rritjen e bashkëpunimit, jo vetëm me strukturat e sipërcituara, por dhe me të gjitha strukturat e tjera të DPD-së (veçanërisht të DOH-së) të angazhuara në zbatimin e ligjit me qëllim si parandalimin, ashtu edhe rritjen e forcës zbuluese dhe goditëse të ADSH-së ndaj produkteve cenuese të pronësisë intelektuale që hyjnë/dalin nga territori doganor.

Ushtrimi të fushatave të ndërgjegjësimi

DMPI-ja e konsideron si faktor të rëndësishëm ndërgjegjësimi e biznesit (mbajtësve të së drejtave) për ushtrimin e të drejtave të tyre që ua mundëson ligji, por edhe publikut si konsumator i produkteve false dhe pirate, të cilat në shumë raste rezultojnë të rrezikshme për shëndetin dhe jetën e tyre, Për sa më sipër administrata doganore duhet të japë kontributin e saj (qoftë edhe modest) në këtë drejtim. Për këtë arsye, DMPI-ja, për vitin 2018 do të organizoj të paktën një aktivitet ndërgjegjëse (gjithmonë nëse do të na mundësohen fundet).

Qëllimi i zbatimit të fushatave ndërgjegjëse është dhe në përputhje me çka është parashikuar në Strategjinë Kombëtare për mbrojtjen e pronësisë intelektuale 2026–2020.

Rritja e bashkëpunimin në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar me aktorët e tjerë të përfshirë në mbrojtjen e të drejtave të pronësisë intelektuale

DMPI-ja do të sigurojë një bashkëpunim sa më korrekt dhe efektiv me gjithë aktorët e tjerë të përfshirë në zbatimin e të drejtave të pronësisë intelektuale, përfshirë këtu institucionet shtetërore, mbajtësit e së drejtave dhe organizimet e biznesit, si për shkëmbimin e informacioneve ashtu dhe për organizimin e aktiviteteve të përbashkëta trajnuese, ndërgjegjëse etj.

Gjithashtu, do të sigurojë një bashkëpunim sa më të gjerë me institucionet organizatat ndërkombëtare dhe autoritetet doganore homologe, duke qenë se këto bashkëpunime ndikojnë në rritjen e kapaciteteve administrative.

Instalimi i versionit të plotë të *software* INES+

Ines+ do të shërbejë si bazë të dhënash dhe në procesimin e kërkesave për veprim doganor në format elektronik.

1.8.2 INSPEKTORATI SHTETËROR I MBIKËQYRJES SE TREGUT (ISHMT)

Inspektorati Shtetëror i Mbikëqyrjes së Tregut (ISHMT) është krijuar me VKM-në nr. 36, datë 20.1.2016, “Për krijimin, organizimin dhe funksionimin e Inspektoratit Shtetëror të Mbikëqyrjes së Tregut”. ISHMT-ja është institucioni qendror publik, buxhetor në varësi të Ministrisë së Financës dhe Ekonomisë dhe është përgjegjës për inspektimin në fushën e sigurisë së produkteve joushqimore për përdorim nga konsumatorët dhe fushën e pronësisë intelektuale.

Misioni i ISHMT-së është:

i. garantimi i sigurisë së produkteve për konsumatorët;
ii. respektimi i të drejtave të pronësisë intelektuale. Ky mision realizohet nëpërmjet veprimtarisë mbikëqyrëse në përputhje me legjislacionin përkatës në fuqi.

ISHMT-ja është përgjegjëse për inspektimin e zbatimit të kërkesave të detyrueshme ligjore në fushën e:

- a) mbrojtjes së konsumatorëve, sipas përcaktimit të ligjit për mbrojtjen e konsumatorëve;
- b) mbrojtjes së pronësisë industriale, sipas përcaktimit të legjislacionit për pronësinë industriale;
- c) garantimit të mbrojtjes dhe të respektimit të të drejtave të autorit dhe të drejtave të tjera të lidhura me to, sipas përcaktimit të legjislacionit respektiv;
- d) inspektimit metrologjik, sipas legjislacionit për metrologjinë;
- e) etiketimit për konsumimin e energjisë dhe burimeve të tjera të produkteve me ndikim në energji, sipas përcaktimit të legjislacionit për informacionin e konsumit të energjisë dhe burimeve të tjera të produkteve me ndikim në energji;
- f) kontrollit të detergjenteve të vendosura në treg sipas dispozitave të ligjit për detergjentet;

ISHMT-ja ka si mision garantimin e sigurisë së produkteve për konsumatorët, të vendosura në treg dhe në shërbim/ përdorim, nëpërmjet aktiviteteve mbikëqyrëse sipas legjislacionit në fuqi. ISHMT-ja është, gjithashtu, përgjegjëse për të monitoruar respektimin e të drejtave të pronësisë intelektuale, si dhe të të drejtave të tjera sipas fushës së veprimtarisë institucionale, objekt inspektimi sipas këtij vendimi.

Inspektorati i tregut synon që të përmirësojë zbatimin e të drejtave të PI në Shqipëri. Trajnime shpesh dhe në mënyrë të vazhdueshme do të mund të ndihmojnë për të pajisur inspektoratin me ekspertizën e nevojshme.

ISHMT-ja ushtron veprimtarinë në përputhje me legjislacionin për inspektimin në Republikën e Shqipërisë dhe legjislacionin e posaçëm të zbatueshëm në secilën nga fushat e inspektimit, si dhe çdo përgjegjësi tjetër të përcaktuar me ligj apo akt nënligjor.

Inspektorati i Mbikëqyrjes së Tregut në fushën e PI, zbaton:

- Ligjin 35/2016, “Për të drejtën e autorit dhe të drejtat e tjera të lidhura me të”;
- Ligjin nr. 9947, datë 7.7.2008, “Për pronësinë industriale”, të ndryshuar;
- Ligjin nr. 10433, “Për inspektimin në Republikën e Shqipërisë”,

si dhe të gjitha aktet ligjore dhe nënligjore me qëllim garantimin e respektimit të të drejtave të pronësisë intelektuale në Republikën e Shqipërisë.

Pranë Inspektoratit Shtetëror të Mbikëqyrjes së Tregut funksionon Drejtoria e Pronësisë Intelektuale e përbërë nga Sektori i Pronësisë Industriale dhe Sektori i të Drejtave të Autorit.

Sektori i Pronësisë Industriale ka në përbërje 1 përgjegjës sektori dhe 6 inspektorë, ndërsa Sektori i të Drejtave të Autorit është i përbërë nga 9 inspektorë dhe 1 përgjegjës sektori.

Stafi është i rekrutuar tërësisht në bazë të strukturës së përcaktuar nga urdhri i Kryeministrit të Republikës së Shqipërisë nr. 36, “Për miratimin e strukturës dhe organikës së Inspektoratit Shtetëror të Mbikëqyrjes së Tregut”, datë 1.6.2020.

Në vitin 2017, janë:

- trajtuar 3 ankesa mbi shkeljen e të drejtave të pronësisë industriale;
- 24 inspektime mbi përdoruesit e programeve kompjuterike;
- 208 inspektime mbi stacionet e plazhit.

Në vitin 2018 janë kryer:

- 401 inspektime mbi të drejtat e autorit dhe të drejtat e tjera të lidhura me to.
- 1218 subjekte të informuara dhe këshilluara në zbatim të ligjit nr. 35/2016, “Për të drejtat e autorit dhe të drejtat e tjera të lidhura me to.

- 105 masa administrative të vendosura nga SDA-ja nga të cilat 98 gjobë dhe 7 paralajmërime.

- 336 inspektime mbi pronësinë industriale.

- 74 masa administrative të vendosura nga Sektori i Pronësisë Industriale.

Viti 2019

- 386 inspektime mbi të drejtat e autorit dhe të drejtat e tjera të lidhura me to.

- 40 masa administrative të vendosura nga Sektori i të Drejtës së Autorit.

- 2 inspektime të kryera mbi pronësinë industriale.

- 2 masa administrative të vendosura të vendosura nga Sektori i Pronësisë Industriale.

Në vitin 2020 janë kryer:

- 12 inspektime mbi të drejtat e pronësisë industriale dhe janë ndërmarrë 6 masa administrative;

- 384 inspektime mbi të drejtat e autorit dhe të drejtat e tjera të lidhura me to dhe janë marrë 28 masa administrative.

Sfidat për të ardhmen:

- Ndryshimet ligjore në legjislacionin për të drejtat e pronësisë industriale me qëllim kryerjen e inspektimeve *ex-officio*;

- Forcimi i kapacitete administrative me qëllim kryerjen e inspektimeve eficiente;

- Ngritja dhe forcimi i bashkëpunimit me institucionet e tjera ligjzbatuese vendëse dhe të huaja në drejtim të parandalimit të tregtimit produkteve pirate dhe të falsifikuara.

- Rritja e ndërgjegjësimimit dhe informimit të publikut në lidhje me funksionet e ISHMT-së dhe respektimin e kriterëve ligjore për përdorimin e pronësisë intelektuale në treg

1.8.3 DREJTORIA E POLICISË SË SHETIT (DPSH)

Veprimtaria e paligjshme në fushën e pronësisë intelektuale, në strukturat e Policisë së Shtetit, është pjesë emisionit të saj në funksion të parandalimit, zbulimit, dokumentimit dhe goditjes së paligjshmërisë edhe **kryesisht veprave penale** në këtë fushë.

Drejtorja e Përgjithshme e Policisë së Shtetit, Departamenti i Policisë Kriminale, Drejtoria për Krimet Ekonomike e Financiare, këtë veprimtari të paligjshme e ndjek nëpërmjet Sektorit për Krimin Ekonomik e Financiar.

Ky sektor në nivel qendror përbëhet nga 5 specialistë, një prej të cilëve është i caktuar dhe trajnuar për këtë drejtim. Ai është përgjegjës për monitorimin e këtij drejtimi për 12 seksionet në drejtorinë vendore të policisë. Specialisti i këtij drejtimi mbikëqyr veprimtarinë e strukturave vendore, në funksion të parandalimit, zbulimit dhe goditjes së veprimtarisë kriminale në të gjithë territorin e vendit, evidenton rastet, bën analiza treguesish në shkallë vendi, përgjithëson raste e praktika më të mira të ndjekura. Harton plane në shkallë vendi, për zbulimin e goditjen e kësaj veprimtarie. Koordinon me partnerët kombëtarë, si: Doganat, AKU-ja, Tatimet, Drejtorinë e Përgjithshme të Pronësisë Industriale, prokuroritë e rretheve gjyqësore. Koordinon me partnerë ndërkombëtar si Europol, nëpërmjet kanalit të komunikimit “SIENA”, Interpol, oficerët ndërlidhës policor, si dhe me strukturat homologe rajonale e evropiane, për zbulimin, parandalimin dhe goditjen e veprimtarisë kriminale në fushën e pronësisë intelektuale. Organizon, trajnime për specialistët e hetimit të krimit ekonomik e financiar në qarqe, koordinon në bashkëpunim me ekspertë të fushës nga prokuroria, Drejtoria e Përgjithshme e Pronësisë Industriale, Doganat, AKU-ja.

Në strukturat vendore, përgjegjës për parandalimin, zbulimin dokumentimin dhe goditjen e veprimtarisë së paligjshme në fushën e pronësisë intelektuale, janë seksionet për hetimin e krimit ekonomik e financiar, në 12 drejtorinë vendore në qarqe.

Veprimtaria e çdo strukture, është e normuar dhe e rregulluar jo vetëm nga ligji penal e procedural, por edhe nga akte normative, nënligjore e urdhra, të cilat rregullojnë veprimtarinë e të gjithë subjekteve të policisë së shtetit, të angazhuar e të ngarkuar me detyrime në drejtim të parandalimit dhe goditjes së veprimtarisë së paligjshme në fushën e pronësisë intelektuale e industriale.

Si rezultat i punës së strukturave të policisë së shtetit gjatë viteve 2016–2020, janë arritur këto rezultate në goditjen e veprimtarisë kriminale në fushën e pronësisë intelektuale;

Të dhënat mbi treguesit për periudhën 2016–2020, paraqiten si vijon:

N r.	Lloji i paligjshmërisë	Vitet															Totali		
		2016			2017			2018			2019			2020					
		Evidentuar	Zbuluar	Autor	Evidentuar	Zbuluar	Autor	Evidentuar	Zbuluar	Autor	Evidentuar	Zbuluar	Autor	Evidentuar	Zbuluar	Autor	Evidentuar	Zbuluar	Autor
1	Në fushë	160	158	171	195	193	215	160	143	177	121	113	131	116	107	203	752	714	897
2	Në fushë	5	4	7	4	4	4	10	10	11	4	4	4	2	2	3	25	24	29
3	Totali	165	162	178	199	197	219	170	153	188	125	117	135	118	109	206	777	738	926

Gjatë kësaj periudhe, nuk është bërë e mundur arritja e objektivit të përcaktuar për rritjen e numrit të veprave penale me 2% për çdo vit.

Gjatë periudhës dhjetor 2019–prill 2020, është zhvilluar operacioni “OPSON IX”, i cili ishte një operacion i përbashkët ndërmjet EUROPOL-it dhe INTERPOL-it, me qëllim goditjen e aktivitetit kriminal të prodhimit / importimit / eksportimit të produkteve ushqimore dhe pijeve të falsifikuara apo nën standarde.

Në këtë operacion kanë marrë pjesë shtetet, të cilat janë anëtare, të INTERPOL-it e EUROPOL-it.

Sa i përket vendit tonë, në këtë operacion u përfshinë Autoriteti Kombëtar i Ushqimit (AKU) dhe Drejtoria e Përgjithshme e Doganave.

Në vijim, iu paraqesim rezultatet e arritura nga policia e shtetit gjatë fazës së zhvillimit të operacionit:

- janë ushtruar 351 kontrole (në subjekte tregtare, persona fizikë, punishte, automjete transporti etj.);
- janë referuar pranë organeve hetimore 18 raste;
- janë vendosur masa administrative në 28 raste;
- janë sekuestruar mallra të ndryshme ushqimore dhe pije të falsifikuara e nën standard, si: qumësht, ujë, vaj ulliri, makarona, djathë i shkrirë, salca të ndryshme, pije alkoolike, cigare etj.

Ka munguar organizimi e finalizimi i operacioneve në bashkëpunim me operatorë vendës të angazhuar në parandalimin e kësaj paligjshmërie, për shkak të mungesës së interesimit të këtyre operatorëve, ose ndoshta dhe situatës së diktuar prej pandemisë COVID-19.

Ligji penal e ai procedural, i ka dhënë përparësi të dëmtuarit në fushën e pronësisë intelektuale, ku ankimi të bëhet drejtpërdrejt te prokurori ose oficeri i policisë gjyqësore, parashikuar në nenin 284, të Kodit të Procedurës Penale, ankimi (ndryshuar pika 1 me ligjin nr. 8813, datë 13.6.2002; shtuar numrat e fjalë dhe hequr numrat në pikën 1 me ligjin nr. 35/2017, datë 30.3.2017), parashikohet:

1. Për veprat penale të parashikuara nga nenet 149 të Kodit Penal, ndjekja penale mund të fillojë vetëm me ankimin e viktimës, i cili mund ta tërheqë atë në çdo fazë të procedimit. Ankimi bëhet nga viktimja, te prokurori ose në policinë gjyqësore me anën e një deklaratë, në të cilën personalisht ose nëpërmjet përfaqësuesit të posaçëm, shfaqet vullneti që të procedohet në lidhje me një fakt të parashikuar nga ligji si vepër penale. Kur ankimi bëhet me gojë, procesverbali që mbahet për këtë qëllim, nënshkruhet nga ankuesi ose përfaqësuesi i tij.

Ai që merr ankimin sigurohet për identitetin e ankuesit dhe i dërgon aktet prokurorit.

2. Po kështu ligji procedural, për nenet e tjetra që dënojnë veprimtarinë e paligjshme në fushën e pronësisë intelektuale dhe industriale, të parashikuara nga nenet 148, 149/a, 284/d, 288 dhe 288/a, i ngarkojnë strukturat kompetente të punojnë edhe me iniciativë për të parandaluar, dokumentuar dhe goditur paligjshmërinë që mund të zhvillohet.

Ndryshimet e pësuara në ligjin penal e atë procedural, e kanë konsoliduar bazën ligjore që mbron pronësinë intelektuale dhe atë industriale.

Aktualisht, nga policia e shtetit, nuk janë marrë iniciativa për ndryshime ligjore të Kodit Penal apo të Kodit të Procedurës Penale.

Sfida për të ardhmen:

- Rritje e numrit të evidentimit dhe dokumentimit të paligjshmërisë në fushën e pronësisë intelektuale e industriale me 2% për çdo vit (duke marrë si referencë numrin e veprave penale të evidentuara në vitin 2020, që është 118 vepra penale të evidentuara);

- Pjesëmarrja dhe koordinimi në operacionet ndërkombëtare që do të zhvillohen nga partnerët strategjik evropian, EUROPOL, INTEPOL, në funksion të goditjes së paligjshmërisë në fushën e pronësisë intelektuale dhe industriale;

- Rritja e bashkëpunimit ndërinstitucional brenda vendit dhe me partnerët ndërkombëtar në funksion të zbulimit, parandalimit dhe goditjes së paligjshmërisë në fushën e pronësisë intelektuale e industriale,

duke vendosur pika kontakti në nivel qendror dhe vendor, me qëllim shkëmbimin e informacioneve, por edhe organizimin e operacioneve të përbashkëta;

- Bashkëpunimi me operatorët kombëtar e ndërkombëtar në funksion të organizimit të trajnimeve të përbashkëta, me qëllim ngritjen e profesionalizmit, aftësimin e vazhdueshëm të punonjësve për fusha specifike të PI-së, me metoda bashkëkohore të hetimit të veprave penale në këtë fushë;

- Rishikimi i kurrikulës për hetimin e veprave penale në fushën e pronësisë intelektuale e industriale, në përshtatje me zhvillimet bashkëkohore;

- Rritje e efikasitetit të luftës kundër piraterisë dhe mallrave të falsifikuara, nëpërmjet forcimit të mekanizmave ligjore e institucional;

- Përhapja e eksperiencave dhe përvojave pozitive për rastet më të mira, hartimi i përgjithësimeve për strukturat në zyrat vendore;

- Mbajtja dhe raportimi i të dhënave të unifikuara në nivel kombëtar i statistikave për rastet e hetimit, zbulimit dhe goditjeve të veprave penale në fushën e pronësisë intelektuale.

1.8.4 PROKURORIA

Prokuroria ushtron ndjekjen penale, si dhe përfaqëson akuzën në gjyq në emër të shtetit. Prokuroria i ushtron funksionet nëpërmjet prokurorëve.

Në ushtrimin e kompetencave të tyre prokurorët u nënshtrohen Kushtetutës dhe ligjeve. Prokurorët i ushtrojnë kompetencat e tyre duke respektuar parimet e procedimit të drejtë, të barabartë e të rregullt ligjor dhe mbrojtjes të së drejtave, të interesave dhe të lirive të ligjshme të njeriut.

Prokuroria organizohet dhe funksionon nën drejtimin e prokurorit të përgjithshëm si strukturë e centralizuar, ku përfshihen zyra e prokurorit të përgjithshëm, Këshilli i Prokurorisë dhe prokuroritë pranë sistemit gjyqësor.

Struktura organizative e Prokurorisë është piramidale dhe e centralizuar, nën drejtimin e Prokurorisë së Përgjithshme dhe më pas territoriale, e shtrirë në përputhje me strukturën organizative gjyqësore. Sipas raportit nga Zyra e Prokurorisë në Tiranë, jo shumë çështje penale për shkeljen e të drejtave të pronësisë intelektuale ndiqen penalisht. Në vitin 2019, kishte vetëm 39 raste të ndjekjes penale. Mbajtësi i së drejtës konsiderohet viktimë dhe ka të drejtë të ndjekë dhe të ndërhyjë në procedurë. Përfaqësuesit e prokurorisë raportuan se statistikat për çështjet e ndjekura janë në dispozicion në faqen e internetit të Ministrisë së Drejtësisë për të gjithë vendin.

Sfidat për të ardhmen:

- Trajnimi i prokurorëve në bashkëpunim me DPSH-në, DPPI-në, DDA-në, SHKM-në.

- Bashkëpunim me DPPI-në për informacione në rastet e shkeljes së të drejtave të pronarëve të objekteve të PI.

- Trajnime profesionale në fushën e pronësisë intelektuale;

- Krijimi i një njësie të specializuar për pronësinë intelektuale brenda Prokurorisë;

- Përmirësimi i bashkëpunimit dhe koordinimit me institucionet e tjera të zbatimit dhe pronarët e të drejtave dhe përfaqësuesit e tyre mbetet një sfidë;

- Rritja e strukturës, disponueshmërisë dhe sistematizimi i të dhënave statistikore dhe transparencë e të dhënave;

- Digjitalizimi dhe standardizimi i proceseve do të mbështeste ndjekjen e shtuar të krimeve edhe në çështjet e pronësisë intelektuale do të ishin mbështetëse për ndjekjen më të mirë të krimeve digjitalizimi dhe standardizimi i proceseve;

- Përmirësimi i bashkëpunimit dhe koordinimit me institucionet e tjera të zbatimit dhe me institucionet ndërkombëtare të zbatimit.

1.8.5 SISTEMI GJYQËSOR

Shqipëria ndjek traditën e së drejtës civile, si të gjitha vendet e tjera të rajonit. Ka një sistem gjyqësor të pavarur me tri nivele. Gjykata Kushtetuese (Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë), e përbërë nga nëntë gjyqtarë, është kompetente për mbrojtjen e Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë. Ajo nuk është e përfshirë në të gjitha mosmarrëveshjet individuale, por merret me marrëveshje ndërkombëtare dhe pajtueshmërinë e tyre me ligjet kombëtare, pajtueshmërinë e ligjeve dhe akteve nënligjore me kushtetutën, mosmarrëveshjet në lidhje me shkeljet e së drejtës kushtetuese të individëve. Gjykata më e lartë e apelit në vend është Gjykata e Lartë (Gjykata e Lartë e Republikës së Shqipërisë), e përbërë nga Kryetari i Gjykatës dhe tetëmbëdhjetë gjyqtarë. Ndodhet në Tiranë. Ajo rishikon vendimet e gjykatave të shkallës së ulët mbi ankesën e palës së interesuar. Ajo nuk heton fakte, por merret me çështje të ligjit, duke garantuar kështu përmes jurisprudencës së saj uniformitetin në zbatimin e ligjit dhe një praktikë të unifikuar gjyqësore.

Gjykatat e apelit në Shqipëri (gjykatat e apelit) veprojnë si gjykatat e shkallës së dytë të cilat kanë të drejtë të shqyrtojnë çështjet e gjykuara nga gjykatat e rrethit, pas apelimit të palëve të interesit. Ka 6 gjykata të apelit në Shqipëri që kanë juridiksion territorial në një zonë të caktuar. Për momentin, ka 6 gjykata të apelit (Durrës, Gjirokastrë, Korçë, Shkodër, Tiranë dhe Vlorë) të përbërë nga 47 gjyqtarë. Për më tepër, ekziston një gjykatë e shkallës së dytë si gjykatë e apelit për krime të rënda, me juridiksion mbi të gjithë territorin e Republikës së Shqipërisë. Gjykata Administrative e Apelit (Gjykata Administrative e Apelit) është një gjykatë e vetme e shkallës së dytë, kompetente për apeline për mosmarrëveshje të së drejtës administrative dhe ka juridiksion territorial në të gjithë territorin e Republikës së Shqipërisë.

Gjykatat e rrethit (gjykatat e rrethit gjyqësor) janë gjykatat e shkallës së parë në sistemin gjyqësor shqiptar. Janë 22 gjykata të rrethit kompetente për rajonet përkatëse (Berat, Dibër, Durrës, Elbasan, Fier, Gjirokastrë, Kavajë, Korçë, Krujë, Kukës, Kurbin, Lezhë, Lushnjë, Mat, Përmet, Pogradec, Pukë, Sarandë, Shkodër, Tiranë, Tropojë, Vlorë), të përbëra mbi 300 gjyqtarë. Përveç tyre, ekziston një Gjykatë e Shkallës së Parë për Krime të Rënda, me juridiksion mbarëkombëtar. Në shkallën e parë, ka gjithashtu 6 gjykata administrative të shkallës së parë, që merren me mosmarrëveshjet e së drejtës administrative, secila përgjegjëse për rrethin përkatës (Durrës, Gjirokastrë, Korçë, Shkodër, Tiranë, Vlorë).

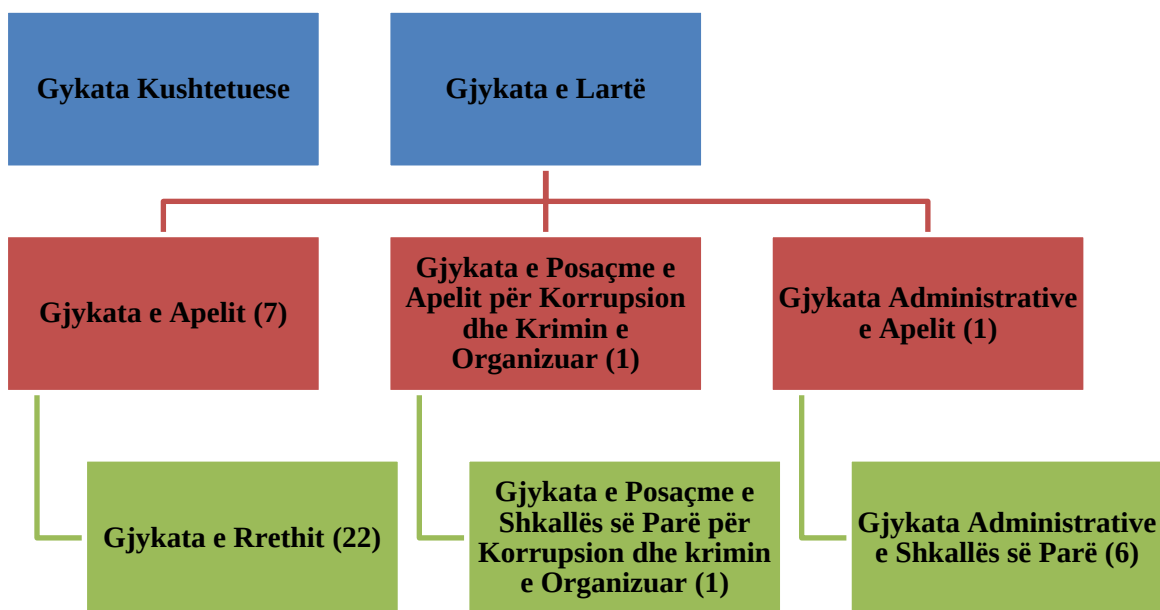
Frekuenca e trajnimit për gjyqtarët në fushën e pronësisë intelektuale u rrit ndjeshëm me kalimin e viteve, gjë që ngriti cilësinë e vendimeve të gjykatave. Shkolla e Magjistraturës, një organ kompetent për trajnimin dhe arsimimin e gjyqtarëve, ka përmirësuar kurrikulat e pronësisë intelektuale.

U raportua se gjyqtarët dhe DPPI-ja bashkëpunojnë në përgatitjen e akteve legislative, të cilat rezultojnë në zbatim më të mirë gjyqësor dhe cilësi më të mirë të gjykimeve. Ekzistojnë procedura gjyqësore për zbatimin e të drejtave të pronësisë intelektuale¹¹.

Procedurat civile për mosmarrëveshjet e pronësisë intelektuale do të zbatohen në shkallën e parë vetëm para Seksionit Tregtar të Gjykatës së Rrethit Tiranë. Ankesat do të paraqiten në Gjykatën e Apelit vetëm në Tiranë. Ndërsa procedurat administrative të pronësisë intelektuale do të zbatohen në Gjykatën Administrative të Shkallës së Parë, Tiranë dhe ankimi mbi këto vendime bëhet në Gjykatën Administrative të Apelit.

---

¹¹Raporti i rekomandimeve të WIPO-s.

1.8.6 SHKOLLA E MAGJISTRATURËS

Shkolla e Magjistraturës është institucioni që siguron kualifikimin profesional për një sërë kategorish të sistemit të drejtësisë, si gjyqtarët, prokurorët, ndihmësit dhe këshilltarët ligjorë, kancelarët dhe avokatët e shtetit, nëpërmjet programeve të saj të formimit profesional, fillestar dhe vazhdues.

Programi i Formimit Fillestar përmban lëndën “Pronësia intelektuale”, e cila përmban 32 orë mësimore nga të cilat 16 orë janë në lidhje me të drejtën e autorit dhe 16 orë për pronësinë industriale. Lënda zhvillohet për kandidatët për gjyqtarë, prokurorë, ndihmës/këshilltarë ligjorë që ndjekin studimet e formimit fillestar.

Programi i Formimit Vazhdues ka një përmbajtje tematike gjithëpërfshirëse diktuar nga vlerësimi i nevojave të gjyqtarëve dhe prokurorëve në detyrë nisur nga problemet e praktikës, proceset e reformës në drejtësi dhe të përqasjes me *acquis* e Bashkimit Evropian, si dhe me standardet ndërkombëtare, ndryshimet ligjore, problemet ligjore dhe sociale etj. Hartimi, miratimi dhe realizimi i Programit të Formimit Vazhdues bëhet sipas procedurave të caktuara në ligj ku një rol të rëndësishëm ka stafi pedagogjik, Departamenti i Trajnimit Vazhdues, Këshilli pedagogjik dhe Këshilli Drejtues i Shkollës së Magjistraturës. Frekuenca e realizimit të një aktiviteti trajnues varet nga numri i aplikantëve për këtë tematikë. Kjo do të thotë se ka kurse me frekuenca të larta për tema të interesit më të gjerë dhe kurse të zhvilluara me frekuencë më të limituar. Po kështu, ndërtohet edhe niveli i kurseve. Me fjalë të tjera, ka kurse të karakterit të përgjithshëm dhe kurse më të avancuar që lidhen me pajisjen me njohuri më të thelluara në një fushë të caktuar.

Lidhur me pronësinë industriale, nisur nga kërkesat e gjyqtarëve/prokurorëve, Shkolla ka organizuar mesatarisht një deri në dy trajnime në vit akademik. Këto trajnime në disa raste kanë qenë rrjedhojë e një bashkëpunimi edhe me ekspertë të huaj ndërkombëtarë. Për sa u përket pjesëmarrësve, Shkolla e Magjistraturës është kujdesur që për këto tema të bëjë një referim të veçantë duke nxitur aplikimet e gjyqtarëve/prokurorëve. Duhet nënvizuar se programi tematik dhe kalendar i aktiviteteve është fleksibël dhe dinamik, kjo jep mundësinë që numri i trajnimeve, nëse do të ketë interes, të shtohet me miratimin e Këshillit Drejtues.

Shkolla e Magjistraturës ka nisur procesin e analizës së nevojave për hartimin e kalendarit të aktiviteteve trajnuese për vitin e ri akademik 2021–2022 dhe do të jetë në gjendje të përcaktojë në vijim se si do jenë kërkesat e gjyqtarëve për temën e pronësisë intelektuale dhe të drejtave që burojnë prej saj.

Sfidat për të ardhmen:

- Në bashkëpunim me DPPI-në, përzgjedhja e vendimeve më të rëndësishme të praktikës gjyqësore shqiptare, për t'i bërë të disponueshme në databazën WIPO-Lex Judgment, në zbatim të një memorandum bashkëpunimi të lidhur ndërmjet SHM, DPPI dhe WIPO.

- Përmirësimi i periodik i kurrikulave, programeve e planeve mësimore, në programin e formimit fillestar të Shkollës së Magjistraturës, duke reflektuar ndryshimet në legjislacion dhe në praktikat kombëtare e ndërkombëtare në fushën e pronësisë intelektuale.

- Realizimi i trajnimeve të gjyqtarëve (3–4 trajnime në 4 vjet) në grupe të interesuar dhe të fokusuar për të realizuar një trajnim më të thelluar lidhur me pronësinë intelektuale.

- Pasurimi i bibliotekës me materiale shqiptare dhe të huaja për të përballuar kurset e reja që do të zhvillohen.

- Bashkëpunim i Shkollës së Magjistraturës me DPPI-në dhe DDA/Ministria e Kulturës për informacione në lidhje me çështje të PI.

1.8.7 MINISTRIA E DREJTËSISË

Ministria e Drejtësisë e ushtron veprimtarinë e saj në përputhje me ligjin nr. 8678, datë 14.5.2021, “Për organizimin dhe funksionimin e Ministrisë së Drejtësisë”, i ndryshuar si dhe në përputhje me legjislacionin në fuqi.

Ministria e Drejtësisë, në përputhje me misionin e saj, Kushtetutën dhe ligjet, ushtron funksione dhe ka në kompetencë hartimin dhe ndjekjen e politikave, përgatitjen e akteve ligjore dhe nënligjore, si dhe ushtrimin e shërbimeve të nevojshme lidhur me sistemin gjyqësor, sistemin e ekzekutimit të vendimeve penale a civile, sistemin e shërbimeve të lira juridiko-profesionale, bashkëpunimin ndërkombëtar në fushën civile dhe penale, fushat e tjera të drejtësisë dhe të kompetencës së saj sipas ligjit, si dhe për bashkërendimin, harmonizimin dhe reformimin e legjislacionit shqiptar në tërësi. Bëjnë përjashtim aktet nënligjore dhe shërbimet lidhur me sistemin e drejtësisë, të cilat sipas ligjeve të posaçme janë në kompetencë të organeve të tjera të sistemit të drejtësisë.

Gjithashtu, në ushtrimin e veprimtarisë së saj, Ministria e Drejtësisë ka për qëllim të kërkojë respektimin e Kushtetutës, të ligjeve, realizimin dhe mbrojtjen e dinjitetit, të të drejtave të njeriut dhe lirive themelore, si dhe të kontribuojë në parandalimin e shkeljeve të ligjit, në përputhje dhe në funksion të kërkesave të zhvillimit demokratik dhe të integritetit evropian të Republikës së Shqipërisë.

Duke vlerësuar se pronësia intelektuale është një ndër çështjet thelbësore të zhvillimeve të së drejtës, të drejtave të njeriut, të tregtisë, të administratës publike, të kriminalitetit, si dhe mbrojtja e saj është pjesë e pandashme e zhvillimeve rajonale dhe ndërkombëtare, Ministria e Drejtësisë ka qenë e angazhuar në hartimin dhe konsolidimin e dokumentit të Strategjisë Kombëtare të Pronësisë Intelektuale 2016–2020. Roli i saj në Strategjinë Kombëtare të Pronësisë Intelektuale 2016–2020 ka qenë të hartojë dhe të ndjekë procedurat për ndryshimet e Kodit Penal dhe të Kodit të Procedurës Penale, të inicuar nga institucione të përfshira në fushën e Pronësisë Intelektuale si dhe të bashkëpunojë me institucionet respektivisht përgjegjëse lidhur me trajnimin e gjyqtarëve dhe prokurorëve në përgjithësi si dhe në fushën e Pronësisë Intelektuale, në veçanti. Në këtë drejtim, si dhe në përmbushje të objektivave të Strategjisë Kombëtare të Pronësisë Intelektuale 2016–2020 janë bërë përmirësime të

dukshme në kuadrin ligjor, veçanërisht me ndryshimet e reja në Kodin Penal, si dhe të Kodit të Procedurës Penale.¹²

Roli i Ministrisë së Drejtësisë në hartimin e Strategjisë Kombëtare të Pronësisë Intelektuale 2022–2025 është i kufizuar. Ministria e Drejtësisë në përputhje me objektin e veprimtarisë së saj si dhe përputhje me objektivat e Strategjisë Kombëtare të Pronësisë Intelektuale 2022–2025 do të mirëpresë të gjitha iniciativat ligjore nga institucionet e fushës së Pronësisë Intelektuale si dhe do të ofrojë mendim të specializuar për projekt aktet ligjore dhe nën-ligjore me qëllim realizimin e reformimit të legjislacionit shqiptar në fushën e pronësisë intelektuale.

Ministria e Drejtësisë, gjithashtu ka një traditë të konsoliduar në analizimin e të dhënave statistikore, si dhe publikon çdo vit Vjetarin Statistikor në fushën e drejtësisë.¹³ Në këtë kuadër, Ministria e Drejtësisë disponon të dhëna statistikore lidhur me numrin e çështjeve penale, civile, administrative të regjistruara në gjykatat e shkallës së parë që kanë për objekt pronësinë intelektuale.

1.8.8 DREJTORIA E PËRGJITHSHME E TATIMEVE

Misioni i Administratës Tatimore Qendrore është mbledhja e të ardhurave tatimore përmes procedurave të thjeshta dhe me kosto minimale, duke zbatuar njëtrajtësisht legjislacionin tatimor, për financimin e buxhetit të shtetit shqiptar. Për arritjen e këtyre qëllimeve, Administrata Tatimore Qendrore asiston tatimpaguesit me shërbime të cilësisë së lartë, në mënyrë që ata t'i përmbushin vetë detyrimet e tyre tatimore sipas legjislacionit në fuqi.

Administrata Tatimore monitoron, vlerëson dhe të ndëshkon, sjelljet e tatimpaguesve, që nuk zbatojnë, keqzbatojnë me dashje apo jo, përmbushjen e detyrimeve ligjore. Administrata Tatimore është mbështetëse për qeverinë, në hartimin e politikave tatimore, paraprirë nga një proces informimi periodik.

Drejtoria e Përgjithshme e Tatimeve është një institucion mbështetës në lidhje me zbatimin e të drejtave të pronësisë intelektuale. Vjelja korrekte e tatimeve ndihmon në garantimin e respektimit të legjislacionit të pronësisë intelektuale.

Gjatë ushtrimit të detyrave funksionale të Administratës Tatimore Qendrore mund të merret informacion lidhur me pastrimin e parave, mashtrimin dhe/ose falsifikimin e mallrave. Në këtë kuadër me qëllim parandalimin, zbulimin dhe hetimin e shkeljeve, Administrata Tatimore Qendrore bashkëpunon me institucionet e tjera, si: Policia e Shtetit, Drejtoria e Përgjithshme e Doganave, Prokuroria, Drejtoria e Parandalimit të Pastrimit të Parave etj. Ndërmarrja e veprimeve të tilla

---

¹² Lidhur me ndryshimet në Kodin Penal dhe Kodin e Procedurës Penale rezulton se: me ligjin nr. 44/2019 “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 7895”, datë 27.1.1995, “Kodi Penal i Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar”, neni 4, është ndryshuar neni 149, i Kodit Penal, “Shkelja e të drejtave të autorit”, aktualisht me dy paragrafë: ku paragrafi i dytë përbën krim.

Neni 149, shkelja e të drejtave të autorit: “Riprodhimi tërësisht ose pjesërisht, shpërndarja, komunikimi në publik, shitja, ofrimi për shitje, përdorimi, furnizimi, eksportimi ose importimi për qëllime fitimi i veprës së mbrojtur nga e drejta e autorit, pa pëlqimin e autorit ose mbajtësit të së drejtës, kur janë shkelur të drejtat vetjake ose pasurore të tij, përbën kundërvajtje penale dhe dënohet me gjobë ose me burgim deri në dy vjet. Po kjo vepër, kur kryhet në bashkëpunim ose më shumë se një herë, dënohet me burgim deri në tre vjet”.

Para ndryshimeve të sjella në Kodin e Procedurës Penale me ligjin nr. 35/2016, datë 30.3.2016, “Për të drejtat e autorit dhe të drejtat e tjera të lidhura me to”, vepra penale e parashikuar nga neni 149 i Kodit Penal ndiqet mbi bazën e akuzës direkte të të dëmtuarit në Gjykatë, ndërsa me ndryshimet e reja, kjo vepër ndiqet penalisht mbi ankimin e viktimës, sipas rregullimeve të nenit 284 të Kodit të Procedurës Penale.

¹³ Format i vjetarit statistikor dhe periodiciteti i përcjelljes së informacionit miratohen me urdhër të ministrit të Drejtësisë, pas konsultimit me organet e tjera të sistemit të drejtësisë sipas fushës që mbulojnë dhe ligjeve të veçanta.

thelbësore me qëllim evitimin e shkeljeve të të drejtave të pronësisë intelektuale do të vazhdojë edhe në Strategjinë e Pronësisë Intelektuale 2022–2025.

Sfidat për të ardhmen:

- Bashkëpunim me institucionet ligjzbatuese në kuadër të parandalimit të shkeljeve të të drejtave të pronësisë intelektuale.

- Rritja e ndërgjegjësimit të biznesit për evitimin e përdorimit të mallrave të falsifikuara apo të pirateruara.

1.9 AUTORITETET E TJERA TË ZBATIMIT

1.9.1 AUTORITETI I MEDIAVE AUDIOVIZIVE

Autoriteti i Mediave Audiovizive, është organi rregullator në fushën e shërbimeve të transmetimeve audio dhe audiovizive dhe shërbimeve të tjera mbështetëse në Republikën e Shqipërisë, institucion i cili bazuar në ligjin organik nr. 97/2013, “Për mediat audiovizive në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar, ka si detyrë funksionale të sigurojë nga ana e ofruesve të shërbimit mediatik audioviziv, respektimin e së drejtës së autorit dhe në veçanti të drejtës së transmetimit, si pjesë e pronësisë intelektuale.

Si autoritet i pavarur, AMA synon të forcojë dhe të konsolidojë rolin e vet në monitorimin dhe mbikëqyrjen e mediave audiovizive. Përmes masave ndërgjegjësuere e parandaluese, por edhe me anë të sanksioneve të vendosura, janë arritur rezultate pozitive në veprimtarinë e autoritetit dhe të operatorëve audiovizivë. Bashkëpunimi me organet e tjera ligjzbatuese ka përmirësuar funksionet e AMA-s dhe ka ndikuar në zbatimin e kërkesave ligjore. AMA, ka intensifikuar bashkëpunimin me subjekte (SUADA, QKK, DDA) të përfshira në fushën e mbrojtjes të së drejtës së autorit.

AMA, në muajin tetor 2020, ka miratuar Strategjinë dhe Planin e Veprimtari të AMA-s, për periudhën 2021–2023, në të cilën parashikohet si objektiv për periudhën e ardhshme 3-vjeçare edhe: “Riaktivizimi i iniciativës së AMA-s dhe koordinimi i tërësishëm, me të gjithë faktorët institucionalë, në luftën kundër piraterisë dhe në mbrojtjen e të drejtave të autorit.”

Për përmbushjen e këtij objektiv, AMA-s, synon të realizojë aktivitete që kanë të bëjnë me fuqizimin e kapaciteteve teknike për zbulimin e piraterisë televizive përmes implementimit të një infrastrukture teknike të përditësuar, për të evidentuar përmbajtjet audiovizive të paligjshme, të transmetuara në rrjetet e reja të komunikimit (IPTV, OTT), identifikimit të subjekteve që transmetojnë/piratojnë përmbajtje audiovizive pa autorizim nga AMA si dhe bashkëpunimit me institucionet e tjera, si AKEP, Policia e Shtetit, Krimi Ekonomik dhe institucionet të tjera ligjzbatuese që do të ndihmojnë në parandalimin dhe uljen e këtij fenomeni në vitet në vazhdim.

Sfidat për të ardhmen:

- Forcimi i bashkëpunimit në nivel kombëtar e rajonal në funksion të përmirësimit të punës në drejtim të mbrojtjes së të drejtave të pronësisë intelektuale në fushën e transmetimeve audio dhe audiovizive;

- Rritja e ndërgjegjësimit të OSHMA-ve në Shqipëri lidhur me të drejtat e pronësisë intelektuale në fushën e transmetimeve audio dhe audiovizive;

- të përmirësojë kapacitetet teknike të Autoritetit të Mediave Audiovizive për mbrojtjen e të drejtave të pronësisë intelektuale në fushën e transmetimeve audio dhe audiovizive.

1.9.2 AUTORITETI I KOMUNIKIMEVE ELEKTRONIKE DHE POSTARE

Autoriteti i Komunikimeve Elektronike dhe Postare (AKEP) është organi rregullator në fushën e komunikimeve elektronike dhe të shërbimit postar, i cili mbikëqyr kuadrin rregullator të përcaktuar nga ligji për komunikimet elektronike, nga ligji për shërbimin postar dhe nga politikat e zhvillimit, të përcaktuara nga Këshilli i Ministrave.

Roli, funksionet dhe kompetencat institucionale si organ rregullator i fushës së komunikimeve elektronike dhe shërbimit postar përcaktohen në legjislacionin material për komunikimet elektronike dhe shërbimin postar në Republikën e Shqipërisë.

AKEP-i është person juridik, publik, jobuxhetor, i cili drejtohet nga Këshilli Drejtues që është i pavarur në marrjen e vendimeve dhe funksionon në bazë të rregullores së brendshme, të miratuar nga ai vetë. Këshilli Drejtues përbëhet nga 5 anëtarë, të cilët zgjidhen nga Kuvendi, me propozimin e Këshillit të Ministrave.

Autoriteti i Komunikimeve Elektronike dhe Postare (AKEP), në cilësinë e organit rregullator në fushën e komunikimeve elektronike, në ushtrim të kompetencave ligjore për mbikëqyrjen, monitorimin dhe kontrollin e veprimtarisë së sipërmarrësve të rrjeteve të komunikimeve elektronike dhe të shërbimeve të komunikimeve elektronike, në përmbushje të qëllimeve dhe objektivave rregullatorë të përcaktuar në ligjin nr. 9918, datë 19.5.2008, “Për komunikimet elektronike në RSH”, i ndryshuar, dhe aktet e tjera nënligjore të nxjerrë në zbatim të tij, ka përcjellë tek ofruesit e shërbimit internet disa kërkesa për mbyllje aksesit domainesh/faqe interneti, të disa institucioneve shtetërore, të përcaktuara nga këto institucione si faqe interneti me përmbajtje të paligjshme.

AKEP-i, referuar gërme “e”, të nenit 15, të ligjit nr. 9918, datë 19.5.2008, “Për komunikimet elektronike në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar, si dhe gërme “e”, pika 1, e nenit 9 dhe pika 9 e aneksit E të rregullores së AKEP-it nr. 47, datë 26.10.2017, “Për zbatimin e regjimit të autorizimit të përgjithshëm”, çdo operator/sipërmarrës që ofron shërbime/rrjete të komunikimeve elektronike sipas regjimit të autorizimit të përgjithshëm, duhet të respektojë rigorozisht detyrimin ligjor për të marrë masat e duhura juridike dhe teknike për kufizimin e transmetimeve të përcaktuara me përmbajtje të paligjshme ose të dëmshme, nga institucionet që e kanë këtë kompetencë ligjore.

Gjithashtu, është e domosdoshme të theksohet fakti që, bazuar në pikën 1, të nenit 2, të ligjit nr. 9918/2008, i ndryshuar, AKEP-i nuk ka kompetencë ligjore të shqyrtojë përmbajtjen e komunikimeve elektronike, pra nuk ka kompetencë të shqyrtojë as përmbajtjet e faqeve të internetit, portaleve *online*, platformat e rrjeteve sociale, platformat video etj.

Sfida për të ardhmen:

Duke ditur që AKEP-i nuk ka të drejtë ligjore të përcaktojë përmbajtjet e paligjshme ose të dëmshme, as në fushën e pronësisë intelektuale, është shumë e rëndësishme të përcaktohet në këtë Strategji, cilat do të jenë institucionet që mund t’u jepet një kompetencë ligjore e tillë, që ka të bëjë me pronësinë intelektuale, duke ditur që deri sot kompetencën e kanë vetë gjykatat, kur vendimet marrin formë të prerë, të cilat AKEP-i do t’i zbatojë, nëse do të ketë vendime të tilla.

1.10 INSTITUCIONET E TJERA DHE GRUPET E INTERESIT NË SISTEMIN E PRONËSISË INTELEKTUALE

1.10.1 MINISTRIA PËR EVROPËN DHE PUNËT E JASHTME

Situata aktuale e Ministrisë për Evropën dhe Punët e Jashtme, roli dhe përgjegjësia

Ministria për Evropën dhe Punët e Jashtme sikurse përcaktuar në vendimin e Këshillit të Ministrave nr. 500, datë 13.9.2017 “Për përcaktimin e fushës së përgjegjësisë shtetërore të Ministrisë për Evropën dhe Punët e Jashtme” dhe vendimin e Këshillit të Ministrave nr. 32, datë 19.1.2018 “Për përcaktimin e funksioneve të Ministrisë për Evropën dhe Punët e Jashtme dhe të strukturave të shërbimit të jashtëm në procesin e integritit të Republikës së Shqipërisë në Bashkimin Evropian” është përgjegjëse, ndërmjet të tjerash, për bashkërendimin e procesit të integritit të Republikës së Shqipërisë në Bashkimin Evropian, nëpërmjet përafrimit të legjislacionit, hartimit të politikave të integritit, bashkërendimit të asistencës financiare të Bashkimit Evropian dhe informimit të publikut për këtë proces.

Në detyrën e saj si koordinatorë kombëtare e procesit të integritit, Ministria për Evropën dhe Punët e Jashtme luan një rol qendror në strukturën institucionale të Republikës së Shqipërisë për negociatat e anëtarësimit në Bashkimin Evropian, sikurse përcaktuar në vendimet e Këshillit të Ministrave nr. 749, datë 19.12.2018 “Për krijimin, organizimin dhe funksionimin e strukturës shtetërore, përgjegjëse për zhvillimin e negociatave dhe lidhje e traktatit të aderimit të Republikës së Shqipërisë në Bashkimin Evropian” dhe aktet e tjera ligjore të nxjerra në zbatim ose në përputhje me këtë vendim të Këshillit të Ministrave.

Procesi i anëtarësimit në Bashkimin Evropian është në vetvete një proces gjithëpërfshirës, d.m.th. multisektorial. Anëtarësimi kërkon reforma të thella dhe të gjithanshme që prekin të gjithë sektorët e qeverisjes, duke synuar transformimin e plotë të kuadrit ligjor dhe institucional, ekonomisë dhe të bërit biznes etj. Veçoritë e procesit të anëtarësimit në Bashkimin Evropian përcaktojnë edhe rolin dhe mënyrën se si Ministria për Evropën dhe Punët e Jashtme ushtron detyrat e saja.

Për realizimin e detyrave të mësipërme në strukturën e Ministrisë për Evropën dhe Punët e Jashtme është ngritur dhe funksionon Drejtoria e BE-së, e cila përbëhet nga gjashtë sektorë me një staf të përgjithshëm prej 28 punonjësish (diplomatë dhe nëpunës civilë).

Detyrat kryesore të Drejtorisë së Bashkimit Evropian, janë:

- Koordinimi i përgjithshëm i procesit të anëtarësimit në Bashkimin Evropian dhe i zbatimit të Marrëveshjes së Stabilizim-Asociimit përmes koordinimit të strukturës shtetërore për integrimin evropian të Shqipërisë;

- Koordinimi dhe vlerësimi i përputhshmërisë së akteve të legjislacionit shqiptar me legjislacionin e Bashkimit Evropian përmes hartimit dhe monitorimit të Planit Kombëtar për Integrimin Evropian dhe vlerësimit të përputhshmërisë së projektakteve të veçanta të paraqitura për miratim, sikurse përcaktuar në vendimin e Këshillit të Ministrave nr. 584, datë 28.8.2003, “Për miratimin e rregullores së Këshillit të Ministrave”, të ndryshuar;

- Monitorimi dhe raportimi për procesin e integritit evropian përmes analizës së prioriteteve të procesit të integritit evropian, vlerësimit të plotësisë të rekomandimeve të shërbimeve të Komisionit Evropian, hartimit të raporteve të ndryshme për institucionet shtetërore (Kuvendin e Shqipërisë dhe Këshillin e Ministrave) apo strukturat shtetërore përgjegjëse për negociatat e anëtarësimit etj.;

- Koordinimi i strukturave të përbashkëta Shqipëri – Bashkimi Evropian të ngritura në kuadër të Marrëveshjes së Stabilizim-Asociimit, duke përfshirë koordinimin e takimeve të këtyre strukturave, përgatitjen e informacioneve të ndryshme, analizimin dhe përcaktimin e përgjegjësisë për plotësimin e rekomandimeve të shërbimeve të Komisionit Evropian, monitorimin dhe raportimin për këto struktura të përbashkëta etj.;

- Koordinimin dhe hartimin e raporteve për Komisionin Evropian mbi plotësimin e kriterëve të anëtarësimit dhe të Marrëveshjes së Stabilizim-Asociimit, ecurinë e procesit të përafrimit të legjislacionit etj.;

- Informimi dhe ndërgjegjësimi për procesin e anëtarësimit përmes zhvillimit të aktiviteteve informuese për qytetarët shqiptarë, publikimeve të ndryshme në medianë dhe atë elektronike, si dhe mediat sociale etj.

Sfidat për të ardhmen: në harkun kohor 4-vjeçar

Sikurse përcaktuar në Strategjinë Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim 2015–2020, miratuar me vendimin e Këshillit të Ministrave nr. 348, datë 11.5.2016 “Për miratimin e Strategjisë Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim 2015–2020”, vizioni aktual i Qeverisë shqiptare është “Shqipëria – një demokraci në forcim, në rrugën drejt integritetit të saj në Bashkimin Evropian, me një ekonomi konkurruese, të stabilizuar dhe të qëndrueshme, që garanton të drejtat themelore dhe liritë e njeriut”. Ky vizion përmbledh në vetvete pikësynimet kyçe dhe drejtimet kryesore në të cilat janë fokusuar dhe zhvillohen politikat e Qeverisë shqiptare.

Strategjia Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim përcakton se integrimi në Bashkimin Evropian është prioriteti i parë i programit të qeverisë duke përfaqësuar jo vetëm një mundësi, por edhe një sfidë në drejtim të realizimit të reformave strukturore dhe të tranzicionit drejt një ekonomie konkurruese tregu si çdo shtet anëtar i BE-së. Më konkretisht në lidhje me anëtarësimin në Bashkimin Evropian, Strategjia përcakton se objektivi është “Hapja e negociatave të anëtarësimit dhe demonstrimi përpara Shteteve të BE-së të aftësisë së Shqipërisë për të plotësuar kriteret e anëtarësimit në BE”.

Në këtë kuadër, në qershor 2014, Shqipërisë iu akordua statusi i vendit kandidat për anëtarësim në Bashkimin Evropian¹⁴ dhe më datë 24 MAS 2020, Këshilli i Bashkimit Evropian vendosi të hapë negociatat e anëtarësimit me Republikën e Shqipërisë, duke marrë parasysh progresin e arritur mbi reformat dhe përmbushjen e kushteve të përcaktuara në unanimitet nga Këshilli i Qershorit 2018.¹⁵

Në vijim të vendimit të Këshillit, Shqipëria i ka përmbushur të gjitha rekomandimet për zhvillimin e konferencës së parë ndërqeveritare në kuadër të negociatave të anëtarësimit. Programi i Qeverisë shqiptare 2021–2025 bazuar në plotësimin e këtyre kushteve, thekson se “Detyra e Shqipërisë është që në katërvjeçarin e ardhshëm të ecë dhe më shpejt, me qëllim që qytetarët shqiptarë të shohin një datë të qartë se kur i gjithë ky proces mund të finalizohet me Shqipërinë si një vend anëtar i Bashkimit Evropian”.

Sfidat dhe përparësitë e Qeverisë shqiptare për anëtarësim në Bashkimin Evropian janë të kushtëzuara nga stadi aktual i këtij procesi dhe janë:

- i. përmbushja e detyrimeve të Marrëveshjes së Stabilizim-Asociimit dhe harmonizimi i mëtejshëm i legjislacionit shqiptar me legjislacionin e BE-së sikurse kërkuar nga MSA-ja dhe anëtarësimi në BE;
- ii. hapja, menaxhimi dhe finalizimi me sukses i negociatave të anëtarësimit.

Ministria për Evropën dhe Punët e Jashtme do të punojë për realizimin e përparësive të Qeverisë shqiptare duke u fokusuar në:

- Monitorimin e plotësimit të detyrimeve të Republikës së Shqipërisë në kuadër të MSA-së dhe identifikimin e të metave dhe masave për t’i ndrequr ato, nëpërmjet:

- Rritjes së cilësisë së raportimit për strukturat e Komisionit Evropian (kryesisht nëpërmjet kontributit vjetor në procesin e raportit të progresit të KE-së për Shqipërinë) mbi progresin e Shqipërisë në procesin e integritetit në BE;

- Përmirësimit të identifikimit dhe përfshirjes së rekomandimeve të BE-së në Planin Kombëtar për Integrimin Evropian, si edhe në strategjitë sektoriale, planveprimet e ministrive të tjera dhe institucioneve publike etj.;

¹⁴ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8288-2014-INIT/en/pdf>

¹⁵ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7002-2020-INIT/en/pdf>

- Përbushjen e detyrimit për përafrimin e legjislacionit për të siguruar që aktet ligjore ekzistuese dhe të ardhshme të Shqipërisë të bëhen plotësisht të pajtueshme me *acquis* e BE-së, nëpërmjet:

- Rritjes së cilësisë së hartimit (programimit) dhe monitorimit të Planit Kombëtar për Integritet Evropian, si dokumenti kryesor për përafrimin e legjislacionit shqiptar me *acquis* të BE-së, duke siguruar harmonizimin e tij me kuadrin fiskal;

- Forcimit të kapaciteteve administrative dhe kuadrit metodologjik për përafrimin e legjislacionit shqiptar;

- Bashkërendimin e procesit të negociatave për anëtarësimin e Shqipërisë në BE me qëllim përbushjen e kriteret e anëtarësimit nëpërmjet:

- Plotësimit të kuadrit metodologjik për negociatat e anëtarësimit;

- Forcimit të kapaciteteve institucionale të ministrive, institucioneve dhe strukturave negociuese, në mënyrë të tillë që të jenë njëherazi funksionale dhe të afta për të përballuar procesin e negociimit.

Procesi i integritet evropian dhe pronësia intelektuale

Detyrimet e Republikës së Shqipërisë në fushën e pronësisë intelektuale janë të përcaktuara nga neni 70 dhe neni 73 i Marrëveshjes së Stabilizim-Asociimit (neni 39 i Marrëveshjes së Përkohshme ndërmjet Republikës së Shqipërisë dhe Bashkimit Evropian për Tregtinë dhe Bashkëpunimin Tregtar).

Neni 70 përcakton detyrimin e përgjithshëm të Shqipërisë për përafrimin e legjislacionit shqiptar me legjislacionin e Bashkimit Evropian.

Neni 73 nga ana tjetër përcakton detyrime specifike që kanë të bëjnë me pronësinë intelektuale dhe mbrojtjen e saj në Shqipëri. Afati i fillimit të plotësimit të këtyre detyrimeve ka filluar me hyrjen në fuqi të Marrëveshjes së Përkohshme me datë 1 dhjetor 2006.

Neni 73 përmban 3 dispozita (rregulla) juridike të rëndësishme:

- Shqipëria zotohet që të garantojë në praktikë respektimin e të drejtave të pronësisë intelektuale dhe industriale në të njëjtin nivel me shtetet anëtare të Bashkimit Evropian;

- Shqipëria zotohet që të plotësojë këtë detyrim brenda një periudhe 4-vjeçare nga hyrja në fuqi e Marrëveshjes së Përkohshme, d.m.th., brenda datës 1 dhjetor 2010;

- Shqipëria do të bëhet palë në një numër konventash ndërkombëtare të përcaktuara në shtojcën V të MSA-së (shtojca IV e Marrëveshjes së Përkohshme).

Për plotësimin e këtyre detyrimeve, Ministria e Integritet Evropian ndërmori nismën e hartimit të strategjisë së parë kombëtare për pronësinë intelektuale. Hartimi i kësaj Strategjie u mbështet edhe nga Programi Rajonal IPA-2007 “Për të drejtat e pronësisë industriale dhe intelektuale në Ballkanin Perëndimor dhe Turqi” zbatuar nga Zyra Evropiane e Patentave. Rezultati i këtij procesi ishte vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 760, datë 1.9.2010, “Për miratimin e Strategjisë së Pronësisë Intelektuale dhe Industriale 2010–2015”.

Strategjia e parë u shoqërua nga miratimi i Strategjisë së dytë të pronësisë intelektuale, me vendimin e Këshillit të Ministrave nr. 527, datë 20.7.2016, “Për miratimin e Strategjisë Kombëtare për Pronësinë Intelektuale 2016–2020”.

Miratimi dhe zbatimi i këtyre dy strategjive ishte në vetvete një shprehje e vullnetit të qeverisë shqiptare për plotësimin e detyrimeve të MSA-së, përafrimin e legjislacionit shqiptar me *acquis* dhe respektimin e të drejtave të pronësisë intelektuale të çdo subjekti.

Zbatimi gradual i këtyre strategjive, përafrimi i legjislacionit, forcimi i kapaciteteve institucionale dhe zbatimi gjithnjë e më i mirë i legjislacionit janë vlerësuar edhe nga shërbimet e Komisionit Evropian. Kështu, në Raportin e tij të vitit 2020 dhe 2021, Komisioni Evropian vlerëson se në kapitullin 7 “Pronësia intelektuale”, Shqipëria ka njëfarë përgatitjeje/ është e përgatitur në mënyrë të moderuar për të drejtat e pronësisë intelektuale.

Në këtë raporte, shërbimet e Komisionit Evropian rekomandojnë që Shqipëria, në veçanti:

- të intensifikojë përpjekjet për të harmonizuar legjislacionin mbi të drejtat e autorit dhe të drejtat e tjera të lidhura me të me *acquis* e BE-së;

- të përmirësojë më tej funksionimin e agjencive të menaxhimit kolektiv dhe pagesën e tarifave të shpërblimit për mbajtësit e të drejtave të autorit;
- të harmonizojë më tej legjislacionin për të drejtat e pronësisë industriale dhe sistemin e zbatimit të IP-ve.

Këto rekomandime u morën parasysh në Planin Kombëtar të Integritimit Evropian 2021–2023 miratuar me vendimin e Këshillit të Ministrave nr. 90, datë 17.2.2021, “Për miratimin e Planit Kombëtar për Integritimin Evropian 2021–2023. Në këtë plan u parashikua amendimi në vitin 2021 i ligjit nr. 35/2016 “Për të drejtat e autorit dhe të drejtat e tjera të lidhura me to”.

Në këtë kuadër, me koordinimin e Ministrisë për Evropën dhe Punët e Jashtme u realizua konsultimi me shërbimet e Komisionit Evropian për përafrimin e mëtejshëm të ligjit nr. 35/2016, “Për të drejtat e autorit dhe të drejtat e tjera të lidhura me të” me legjislacionin e Bashkimit Evropian. Ky konsultim ndihmoi në rritjen e cilësisë së legjislacionit shqiptar të përafruar me *acquis* e Bashkimit Evropian.

1.10.2 MINISTRIA E FINANCAVE DHE EKONOMISË

Ministria e Financave dhe Ekonomisë ka në fokus arritjen e stabilitetit ekonomik nëpërmjet drejtimit me efektshmëri, efektivitet dhe transparencë të financave publike. Ajo përgatit dhe zbaton politikat e qeverisë në sferën ekonomike, të tregtisë, dhe të sipërmarrjes për ndërtimin e një modeli të ri ekonomik, me synim rritjen ekonomike, të lartë e të qëndrueshme në Shqipëri. Kjo ministri harton dhe zbaton politika të integruara ekonomike në sektorët parësorë të ekonomisë, konvergimit ekonomiko-social të rajoneve të vendit, përmirësimit të klimës e të shërbimeve për biznesin dhe sipërmarrjen.

Krijimi i një klime dhe mjedis legjislativo-institucional mbështetës për sipërmarrjen, nëpërmjet nxitjes së biznesit dhe liberalizimit të tregut, duke reduktuar pengesat administrative dhe kostot e biznesit për eliminimin e informalitetit, duke u mbështetur në partneritetin e vazhdueshëm publik-privat

Zhvillohen politika në favor të biznesit të vogël dhe të mesëm në përputhje me politikën përkatëse evropiane në bashkëpunim me dhomat e tregtisë, shoqatat e biznesit dhe shoqërinë civile.

Ekonomia shqiptare karakterizohet nga një pjesë e madhe shërbimesh në PBB dhe një rol mjaft të rëndësishëm në punësim e zë sektori i bujqësisë. Rreth 37% e ndërmarrjeve aktive prodhojnë mallra dhe 63% prodhojnë shërbime. Në vitin 2019, sektori i shërbimeve ka kontribuar me 48.6% të PBB-së, e ndjekur nga industria (përfshirë ndërtimin) me 20.1% dhe bujqësia, pylltaria dhe peshkimi me 18.6%. Megjithatë, bujqësia ka dhënë një kontribut me rreth 36% të punësimit, shumë më tepër se kontributi i saj në PBB.

Në fund të vitit 2019 numërohen 162,342 ndërmarrje aktive të regjistruara, një rritje me 1% nga viti 2016. Ndërmarrjet e vogla dhe të mesme (NVM-të) përbëjnë 99.8% të të gjitha ndërmarrjeve, mbi 85% të numrit total të të punësuarve dhe 69% të vlerës së shtuar – më shumë se në pjesën më të madhe të vendeve të rajonit. Vlera e shtuar për NVM-të u rrit me 18% në periudhën ndërmjet vitit 2016 dhe 2018. Ndërmarrjet e vogla përbëjnë pjesën më të madhe të NVM-ve.

1.10.3 MINISTRIA E TURIZMIT DHE MJEDISIT

VKM nr. 112, datë 2.3.2022, ‘Për përcaktimin e fushës së përgjegjësisë shtetërore të Ministrisë së Turizmit dhe Mjedisit’.

Ministria e Turizmit dhe Mjedisit ka si mision hartimin dhe zbatimin e politikave që synojnë mbrojtjen e mjedisit, përdorimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore, mbrojtjen e natyrës dhe të biodiversitetit, zhvillimin dhe menaxhimin e qëndrueshëm të pyjeve e kullotave, monitorimin e cilësisë së ujërave, si dhe hartimin dhe zbatimin e politikave për turizmin.

MTM-ja harton dhe zbaton politika për një zhvillim të qëndrueshëm të turizmit, nëpërmjet nxitjes së investimeve në fushën e turizmit, ngritjes dhe monitorimit të sistemit të standardeve në turizëm dhe edukimit në vazhdim të biznesit në fushën e turizmit, promovimit të produktit dhe destinacioneve turistike, koordinimit dhe bashkëpunimit me strukturat shtetërore, pushtetin vendor dhe funksione të tjera, të cilat do të mbulohen nga institucionet e varësisë, aparati i ministrisë dhe degët territoriale.

Sfida për të ardhmen:

- promovimi i produkteve Made in Albania dhe i destinacioneve turistike;
- me qëllim krijimin e një klime për biznes të qëndrueshëm nevojitet dhe regjistrimi i objekteve të pronësisë industriale, si dhe informimi në kohë i të gjitha subjekteve tregtare në fushën e turizmit si dhe destinacione të tjera turistike.

1.10.4 UNIONI I DHOMAVE TË TREGTISË/ DHOMA AMERIKANE E TREGTISË/ DHOMA KOMBËTARE E ZEJTARISË/DHOMA E TREGTISË TIRANË

Dhomat e Tregtisë luajnë një rol të rëndësishëm në mbështetje të Pronësisë Industriale. Dhoma e Tregtisë dhe Industrisë Tiranë ofron trajnime dhe këshillime për anëtarët e saj për përdorimin e të drejtave të PI, për rëndësinë e regjistrimit të tyre, veçanërisht për markat tregtare dhe disenjot industriale.

Bashkimi i Dhomave të Tregtisë dhe Industrisë së Shqipërisë është Dhoma Kombëtare e Tregtisë, e krijuar me ligjin nr. 9640, “Për dhomat e tregtisë dhe industrisë së Shqipërisë”, e cila ka si mision bashkërendimin e punës së dhomave në nivel kombëtar, por edhe për të përfaqësuar sipërmarrjen shqiptare si në nivel kombëtar, ashtu edhe në atë ndërkombëtar.

Më datë 19.7.2016, Bashkimi i Dhomave të Tregtisë dhe Industrisë ka nënshkruar një memorandum bashkëpunimi me Drejtorinë e Përgjithshme të Markave dhe Patentave, sot Drejtoria e Përgjithshme e Pronësisë Industriale, nëpërmjet së cilës, të dyja palët kanë marrë përsipër të angazhohen për të ofruar:

- konsulencë për bizneset në fushën e pronësisë industriale pranë Bashkimit të Dhomave të Tregtisë dhe Industrisë së Shqipërisë (BDHTISH);
- trajnime profesionale dhe teknike për anëtarët e BDHTISH-së;
- nxitjen e sipërmarrjes për të mbrojtur asetet e PI-së;
- hartimin e projekteve të përbashkëta dhe implementimin e tyre, me qëllim rritjen e ndërgjegjësimit të SME-të, për rëndësinë e mbrojtjes së objekteve të PI-se dhe procedurat e mbrojtjes;
- bashkëpunim dhe shkëmbim informacionesh sipas agjendave përkatëse të të dyja institucioneve;
- shpërndarjen e materialeve informuese nëpërmjet BDHTISH-së, në lidhje me bizneset, veprimtaria e të cilëve është e lidhur ngushtë me pronësinë industriale etj.;

Dhoma Amerikane e Tregtisë është aktive në Shqipëri dhe përfaqëson kompanitë më të mëdha të huaja. Ajo përqendrohet në promovimin dhe zbatimin e pronësisë intelektuale në Shqipëri. Për këtë arsye, ka një komitet që ndihmon në promovimin e interesave të anëtarëve të Dhomës Amerikane të Tregtisë. Ajo organizon ngritjen e fushatave ndërgjegjëse dhe trajnime për komunitetin e biznesit dhe institucionet publike shqiptare dhe në fushën e pronësisë intelektuale.

Dhoma Kombëtare e Zejtarisë është një institucion i ri, i krijuar dy vjet më parë, ka 300 deri në 400 anëtarë, biznese të vogla dhe artizanë individualë. Pjesëmarrja në këtë dhomë është e detyrueshme. Ajo ende nuk është përfshirë në çështjet e pronësisë intelektuale, por mund të jetë një vend i mirë për promovimin e pronësisë intelektuale, organizimin e trajnimeve dhe ngritjen e fushatave të ndërgjegjësimit. Stafi i Dhomës duhet të trajnohet dhe edukohet për mbështetjen e pronësisë intelektuale. Në këtë drejtim, udhëzuesi i WIPO-s, ITC-së mbi zanatet dhe artet pamore mund të konsiderohet si një mjet i dobishëm.

Ka një memorandum mirëkuptimi midis Dhomës së Zejtarisë dhe DPPI. Përmes këtij dokumenti, është rënë dakord të përpilojnë një kalendar aktivitetesh, të shpërndarë në zona të caktuara të Shqipërisë, ku, ndër të tjera, zejtarëve do t'u jepet informacion mbi objektet e pronës industriale, kryesisht markat tregtare dhe treguesit gjeografikë.

Punimet artizanale tradicionale kërkojnë teknika, aftësi dhe njohuri të specializuara dhe tradicionale që shpesh janë me një lashtësi të konsiderueshme dhe përcillen nga brezi në brez.

1.10.5 AVOKATËT DHE PËRFAQËSUESIT E AUTORIZUAR

Një tjetër komponent i rëndësishëm i sektorit privat në mbështetje të infrastrukturës së Pronësisë Intelektuale në Shqipëri janë avokatët dhe përfaqësuesit e autorizuar.

Ata shërbejnë si një lidhje e rëndësishme mes kompanive, institucioneve të arsimit të lartë, individëve me DPPI-në, në veçanti, pasi aplikimi për regjistrimin e të drejtave të PI nga subjektet e huaja duhet të paraqitet nga një përfaqësues i licencuar nga DPPI-ja.

Përfaqësuesit e autorizuar të objekteve të pronësisë industriale (agjentët e licencuar) janë profesionistët e vetëm të lejuar sipas nenit 195, të ligjit nr. 9947, datë 7.7.2008, “Për pronësinë industriale”, i ndryshuar, për të përfaqësuar dhe vepruar në emër të pronarëve të objekteve të pronësisë industriale për të kryer regjistrimet pranë DPPI-së.

Personat që kanë vendqëndrim të përhershëm në Republikën e Shqipërisë, ose që kryejnë veprimtari brenda territorit të saj, mund të përfaqësohen në DPPI vetë ose nëpërmjet përfaqësuesve të tjerë, që nuk janë të regjistruar në këtë drejtori, por drejtojnë ose janë të punësuar te ky person dhe janë të pajisur me autorizim përfaqësimi.

Nga praktika rezulton që shumica e pronarëve zgjedhin përfaqësimin nga një agjent i regjistruar i markës tregtare për të paraqitur dhe ndjekur procedurat e regjistrimit në DPPI, për të qenë më të garantuar për një aplikim të suksesshëm dhe profesional.

Përfaqësuesit e autorizuar janë aktivë në këtë fushë dhe kanë marrë pjesë në hartimin e Strategjisë Kombëtare të Pronësisë Intelektuale 2022–2025, apo duke dhënë mendimet e tyre teknike dhe ligjore në rastin e amendimeve të ligjit për pronësinë industriale si dhe duke marrë pjesë në tryeza të rrumbullakëta, konferenca, takime dhe trajnime.

Deri më tani nuk ka asnjë shoqatë ose dhomë të përfaqësuesve të pronësisë industriale. Ata zakonisht janë aktivë përmes Dhomës së Tregtisë dhe Industrisë të Tiranës, e cila ka një zyrë të pronësisë industriale¹⁶.

Sfida për të ardhmen:

I. Krijimi i Dhomës Kombëtare të Përfaqësuesve të Autorizuar të objekteve të pronësisë industriale.

II. Trajnime të vazhdueshme për përfaqësuesit e autorizuar në fushën e pronësisë industriale.

---

¹⁶ Raporti i Rekomandimeve dhe i Vlerësimit të WIPO-s.

KAPITULLI II

VIZIONI, POLITIKAT DHE QËLLIMET STRATEGJIKE

2.1 Vizioni i qeverisë shqiptare

Vizioni i qeverisë shqiptare, lidhur me sistemin e mbrojtjes së të drejtave të pronësisë intelektuale në këtë Strategji parashikon një sistem të fortë të pronësisë intelektuale në Shqipëri, që siguron një mbrojtje të përshtatshme dhe efikase, që inkurajon krijimtarinë dhe inovacionin në funksion të konsolidimit të një sistemi social ekonomik konkurrues me të drejta dhe mundësi të barabarta, nëpërmjet fuqizimit të institucioneve zbatuese, rritjes së ndërgjegjësimit të publikut dhe biznesit mbi rëndësinë e mbrojtjes të të drejtave të PI, si dhe për të garantuar një nivel mbrojtje të të drejtave të pronësisë intelektuale të njëjtë me atë të vendeve të Bashkimit Evropian.

Pronësia intelektuale ka natyrë ndërsektoriale. Çështjet e pronësisë intelektuale lidhen me shëndetin, bujqësinë, mjedisin, tregtinë, industrinë, kulturën, arsimin, shkencën dhe teknologjinë. Përdorimi efektiv i sistemit të PI si një mjet për zhvillim kërkon koordinim më të madh midis institucioneve kyçe dhe organeve private në zhvillimin dhe zbatimin e politikave, strategjive dhe ligjeve në fuqi.

Krijimi i një sistemi efektiv të pronësisë intelektuale është një prej prioritetëve të Qeverisë, që buron nga angazhimet e Shqipërisë në kuadër të MS-së dhe perspektiva e anëtarësimit në Bashkimin Evropian.

Ky sistem duhet të shërbejë si një mjet stimulues për krijimtarinë dhe inovacionin, në mbështetje të artit, kulturës dhe shkencës. Në të njëjtën kohë, sistemi i pronësisë intelektuale në Shqipëri duhet të ndihmojë ekonominë dhe shoqërinë në përgjithësi të përfitojë nga dija dhe idetë.

Pronësia intelektuale është një forcë që mund të përdoret për të pasuruar jetët e individëve dhe të ardhmen e kombeve materialisht, por dhe në mënyrë kulturore dhe sociale.

Në procesin e reformimit të sistemit të pronësisë intelektuale, problemet sociale dhe ekonomike duhet të merren në konsideratë, veçanërisht lëvizjet teknologjike, tregu elektronik, bioteknologjik dhe teknologjia e informimit.

Një riorientim është vendosur, gjithashtu, në lidhje me shkëmbimet teknologjike dhe modelet e reja të administrimit, të cilat mund të përfshijnë pronësinë intelektuale si një element koherent ndërmjet manufakturave të mëdha dhe ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme, të afta për t'u përballur me detyra të reja.

Organizata Botërore e Pronësisë Intelektuale (WIPO) i ka kushtuar një rëndësi të veçantë transformimit të legjislationit të së drejtës së autorit dhe pronësisë intelektuale në tërësi, si dhe sistemit institucional i cili bëhet dhe më i rëndësishëm në kuadër të këtyre zhvillimeve politike dhe ekonomike.

Një vëmendje e shtuar i kushtohet një objekti tjetër të punësisë industriale siç janë treguesit gjeografikë, të cilët ndikojnë në gjallërimin e zonave rurale dhe rritjen e biodiversitetin, por dhe në promovimin e produkteve "Made in Albania".

Në përputhje me kërkesat dhe detyrimet që rrjedhin nga procesi i integritetit të Shqipërisë, sistemi i pronësisë intelektuale në Shqipëri duhet të garantojë efektivisht një nivel mbrojtje të të drejtave të pronësisë intelektuale të njëjtë me atë që ekziston në Bashkimin Evropian.

2.2 Politikat

Strategjia përcakton lidhjet ndërmjet politikave kombëtare në fusha të ndryshme për të pasur një koordinim efektiv me aktivitete të tjera për krijimin dhe zbatimin e të drejtave të pronësisë intelektuale. Forcimi i sistemit të pronësisë intelektuale luan rol shumë të rëndësishëm në mbrojtjen e një

konkurrenca të ndershme në treg, mbrojtjen e konsumatorit, krijimin e besueshmërisë në treg dhe mbrojtjen e investimeve në kërkim dhe zhvillim, e si pasojë shërben për zhvillimin kulturor, social dhe ekonomik të një vendi.

Ai është një element thelbësor në progresin e mëtejshëm social ekonomik, në rritjen e konkurrencës së ndershme. Kjo strategji do të prodhojë efektet e saj mbi një sërë politikash sektoriale, të tilla si politikat e zhvillimit të industrisë, politikat e përmirësimit të konkurrueshmërisë së NVM-ve dhe inovacionit, për përmirësimin e klimës së biznesit, politikat për mbrojtjen e konsumatorit, politikat e konkurrencës.

2.3 Qëllimet strategjike

Qëllimi i Qeverisë Shqiptare në fushën e pronësisë intelektuale është të stimulojë zhvillimin ekonomik, shkencor dhe kulturor në vend, të sigurojë një funksionim të përshtatshëm të tregut të brendshëm duke vendosur ekuilibrin e duhur ndërmjet të drejtave të pronarëve të objekteve të pronësisë intelektuale dhe interesave të përdoruesve, si dhe të forcojë sistemin e regjistrimit dhe mbrojtjes së PI.

Në të njëjtën linjë, qëllimi i kësaj strategjie është të forcojë sistemin e mbrojtjes së pronësisë intelektuale në Republikën e Shqipërisë dhe ta bëjë atë të krahasueshme me vendet e Bashkimit Evropian, si një mekanizëm stimulues të zhvillimit ekonomik, social dhe kulturor në Republikën e Shqipërisë si shtylla të rëndësishme në ekonominë e një vendi.

Ky qëllim arrihet nëpërmjet:

- ofrimit të një sistemi të besueshëm dhe efikas të mbrojtjes së të drejtave të pronësisë intelektuale;
- nxitjes, zhvillimit dhe shfrytëzimit ekonomik të pronësisë intelektuale.
- prioritetet strategjike vijnë si rezultat i detyrimeve që rrjedhin nga: 1) Marrëveshja e Stabilizim-Asociimit (MSA); 2) Raportet vjetore të Komisionit Evropian për Shqipërinë; 3) Marrëveshja TRIPS dhe *acquis* i BE-së.

Qëllimet strategjike të këtij dokumenti lidhen me pesë objektivat e mëposhtëm:

I. Përmirësimi i kuadrit ligjor në fushën e pronësisë intelektuale, në përputhje dhe duke përafruar legjislacionin e Bashkimit Evropian;

II. Zhvillimi dhe forcimi i institucioneve, të përfshira në zbatimin e të drejtave të pronësisë intelektuale;

III. Forcimi i bashkëpunimit dhe koordinimit midis institucioneve, si në nivel kombëtar ashtu edhe në nivel rajonal apo me gjerë, në funksion të përmirësimit të punës në mbrojtje të të drejtave të pronësisë intelektuale;

IV. Rritja e nivelit të ndërgjegjësimit në lidhje me PI në vend;

V. Identifikimi potencial i treguesve gjeografikë dhe emërtimeve të origjinës, si një objekt shumë i rëndësishëm i pronësisë industriale, në zhvillimin ekonomik të vendit.

KAPITULLI III

OBJEKTIVAT E POLITIKËS DHE PRODUKTET MADHORE

I. Përmirësimi i kuadrit ligjor në fushën e pronësisë intelektuale

1. Përmirësimi i kuadrit ligjor të pronësisë industriale dhe së drejtës së autorit

i. Reformë e plotë ligjore në lidhje me objektet e pronësisë industriale. Miratimi i ligjeve të veçanta për çdo objekt të pronësisë industriale:

- ☐ krijimin e një kornize të plotë ligjore gjithëpërfshirëse për markat tregtare;
- ☐ krijimin e një kornize të plotë ligjore gjithëpërfshirëse për patentat dhe modelet e përdorimit;
- ☐ krijimin e një kornize të plotë ligjore gjithëpërfshirëse për treguesit gjeografikë dhe emërtimet e origjinës;

- ☐ krijimin e një kornize të plotë ligjore gjithëpërfshirëse për disenjot industriale;

ii. Miratimi i ndryshimeve dhe shtesave në ligjin nr. 35/2016 “Për të drejtat e autorit dhe të drejtat e tjera të lidhura me to”;

- ☐ Miratimi i aktit nënligjor mbi funksionimin e sportelit unik;

☐ Miratimi i vendimit të Këshillit të Ministrave mbi të drejtën për shpërblimin për riprodhimin e veprave të autorit për përdorim privat ose përdorim tjetër personal;

☐ Miratimi i metodologjisë dhe masës së tarifave të shpërblimit të veprave të mbrojtura nga e drejta e autorit në sistemin e administrimit kolektiv.

2. Ratifikimi i marrëveshjeve të tjera në fushën e pronësisë industriale dhe të së drejtës së autorit

i. Aderimi me ligj në Traktatin e Singaporit sa i takon ligjit të markave tregtare;

ii. Aderimi me ligj në Traktatin e Nairobi.

3. Ndryshimet e nevojshme ligjore në lidhje me procedurat e mbikëqyrjes së tregut për inspektimet *ex-officio*, inspektimet për tregtimin *on line*, procedurat e bllokimit dhe shkatërrimit shkatërrimin e mallrave pirate dhe të falsifikuara, koordinim ndërinstitutional dhe rolin e ISHMT, metodologjinë e llogaritjes së tarifave të masave administrative.

i. Hartimi i manualeve për procedurat dhe proceset e standardizuara për Inspektoratin Shtetëror të Mbikëqyrjes së Tregut (ISHMT);

4. Ngritja e platformës për të drejtën e autorit

i. Rritja e transparencës dhe lehtësim në verifikimin nëpërmjet ekspozimit të bazës së të dhënave të së drejtës së autorit *online*.

ii. Lehtësim i procedurave për regjistrim të së drejtës së autorit me qëllim që autoret e veprave të kryejnë regjistrimin e veprave të tyre *online*.

iii. Rritja e nxitjes për regjistrim të veprave nëpërmjet lehtësimit të procedurave dhe transparencës.

iv. Rritje e performancës së Drejtorisë së të Drejtës së Autorit duke automatizuar dhe informatizuar proceset e punës.

v. Krijimi i bazës së të dhënave elektronike për të drejtën e autorit.

vi. Krijimi i bazës së të dhënave për veprat pa autor;

vii. Digjitalizim i arkivit ekzistues (rreth 1000 dosje);

viii. Përmirësimi i faqes zyrtare të DDA-së.

5. Përditësimi i bazës ligjore me akte nënligjore si udhëzime dhe manuale për doganierët

i. Përmirësimi dhe ndryshimi i manualeve dhe udhëzimeve ekzistuese për zyrtarët doganorë;

6. Ngritja dhe funksionimi i sistemit antiplagjiaturë

i. Vijimi i punës për politikën antiplagjiaturë për doktoraturat dhe për dokumentet ose rregulloret përkatëse.

II. Zhvillimi dhe forcimi i institucioneve, të përfshira në zbatimin e të drejtave të pronësisë intelektuale

i. Forcimi i kapaciteteve administrative.

Konsiderimi i krijimit të një zyre kombëtare të pronësisë intelektuale

Bazuar në vlerësimin e situatës, do të ishte e rekomandueshme, për arsyet e efektivitetit dhe eficiencës, të merret në konsideratë nëse bashkimi i GDIP-së dhe Drejtorisë së të Drejtave të Autorit në një organ administrativ do të çonte në shërbime dhe aktivitete më të mira dhe funksionalitet më të mirë të të gjithë sistemit të pronësisë intelektuale. Kjo mund të kursejë kostot operacionale dhe të sigurojë një koordinim më të mirë të të gjithë sistemit;

i. zhvillimi dhe përmirësimi i mëtejshëm i kapaciteteve administrative të DPPI-së dhe Drejtorisë për të Drejtat e Autorit për sa i përket personelit dhe trajnimit, veçanërisht në fushën e patentave, modeleve të përdorimit, disenjove industriale dhe të drejtave të autorit;

ii. përmirësimi i vazhdueshëm i aktiviteteve të Qendrës së Trajnimit të PI, i vendosur aktualisht brenda strukturës së DPPI-së;

iii. zgjerimin e bashkëpunimit midis DPPI dhe Drejtorisë së të Drejtave të Autorit në drejtim të shkëmbimit të informacionit, aktiviteteve të përbashkëta në trajnime për palët e treta;

iv. Trajnim i vazhdueshëm i stafit të DDA, DPPI ofruar nga ekspertiza e huaj mbi zhvillimet e fundit në fushën e pronësisë intelektuale, kurse dhe trajnime të mbështetur nga BE-ja, OBPI, ZEP, ZPIBE me qëllim rritjen e profesionalizimit të punonjësve të përfshirë në sistemin e PI.

v. Marrja pjesë në konferenca, trajnime dhe *workshop*-e ndërkombëtare.

vi. Përmirësimi i strukturës organizative dhe funksionale të institucioneve të përfshira në sistem, lehtësimit të procedurave, mënyrat e rekrutimit dhe trajnimit të stafit.

vii. Organizimi i trajnimeve disa ditore në Akademinë e sigurisë me specialistët e hetimit të krimeve ekonomike dhe financiare në bashkëpunim me institucione të tjera,

viii. Rritja e nivelit të cilësisë së shërbimeve administrative;

ii. Rritja e nivelit të cilësisë së shërbimeve të DPPI-së dhe Drejtorisë së të Drejtave të Autorit

i. Hartimi i udhëzimeve për regjistrimin e patentave dhe regjistrimin e certifikatave shtesë të mbrojtjes, udhëzime për të drejtat e tjera të pronësisë industriale dhe përmirësimi vazhdimisht i udhëzimeve ekzistuese; trajnimi i mëtejshëm i stafit të DPPI-së në lidhje me certifikatat e mbrojtjes shtesë;

ii. Zhvillimi i kapaciteteve dhe pajisjeve për të zbatuar një sistem modern TIK brenda DPPI; të sigurojë përputhshmëri të plotë të sistemit kombëtar të TIK-ut me atë të WIPO, EPO dhe EUIPO;

iii. Sigurimi i mundësisë së dorëzimit *on-line* për të gjitha shërbimet e ofruara nga DPPI-ja;

iv. Përmirësimi i faqeve zyrtare të DPPI-së dhe DDA-së;

v. Përmirësimi i regjistrave *online* të DPPI-së të të drejtave të pronësisë industriale;

vi. të gjithë regjistrat e të drejtave të pronësisë industriale duhet të jenë vazhdimisht të disponueshëm *online* dhe të azhurnohen vazhdimisht në kohë reale;

vii. do të rekomandohej që të modernizohet sistemi i regjistrimit vullnetar të veprave të së drejtës së autorit; të bëhet regjistri i disponueshëm për publikun (duhet të jetë elektronik, transparent dhe i arritshëm në kohë reale); të përmirësohet regjistrimi *online* dhe administrimi elektronik i regjistrimeve; të merren në konsideratë efektet e regjistrimit të transaksioneve ligjore të së drejtës së autorit.

ii.) Ndërtimi i një infrastrukture të mirëfilltë administrative brenda institucioneve të zbatimit

Departamenti i Policisë së Shtetit:

i. kërkohet trajnim më profesional;

ii. rekomandohet të krijohet një njësi e specializuar e pronësisë intelektuale brenda Departamentit të Policisë dhe nevojitet një mbulim më i mirë i të gjithë vendit;

iii. përmirësimi i bashkëpunimit dhe koordinimit me institucionet e tjera të zbatimit dhe pronarët e të drejtave dhe përfaqësuesit e tyre;

iv. përmirësimi i strukturës, disponueshmërisë dhe sistematizimit të të dhënave statistikore dhe transparencës së të dhënave;

v. Bashkëpunimi me operatorët kombëtar e ndërkombëtar në funksion të organizimit të trajnimeve të përbashkëta, me qëllim ngritjen e profesionalizmit, aftësimin e vazhdueshëm të punonjësve për fusha specifike të PI-së, me metoda bashkëkohore të hetimit të veprave penale në këtë fushë;

vi. Rishikimi i kurrikulës për hetimin e veprave penale në fushën e pronësisë intelektuale e industriale, në përshtatje me zhvillimet bashkëkohore

vii. Pjesëmarrja dhe koordinimi në operacionet ndërkombëtare që do të zhvillohen nga partnerët strategjik evropian, EUROPOL, INTERPOL, në funksion të goditjes së paligjshmërisë në fushën e pronësisë intelektuale dhe industriale;

viii. Rritja e bashkëpunimit ndërinstucional brenda vendit dhe me partnerët ndërkombëtar në funksion të zbulimit, parandalimit dhe goditjes së paligjshmërisë në fushën e pronësisë intelektuale e industriale, duke vendosur pika kontakti në nivel qendror dhe vendor, me qëllim shkëmbimin e informacioneve, por edhe organizimin e operacioneve të përbashkëta;

ix. Rritje e efikasitetit të luftës kundër piraterisë dhe mallrave të falsifikuara, nëpërmjet forcimit të mekanizmave ligjore e institucional;

x. Përhapja e eksperiencave dhe përvojave pozitive për rastet më të mira, hartimi i përgjithësimeve për strukturat në zyrat vendore;

xi. Mbajtja dhe raportimi i të dhënave të unifikuara në nivel kombëtar i statistikave për rastet e hetimit, zbulimit dhe goditjeve të veprave penale në fushën e pronësisë intelektuale.

Drejtoria e Përgjithshme e Doganave:

i. forcimi i kapaciteteve administrative të DPD-së dhe degëve doganore;

ii. përmirësimi i strukturës, disponueshmërisë dhe sistematizimit të të dhënave statistikore dhe transparencës së të dhënave;

iii. rritja e bashkëpunimit në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar me aktorët e tjerë të përfshirë në mbrojtjen e të drejtave të pronësisë intelektuale;

iv. përafrimi i ligjeve dhe akteve nënligjore në lidhje me doganat me ato të Bashkimit Evropian;

v. përmirësimi i sistemit të menaxhimit të riskut për mbrojtjen efektive të së drejtave të pronësisë intelektuale;

vi. instalimi i versionit të plotë të *software* INES+.

Inspektorati Shtetëror i Mbikëqyrjes së Tregut:

i. ndryshimi i ligjeve dhe akteve nënligjore të nevojshme për rregulloren e veprimeve (*ex-officio*) sipas detyrës zyrtare dhe procedurat për shkatërrimin e mallrave pirate dhe të falsifikuara;

ii. krijimi i një baze të të dhënave elektronike për çështjet e trajtuara, inspektimet dhe masat administrative në lidhje me PI, statistikën dhe për analizën e riskut.

iii. përmirësimi i strukturës, disponueshmërisë dhe sistematizimit të të dhënave statistikore dhe transparencës së të dhënave;

iv. trajnim më profesional për stafin;

v. themelimi i bashkëpunimit me institucionet ndërkombëtare të zbatimit.

vi. nënshkrimi i marrëveshjeve të bashkëpunimit me institucionet e vendëse dhe të huaja (5 marrëveshje).

Prokuroria e Shtetit:

i. nevojitet më shumë trajnim profesional i stafit;

ii. do të ishte e rekomandueshme që të themelohet një njësi e specializuar e pronësisë intelektuale, duhet të themelohet brenda Prokurorisë;

iii. përmirësimi i bashkëpunimit dhe koordinimit me institucionet e tjera të zbatimit dhe pronarët e të drejtave dhe përfaqësuesit e tyre;

iv. përmirësimi i strukturës, disponueshmërisë dhe sistematizimit të të dhënave statistikore dhe transparencës së të dhënave;

v. përmirësimi i bashkëpunimit me institucionet ndërkombëtare të zbatimit.

Autoriteti i Mediave Audiovizive

i. të përmirësojë kapacitetet teknike të Autoritetit të Mediave Audiovizive për mbrojtjen e të drejtave të pronësisë intelektuale në fushën e transmetimeve audio dhe audiovizive.

Agjencia Kombëtare e Komunikimit Postar dhe Elektronik

i. Vlerësimi i kornizës ligjore ekzistuese dhe përcaktimi nëse i jep mundësi Agjencisë të veprojë në rast të shkeljes në internet të të drejtave të kopjimit dhe të bllokojë linkun e shkelur ose të gjithë faqen në internet. Do të ishte e rekomandueshme të merret në konsideratë mundësia kur Agjencia mund të veprojë sipas detyrës zyrtare dhe sipas kërkesës, në rastet e shkeljeve serioze, për të bllokuar hyrjen në përmbajtjen e shkeljes në internet.

iii.) Rritja e numrit të hetimeve nga Policia e Shtetit, Dogana, Prokuroria e Shtetit për shkeljet e të drejtave të pronës intelektuale

i. Rritje e numrit të evidentimit dhe dokumentimit të paligjshmërisë në fushën e pronësisë intelektuale e industriale me 2% për çdo vit (duke marrë si referencë numrin e veprave penale të evidentuara në vitin 2020, që është 118 vepra penale të evidentuara) Policia e Shtetit;

ii. rritjen me 5% të aktivitetit vjetor në ndjekjen penale të krimeve përkundërt pronës intelektuale;

iii. rritjen me 5% të aktivitetit vjetor të doganave në zbulimin e mallrave jo të ligjshëm që shkelin të drejtat e pronësisë intelektuale dhe fillimin e procedurave përkatëse.

iv. statistikatat përkatëse duhet të jenë më të dukshme për palët e përfshira të interesit dhe publikun e gjerë përmes prezantimeve përmes faqeve në internet të institucioneve përkatëse.

iv.) Përmirësimi i sistemit të menaxhimit dhe përpunimit të informacionit për të drejtat e pronësisë intelektuale në DPD

i. instalimi i versionit të plotë të *software*-it INES+, i cili duhet të shërbejë si një bazë të dhënash dhe të ndihmojë në përpunimin e kërkesës për veprime doganore në format elektronik;

ii. digjitalizimi i të gjitha proceseve në dogana dhe mbledhja digjitale dhe prezantimi i të dhënave statistikore; duhen futur/instaluar sisteme digjitale të menaxhimit të dokumenteve.

v.) Përmirësimi i bibliotekës së Shkollës së Magjistraturës dhe kurrikulës për trajnimin e gjyqtarëve

i. Pasurimin e bibliotekës me materiale në veçanti në gjuhën shqipe, por edhe në gjuhë të tjera;

ii. rritja e numrit të trajnimeve në dispozicion për gjyqtarët në lëndën pronësia intelektuale dhe specializimi i gjyqtarëve për çështjet e pronësisë intelektuale;

iii. zgjerimi i bashkëpunimit midis Shkollës së Magjistraturës, DPPI-së, ISHMT-së dhe Drejtorisë së të Drejtave të Autorit;

iv. përmirësimi i (kurrikulës) programeve mësimore për pronësinë intelektuale, planet mësimore dhe programet për pronësinë intelektuale;

v. vazhdimi i përkthimit në gjuhën shqipe i çështjeve më të rëndësishme të Gjykatës së Drejtësisë të Bashkimit Evropian;

vi. Intensifikimi i bashkëpunimit me bibliotekat e shkollave të tjera të magjistraturës evropiane dhe institucione të tjera ligjore; sigurimin e aksesit në bazat e të dhënave *on-line* dhe bibliotekat e WIPO, EUIPO, EPO dhe ndoshta të tjera.

vii. përzgjedhja e vendimeve më të rëndësishme të praktikës gjyqësore shqiptare, për t'i bërë të disponueshme në databazën WIPO-Lex Judgment, në zbatim të një memorandum bashkëpunimi të lidhur ndërmjet SHM-së, DPPI-së dhe WIPO-s.

vi.) Mbikëqyrja dhe monitorimi i AAK-së nga institucionet përgjegjëse

i. Nxjtja e krijimit të agjencive të administrimit kolektiv të të drejtave të autorit dhe të drejtave të lidhura dhe për degë të artit të cilat nuk janë të mbuluara, p.sh., fotografia etj.;

ii. Përmirësimi i funksionimit të sportelit unik sa i takon mbledhjes dhe shpërndarjes kundrejt AAK-ve;

iii. Rritja e bashkëpunimit mes agjencive të administrimit kolektiv;

iv. Monitorimi në mënyrë periodike i veprimtarisë së agjencive të administrimit kolektiv të të drejtave të autorit dhe të drejtave të lidhura.

vii.) Përmirësimi i infrastrukturës TIK dhe modernizimi i shërbimeve të DPPI dhe përmirësimi i procedurave të regjistrimit të objekteve të PI

i. Zhvillimi i kapaciteteve dhe pajisjeve në mënyrë që të implementojë një sistem TIK modern, si një faktor kyç në realizimin e objektivave strategjike të saj. Sigurimi i një përputhshmërie të plotë të sistemit TIK kombëtar me atë të OBPI, ZEP dhe ZPIBE si një domosdoshmëri për DPPI për të pasur TIK të pavarur¹⁷.

ii. Aplikimi *online* për të gjitha shërbimet që ofron DPPI dhe integrimi i sistemit SAPI në rrjetin e ndërveprimit të bazave të të dhënave shtetërore, implementimin 100% për çdo dokument të depozituar në DPPI në sistemin EDMS duke e kthyer procedurat e zyrën në *e-dossie*.

viii.) Ngritja e qendrave të transferimit të teknologjisë

i. Krijimi i zyrave të projekteve në institucionet e arsimit të lartë ku një staf i mirëfilltë të trajnohet për shërbimet e transferimit të teknologjisë;

ii. Krijimi i zyrave të transferimit të teknologjisë në universitete (Universiteti Politeknik i Tiranës, Universiteti i Korçës) ka mbetur si sfidë nga periudha strategjike e mëparshme;

iii. Themelimi i politikave të pronësisë intelektuale në universitete;

iv. Zhvillimi i mëtejshëm i qendrave të informacionit dhe shkencës në universitete (nga DPPI).

v. Hartimi i një model kontrate ligjore për veprimtari shkencore dhe zhvillim ku të përcaktohen qartë të drejtat dhe detyrimet e të gjithë aktorëve në bashkëpunim (universitet me organizatat shkencore dhe të zhvillimit me individët).

ix.) Ngritja e kapaciteteve administrative të Dhomës së Tregtisë dhe Industrisë dhe Dhomës së Zejtarisë

i. Trajnimi i stafit ose Dhomat që të jenë në gjendje të shpërndajnë më tej informacionin mbi pronësinë intelektuale, të ofrojnë mbështetje për anëtarët e tyre mbi të drejtat e pronësisë intelektuale, regjistrimin, komercializimin dhe mbrojtjen e tyre.

ii. Bashkëpunimi i ngushtë me Dhomat e Tregtisë në RSH për organizimin e sesioneve të ndryshme informative për kategorinë e biznesit.

x.) Krijimi i Dhomës së përfaqësuesve të autorizuar në një strukturë të organizuar

- Krijimi i Dhomës së përfaqësuesve të autorizuar në një strukturë të organizuar.

III. Forcimi i bashkëpunimit dhe koordinimit midis institucioneve, si në nivel kombëtar, ashtu edhe në nivel rajonal apo me gjerë, në funksion të përmirësimit të punës për mbrojtjen e të drejtave të pronësisë intelektuale

i. Forcimi i bashkëpunimit dhe koordinimit midis institucioneve në nivel kombëtar, rajonal dhe ndërkombëtar

i. Bashkëpunim transparent dhe eficient midis institucioneve dhe organizatave kompetente të përfshira në sistem, bashkëpunime të ngritura mbi bazën e marrëveshjeve të miratuara;

ii. Trajnime të vazhdueshme të institucioneve të përfshira në fushën e pronësisë intelektuale, si dhe për sistemin e drejtësisë, si dhe rritje e bashkëpunimit me Shkollën e Magjistraturës;

---

¹⁷Rekomandimi i WIPO-s.

iii. Organizimi i operacioneve të përbashkëta kombëtare me DPD, DPT, AKU, Inspektoratin Shtetëror të Mbikëqyrjes së Tregut;

iv. Organizimi i operacioneve të përbashkëta me strukturat ligjzbatuese në nivel kombëtar (Policia e Shtetit, Drejtoria e së Drejtës së Autorit, dhe/ose struktura kontrolluese të tregut të brendshëm);

v. Organizimi dhe menaxhimi i operacioneve për mbrojtjen e të drejtave të Pronësisë Intelektuale duke përfshirë vendet e anëtare *Southeast European Law Enforcement Center* (SELEC);

vi. Organizimi dhe menaxhimi i operacioneve nga INTERPOL-i, Organizata Botërore e Doganave dhe/ose nga Shërbime Doganore Homologe;

vii. Forcimi i bashkëpunimit me zyrat rajonale homologe në fushën e së drejtës së autorit, si dhe organizmit të aktiviteteve të përbashkëta me qëllim promovimin e së drejtës së autorit;

viii. Bashkëpunim me DPPI për informacione në rastet e shkeljes së të drejtave të pronarëve të objekteve të PI.

ii. Nënshkrimi i memorandumeve të bashkëpunimit dhe krijimi i grupit ndërinstitucional për monitorimin dhe respektimin e të drejtave të autorit

i. Krijimi i një mekanizmi për të siguruar bashkëpunimin transparent dhe eficient me DDA/ Ministrinë e Kulturës (memorandume bashkëpunimi).

ii. Nënshkrimi i memorandumeve të mirëkuptimit me zyrat rajonale homologe të së drejtës së autorit.

iii. Krijimi i një grupi ndërinstitucional për monitorimin e respektimit të të drejtave të autorit nga OSHMA-ja.

iv. Krijimi i planeve të përbashkëta të punës me Policinë e Shtetit, tatimet dhe me AMA-n për monitorimin dhe respektimin e së drejtës së autorit.

iii. Përmirësimi dhe forcimi i bashkëpunimit me AAK-të

i. Trajnime të vazhdueshme të stafit të AAK-ve mbi çështjet e menaxhimit kolektiv;

ii. Ofrimi i ekspertizës së huaj të ekspertëve të BE-së për AAK-në;

iii. Monitorimi i vazhdueshëm nga DDA-ja të AAK-së në ushtrim të kompetencave që u njeh ligjit;

iv. Bashkëpunim i DDA-së me AMA-n.

iv. Forcimi dhe trajnimi i vazhdueshëm i sistemit gjyqësor

i. Shtimi i numrit të trajnimeve të gjykatësve (1–2 trajnime në vit), që do të angazhohen në gjykatën administrative, dhe në mënyrë të veçantë me ata që do të merren në mënyrë specifike me çështjet e DPI-së.

ii. Bashkëpunim i Shkollës së Magjistraturës me DPPI dhe Ministria e Kulturës/DDA.

iii. Përmirësimi i kurrikulave, programeve e planeve mësimore, në programin e Formimit Fillestar të Shkollës së Magjistraturës, duke reflektuar ndryshimet në legjislacion dhe në praktikat kombëtare e ndërkombëtare në fushën e pronësisë intelektuale.

v. Parandalimi dhe ndalimi i shkeljeve të të drejtave të pronësisë intelektuale.

i. Vlerësimi i riskut për produktet apo shërbimet (kryerja e analizave përkatëse). Marrja e masave administrative ndaj shkelësve të së drejtës.

vi. Takime për monitorimin e Strategjisë të PI (2022–2025)

i. Takime periodike (dy herë në vit), midis institucione të përcaktuara në këtë Strategji, ku secili të raportojë mbi realizimin e detyrave të tij dhe të mbajë përgjegjësi në raste të mospërmblidhjes së aktiviteteve të cilat janë përcaktuar në këtë dokument.

IV. Rritja e ndërgjegjësimit të publikut në Shqipëri lidhur me të drejtat e pronësisë intelektuale

Fushatat duhet të drejtohen dhe në këtë mënyrë të përshtaten drejt grupeve të ndryshme të synuara:

- publiku i gjerë;

- nxënës;

- studentë;

- studiues;

- prodhuesit e produkteve bujqësore dhe produkteve të tjera;
- bizneset;
- mbajtësit e të drejtave;
- kanalet e komunikimit duhet të jenë:
- gazeta;
- media elektronike;
- rrjetet sociale;
- pikat e informacionit.

Fushatat duhet të jenë interesante dhe të bazuara në shembuj dhe të tregojnë se si prona intelektuale ndikon në jetën e përditshme dhe mirëqenien sociale dhe ekonomike.

vii. Zbatimi i një projekti me qëllim krijimin e një ambienti stimulues për rritjen e aplikimeve për disenjot industriale dhe patentat për shpikje.

i. Identifikimi i bizneseve me potencial të mundshëm inovativ, si dhe organizimi i seminareve dhe aktiviteteve trajnuese në lidhje me to.

ii. Krijimi i qendrave të tjera informuese në institucionet e arsimit të lartë publike në Gjirokastrë dhe në Elbasan;

iii. Përgatitja dhe organizimi i trajnimeve specifike për stafin e qendrave të informacionit mbi përdorimin e sistemit.

viii. Zbatimi i një projekti me qëllim kryerjen e një analize territoriale për evidentimin e produkteve shqiptare me karakteristika gjeografike sipas zonave (potenciale për t'u regjistruar si tregues gjeografik apo emërtim të origjinës) promovimi dhe nxitja për rëndësinë e mbrojtjes së treguesve gjeografikë shqiptarë

i. Analiza dhe harmonizimi bazës ligjore që siguron mbrojtjen e treguesve gjeografikë në Shqipëri.

ii. Studimi në krahinat e ndryshme dhe sidomos në zonat rurale të Shqipërisë për të evidentuar produktet potenciale për t'u mbrojtur si TG.

iii. Hartimi i analizës dhe përcaktimi kriterëve dhe karakteristikave të produkteve potenciale të secilës krahinë.

iv. Organizimi i aktiviteteve promovuese dhe trajnuese për mbrojtjen dhe regjistrimin e TG të organizuar sipas rretheve: Gjirokastrë, Tepelenë, Elbasan, Vlorë, Malësia e Madhe etj. Aktivitetet për secilin nga këto rrethe janë të parashikuara si shembulli i aktiviteteve për rrethin e Gjirokastrës dhe Përmetit. Analiza do të jetë baza për evidentimin e rëndësisë për aktivitete ndërgjegjësimi në rrethe të tjera të Shqipërisë.

ix. Zbatimi i një projekti me qëllim krijimin e një ambienti stimulues për rritjen e aplikimeve për regjistrimin e shërbimeve si marka tregtare

i. Identifikimi i bizneseve me potencial të mundshëm për regjistrimin e shërbimeve që ato ofrojnë si marka tregtare;

ii. Organizimi i seminareve dhe aktiviteteve trajnuese në lidhje me to;

iii. Asistencë në hartimin e dokumentacionit të nevojshëm për regjistrimin e markës tregtare.

x. Rritja e ndërgjegjësimit dhe edukimit publik në Shqipëri, lidhur me të drejtat e pronësisë intelektuale

i. Nxitja e krijimtarisë të brezave që rriten përmes aktiviteteve promovuese të ndryshme në formën e konkurseve të talenteve të rinj të degëve të ndryshme: art, letërsi, art, pikturë, interpretim në kuadër dhe të Ditës Botërore të Pronësisë Intelektuale, çdo vit më datë 26 prill (2022–2023).

ii. Organizimi i tryezave të rrumbullakëta me publikun, si dhe i takimeve informative me kategori të ndryshme përdoruesish të drejtash në lidhje me çështjet e PI;

iii. Rritja e shkallës së informimit të publikut, shoqërisë dhe komunitetit në fushën e pronësisë intelektuale përmes organizimit të seminareve, konferencave dhe aktiviteteve promovuese.

iv. Rritja e ndërgjegjësimit të biznesit dhe publikut lidhur me fushat respektive, si dhe adresimi pranë Autoritetit të Konkurrencës të çdo sjellje të mundshme antikonkurruese në fushën e të drejtave të pronësisë intelektuale.

v. Hartimi i moduleve për mësuesit e lëndës së qytetarisë për ciklin 6–9 të arsimit bazë. Moduli “Pronësia intelektuale” të integrohet në kurrikula të gjimnazit kur të hartohen programet e reja të arsimit të mesëm.

vi. Hartimi i materialeve kurrikulare për hetimin e krimit ekonomik dhe financiar për studentët e Fakultetit të Hetimit të Krimit (6 orë mësimore *për hetimin e veprave penale të shkeljes të të drejtave të PI*).

vii. Trajnimi i mësuesve të lëndës së qytetarisë në arsimin e mesëm të lartë dhe trajnimi i mësuesve të lëndës së qytetarisë për klasat 6–9 për pronësinë intelektuale.

Fokusi i DPPI-së në planin e aktiviteteve promovuese për vitet 2022–2023, do të jenë:

- Institucionet e arsimit të lartë vendëse për nxitjen e punës kërkimore shkencore dhe për regjistrimin e saj si shpikje pranë DPPI-së,

- Prodhuesit vendës për evidentimin dhe regjistrimin e produkteve karakteristike shqiptare si tregues gjeografikë.

- Bizneset në përgjithësi për evidentimin dhe regjistrimin e disenjove industriale.

- Edukimi i gjeneratave dhe brezave nëpërmjet aktiviteteve promovuese dhe ndërgjegjësuere në fushën e pronësisë industriale.

xi. Hartimi i kurrikulave, materialeve mësimore dhe moduleve për nxënësit, mësuesit, studentët dhe stafi akademik

i. Hartimi i materialeve mësimore për pronësinë intelektuale në ciklin 6–9 të arsimit bazë dhe në arsimin e mesëm të lartë.

ii. Hartimi i moduleve për mësuesit e lëndës së qytetarisë për ciklin 6–9 të arsimit bazë. Moduli “Pronësia intelektuale” të integrohet në kurrikula të gjimnazit kur të hartohen programet e reja të arsimit të mesëm të lartë.

iii. Hartimi i materialeve kurrikulare për hetimin e krimit ekonomik dhe financiar për studentët e Fakultetit të Hetimit të Krimit (6 orë mësimore *për hetimin e veprave penale të shkeljes të të drejtave të PI*).

iv. Trajnimi i mësuesve të lëndës së qytetarisë në arsimin e mesëm të lartë dhe trajnimi i mësuesve të lëndës së qytetarisë për klasat 6–9 për pronësinë intelektuale.

xii. Informimi dhe ndërgjegjësimi i biznesit mbi vlerën e PI

i. Përmirësim i dialogut me biznese për rëndësinë, vlerën dhe mënyrat e mbrojtjes të pronësisë së tyre intelektuale;

ii. Hartimi dhe zbatimi i projekteve me bizneset për ndërgjegjësimin e tyre në financimin e departamenteve të kërkim zhvillimit, dhe të regjistrimit të objekteve të PI-së.

iii. Fushata ndërgjegjësuere, me qëllim rritjen dhe forcimin e besimit të biznesit dhe qytetarëve tek administrata doganore dhe ndryshimin e imazhit apo perceptimit qytetar për të.

iv. Bashkëpunimi i ngushtë me Dhomat e Tregtisë në RSH për organizimin e sesioneve të ndryshme informative për kategorinë e biznesit.

xiii. Fuqizimi dhe modernizimi i Qendrës së Trajnimeve, si strukturë e dedikuar për trajnime në fushën e PI-së

i. Hartimi i një strategjie afatgjatë nga ekspertë të huaj për funksionimin dhe rregullimin e mënyrës se si do të funksionojë Qendra e Trajnimeve;

ii. Pajisja me logjistikën e nevojshme e cila do të jetë e përshtatshme për një mjedis dinjitoz për ofrimin e trajnimeve;

iii. Përgatitja e moduleve (*tailored made*) sipas nevoja dhe grupeve të interesit në fushën e pronësisë intelektuale;

- iv. Krijimi i një biblioteke dhe i materialeve dhe librave të ndryshme në fushën e PI, brenda mjediseve të Qendrës;
- v. Nënshkrimi i marrëveshjeve të bashkëpunimit me Akademi të PI në nivel ndërkombëtar.
- v. Identifikimi potencial i treguesve gjeografikë dhe emërtimeve të origjinës, si një objekt shumë i rëndësishëm i pronësisë industriale, në zhvillimin ekonomik të vendit
- xiv. Kuadri ligjor në lidhje me treguesit gjeografikë dhe emërtimet e origjinës
  - i. Hartimi i një udhëzuesi për aplikantët, që do të shpjegonte në mënyrë të thjeshtë kërkesat dhe procedurën për të regjistruar TGJ dhe EO;
  - ii. Hartimi i një udhëzuesi për prodhuesit dhe organizatat e prodhuesve që zbatojnë skemën dhe administrojnë TGJ që do të shpjegonte detyrimet që TGJM dhe përdoruesit e EOM-it duhet të përmbushin – në veçanti kontrollin dhe certifikimin, të drejtat e tyre të PI dhe mënyrat për t'i mbrojtur ato, si dhe promovimin dhe praktikat e mira të komunikimit për të marrë përfitimet më të mira të prodhimit dhe shitjeve të TGJ-së;
  - iii. Hartimi i rregulloreve për “Kontrollin dhe certifikimin” dhe “Rolin dhe kompetencat e grupeve të prodhuesve”.
- xv. Rritja e ndërgjegjësimit për shoqatat prodhuese sa i takon TGJ-së dhe EO-së
  - i. Identifikimin e produkteve potenciale me TGJ/EO/STG në tri rajone: Shkodra, Dibra, Vlora;
  - ii. Dhënia e asistencës në krijimin e grupit të prodhuesve dhe asistencë për prodhuesit vendës për procesin e certifikimit;
  - iii. Promovimi i produkteve tipike/rritja e ndërgjegjësimit për tregun shqiptar për të zgjedhur produkte tipike sesa ato të importuara;
- iv. Parandalimi dhe ndalimi i shkeljeve të të drejtave të pronësisë intelektuale, si dhe mbikëqyrja e tregut në lidhje me origjinën tregtare të produkteve ushqimore.
- xvi. Rritja e kapaciteteve administrative të institucioneve
  - i. Trajnime të vazhdueshme për kualifikim të stafit të AKU-së në lidhje me të drejtat e pronësisë industriale.

KAPITULLI IV

BURIMET FINANCIARE

Vlerësimi i kostove të nevojshme për zbatimin e Strategjisë së Pronësisë Intelektuale për periudhën 2022–2025 është bërë në bazë të objektivave të parashikuar në planin e veprimit. Në këtë përlllogaritje janë marrë parasysh programet buxhetore 2021–2023 dhe 2023–2025 dhe sipas këtij trendi, një parashikim i përafërt për vitin 2025. Përlllogaritja e kostos për pjesën më të madhe të objektivave është bërë duke pasur parasysh numrin e punonjësve që do të merren me aktivitetin, pagat e tyre (paga për një orë pune), koha e realizimit të tij (përfshirë: orë, ditë, muaj etj.).

Burimet financiare për objektivat e vitit 2021–2022 bazohen pothuajse plotësisht në buxhetin e shtetit. Në përgjithësi kostimi i objektivave është përlllogaritur duke parashikuar trendin e buxhetit të shtetit, duke përcaktuar aktivitetet kryesore, por duke lënë hapësirë për mundësinë e mbështetjes nga donatorët apo financimeve të huaja. Këto të fundit paraqiten në zërin “hendonk financiar”.

Ky dokument strategjik shoqërohet me një plan veprimesh ku koston gjthë objektivat sipas produkteve, duke parashikuar pjesën e mbuluar nga buxheti i shtetit dhe atë që kërkon financim të huaj.

Më poshtë paraqiten në formë tabelore kostot për përmbushjen e objektivave, sipas produkteve të referuara në strategji.

Tabela 1. Kostimi i zbatimit të strategjisë sipas objektivave 2021–2025 dhe kostimi total i Strategjisë

Objektiva të mbuluara nga Strategjia	Kostoja totale në 000/lek	Buxhet	Hendonk financia r	Komente për objektivat me hendonk financiar
TOTALI	599.957	466.925	133.032	
Përmirësimi i kuadrit ligjor.	11.800	8.034	3.766	Miratimi i akteve ligjore dhe nënligjore, nënshkrimi i Marrëveshjeve Ndërkombëtare, zbatimi i projekteve të hartuara.
Zhvillimi dhe forcimi i institucioneve, të përfshira në zbatimin e të drejtave të pronësisë intelektuale.	163.056	124.266	38.790	Trajnime stafi, marrje pjesë në konferenca, <i>workshop</i> -e, rritja e nivelit të cilësisë së shërbimeve administrative, forcimi i kapaciteteve administrative.
Forcimi i bashkëpunimit dhe koordinimit midis institucioneve, si në nivel kombëtar ashtu edhe në nivel rajonal apo me gjerë, në funksion të përmirësimit të punës në mbrojtje të të drejtave të pronësisë intelektuale.	48.296	29.225	19.071	Bashkëpunim transparent dhe eficient ndërmjet institucioneve dhe organizatave të përfshira, organizim operacionesh, nënshkrim i memorandumeve të bashkëpunimit.
Rritja e ndërgjegjësimit të publikut në Shqipëri lidhur me të drejtat e pronësisë intelektuale.	329.105	285.900	43.205	Informim i nxënësve, studentëve, publikut. Seminare, konferenca, aktivitete promovuese për këtë qëllim. Hartim modulesh për nxënësit e shkollave, studentët,

				trajnimi i mësuesve, përmirësim i dialogut me biznesin.
Identifikimi potencial i treguesve gjeografikë dhe emërtimeve të origjinës si një objekt shumë i rëndësishëm në zhvillimin ekonomik të vendit.	47.700	19.500	28.200	Identifikimi potencial i treguesve gjeografikë në vendin tonë si një objekt shumë i rëndësishëm i pronësisë industriale; rritur ndërgjegjësimin mbi përfitimet e mbrojtjes së varieteteve të bimëve për zhvillimin e bujqësisë.

KAPITULL V

LLOGARIDHËNIA, MONITORIMI DHE ANALIZA VLERËSUESE

Monitorimi i Strategjisë. Strukturat përkatëse

Me urdhrin nr. 118, datë 23.9.2020, “Për ngritjen e grupit ndërinstitucional të punës për bashkërendimin, hartimin dhe ndjekjen e zbatimit të dokumentit strategjik për pronësinë intelektuale 2021–2025” u krijua grupi i punës për hartimin e saj.

Ky grup duhet të ndjekë në vazhdimësi zbatimin e dokumentit Strategjik për Pronësinë Intelektuale 2021–2025, të bashkërendojë punën që lidhet me çështje të zbatimit të këtij dokumenti strategjik, si dhe të monitorojë performancën e zbatimit të saj.

Drejtues i këtij grupi do të jetë zëvendësministri i Financave dhe Ekonomisë. Sekretariati teknik për Grupin Ndërinstitucional të Punës do të jetë Drejtoria e Përgjithshme e Pronësisë Industriale pranë MFE, e cila do të bashkëpunojë ngushtësisht me institucionet e tjera, sidomos me DDA-në, ISHMT-në, DPD-në, DPSH-në etj.

Sekretariati teknik, do të:

- a) monitorojë zbatimin e masave të parashikuara në planin e veprimit të kësaj Strategjie;
- b) mbledhë çdo gjashtë muaj informacion nga institucionet shtetërore, të cilat janë drejtpërdrejt përgjegjëse për masat respektive që ato kanë në Planin e Veprimit të kësaj Strategjie;
- c) përgatisë dy raporte në vit, përkatësisht 6-mujor dhe 1-vjeçar, për ecurinë e zbatimit të masave të strategjisë për zbatimin e të drejtave të pronësisë intelektuale.

Raportet 6-mujore dhe 1-vjeçare i paraqiten Grupit Ndërinstitucional të Punës nga zëvendësministri i Financave dhe Ekonomisë. Grupi Ndërinstitucional diskuton për zbatueshmërinë e masave dhe problematikën e lidhur me to, si dhe merr vendime për çështje institucionale.

Institucionet përgjegjëse të raportojnë pranë MFE-së mbi nivelin e zbatimit të masave në strategjinë dhe planin e veprimit për zbatimin e të drejtave të pronësisë intelektuale, problematikën e zbatimit të tyre, si dhe rekomandime për përmirësimin e situatës. Gjithashtu, do të dërgohen të dhënat përkatëse për analizën e inspektimeve të kryera për zbatimin e të drejtave të pronësisë intelektuale, numrin e trajnimeve, numrin e akteve ligjore dhe nënligjore të ndryshuara në afatin përkatës; numrin e fushatave të ndërgjegjësimit për të drejtat e pronësisë intelektuale; numrin e çështjeve gjyqësore lidhur me të drejtat e pronësisë intelektuale, numrin e subjekteve të gjobitura për çështje të së drejtës së pronësisë intelektuale, numrin e personave të trajnuar (gjykatës e prokurorë) për të drejtat e pronësisë intelektuale etj.

Sekretariati teknik do të hartojë metodologjinë e raportimit sipas një formati të standardizuar.

Treguesit e parashikuar në SKPI (2022–2025)

Objektivat e parashikuara në Strategjinë Kombëtare për PI 2021–2025 janë objektiva të matshëm, specifikë dhe konkretë. Treguesit e përzgjedhur për monitorimin e strategjisë, të cilat janë pjesë e Dokumentit të Strategjisë, në përgjithësi mbulojnë vlerësimin e të gjitha objektivave kryesore të strategjisë.

Treguesit e parashikuar në SKPI 2022–2025 paraqiten më poshtë në formë tabelare:

Tabela e treguesve dhe impakti për monitorimin e Strategjisë Kombëtare të PI

I. Përmirësimi i kuadrit ligjor						
Nr.	Përshkrimi i treguesve	Institucioni përgjegjës	Viti bazë¹⁸	Mënyra e llogaritjes	Synimi 2022¹⁹	Synimi 2024²⁰
1	Reformë ligjore në fushën e pronësisë industriale dhe miratimi i ligjeve të veçanta organike për çdo objekt të pronësisë industriale (patentat dhe modelet e përdorimit, disenjot industriale, markat tregtare, TGJ dhe EO)	DPPI	2022	Numër ligji i ndryshuar	Katër ligje të miratuara	Katër ligje të miratuara
2	Hartimi i akteve nënligjore në zbatim të ligjeve të miratuara në fushën e pronësisë industriale	DPPI (DPPI)	2022	Numër VKM të miratuara	VKM të miratuara	VKM të miratuara
3	Miratimi i ndryshimeve dhe shtesave në ligjin nr. 35/2016 “Për të drejtat e autorit dhe të drejtat e tjera të lidhura me to”	Ministria e Kulturës, DDA	2021	Numër ligji i ndryshuar	Një ligj i miratuar	Një ligj i miratuar
4	Numri i marrëveshjeve ndërkombëtare të nënshkruara në fushën e pronësisë industriale	DPPI (DPPI)	2023	Numër ligji i miratuar	Dy Ligje të miratuar për ratifikimin e marrëveshjeve	Dy ligje të miratuar për ratifikimin e marrëveshjeve

¹⁸ Këto të dhëna nuk janë të disponueshme, por mund të mblidhen nga të gjitha institucionet duke filluar nga viti 2021.

¹⁹ Synimi 2022 tregon realizimin në numër ose % krahasuar me vitin bazë.

²⁰ Synimi 2024 tregon realizimin në numër ose % krahasuar me vitin bazë.

5	Miratimi i aktit nënligjor mbi funksionimin e sportelit unik	Ministria e Kulturës, DDA	2021	Numër VKM i miratuar	1 VKM miratuar	1 VKM miratuar
6	Miratimi i vendimit të Këshillit të Ministrave mbi të drejtën për shpërblimin për riprodhimin e veprave të autorit për përdorim privat ose përdorim tjetër personal	Ministria e Kulturës/DDA	2021	Nr. VKM	1 VKM e miratuar	1 VKM e miratuar
7	Miratimi i metodologjisë dhe masës së tarifave të shpërblimit të veprave të mbrojtura nga e drejta e autorit në sistemin e administrimit kolektiv	Ministria e Kulturës/DDA	2021	Numër dokumenti i hartuar	Dokument i miratuar me vendim të Këshillit për të Drejtën e Autorit	Dokument i miratuar me vendim të Këshillit për të Drejtën e Autorit
8	Miratimi i ndryshimeve ligjore në lidhje me procedurat e mbikëqyrjes së tregut për inspektimet <i>ex-officio</i> , inspektimet për tregtimin <i>on line</i> , procedurat e bllokimit dhe shkatërrimit shkatërrimin e mallrave pirate dhe të falsifikuara	ISHMT	2021–2025	Nr ligj i miratuar	1 ligj i miratuar ose amendim i ligjit 9947 “Për Pronësinë Industriale”	1 ligj i miratuar ose amendim i ligjit 9947 “Për Pronësinë Industriale”
9	Hartimi i manualeve për procedurat dhe proceset e standardizuara për Inspektoratin Shtetëror të Mbikëqyrjes së Tregut.	ISHMT	2021	Dokument i miratuar	1 Dokument i miratuar	1 Dokument i miratuar
II. Zhvillimi dhe forcimi i institucioneve, të përfshira në zbatimin e të drejtave të PI						

9	Trajnimi i stafit të ri të rekrutuar nga DAP-i për të gjitha institucionet e përfshira në këtë strategji	DPPI, DDA, ISHMT, DPD, DPSH	2021–2025	Numër punonjësish	50%	100%
10	Numri i trajnimeve të stafit të DPPI-së, ISHMT-së, DDA-së, DPSH-së, DPD-së brenda vendit	DPPI (DPPI), DDA, DPSH, DPD	2021–2025	Numër trajnimesh të realizuara	24 trajnime	30 trajnime
11	Numri i takimeve ndërmjet institucioneve	DPPI (DPPI), DDA, DPSH, DPD, ISHMT	2021–2025	Numër takimesh	22 takime	22 takime
12	Rritja e cilësisë së shërbimeve administrative	DPPI, DDA	2021	Përmirësim i shprehur me % më shumë se viti bazë	50%	100%
13	Numri i trajnimeve të stafit të DPPI-së, ISHMT-së, DDA-së, DPSH-së, DPD-së, jashtë vendit	DPPI, DDA, DPSH, DPD, ISHMT	2021–2025	Numër trajnimesh të stafit	50 % më shumë se viti bazë	100%
14	Rritja e numrit të hetimeve	DPSH; DPD Prokuroria	2021–2025	Numër hetimesh i shprehur në %	10% më shumë hetime	10% më shumë hetime
15	Krijimi i bazës së të dhënave për veprat pa autor	Ministria e Kulturës, DDA	2022	Numër programesh		
16	Krijimi i bazës së të dhënave elektronike për të drejtën e autorit	Ministria e Kulturës, DDA	2022	Numër programesh		
III. Forcimi i bashkëpunimit dhe koordinimit midis institucioneve, si në nivel kombëtar ashtu edhe në nivel rajonal apo me gjerë, në funksion të përmirësimit të punës në mbrojtje të të drejtave të pronësisë intelektuale						
22	Numri i takimeve për monitorimin e Strategjisë 2021–2025	MFE, DPPI, ISHMT, Ministria e Kulturës, DDA, DPSH, DPD,	2021	Numër takimesh të grupit të punës	Dy takime të organizuara në vit sipas këtij dokumenti, pasi Ky grup raporton dy herë bë vit	Dy takime të organizuara në vit sipas këtij dokumenti, pasi Ky grup raporton dy herë bë vit

		Shkolla e Magjistraturës, MAS, ASCAP etj.				
23	Numri i trajnimeve të organizuara ndërmjet institucioneve	MFE, DPPI, ISHMT, Ministria e Kulturës, DDA, DPSH, DPD	2022	Numër trajnimesh	18 trajnime të organizuara	30 trajnime të organizuara
24	Numri i aktiviteteve të organizuara nga DPPI-ja, ISHMT-ja dhe DDA-ja me institucionet e arsimit të lartë dhe organizatat shkencore dhe zhvillimore	DPPI, ISHMT Ministria e Kulturës, DDA	2021	Numër aktivitete	20 aktivitete të organizuara	30 aktivitete të organizuara
25	Numri i operacioneve të përbashkëta si DPD, DPT, inspektorat i tregut	DPD, DPT, ISHMT	2021	Numër operacionesh	3 operacione të përbashkëta	5 operacione të përbashkëta
26	Numri i aktiviteteve bashkëpunuese ndërmjet DDA-së me zyrat rajonale homologe në fushën e së drejtës së autorit	Ministria e Kulturës, DDA	2021	Numër aktivitete	13 aktivitete rajonale të organizuara	23 aktivitete rajonale të organizuara
27	Krijimi i një grupi ndërinstitucional për monitorimin e respektimit të të drejtave të autorit nga OSHMA-të.	Ministria e Kulturës, DDA	2021	Numër grupi i punës	një grup pune i krijuar	një grup pune i krijuar
28	Numri i trajnimeve të stafit të AAK-ve mbi çështjet e menaxhimit kolektiv	Ministria e Kulturës, DDA	2022	Numër aktivitete trajnuese	3 aktivitete trajnuese të organizuara	5 aktivitete trajnuese të organizuara
29	Numri i trajnimeve të gjyqtarëve nga SHKM-ja	SHKM	2022	Numër aktivitete trajnuese	5 aktivitete trajnuese të organizuara	9 aktivitete trajnuese të organizuara
30	Numri i teksteve dhe librave që trajtojnë çështje të PI	MAS, DPAP (Drejtoria e Përgjithshme e Arsimit Parauniversitar)	2022	Numër tekstesh	2 tekste librash që trajtojnë çështje të PI.	2 tekste librash që trajtojnë çështje të PI.

		ASCAP, DPPI, DDA				
IV. Rritja e ndërgjegjësimin të publikut në Shqipëri lidhur me të drejtat e PI						
31	% e trajnimeve të mësuesve të shkollave të ciklit 9-vjeçar dhe të mesëm	MAS, DPPI, DDA	2021	% e mësuesëve që japin lëndën e PI, të trajnuar	50% mësues të trajnuar për lëndën e PI	100% mësues të trajnuar për lëndën e PI
32	Numri i aktiviteteve për identifikimin e bizneseve me potencial të mundshëm inovativ për patentat dhe disenjot	DPPI	2022	Numër takimesh me biznese	25 takime më shumë, me biznese	45 takime më shumë, me biznese
33	Numri i qendrave të informimit që do të ngrihen në institucionet e arsimit të lartë në Gjirokastrë dhe në Elbasan	DPPI, Universitete	2022	Numër qendrash	2 qendra të krijuara	2 qendra të krijuara
34	Numri i trajnimeve specifike për stafin e qendrave të informacionit mbi përdorimin e sistemit.	DPPI, Universitete	2021	Numër trajnimesh	12 aktivitete trajnuese	30 aktivitete trajnuese
35	Numri i aktiviteteve për identifikimin e produkteve potenciale dhe identifikimi i zonave	DPPI, MTM. MBZHR	2022	Numër aktiviteteve	9 aktivitete në zona të ndryshme të Shqipërisë	17 aktivitete në zona të ndryshme të Shqipërisë
36	Numri i aktiviteteve për identifikimin e bizneseve me potencial të mundshëm për marka shërbimi	DPPI	2022	Numër aktiviteteve	10 aktivitete në zona të ndryshme të Shqipërisë	20 aktivitete në zona të ndryshme të Shqipërisë
37	Numri i trajnimeve specifike të këtyre bizneseve	DPPI, MTM	2022	Numër trajnimesh	20 aktivitete trajnuese me bizneset e identifikuar	40 aktivitete trajnuese me bizneset e identifikuar
38	Numri i aktiviteteve promovuese në formën e konkurseve për njohuri mbi PI	DPPI, DDA	2021	Numër aktiviteteve	3 konkurse të organizuar	5 konkurse të organizuar
39	Numri i tryezave të rrumbullakëta me publikun si dhe i takimeve informative me kategori të	DPPI, DDA, ISHMT	2021– 2025	Numër aktiviteteve	20 tryeza të rrumbullakëta të organizuara	36 tryeza të rrumbullakëta të organizuara

	ndryshme përdoruesish të drejtash në lidhje me çështjet e së drejtës së autorit në RSH.					
40	Numri i konferencave mbi PI	DPPI, DDA	2022	Numër konferencash	3 konferenca të organizuar	5 konferenca të organizuar
41	Numri i bashkëpunimeve me Dhomat e Tregtisë dhe Unionin e Dhomave	(DPPI), DDA, Dhomat e tregtisë, Ministria e Turizmit	2022	Numër takimesh të përbashkëta	24 takime të përbashkëta të organizuara	40 takime të përbashkëta të organizuara
42	Numri i mësuesve të trajnuar nga DPPI-ja dhe DDA-ja, ISHMT-ja	DPPI, DDA, ISHMT, ASCAP	2022	Numër trajnimesh	5 trajnime në rrethe për mësuesit	10 trajnime në rrethe për mësuesit.
43	Numri i moduleve të përgatitura në lidhje me Qendrën e Trajnimeve	DPPI	2022	Numër modulesh	5 module në fushën e PI	10 module në fushën e PI.
iv. Identifikimi i treguesve gjeografikë						
44	Numri i udhëzuesve të hartuara për TGJ dhe EO	DPPI, MBZHR	2023	Numër udhëzuesish	1 udhëzues	2 udhëzues
45	Numri i takimeve me shoqatat prodhuese	DPPI, MBZHR	2022	Numër takimesh	10 takime	25 takime
46	Numri i stafeve të trajnuar në fushën e Pronësisë industriale/ TGJ dhe EO	AKU, MBZHR, DPPI	2021	Llogaritur në përqindje	50% stafit	100% stafit

ANEKS

PLANI I VEPRIMIT I STRATEGJISË KOMBËTARE TË PRONËSISË INTELEKTUALE

PLANI I VEPRIMIT NË ZBATIM TË STRATEGJISË KOMBËTARE TË PRONËSISË INTELEKTUALE (2021–2025)						
KOSTOJA TOTALE (000/LEKË): 599.957						
Qëllimet strategjike						
I. Përmirësimi i kuadrit ligjor						
KOSTOJA TOTALE E OBJEKTIVIT I (000/LEKË): 11.800						
Nr.	Objektivat	Produktet	Institucioni përgjegjës	Afati i zbatimit	Kosto (në mijë lekë)	Burimi i mbulimit

1	Përmirësimi i kuadrit ligjor të pronësisë industriale dhe të drejtave të autorit.	i. Reformë ligjore në fushën e pronësisë industriale dhe miratimi i ligjeve të veçanta organike për çdo objekt të pronësisë industriale (patentat dhe modelet e përdorimit, disenjot industriale, markat tregtare, TGJ dhe EO)	DPPI	2022	6.000	Buxheti i DPPI/ALSIP/WIPO
		ii. Hartimi i akteve nënligjore në zbatim të ligjeve të miratuara në fushën e pronësisë industriale.	DPPI	2022	5.800	Buxheti i DPPI/ALSIP/WIPO
		iii. Miratimi i ndryshimeve dhe shtesave në ligjin nr. 35/2016 “Për të drejtat e autorit dhe të drejtat e tjera të lidhura me to”	MINISTRIA E KULTURËS, DDA	2021–2025	500	Buxheti i shtetit
		iv. Miratimi i aktit nënligjor mbi funksionimin e sportelit unik	MINISTRIA E KULTURËS, DDA	2021–2025	30	Buxheti i shtetit
		v. Miratimi i vendimit të Këshillit të Ministrave mbi të drejtën për shpërblimin për riprodhimin e veprave të autorit për përdorim privat ose përdorim tjetër personal	MINISTRIA E KULTURËS, DDA	2021–2025	100	Buxheti i shtetit
		vi. Miratimi i metodologjisë dhe masës së tarifave të shpërblimit të veprave të mbrojtura nga e drejta e autorit në sistemin e administrimit kolektiv	MINISTRIA E KULTURËS, DDA, KKDA	2021–2025	500	Buxheti i shtetit

2	Ratifikimi i marrëveshjeve të tjera në fushën e Pronësisë Intelektuale.	i. Aderimi me ligj i Republikës së Shqipërisë në Traktatin e Singaporit të Ligjit të Markave Tregtare	DPPI	2023	420	Buxheti i DPPI
		Traktati i Nairobit	DPPI	2023	420	Buxheti i DPPI
3	Përmirësimi i bazës ligjore të ISHMT-së	i. Ndryshimet e nevojshme ligjore në lidhje me procedurat e mbikëqyrjes së tregut për Inspektimet <i>ex-officio</i> , inspektimet për tregtimin <i>on line</i> , procedurat e bllokimit dhe shkatërrimit të mallrave pirate dhe të falsifikuara, koordinim ndërinstitutional dhe rolin e ISHMT-së, metodologjinë e llogaritjes së tarifave të masave administrative.	ISHMT	2021	684	Buxheti i shtetit, ALSIP Project, Twinning Project
		ii. Hartimi i manualeve për procedurat dhe proceset e standardizuara për Inspektoratin Shtetëror të Mbikëqyrjes së Tregut (ISHMT)	ISHMT	2021		Buxheti i shtetit/ ALSIP Project, Twinning Project
4	Ngritja e platformës për të drejtën e autorit	i. Rritja e transparencës dhe lehtësim në verifikimin nëpërmjet ekspozimit të bazës së të dhënave të së drejtës së autorit <i>online</i> .	AKSHI, MINISTRIA E KULTURËS/ DDA	2021–2025	160	Buxheti i shtetit
		ii. Lehtësim i procedurave për regjistrim të së drejtës së autorit, me qëllim që autoret e veprave të kryejnë regjistrimin e	AKSHI, MINISTRIA E KULTURËS/ DDA	2021–2025		Buxheti i shtetit

		veprave të tyre <i>online</i> .				
		iii. Rritja e nxitjes për regjistrim të veprave nëpërmjet lehtësimit të procedurave dhe transparencës	AKSHI, MINISTRIA E KULTURËS/ DDA	2021–2025		Buxheti i shtetit
		iv. Rritje e performancës së Drejtorisë së të Drejtës së Autorit duke automatizuar dhe informatizuar proceset e punës.	AKSHI, MINISTRIA E KULTURËS/ DDA	2021–2025		Buxheti i shtetit
		v. Rritje e performancës së Drejtorisë së të Drejtës së Autorit duke automatizuar dhe informatizuar proceset e punës.	AKSHI, MINISTRIA E KULTURËS/ DDA	2021–2025		Buxheti i shtetit
		vi. Krijimi i bazës së të dhënave elektronike për të drejtën e autorit	AKSHI, MINISTRIA E KULTURËS/ DDA	2021–2025		Buxheti i shtetit
		vii. Krijimi i bazës së të dhënave për veprat pa autor	AKSHI, MINISTRIA E KULTURËS/ DDA	2021–2025		Buxheti i shtetit
		viii. Digjitalizim i arkivit ekzistues (rreth 1000 dosje)	AKSHI, MINISTRIA E KULTURËS/ DDA	2021–2025		Buxheti i shtetit
		ix. përmirësimi i faqes zyrtare të DDA-së	AKSHI, MINISTRIA E KULTURËS/ DDA	2021–2025		Buxheti i shtetit
5	Përditësimi i bazës ligjore me akte nënligjore si	i. përmirësimi dhe ndryshimi i manualeve dhe udhëzimeve	DPD	2021–2025		Buxheti i shtetit

	udhëzime dhe manuale për doganierët	ekzistuese për zyrtarët doganorë				
II. Zhvillimi dhe forcimi i institucioneve, të përfshira në zbatimin e të drejtave të pronësisë intelektuale.						
KOSTOJA TOTALE E OBJEKTIVIT II (000/LEKË): 163.056						
Nr.	Objektivat	Produktet	Institucioni përgjegjës	Afati i zbatimit	Kosto (në mijë lekë)	Burimi i mbulimit
6	Zhvillimi dhe forcimi i institucioneve, të përfshira në zbatimin e të drejtave të pronësisë intelektuale	i. Zhvillimi dhe përmirësimi i mëtejshëm i kapaciteteve administrative të DPPI-së dhe Drejtorisë për të Drejtat e Autorit për sa i përket personelit dhe trajnimit, veçanërisht në fushën e patentave, modeleve të përdorimit, disenjove industriale dhe të drejtave të autorit	DPPI	2021	8.500	Buxheti i DPPI/ ALSIP PROJECT/Projekti i binjakëzimit
		ii. Përmirësimi i vazhdueshëm i aktiviteteve të Qendrës së Trajnimit të PI, i vendosur aktualisht brenda strukturës së DPPI-së	DPPI	2021–2023	5.600	Buxheti i DPPI/ ALSIP PROJECT
		iii. zgjerimin e bashkëpunimit midis DPPI dhe Drejtorisë së të Drejtave të Autorit në drejtim të shkëmbimit të informacionit, aktiviteteve të përbashkëta në trajnime për palët e treta	DPPI/DDA	2021	6.400	Buxheti i shtetit/ Buxheti i DPPI
		iv. Trajnim i vazhdueshëm i stafit të DDA-së, DPPI-së ofruar nga ekspertiza e huaj mbi zhvillimet e fundit në	DPPI/DDA/ ISHMT	2021–2025	6.900 (DDA)	Buxheti i DPPI/Buxheti i shtetit/ organizatat ndërkombëtare në fushën e PI/ EC/OBPI, ZEP, ZPIBE

		fushën e pronësisë intelektuale, kurse dhe trajnime të mbështetur nga BE-ja, OBPI, ZEP, ZPIBE me qëllim rritjen e profesionalizimit të punonjësve të përfshirë në sistemin e PI.				
		v. Marrja pjesë në konferenca, trajnime dhe <i>workshop</i> -e ndërkombëtare	DPPI, DDA	2021–2025	12.400	Buxheti i shtetit/ Buxheti i DPPI / EC/OBPI, ZEP, ZPIBE
		vi. Përmirësimi i strukturës organizative dhe funksionale të Institucioneve të përfshira në sistem, lehtësimi të procedurave, mënyrat e rekrutimit dhe trajnimit të stafit.	DDA, DPPI DPD, DPSH, ISHMT	2021–2025	23.280	Buxheti i shtetit/ Buxheti i DPPI/ Donatorë
		vii. Organizimi i trajnimeve disa ditore për specialistët e hetimit të krimeve ekonomike dhe financiare në Akademinë e Sigurisë në bashkëpunim me DPPI, DPD, DDA, Prokurorinë dhe AKU.	DDA, DPPI, DPD, DPSH, AKU	2021–2025	950	Buxheti i shtetit/ Buxheti i DPPI
		ix. Rritja e nivelit të cilësisë së shërbimeve administrative	DDA	2021–2025		Buxheti i shtetit/ Buxheti i DPPI (DPPI)
7	Rritja e nivelit të cilësisë së	i. Hartimi i udhëzuesve për regjistrimin e disenjove industriale, TGJ/EO dhe regjistrimin e certifikatave të mbrojtjes shtesë, udhëzues për objektet e tjera të pronësisë industriale dhe	DPPI	2022	7.050	Buxheti i DPPI/ Donatorë

	shërbimeve të DPPI-së dhe Drejtorisë së të Drejtave të Autorit.	përmirësimi vazhdimisht i udhëzimeve ekzistuese				
		ii. Zhvillimi i kapaciteteve dhe pajisjeve për të zbatuar një sistem modern TIK brenda DPPI; të sigurojë përputhshmëri të plotë të sistemit kombëtar të TIK-ut me atë të WIPO, EPO dhe EUIPO	DPPI	2022–2025	9.000	Donatorë/Buxheti i DPPI
		iii. Përmirësimi i faqeve zyrtare të DPPI dhe DDA	DPPI, DDA	2022	2.880	Buxheti i shtetit
		iv. Regjistrat e të drejtave të pronësisë industriale duhet të jenë vazhdimisht të disponueshëm <i>on-line</i> dhe të azhurnohen vazhdimisht në kohë reale	DPPI	2022	2.880	Buxheti i DPPI
		v. Modernizimi i sistemit të regjistrimit vullnetar të veprave të së drejtës së autorit; të bëhet regjistri i disponueshëm për publikun (duhet të jetë elektronik, transparent dhe i arritshëm në kohë reale); të përmirësohet regjistrimi <i>on-line</i> dhe administrimi elektronik i regjistrimeve; të merren në konsideratë efektet e regjistrimit të transaksioneve ligjore të së drejtës së autorit	Ministria e Kulturës/ DDA/AKSHI	2021		Buxheti i Shtetit

8	Ndërtimi i një infrastrukture të mirëfilltë administrative brenda institucioneve të zbatimit	i. kërkohet trajnim më profesional dhe teknik në fushën e PI-së	DPSH, DPD, ISHMT, AKSHI, AMA, Prokuroria	2021–2025		Buxheti i shtetit/Donatorë/Organizata Ndërkombëtare
		ii. përmirësimi i bashkëpunimit dhe koordinimit me institucionet e tjera të zbatimit dhe pronarët e të drejtave dhe përfaqësuesit e tyre	DPSH, Prokuroria	2021–2025		Buxheti i shtetit
		iii. përmirësimi i strukturës, disponueshmërisë dhe sistematizimit të të dhënave statistikore dhe transparencës së të dhënave	DPSH, DPD, ISHMT, AKSHI, AMA, Prokuroria	2021–2025		Buxheti i shtetit, Donatorë
		iv. përmirësimi i bashkëpunimit me institucionet ndërkombëtare të zbatimit	DPSH, DPD, ISHMT, Prokuroria	2021		Organizatat Ndërkombëtare/Buxheti i shtetit
		v. përmirësimi i kapaciteteve administrative për sa i përket logjistikës dhe personelit (zyrtarë më të trajnuar); forcimi i kapaciteteve administrative të DPD-së dhe degëve doganore	DPD	2021	400 000 (DPD)	Buxheti i shtetit
		vi. përafrimi i ligjeve dhe akteve nënligjore në lidhje me doganat me ato të Bashkimit Evropian.	DPD	2022		
		vii. krijimi i një baze të të dhënave elektronike për çështjet e trajtuara, inspektimet dhe masat administrative në lidhje me	ISHMT	2021–2025	2 500 000	Buxheti i shtetit/Donatorë

		PI, statistikat dhe për analizën e riskut				
		viii. nënshkrimi i marrëveshjeve të bashkëpunimit me institucionet e vendëse dhe të huaja (5 marrëveshje)	ISHMT	2021–2025		Buxheti i shtetit
		ix. përmirësimi i sistemit të menaxhimit të riskut për mbrojtjen efektive të të drejtave të pronësisë intelektuale	DPD	2022	100 000	Buxheti i shtetit
9	Rritja e numrit të hetimeve për shkeljet e të drejtave të pronësisë intelektuale për Policinë e Shtetit.	i. Rritja me 5% në vit e evidentimit të veprave penale në shkeljen e të drejtave të PI.	DPSH	2021		Buxheti i shtetit
		ii. rritjen me 5% të aktivitetit vjetor në ndjekjen penale të krimeve përkundrejt pronës intelektuale	Prokuroria	2022		
		iii. rritjen me 5% të aktivitetit vjetor të doganave në zbulimin e mallrave jo të ligjshëm që shkelin të drejtat e pronësisë intelektuale dhe fillimin e procedurave përkatëse	DPD	2021–2025		
		iv. statistikat përkatëse duhet të jenë më të dukshme për palët e përfshira të interesit dhe publikun e gjerë përmes prezantimeve përmes faqeve në internet të institucioneve përkatëse.	DPD, DPSH, ISHMT, Prokuroria	2021–2025		

10	Përmirësimi i sistemit të menaxhimit dhe përpunimit të informacionit për të drejtat e pronësisë intelektuale në DPD.	i. instalimi i versionit të plotë të <i>software</i> INES+ i cili do të shërbejë si bazë të dhënash dhe në procesimin e kërkesave për veprim doganor në format elektronik.	DPD	2022	500.000	Buxheti i shtetit
		ii. digjitalizimi i të gjitha proceseve në dogana dhe mbledhja digjitale dhe prezantimi i të dhënave statistikore; duhen futur/instaluar sisteme digjitale të menaxhimit të dokumenteve	DPD	2023		Buxheti i shtetit /Donatorë
11	Përmirësimi i bibliotekës së Shkollës së Magjistraturës dhe kurrikulës për trajnimin e gjyqtarëve	i. pasurimin e bibliotekës me materiale në veçanti në gjuhën shqipe, por edhe në gjuhë të tjera	SHKM	2021–2025		Donatorë
		ii. rritja e numrit të trajnimeve në dispozicion për gjyqtarët në lëndën pronësia intelektuale dhe specializimi i gjyqtarëve për çështjet e pronësisë intelektuale	SHKM	2021–2025	3,000	Buxheti i shtetit/ Donatorë WIPO
		iii. zgjerimi i bashkëpunimit midis Shkollës së Magjistraturës, DPPI, ISHMT dhe Drejtorisë së të Drejtave të Autorit	SHKM DPPI, DDA, ISHMT	2021–2025	10.400	Buxheti i shtetit/Donatorë
		iv. përmirësimi i (kurrikulës) programeve mësimore për pronësinë intelektuale, planet mësimore dhe	SHKM	2022		WIPO, Buxheti i Shtetit

		programet për pronësinë intelektuale				
		v. përkthimi në gjuhën shqipe i çështjeve më të rëndësishme të Gjykatës së Drejtësisë të Bashkimit Evropian	SHKM	2022		Buxheti i shtetit/Donatorë
		vi. intensifikimi i bashkëpunimit me bibliotekat e shkollave të tjera të magjistraturës evropiane dhe institucione të tjera ligjore; sigurimin e aksesit në bazat e të dhënave on-line dhe bibliotekat e WIPO, EUIPO, EPO	SHKM	2022		
		vii. përzgjedhja e vendimeve më të rëndësishme të praktikës gjyqësore shqiptare, për t'i bërë të disponueshme në databazën WIPO-Lex Judgment, në zbatim të një memorandum bashkëpunimi të lidhur ndërmjet SHKM, DPPI dhe WIPO	SHKM DPPI	2022–2025	2.950	WIPO/ Buxheti i shtetit
12	Mbikëqyrja dhe monitorimi i agjencive të administrimit kolektiv nga	i. Nxitja e krijimit të agjencive të administrimit kolektiv të të drejtave të autorit dhe të drejtave të lidhura dhe për degë të artit të cilat nuk janë të mbuluara, p.sh. Fotografia etj.	DDA, AAK	2023	350	Buxheti i shtetit
		ii. Përmirësimi i funksionimit të sportelit unik	DDA	2021	30	Buxheti i shtetit

	institucionet përgjegjëse.	sa i takon mbledhjes dhe shpërndarjes kundrejt AAK-ve.				
		iii.Rritja e bashkëpunimit mes agjencive të administrimit kolektiv	DDA		50	Buxheti i shtetit
		iv. Monitorimi në mënyrë periodike i veprimtarisë së Agjencive të Administrimit kolektiv të të drejtave të autorit dhe të drejtave të lidhura.	DDA	2022	50	Buxheti i shtetit
13	Përmirësimi i infrastrukturës TIK dhe modernizimi i shërbimeve të DPPI dhe përmirësimi i procedurave të regjistrimit të objekteve të PI.	i. Zhvillimi i kapaciteteve dhe pajisjeve në mënyrë që të implementojë një sistem TIK modern, si një faktor kyç në realizimin e objektivave strategjikë të saj. Sigurimi i një përputhshmërie të plotë të sistemit TIK kombëtar me atë të OBPI, ZEP dhe ZPIBE si një domosdoshmëri për DPPI për të pasur TIK të pavarur	DPPI	2022	550	Buxheti i shtetit/Donatorë
		ii. aplikimi online për të gjitha shërbimet që ofron DPPI dhe integrimi i sistemit SAPI në rrjetin e ndërveprimit të bazave të të dhënave shtetërore, implementimin 100% për çdo dokument të depozituar në DPPI në sistemin EDMS	DPPI	2022	3.880	OBPI

		duke e kthyer procedurat e zyrën në e-dossie.				
14	Ngritja e qendrave të transferimit të teknologjisë	i. Krijimi i zyrave të projekteve në institucionet e arsimit të lartë ku një staf i mirëfilltë të trajnohet për shërbimet e transferimit të teknologjisë	MAS, INSTITUCIONET E ARSIMIT TË LARTË, DPPI	2021–2025	60,000	Buxheti i shtetit / Buxheti i DPPI/ Donatorë
		ii. Krijimi i zyrave të transferimit të teknologjisë në universitete (Universiteti Politeknik i Tiranës, Universiteti i Korçës) ka mbetur si sfidë nga periudha strategjike e mëparshme	MAS, INSTITUCIONET E ARSIMIT TË LARTË, DPPI	2021–2025	8.500	Buxheti i shtetit / Buxheti i DPPI/ Donatorë/ ALSIP Project
		iii. Themelimi i politikave të pronësisë intelektuale në universitete	DPPI	2021–2025	10.546	Buxheti i shtetit/ Buxheti DPPI/ Donatorë
		iv. Zhvillimi i mëtejshëm i qendrave të informacionit dhe shkencës në universitete (nga DPPI-ja).	INSTITUCIONET E ARSIMIT TË LARTË / DPPI	2021–2025	400	Buxheti i DPPI/ Donatorë
		v. Hartimi i një model kontrate ligjore për veprimtari shkencore dhe zhvillim ku të përcaktohen qartë të drejtat dhe detyrimet e të gjithë aktorëve në bashkëpunim (universitet me organizatat shkencore dhe të zhvillimit me individët).	INSTITUCIONET E ARSIMIT TË LARTË / DPPI/MAS	2023	15.000	Buxheti i shtetit
15	Ngritja e kapaciteteve administrative të Dhomave së	i. Trajnimi i stafit ose dhomat që të jenë në gjendje të shpërndajnë më tej informacionin mbi pronësinë	DPPI, DDA, ISHMT	2021–2025	400	Buxheti i shtetit

	Tregtisë dhe Industrisë dhe Dhomës së Zejtarisë	intelektuale, të ofrojnë mbështetje për anëtarët e tyre mbi të drejtat e pronësisë intelektuale, regjistrimin, komercializimin dhe mbrojtjen e tyre.				
		ii. Bashkëpunimi i ngushtë me dhomat e tregtisë në RSH për organizimin e sesioneve të ndryshme informative për kategorinë e biznesit.	Ministria e Mjedisit dhe e Turizmit DPPI, DDA, ISHMT	2021–2025	400	Buxheti i shtetit/Donatorë
16	Krijimi i Dhomës së Përfaqësuesve të Autorizuar në fushën e pronësisë industriale	i. Krijimi i Dhomës së përfaqësuesve të autorizuar në një strukturë të organizuar	Përfaqësuesit e autorizuar të pronësisë industriale (PA)	2023	1 800	Përfaqësuesit e autorizuar
III. Forcimi i bashkëpunimit dhe koordinimit midis institucioneve, si në nivel kombëtar ashtu edhe në nivel rajonal apo me gjerë, në funksion të përmirësimit të punës në mbrojtje të të drejtave të pronësisë intelektuale.						
KOSTOJA TOTALE E OBJEKTIVIT III (000/LEKË): 48.696						
Nr.	Objektivat	Produktet	Institucioni përgjegjës	Afati i zbatimit	Kosto (në mijë lekë)	Burimi i mbulimit
		i. Bashkëpunim transparent dhe eficient midis institucioneve dhe organizatave kompetente të përfshira në sistem, bashkëpunime të ngritura mbi bazën e marrëveshjeve dhe dokumenteve të miratuara.	DPPI (DPPI), DDA, DPSH, DPD, ISHMT, SHM	2021–2025	2.900	Buxheti i shtetit

17	Forcimi i bashkëpunimit dhe koordinimit midis institucioneve në nivel kombëtar, rajonal dhe ndërkombëtar.	ii. Trajnime të vazhdueshme të stafit të institucioneve të përfshira në fushën e pronësisë intelektuale, si dhe për sistemin e Drejtësisë, rritje e bashkëpunimit me Shkollën e Magjistraturës.	DPPI (DPPI), DDA, DPSH, DPD, ISHMT, SHM, PROKURORIA	2021–2025	39.000	Buxheti i shtetit/ Buxheti i DPPI/ Donatorë
		iii. Organizimi i operacioneve të përbashkëta kombëtare me DPSH, DPD, DPT, AKU, Inspektoratin e tregut.	DPD, DPT, AKU	2021–2025	4,125	Buxheti i shtetit
		iv. Organizmi i operacioneve të përbashkëta me strukturat ligjzbatuese në nivel kombëtar (Policia e Shtetit, Drejtoria për të Drejtat e Autorit, ISHMT dhe/ose struktura kontrolluese të tregut të brendshëm).	DPSH, DPD, DDA, ISHMT	2021–2025	3,725	Buxheti i shtetit
		v. Organizmi dhe menaxhimi i operacioneve për mbrojtjen e të drejtave të pronësisë intelektuale duke përfshirë vendet e anëtare <i>Southeast European Law Enforcement Center</i> (SELEC)	DPSH, DPD	2021–2025	3,725	Buxheti i shtetit
		vi. Organizimi dhe menaxhimi i operacioneve nga Interpoli, Organizata Botërore e Doganave dhe/ose nga shërbime doganore homologe.	DPSH, DPD	2021–2025	3,725	Buxheti i shtetit

		vii. Forcimi i bashkëpunimit me zyrat rajonale homologe në fushën e së drejtës së autorit si dhe organizmit të aktiviteteve të përbashkëta më qëllim promovimin e së drejtës së autorit.	DDA, AMA	2021–2025	1.000	Buxheti i shtetit / Donatorë
		viii. Bashkëpunim i DPPI-së me Prokurorinë për informacione në rastet e shkeljes së të drejtave të pronarëve të objekteve të PI.	DPPI, Prokuroria	2021–2025	400	Buxheti i shtetit
18	Nënshkrimi i memorandumeve të bashkëpunimit dhe krijimi i grupit ndërinstitucional për monitorimin e respektimit të të drejtave të autorit	i. Krijimi i një mekanizmi për të siguruar bashkëpunimin transparent dhe eficient me DDA-në (memorandume bashkëpunimi).	DDA,	2021–2025	2.000	Buxheti i shtetit/
		ii. Nënshkrimi i memorandumeve të mirëkuptimit me zyrat rajonale homologe të së drejtës së autorit.	DDA	2021–2025	196	Buxheti i shtetit
		iii. Krijimi i një grupi ndërinstitucional për monitorimin e respektimit të të drejtave të autorit nga OSHMA-të.	AMA, DDA	2021	1,000	Buxheti i shtetit
		iv. Krijimi i planeve të përbashkëta të punës me Policinë e shtetit, tatimet dhe me AMA për monitorimin dhe respektimin e së drejtës së autorit.	DDA, AMA, DPSH, DPT	2021–2025	50	Buxheti i shtetit

19	Përmirësimi dhe forcimi i bashkëpunimit me AAK-të;	i. Trajnime të vazhdueshme të stafit të AAK-ve mbi çështjet e menaxhimit kolektiv	DDA, AAK	2021	1,680	OBPI/EC
		ii. Ofrimi i ekspertizës së huaj të ekspertëve të BE-së për AAK-në	DDA, AAK	2022	1,680	OBPI/EC
		iii. Monitorimi i vazhdueshëm nga DDA-ja të AAK-së në ushtrim të kompetencave që u njeh ligjit.	DDA	2021–2025		Buxheti i shtetit
		iv. Bashkëpunim i DDA me AMA	AMA, DDA	2021	420	Buxheti i shtetit
		v. Rritja e bashkëpunimit mes AAK-ve	DDA	2021	1600	Buxheti i shtetit
		vi. Rritja e të mbledhurave për autorët.	SUADA/DDA	2021–2025		
20	Forcimi dhe trajnimi i vazhdueshëm i sistemit gjyqësor	i. Shtimi i numrit të trajnimeve të gjykatësve (3-4 trajnime në vit) të angazhuar në gjykatën administrative, dhe në mënyrë të veçantë me ata që do të merren me çështjet e të drejtave të PI.	SHKM, DPPI, DDA, ISHMT	2021–2025	700	Buxheti i shtetit/ Buxheti i DPPI/ OBPI/EC/ZEP/ZPIBE
		ii. Bashkëpunim i Shkollës së Magjistraturës me DPPI, ISHMT dhe DDA, për informacione në lidhje me çështje të PI.	SHKM, DPPI, ISHMT, DDA	2021–2025	1.950	Buxheti i shtetit / Buxheti i DPPI/ Donatorë
		iii. Përmirësimi i kurrikulave, programeve e planeve mësimore, në programin e formimit	SHKM	2021–2023	240	Buxheti i shtetit

		filleshtar të Shkollës së Magjistraturës, duke reflektuar ndryshimet në legjislacion dhe në praktikat kombëtare e ndërkombëtare në fushën e pronësisë industriale.				
21	Parandalimi dhe ndalimi i shkeljeve të të drejtave të pronësisë intelektuale.	i. Vlerësimi i riskut për produktet apo shërbimet (kryerja e analizave përkatëse). Marrja e masave administrative ndaj shkelësve të së drejtës.	ISHMT	2021–2025	19,656	Buxheti i shtetit
22	Takime për monitorimin e Strategjisë të PI (2021–2025)	i. Takime periodike (dy herë në vit) midis institucione të përcaktuara në këtë Strategji, ku secili të raportojë mbi realizimin e detyrave të tij dhe të mbajë përgjegjësi në raste të mospërbushjes së aktiviteteve të cilat janë përcaktuar në këtë dokument	DPPI, DDA, DPD, ISHMT DPSH, AKU, SHKOLLA MAGJISTRATURË S; MAS;	2021–2025	2.000	Buxheti i shtetit/ Buxheti i DPPI (DPPI)
IV. Rritja e ndërgjegjësimi të publikut në Shqipëri lidhur me të drejtat e pronësisë intelektuale.						
KOSTOJA TOTALE E OBJEKTIVIT IV (000/LEKË): 329.105						
Nr.	Objektivat	Produktet	Institucioni përgjegjës	Afati i zbatimit	Kosto (në mijë lekë)	Burimi i mbulimit
23	Zbatimi i një projekti me qëllim krijimin e një ambienti stimulues për rritjen e aplikimeve për	i. Identifikimi i bizneseve me potencial të mundshëm inovativ, si dhe organizimi i seminareve dhe aktiviteteve trajnuese në lidhje me to.	DPPI	2022–2024	36.000	Buxheti i shtetit/ Buxheti i DPPI / Donatorë
		ii. Krijimi i qendrave të tjera të informimit në institucionet				

	disenjt industrial dhe patentat për shpikje.	e arsimit të lartë Gjirokastrë dhe Elbasan, Shkodër, Korçë				
		iii. Përgatitja dhe organizimi i trajnimeve specifike për stafin e qendrave të informacionit mbi përdorimin e sistemit.				
24	Zbatimi i një projekti me qëllim kryerjen e një analize territoriale për evidentimin e produkteve shqiptare me karakteristika gjeografike sipas zonave (potenciale për t'u regjistruar si tregues gjeografik apo emërtim origjine).	i. Analiza dhe harmonizimi i bazës ligjore që siguron kontrollin e tregut dhe mbrojtjen tregueseve gjeografike në Shqipëri.	MINISTRIA E BUJQËSISË/ DPPI	2021–2025	70.000	Buxheti i shtetit/ Buxheti i DPPI (DPPI)
		ii. Studimi në krahinat e ndryshme dhe sidomos në zonat rurale të Shqipërisë për të evidentuar produktet potenciale për t'u mbrojtur si TG.	DPPI			
		iii. Hartimi i analizës dhe përcaktimi kriterëve dhe karakteristikave të produkteve potenciale të secilës krahine, për t'u mbrojtur si TGJ.	DPPI			
		iv. Organizimi i aktiviteteve promovuese dhe trajnuese për mbrojtjen dhe regjistrimin e TGJ të organizuar sipas rretheve: Gjirokastrë, Tepelenë, Elbasan, Vlorë, Malësia e Madhe etj.	DPPI			
25	Zbatimi i një projekti me	i. Identifikimi i bizneseve me potencial të mundshëm për regjistrimin e				

	qëllim krijimin e një ambienti stimulues për rritjen e aplikimeve për regjistrimin e shërbimeve si marka tregtare.	shërbimeve që ato ofrojnë, si markë tregtare.	DPPI	2021–2025	60,000	Buxheti i shtetit/ Buxheti i DPPI Donatorë
		ii. Organizimi i seminareve dhe aktiviteteve trajnuese në lidhje me to				
		iii. Asistencë në hartimin e dokumentacionit të nevojshëm për regjistrimin e markës tregtare.				
26	Zbatimi i një projekti me qëllim trajnimit e mësuesve (Train to trainers) në mbarë RSH-në mbi çështjet e pronësisë intelektuale	i. Trajnimi i mësuesve sipas një kalendarit që do të hartohet me qëllim trajnimit e tyre mbi modulën e PI-së	MAS, ASCAP, DPPI, DDA	2022	7.000	Donatorë/Buxheti i Shtetit.
		ii. Përgatitja e moduleve dhe materialeve për trajnim, si dhe bërja në dispozicion të mësuesve	MAS, ASCAP, DPPI, DDA	2022	7.600	Donatorë/Buxheti i Shtetit.
		Krijimi i faqes zyrtare të dedikuar për mësues, nxënës dhe prindër, vetëm sa i takon pjesës së pronësisë intelektuale dhe që mund të aksesohet nga të gjithë në mbarë vendin.	DPPI, DDA	2022	17.600	Donatorë/Buxheti i Shtetit.
27	Rritja e ndërgjegjësimit dhe edukimit të publikut në Shqipëri, lidhur me të drejtat e pronësisë intelektuale.	i. Nxitja e krijimtarisë të brezave që rriten përmes aktiviteteve promovuese të ndryshme në formën e konkurseve të talenteve të rinj të degëve të ndryshme: art, letërsi, art, pikturë, interpretim, si dhe të drejtat e pronësisë industriale (patenta, marka, diseno) në kuadër dhe të Ditës Botërore	DPPI, DDA	2021–2025	17.000	Buxheti i shtetit/ Buxheti i DPPI / Donatorë

		të Pronësisë Intelektuale, çdo vit më datë 26 Prill.				
		i. Organizimi i tryezave të rrumbullakëta me publikun si dhe i takimeve informative me kategori të ndryshme përdoruesish të drejtash në lidhje me çështjet të PI.	DPPI, DDA, DPD, ISHMT	2021–2025	9.200	Buxheti i shtetit/ Buxheti i DPPI (DPPI)/ Donatorë
		iii. Rritja e shkallës së informimit të publikut, shoqërisë dhe komunitetit në fushën e pronësisë intelektuale përmes organizimit të seminareve, konferencave dhe aktiviteteve promovuese. Rritja e ndërgjegjësimit të biznesit dhe publikut lidhur me fushat në fushën e të drejtave të pronësisë intelektuale.	DPPI, DDA ISHMT, DPD	2021–2025	22.000	Buxheti i shtetit/ Buxheti i DPPI/ Donatorë
		iv. Hartimi i materialeve kurrikulare për hetimin e krimit Ekonomik dhe Financiar për studentët e Fakultetit të Hetimit të Krimit (6 orë mësimore për hetimin e veprave penale të shkeljes të të drejtave të PI)	DPSH, DPPI, DDA	2022	7.000	Donatorë
		v. Trajnimi i mësuesve të lëndës së qytetarisë në arsimin e mesëm të lartë dhe trajnimi i mësuesve të lëndës	ASCAP DPPI, DDA	2021–2025	14.400	Buxheti i Shtetit/Buxheti i DPPI/Donatorë

		së qytetarisë për klasat 6-9 për pronësinë intelektuale.				
28	Hartimi i kurrikulave, materialeve mësimore dhe moduleve për nxënësit dhe mësuesit.	ii. Hartimi i materialeve mësimore për pronësinë intelektuale në ciklin 6-9 të arsimit bazë dhenë arsimin e mesëm e të lartë.	ASCAP, MINISTRA E ARSIMIT	2021–2025	5,200	Buxheti i shtetit
		ii. Hartimi i moduleve për mësuesit e lëndës së qytetarisë për ciklin 6-9 dhe arsimin e mesëm e të lartë	ASCAP, MINISTRA E ARSIMIT	2021–2025	300	Buxheti i shtetit
		iii. Hartimi i kurrikulës së lëndës: Hetimi i krimit Ekonomik dhe Financiar për studentët e Fakultetit të Hetimit të Krimit (6 orë mësimore për hetimin e veprave penale të shkeljes së të drejtave të PI).	DPSH	2017-	205	Buxheti i shtetit
		iv. Trajnimi i mësuesve të lëndës së qytetarisë në arsimin e mesëm e të lartë dhe trajnimi i mësuesve të lëndës së qytetarisë për klasat 6-9 për pronësinë intelektuale.	ASCAP, DPPI DDA	2021–2025	22.000	Buxheti i shtetit/ Buxheti i DPPI/Donatorë
29	Informim dhe ndërgjegjësim i biznesit mbi vlerën e PI (2021–2025)	i. Përmirësim i dialogut me biznesit për rëndësinë, vlerën dhe mënyrat e mbrojtjes së pronësisë së tyre intelektuale; (trajnime, takime)	DPPI, DDA, DPD	2021–2025	13.600	Buxheti i shtetit / Buxheti i DPPI / Donatorë
		ii. Hartimi dhe zbatimi i projekteve me bizneset për ndërgjegjësimin e tyre në	DPPI (DPPI)	2021–2025	8.000	Buxheti i DPPI /Donatorë

		financimin e departamenteve të kërkim-zhvillimit dhe regjistrimin e objekteve të PI-së.				
		iii. Fushata ndërgjegjëse, me qëllim rritjen dhe forcimin e besimit të biznesit dhe qytetarëve tek administrata dhe ndryshimin e imazhit apo perceptimit qytetar për të.	DPPI (DPPI), DDA, DPSH, DPD.	2021–2025	5.000	Buxheti i shtetit / Buxheti i DPPI / Donatorë
		iv. Bashkëpunim i ngushtë me Dhomat e Tregtisë në RSH për organizimin e sesioneve të ndryshme informative për kategorinë e biznesit	DPPI, DDA Ministria e Mjedisit dhe Turizmit	2021–2025	1.800	Buxheti i shtetit/ Buxheti i DPPI / Donatorë
30	Fuqizimi dhe modernizimi i Qendrës së Trajnimeve, si strukturë e dedikuar për trajnime në fushën e PI-së	i. Hartimi i një strategjie afatgjatë nga ekspertë të huaj për funksionimin dhe rregullimin e mënyrës se si do të funksionojë Qendra e Trajnimeve	DPPI	2021	5.400	Donatorë/Buxheti i DPPI
		ii. Pajisja me logjistikën e nevojshme e cila do të jetë e përshtatshme për një mjedis dinjitoz për ofrimin e trajnimeve;	DPPI	2022	5.880	Donatorë/Buxheti i DPPI
		iii. Përgatitja e moduleve (<i>tailored made</i>) sipas nevojave dhe grupeve të interesit në fushën e pronësisë intelektuale	DPPI	2021–2022	5.840	Donatorë/Buxheti i DPPI

		iv. Krijimi i një biblioteke dhe i materialeve dhe librave të ndryshme në fushën e PI, brenda mjediseve të Qendrës	DPPI	2022	5.880	Donatorë/Buxheti i DPPI
		v. Nënshkrimi i marrëveshjeve të bashkëpunimit me Akademi të PI në nivel ndërkombëtar	DPPI	2020	2.500	Buxheti i DPPI/ donatorë
V. Identifikimi i treguesve gjeografikë, si një objekt shumë i rëndësishëm në zhvillimin ekonomik të vendit						
KOSTOJA TOTALE E OBJEKTIVIT V (000/LEKË):						
Nr.	Objektivat	Produktet	Institucioni përgjegjës	Afati i zbatimit	Kosto (në mijë lekë)	Burimi i mbulimit
31	Kuadri ligjor në lidhje me treguesit gjeografikë dhe emërtimet e origjinës	i. Hartimi i një udhëzuesi për aplikantët, që do të shpjegonte në mënyrë të thjeshtë kërkesat dhe procedurën për të regjistruar TGJ dhe EO	DPPI, MBZHR	2022	300	Buxheti i shtetit/Projekti ALSIP
		ii. hartimi i një udhëzuesi për prodhuesit dhe organizatat e prodhuesve që zbatojnë skemën dhe administrojnë TGJ që do të shpjegonte detyrimet që TGJM dhe përdoruesit e EOM-it duhet të përmbushin – në veçanti kontrollin dhe certifikimin, të drejtat e tyre të PI dhe mënyrat për t'i mbrojtur ato, si dhe promovimin dhe praktikën e mira të komunikimit për të marrë përfitimet më të mira të prodhimit dhe shitjeve të TGJ.	DPPI, MBZHR	2022	2.600	Buxheti i shtetit / Projekti ALSIP

		iii. Hartimi i rregulloreve për “Kontrollin dhe certifikimin” dhe “Rolin dhe kompetencat e grupeve të prodhuesve”	DPPI/ MBZHR	2023	2.100	Buxheti i shtetit/ALSIP project
32	Rritja e ndërgjegjësimit për shoqatat prodhuese sa i takon TGJ dhe EO	i. identifikimin e produkteve potenciale me TGJ / EO / STG në tri rajone: Shkodra, Dibra, Vlora	MBZHR	2022	2.000	Buxheti i shtetit/ ALSIP project
		ii. Dhënia e ndihmës në krijimin e grupit të prodhuesve + ndihmë për prodhuesit vendës për procesin e certifikimit	MBZHR	2022	3.000	Buxheti i shtetit/ Projekti ALSIP
		iii. promovimi i produkteve tipike / rritja e ndërgjegjësimit për tregun shqiptar për të zgjedhur produkte tipike sesa ato të importuara	MBZHR/ DPPI	2022–2025	38.000	Buxheti i shtetit / Projekti ALSIP
		iv. Parandalimi dhe ndalimi i shkeljeve të të drejtave të pronësisë intelektuale, si dhe mbikëqyrja e tregut në lidhje me origjinën tregtare të produkteve ushqimore	AKU			Buxheti i shtetit
33	Rritja e kapaciteteve administrative të institucioneve	i. Trajnime për kualifikim të stafit të AKU-së	AKU/ MBZHR	2022		Buxheti i shtetit

NATIONAL INTELLECTUAL PROPERTY STRATEGY
2022 – 2025

PROPOSED BY: Ministry of Finance and Economy
General Directorate of Industrial Property;

Prepared by: The working group established by order no. 118, dated 23.09.2020, of the Prime Minister, "On the establishment of the Inter-Institutional Working Group, which shall deal with the drafting of the strategic document for the Intellectual Property 2021-2025", under the supervision of the Deputy Minister of MFE, Mr. Besart Kadia"

ASSISTED BY: Experts of the World Intellectual Property Organization;

ADJUSTED FORMAT: The document was adjusted into the official format of Strategies used by the General Directorate of Industrial Property (GDIP).

Tirana, June 2022

Inter-institutional Working Group

No.	Name Surname	Institution
1	Besart KADIA	Chairman of the Inter-Institutional Working Group - MFE
2	Ledina BEQIRAJ	Chairman of the Technical Secretariat –GDIP
3	Rudina BOLLANO	GDIP (General Directorate of Industrial Property)
4	Afërdita RROKAJ	GDIP (General Directorate of Industrial Property)
5	Maria SOLIS	GDIP (General Directorate of Industrial Property)
6	Sonila MEKA	GDIP (General Directorate of Industrial Property)
7	Përparim MEZINI	GDIP (General Directorate of Industrial Property)
8	Arjana DYRMISHI	MFE
9	Borana AJAZI	MINISTRY OF CULTURE, COPYRIGHT DIRECTORATE (CD)
10	Laura LIGORI	MINISTRY OF CULTURE, COPYRIGHT DIRECTORATE (CD)
11	Rezarta RAJTA	STATE MARKET SURVEILLANCE INSPECTORATE
12	Enea SHEQI	STATE MARKET SURVEILLANCE INSPECTORATE
13		MINISTRY OF EDUCATION AND SPORTS
14	Altin FUGA	MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS AND EUROPEAN INTEGRATION
15	Bleron DOKLE	ELECTRONIC AND POSTAL COMMUNICATIONS AUTHORITY (AKEP)
16	Jetmir BRAHA	ELECTRONIC AND POSTAL COMMUNICATIONS AUTHORITY (AKEP)
17	Ina HASANKOLLI	GENERAL DIRECTORATE OF TAXATION
18	Jona KARAPINJALLI	MINISTRY OF JUSTICE
19	Rezarta ELTARI	GENERAL DIRECTORATE OF CUSTOMS
20	Flavia KANUSHI	GENERAL DIRECTORATE OF CUSTOMS
21	Lutfi MINXHOZI	GENERAL DIRECTOR OF STATE POLICE
22	Vitjola HIDRI	GENERAL DIRECTOR OF STATE POLICE
23	Pëllumb MOLLA	GENERAL DIRECTOR OF STATE POLICE
24	Valbona ALIKAJ	AUDIOVISUAL MEDIA AUTHORITY

25	Eros SHALA	AUDIOVISUAL MEDIA AUTHORITY
26	Mariana SEMINI	SCHOOL OF MAGISTRATES OF ALBANIA
27	Ador KOLEKA	SCHOOL OF MAGISTRATES OF ALBANIA
28	Lauresha GREZDA	MINISTRY OF AGRICULTURE
29	Pamela RADOVANI	NATIONAL FOOD AUTHORITY
30	Gentiana SPAHIU	NATIONAL AGENCY FOR SCIENTIFIC RESEARCH AND INNOVATION
31	Astrit DAUTAJ	QUALITY ASSURANCE AGENCY IN PRE-UNIVERSITY EDUCATION
32	Erjola SOJATI	MINISTRY OF TOURISM AND ENVIRONMENT

World Intellectual Property Organization experts and experts contracted by the ALSIP Project

No.	Name Surname	Institution
	Ms. Virag Halgand Ms. Tamara Nanayakkara Ms. Thomas Dillon Ms. Anita Huss-Ekerhult Ms. Miyuki Monroig Ms. Sarah Nassar Mrs. Brunhilda Stamo Mr. Pascal Bernardoni-	Head of Section for Central and Baltic States and Mediterranean Countries, Division Department for Transition and Developed Countries, WIPO Advisor, IP for Business Division, WIPO Legal Advisor, Strategic Assistance and Awareness, IP Implementation Department, WIPO (IPR Implementation) Advisor, Copyright Management Division, WIPO WIPO Program Officer, Copyright Management Division, WIPO Advisory, WIPO Consultant, GI and rural development Consultant, head of REDD SA
	Ms. Romana Matanovac Vučković Ms. Elvana Zhezha,	PhD, IP expert, Croatia - WIPO International Consultant elected in consultation with Albania PhD, national consultant of WIPO, Tirana, elected in consultation with Albania;

The list of representatives from stakeholders participating in meetings organized *online* through the WEBEX platform by GDIP and WIPO experts during the time period August-October 2020 under by the conditions of COVID-19 pandemic, and the list of guests in the Inter-Institutional Working Group (GNP).

No.	Name Surname	Institution
Invited to GNP		
1	Ida Ahmetlli	Prosecutor's Office
2	Marjana Shegani	Judicial District Court Tirana
Representatives from stakeholders participating in online meetings organized by GDIP and WIPO experts during the time period August-October 2020		
1	Albana Laknori	Chamber of Commerce and Industry Tirana / PA
2	Enio Jace	American Chamber of Commerce
3	Koli Sinjari	National Chamber of Crafts
4	Anduela Simaku	National Chamber of Crafts
5	Mirlinda Collaku	AKDIE - Collective Management Company
6	Erlir Puto	ALBAUTOR- Collective Management Company
7	Besnik Strati	FMAA - Collective Management Company
8	Bora Prifti	FMAA - Collective Management Company
9	Altin Maliqi	Professor of Intellectual Property at the University
10	Laurena Kalaja	Polis University
11	Merisa Rukaj	University of Shkodra "Luigj Gurakuqi"
12	Ilda Kazani	Polytechnic University of Tirana
13	Erjona Asabella	University of Korça
14	Alban Zusi	Business Community Representative
14	Aleksandara Arseni	Authorized representative
16	Irma Çami	Authorized representative

17	Enton Pepo	Authorized representative
18	Ela Shomo	Authorized representative
19	Vjollca Shomo	Authorized representative
20	Eno Dodbiba	Authorized representative
21	Ines Muçostepa	Union of Chambers of Commerce and Industry

CONTENT

ACRONYMS.....	9
INTRODUCTION	11
CHAPTER I.....	15
CURRENT SITUATION	15
ROLES AND RESPONSIBILITIES OF INSTITUTIONS	17
1.1 INDUSTRIAL OWNERSHIP - GENERAL DIRECTORATE OF INDUSTRIAL OWNERSHIP	17
1.2 COPYRIGHT AND RELATED RIGHTS	32
1.5 COLLECTIVE ADMINISTRATION SYSTEM	39
1.5.1 COPYRIGHT REGISTRATION.....	40
1.6.1 MINISTRY OF AGRICULTURE	41
1.6.2 NATIONAL FOOD AUTHORITY	44
1.6.3 NATIONAL ORGANIZATION OF SEEDS AND SAPLINGS	46
1.7 INTELLECTUAL PROPERTY RESEARCH, DEVELOPMENT AND TEACHING.....	48
1.7.1 MINISTRY OF EDUCATION AND SPORTS	48
1.7.2 QUALITY ASSURANCE AGENCY IN PRE-UNIVERSITY EDUCATION (QAAPE).....	48
1.7.3 NATIONAL AGENCY FOR SCIENTIFIC RESEARCH AND INNOVATION	49
1.7.4 UNIVERSITIES	50
1.8 IMPLEMENTATION OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS.....	51
1.8.1 GENERAL DIRECTORATE OF CUSTOMS (GDC).....	51
1.8.2 STATE INSPECTORATE OF MARKET SUPERVISION (SIMS)	55
1.8.3 STATE POLICE DIRECTORY (SPD)	57
1.8.4PROSECUTION OFFICE	60
1.8.5 JUDICIAL SYSTEM	61
1.8.6 SCHOOL OF MAGISTRATES	62
1.8.7 MINISTRY OF JUSTICE.....	63
1.8.8 GENERAL DIRECTORATE OF TAXES	64
1.9 OTHER IMPLEMENTATION AUTHORITIES	65
1.9.1 AUDIOVISUAL MEDIA AUTHORITY.....	65
1.9.2 AUTHORITY OF ELECTRONIC AND POSTAL COMMUNICATIONS	66
1.10 OTHER INSTITUTIONS AND INTEREST GROUPS IN THE INTELLECTUAL PROPERTY SYSTEM.....	67
1.10.1 THE MINISTRY OF EUROPE AND FOREIGN AFFAIRS	67
1.10.2 MINISTRY OF FINANCE AND ECONOMY	71
1.10.3 MINISTRY OF TOURISM AND ENVIRONMENT	71
1.10.4 UNION OF CHAMBER OF COMMERCE/AMERICAN CHAMBER OF COMMERCE/ NATIONAL CRAFT CHAMBER / TIRANA CHAMBER OF COMMERCE	72
1.10.5 AUTHORIZED LAWYERS AND REPRESENTATIVES	73
CHAPTER II.....	74
VISION, POLICIES AND STRATEGIC GOALS	74
2.1. THE VISION OF THE ALBANIAN GOVERNMENT	74
2.2 Policies.....	75
2.3 Strategic goals.....	75
CHAPTER III	76
POLICY OBJECTIVES AND MAJOR PRODUCTS	76
CHAPTER IV	87

FINANCIAL RESOURCES	87
CHAPTER V	89
ACCOUNTABILITY, MONITORING AND EVALUATION ANALYSIS.....	89

ACRONYMS

CAA	Collective Administration Agencies
ARTI	Agency for Research, Technology and Innovation
EU	European Union
GDC	General Directorate of Customs
DIPE	Directorate of Intellectual Property Enforcement
GDIP	General Directorate of Industrial Property
SPD	State Police Directorate
CD	Copyright Directorate
ECJ	European Court of Justice
EPD	European Partnership Document
OJ	Official Journal
QAAPE	Quality Assurance Agency for Pre-University Education
EC	European Commission
EPC	European Patent Convention
AMA	Audiovisual Media Authority
LN	Local Network
MoESY	Ministry of Education, Sports and Youth
CB	Community Brand
SAA	Stabilization and Association Agreement
MoEI	Ministry of European Integration
SMEs	Small and Medium-sized Enterprises
EPO	European Patent Organization
PIC	Patent Information Centers
IP	Intellectual Property
NPEI	National Plan for European Integration
AL	Republic of Albania
ICT	Information and Communications Technology
GI	Geographical Indicators
TRIPS	Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights

WIPO	World Intellectual Property Organization
IPMS	Industrial Property Management System
SM	School of Magistrates
EUIPO	European Union Intellectual Property Office
EPO	European Patent Office
ALSIP	Albanian-Swiss Project in the field of Intellectual Property

INTRODUCTION

Innovative economy is based on the idea that knowledge, innovation, technology and entrepreneurship are the forces of economic development. In a knowledge-based economy, innovative capacity and creativity are the pillars of economic growth. Intellectual property rights are the means of legal protection of those driving forces. This is the fundamental reason why countries need to develop a credible and well-functioning system of intellectual property.

The given system empowers businesses, industries and individuals to defend their innovative intellectual creations and the results of their cultural and creative activities. This gives them the opportunity to enjoy their moral rights and commercialize their material rights stemming from their innovative and creative work and investment. The opportunity to derive appropriate economic values from their innovative and creative work and investment is very stimulating for further work and investment.

The economy of the Republic of Albania is based on the service sectors (54.1%), agriculture (21.7%) and industry (24.2%). The country counts several natural resources. The economy is mainly supported by agriculture, food processing, timber, oil, cement, chemicals, mining, base metals, hydropower, tourism, textile industry and oil extraction. The strongest sectors are energy, mining, metallurgy, agriculture and tourism. The main industrial exports are apparel/clothing and chrome. These are the areas where it is necessary to look for the start up and then development of other sectors.

The stimulating environment in which businesses, industries and individuals can expect their innovative and creative work and investment to be protected and fall on fertile ground depends heavily on the national system of efficient and prosperous intellectual property.

The diversity of human creativity as well as the convergences of their legal protection make the system of intellectual property a necessity for the effective implementation of the results of human creative activity.

This underscores the need for proper management of the entirety of the creation and / or acquisition of the intellectual results of human labor and their effective use. The intellectual property system is globally considered as an important subsystem for optimizing the ratio between total cost and overall benefit of innovation and creativity at all levels by an individual company, through industrial sectors in the national and global economy.

Membership in the European Union is the strategic priority of the Republic of Albania. The Stabilization and Association Agreement between the Republic of Albania and the European Communities and their Member States entered into force on 1 April 2009. On 28 April 2009, Albania applied for membership in the European Union. The Council of the European Union decided to grant Albania the candidate country status in June 2014 and in March 2020 decided to open membership negotiations. The Council's decision to open accession negotiations was a logical consequence of Albania's achievements in its deep reforms, especially in relation to justice reform.

The given decision served to give a further impetus to the reform process needed to prepare Albania for the opening of accession talks. Currently, Albania has met all the conditions for the holding of the first intergovernmental conference. "Albania has approved, set up the full institutional framework for membership negotiations and is preparing these structures for the accession negotiation process."

Based on the Decision of the Council of Ministers no. 527 dated 20.07.2016 "On the approval of the National Strategy for Intellectual Property 2016-2020" was concretized the most important strategic document in the field of intellectual property by bringing together the institutions responsible for the implementation of intellectual property rights in the Republic of Albania. Since it was considered a strategy which has worked best in gathering information and achieving objectives and fulfilling activities in compliance with the action plan, where General Directorate of Industrial Property has played a very active role thus creating an efficient cooperation between the institutions involved.

As a document, which in the span of 4 years significant changes took place in the field of intellectual property, it became necessary to draft a third strategic document in this field, to fulfill what was not fulfilled by the previous strategy due to the global pandemic situation. The strategy specifically aims to promote the Albanian economy towards an innovative knowledge-based economy.

An integral part of this strategy is the provision of Intellectual Property rights, the proper functioning of the judicial system in terms of intellectual property, ongoing training of the judiciary, and the modernization of the institutions involved in the system. The strategy suggests that the IP system shall encourage technology transfer through the technology transfer market, in particular through the sales and purchase of patented technology. It also prioritizes public awareness campaigns on the importance of IP.

The mission of the given strategy is to stimulate economic growth and cultural and scientific development in the Republic of Albania by strengthening the impact of the IP system on the economic development of the country. This strategy does not focus on enforcing Intellectual Property rights, as its main aim. It is focused on improving the functioning of the intellectual property system in order to promote and support innovation through the promotion of research work, in particular by Albanian companies, local universities and individuals, to assist the Albanian economy and citizens towards economic development and towards the highest standards. Specifically, it could serve as a policy tool to encourage investment in research and development, as well as guarantee the market success.

The given document was edited with the contribution of the experts of the inter-institutional working group established by the order of the Prime Minister no. 118, dated 23.09.2020 *"On the establishment of the inter-institutional working group for coordination, editing and monitoring the implementation of the strategic document on Intellectual Property 2021- 2025 "*as well as with the technical assistance provided by the experts of the World Intellectual Property Organization (WIPO) as one of our most important partners in the journey of institutions for a sustainable system of intellectual property.

The edit of the document was carried out based on the consultations with the stakeholders and over 10 institutions contributed to its editing. Due to the situation caused by COVID-19, all meetings scheduled to take place with the institutions were conducted online, work coordinated by the General Directorate of Industrial Property. The institutions involved, in addition to online interviews, completed a questionnaire where information was obtained on the entire current situation of institutions according to their area of responsibility, challenges and priorities as well.

It should be noted that it has been a very difficult period to carry out all the planned interviews during the pandemic.

The report prepared by the experts of the WIPO delegation was edited based on the analysis of the GDIP database, in the interviews organized with the institutions involved in the system, in the questionnaires completed by the institutions as well as with the stakeholders. To finalize the report

WIPO contracted two experts, a national expert Ms. Elvana Zhezha, PhD, national consultant of WIPO, Tirana, elected in consultation with Albania and Ms. Romana Matanovac Vučković, PhD, IP expert, Croatia - WIPO international consultant selected in consultation with Albania. After the preparation of the initial report by Ms. Zhezha, on the current situation in Albania, the work on the preparation of the Evaluation Report and Recommendations of the Intellectual Property system in Albania started to be carried out.

For Albania, the project was coordinated by GDIP, Ms. Sonila Meka, Head of Coordination, Analysis and Reporting Sector, acting as a contact point in coordinating and following the entire process until the finalization of the given document. The help and active support of Ms. Ledina Beqiraj, General Director of GDIP was also essential in preparing this report.

Based on the questionnaires and interviews conducted, it was clearly understood that the creation of industrial property rights facilities in the Republic of Albania has a lot of room for development, both in terms of structure and purpose. This is especially true for technological innovations, including new technical solutions, new functionalities, the shape and appearance of the product, etc. Due to the increase in the number of registrations of geographical indications and designations of origin (as further shown in the text), it seems that Albania is an area that carries considerable potential for economic development.

There are internationally successful examples in the art and music sector, created by Albanian artists or artists with Albanian roots. Some of the most famous are Ibrahim Kodra (one of the most famous Albanian painters of all time, who died in 2006), Adrian Paci (one of the most famous contemporary Albanian artists), Rita Ora (a British singer and model of born in Pristine but moved to the UK), Dua Lipa (a world famous singer with Albanian roots, whose parents migrated to the UK in 1990), Anna Oxa (a famous Albanian singer), Bebe Rexha (American singer with Albanian roots). Also known are Ara Istrefi and her sister, Nora Istrefi (Born in Pristine), Ermal Meta (Italian-Albanian singer) and Action Bronson (American singer with Albanian roots). There are also some well-known works, in the audiovisual sector, the music sector and the publishing sector that have gained a level of success. This shows a great potential of Albanian artists who should be encouraged and developed.

Regarding the availability of digital music and audiovisual products, it was reported that there are several online platforms and services available in Albania, such as Youtube, Spotify and Netflix.

The digital market is still underdeveloped. It was not reported that there are online platforms or digital services that would be specifically dedicated to the Albanian national or regional repertoire.

It was also not reported if there is any potential in the video game industry.

In the questionnaires and interviews, there was no comprehensive and systematic statistical data, which would provide more information on an industrial and cultural basis.

Usually, the creative and cultural industries or, in other words, copyright-based industries have a significant impact on GDP, employment and the economy in general. This impact can be direct but also indirect. Over the past decades, several methodologies have been developed in order to measure the impact of the creative and cultural industries on the economy. Some of them are very detailed, calibrated and already implemented in practice in many countries over time. For example, WIPO developed a methodology for measuring the impact of copyright-based industries which was improved and systematically implemented in many countries around the world. Applying the same methodology over time and across different territories makes it possible to compare countries and track improvements.

The results are reliable as they are based on official statistics. For all the reasons mentioned, it would be useful for Albania to consider joining the circle of countries that make strategic decisions regarding the intellectual property system taking into account the results of implementing such a methodology¹.

---

¹WIPO Recommendations Report

CHAPTER I

CURRENT SITUATION

The National Intellectual Property Strategy 2016 - 2020², as the second intellectual property strategy in chronological order, expresses the vision of the Albanian Government towards a stronger intellectual property system in the Republic of Albania, which ensures effective protection of intellectual property rights, encourages creativity and innovation in the service of economic growth and cultural and scientific development in the Republic of Albania³. The level of protection of intellectual property rights should be the same as that of the European Union. This Strategy also requires better coordination in the effective implementation of intellectual property between competent institutions and other actors in the intellectual property system. It should also influence other sectoral policies, such as industrial policies, improving market competition and improving the business climate and consumer protection policies.

The purpose of the given Strategy is to stimulate economic, scientific and cultural development in the country, to ensure a proper functioning of the internal market by establishing the right balance between the interests of intellectual property rights holders and the interests of users, and to strengthen the system of registration and protection of intellectual property. This strategic goal must be achieved by ensuring reliable and efficient protection of intellectual property rights and by encouraging, developing and economically exploiting intellectual property. The five objectives are specifically indicated in the Strategy: improving the legal framework, developing and strengthening the institutional framework, strengthening coordination and cooperation between institutions, both at the national, regional and international levels, raising awareness of the importance of the intellectual property system and identifying of geographical indications and designations of origin.

The General Directorate of Industrial Property (GDIP) has been a key institution for monitoring and implementing the National Intellectual Property Strategy 2016-2020. This institution acted as the technical secretariat for monitoring and implementation of the planned activities of this Strategy and the time frame for its elaboration by other institutions and stakeholders. The State Inspectorate of Market Surveillance and the Directorate of Copyright were the other two important institutions, part of the action plan of the National Intellectual Property Strategy 2016-2020. Also, GDIP showed maximum commitment to the implementation of this Strategy. GDIP has met many of the strategic objectives and goals, has been focused on increasing and strengthening cooperation with Albanian and foreign institutions involved in the implementation of the National Intellectual Property Strategy 2016-2020.

The European Commission in chapter 7 of the 2020 report for the Republic of Albania has stated that:

“Albania has a *kind of level of preparation / is moderately prepared* for intellectual property rights. This is the same level of readiness for membership as assessed in the Reports of the Commission in 2019 and 2020. Even the level of progress made in last year is consistent with the Report of the year 2020. Limited progress has been made during the reported period, in particular, with legislative alignment with the EU *acquis* on in the field of copyright and other related rights. Recommendations from the previous year have been partially met and remain valid.

---

² file: /// C: / Users / Soni / Downloads / National-Intellectual-Property-Strategy-2016-2020% 20 (1) .pdf

³PI - WIPO System Recommendations and Evaluation Report

Overall, the recommendations have remained consistent with those of 2020 and, to a lesser extent, those of 2019:

- should further harmonize copyright legislation and rights related to the EU acquis;
- should further improve the functioning of collective management agencies and the payment of fees to rights holders;
- should further harmonize the legislation on industrial property rights and the IP enforcement system

Albania is a country with a tradition of almost 100 years in the field of Intellectual Property. The first traces date back to around 1920 with the registration of the make "Hobdari". It is the archival sources that enable us to learn that Albania can be ranked with dignity next to the countries of the region and beyond as a country where the brand and the importance of its protection do not have their beginnings now, but since the beginning of the twentieth century.

Always open for harmonization of international standards of intellectual property protection, the Republic of Albania has acceded to a large number of international conventions in this field.

In recent years, a number of initiatives have been taken to improve the legal ground in the field of Intellectual Property, such as the harmonization of law no. 9947, dated 07.07.2008 *"On Industrial Property"*, as amended, and law no. 8488, dated 13.05.1999 *"On the protection of the topography of semiconductor products"*, with EU directives in the field of Industrial Property, approval of law no. 35/2016, dated 31.03.2016 *"On Copyright and related rights"*, approval of DCM no. 36 dated 20.01.2016 *"On the Establishment, Organization and Functioning of the State Inspectorate of Market Surveillance"*, approval of law no. 108/2014, dated 31.07.2014 *"On the State Police"*, approval of amendments to Law no. 135/2015, dated 05.12.2015 "On some amendments and additions to law no. 7895, dated 27.1.1995, *"Criminal Code of the Republic of Albania"*, as amended, approval of DCM no. 1090, dated 28.12.2015 On some amendments in DCM no. 205, dated 13.04.1999 *"On the approval of the implementing provisions of the Customs Code"*, as amended ”.

Based on the assessment of the situation, it would be advisable, for reasons of effectiveness and efficiency, to consider whether merging the GDIP and the Copyright Directorate into one administrative body would lead to better services and activities and functionality. the best of the entire intellectual property system. This can save operational costs and ensure better coordination of the entire system⁴

Other adopted strategies recognizing the protection of Intellectual Property Rights as a key factor in improving the business climate, attracting foreign investment, developing innovative business and improving the competitiveness of SMEs through innovation, in relation to a strategic framework for the Republic of Albania for the period 2016-2025, which will tangentially affect the Albanian intellectual property system are:

- National Strategy for Development and Integration 2015-2020
- National Strategy for Science, Technology and Innovation 2017-2022
- National Strategy for Culture 2019-2025
- National Strategy for Sustainable Tourism Development 2019-2023
- Cross-sectoral Strategy for Agriculture and Rural Development 2014-2020.

---

⁴WIPO Recommendations Report

- Strategy for business development and investments 2021-2027;

National Plan for European Integration The National Plan for European Integration is a national legal document that programs the approximation of Albanian legislation with that of the European Union, aiming at the same time fulfilling the obligations under the Stabilization and Association Agreement and the obligations arising as part of the accession process in the European Union.

One of the specific objectives within this Plan is the protection of intellectual property rights: the development and implementation of strategies and policies in compliance with European Union legislation and best practices in the field of protection of intellectual property rights; improving and expanding cultural markets through legislation for the benefit of other authors and creators, artistic and cultural creativity and cultural heritage; improving the legal framework for intellectual property to promote the transfer of knowledge and technology.

Important projects in the field of Intellectual Property. Two technical assistance projects are underway that refer to the intellectual property system and which are being implemented in preparation for the given strategy:

Albanian-Swiss Intellectual Property Project (ALSIP) 2020 - 2023.

- European Union Twinning Project / for Strengthening the Protection and Enforcement of Intellectual Property Rights) - Greece-Italy Consortium (October 2020 - November 2021).

The aim of both projects is to strengthen the intellectual property system and increase the administrative capacity of the responsible institutions.

ROLES AND RESPONSIBILITIES OF INSTITUTIONS

1.1 INDUSTRIAL OWNERSHIP - GENERAL DIRECTORATE OF INDUSTRIAL OWNERSHIP

The activity of the General Directorate of Industrial Property is defined and regulated pursuant to Law no. 9947, dated 07.07.2008, "On Industrial Property", as amended, as well as the bylaws in its implementation. The legal amendments were fulfillment of the tasks left in the reports of the European Commission, and a reflection of the commitments and goals of the Albanian government, which are related to increasing the quality of services, adjustments and clarifications of problems encountered by the implementation of the previous law in practice, as well as adaptation to the experiences and best practices of international counterpart offices.

We emphasize that the services of GDIP are moving towards modern standards to guarantee a level of protection equal to that of the countries of the European Union, as clearly defined in the Stabilization and Association Agreement (Article 73 thereof). During 2018, 15 laws and bylaws were sent for approval, four of which are Albania's accession to international agreements in the field of industrial property, approved by the Assembly of the Republic of Albania. Four draft agreements have been approved, through which the Republic of Albania adheres to international agreements, such as:

- Law no. 33/2018, "On the accession of the Republic of Albania to the Locarno agreement" On the definition of an international classification for industrial designs "
- Law no. 34/2018, "On the accession of the Republic of Albania to the Vienna Agreement" On the international classification of figurative elements of trademarks ", approved on 7.6.2018.

- Law no. 66/2018, "On the accession of the Republic of Albania to the Geneva Act of the Lisbon Agreement on designations of origin and geographical indications", approved on 24.9.2018.
- Law no. 90/2018, "On the accession of the Republic of Albania to the Lisbon agreement for the protection of designations of origin and their international registration", approved on 03.12.2018.

For the first time, the law complements the appropriate national and international legal framework for the protection and development of Geographical Indications and Designations of Origin in Albania. Thus, the membership of the Republic of Albania in the Lisbon Agreement and the Geneva Act of this agreement, have enabled their international registration.

This agreement facilitates the registration of Albanian products in foreign countries, as well as the introduction of foreign products in the Albanian market, guaranteed for their type and quality.

During 2018, the GDIP underwent a deep institutional reform, which consisted of the approval of the new structure with 39 employees, an additional staff of 15 new employees. The step-by-step filling of all vacancies in the structure, has brought and will have a positive impact to perform a quality, professional service and the same as our counterpart offices abroad. The increase in the number of employees also came as a necessity for fulfilling the objectives undertaken in the National Intellectual Property Strategy 2016-2020 by GDIP. The high number of applications for industrial property objects has led to an increase in GDIP revenues. Also, the quality of services in this field has increased, thanks to the intensive work done.

GDIP represents Albania in the European Patent Organization and the World Intellectual Property Organization and in the European Union Intellectual Property Office.

GDIP also plays an important role in raising awareness among institutions, stakeholders and other actors involved in the national intellectual property system, as well as between universities and educational institutions and entrepreneurs, across the country. In this regard, it duly organizes various types of seminars, publishes and distributes leaflets, materials and other information to promote intellectual property rights, their use and relevance to the national and global economy. It focuses on supporting innovation by providing incentives for research.

- In 2020, GDIP duly signed a technical cooperation agreement with the European Patent Office (EPO) regarding the editing of search reports for patents, for Albanian applicants with a reduced fee.
- Also in 2021, the cooperation agreement with the Intellectual Property Office of the European Union was re-signed.
- GDIP has signed Memoranda of Cooperation with partner Universities. GDIP has established Information and Scientific Centers in technical universities in Tirana, Shkodra, Vlora and Korca, equipped with the necessary logistics, including computers, patent leaflets and where Espacenet is installed. Staff employed in the Information and Science Centers are trained to use this information system. Open lectures for students, offering various scholarships coming from international partners are the focus of cooperation with various universities across the country. In order to promote the registration of local inventions, it was decided that for persons with disabilities, pensioners and students, the application and registration fee for a patent should be 100 lek. As a result, during the next 10 months for the first time during the operation of this office, 2 patents were applied by students and one patent by a pensioner. GDIP will continue the information work in universities as well as in pre-university education as well as awareness campaigns with businesses.

- In order to strengthen cooperation with counterpart offices in the region and the GDIP during 2019-2020 has signed cooperation agreements with counterpart offices of the Czech Republic, Finland, Austria.

- During 2020 and 2021, several cooperation agreements were signed with important institutions and various associations in order to cooperate at the technical level and promote industrial property rights in the Republic of Albania. To meet the obligations and objectives of the National Intellectual Property Strategy 2016-2020, Memorandums of Understanding were signed between GDIP and relevant national or international institutions during 2020, in order to facilitate services to the public and strengthen the national system of industrial property:

- I. Memorandum of Understanding with the European Patent Organization;
- II. Memorandum of Understanding with the Albanian-Swiss Project (ALSIP);
- III. Memorandum of Understanding with the Industrial Property Office of the Czech Republic;
- IV. Memorandum of Understanding with the Office of Industrial Property of the Republic of Finland;
- V. National Chamber of Crafts;
- VI. National Chamber of Mediators;
- VII. Integrated Public Service Delivery Agency (ADISA)
- VIII. Memorandum of Understanding with the National Association of Professional, Business and Craft Women;
- IX. Memorandum of Understanding with the Local Chamber of Commerce of Durrës
- X. Memorandum of Understanding with Vigan Group llc and ABSA group llc.

- Also, public communication in awareness raising activities is undertaken through various communication channels. These are social networks, the official GDIP website (which is in Albanian and English), and TV and radio campaigns. GDIP also periodically publishes its Annual Report. This is an important instrument of transparency and accountability where GDIP results are presented over a calendar year, especially industrial property statistics.

- GDIP has also a coordinating role at the national level, as it coordinates and cooperates with other institutions involved in the national intellectual property system. GDIP is a coordinating institution for Chapter VII - '*Intellectual Property*' regarding the activities aimed at the integration of the Republic of Albania in the European Union. Within this framework, the GDIP reports to the Stabilization and Association Committee, the Internal Market and Competition Subcommittee and the Delegation of the European Union on progress and activities carried out in fulfilling the obligations arising from the Stabilization and Association Agreement and other obligations of the European Union.

- It should be noted that since 2005 WIPO has supported GDIP in automating industrial property management procedures, running the business process, migrating existing data collections and providing GDIP with an integrated automated system (IPAS) which enables the office to easily obtain applications, record bibliographic data, conduct research, publish IP newsletters, register and receive objections, issue registration certificates and other types of office-related communications, and manages each subsequent registry entry. By 2010, the full

automation of the three main industrial property registers operating in Albania was submitted, namely trademarks, patents and industrial designs.

In 2017, IPAS database platforms and technical management responsibilities were transferred from GDIP to a new centralized ICT governance institution without any proper transfer of technical knowledge. It is recommended, in this context, to consider that GDIP regains control of all ICT-related policies and decisions related to IP automation activity. To this end, the GDIP will also need to have the necessary technical and human resources to be able to cope with an increasingly challenging technical field.⁵

Although in the context of a global pandemic, GDIP has continued to be active on the ground respecting all security measures and protocols regarding COVID-19. Throughout 2020 as well as during 2021, meetings were held at business and SMEs, at Universities and Regional Education Directorates in order to promote industrial property rights in the Republic of Albania. Dedicated trainings have been organized for ADISA staff in different districts of the country, in implementation of the cooperation agreement signed between GDIP and ADISA, adding information on industrial ownership near these sports and placing at their disposal various information brochures for facilities various industrial property and registration procedure.

Also, it is worth mentioning the fact that the Republic of Albania joins WIPO Goba Brand on June 19, 2020, becoming part of a database with more than 18 thousand registered IP objects and the 65th place to join the given project .

Article 1 (3) of the Paris Convention for the Protection of Industrial Property states:

"Industrial property must be understood in a broad sense and must be applied not only in industry and trade, but also in agriculture, in the extractive industry and in all handmade articles or natural products."

Industrial Property objects registered with GDPT are as follows:

a) *Patents for inventions and models of use*

There are three ways to register patents in Albania:

- Patent applications submitted directly to the GDPT as a national application;
- Patent applications through the PCT patent cooperation agreement;
- Patents issued by EPO that seek protection in Albania.
- Low level of awareness in universities and companies about the patent protection system for inventions.
- During 2020, the Sector of Patents and Models of Use had 898 applications for patents, of which 12 are applications for national patents with Albanian citizens, and 885 applications for patents are patents issued by the European Patent Office which seek protection in Albania.
- *The number of national patent applications is 12 for 2020 compared to 2019 has doubled with 6 national patent applications.*

---

⁵WIPO Evaluation and Recommendation Report

- PATENT APPLICATIONS

APPLICATIONS	Year 2019	Year 2020
National patent applications	6	12
Patents from the European Patent Office	908	885
Applications from the Patent Cooperation Treaty	0	1
Applications for the Additional Protection Certificate	13	3
TOTAL	913	898

USAGE MODELS

- During the *period January - December 2020*, 2 applications were registered for registration of usage models, while in the same *period January - December 2019*, there was 1 application for usage model.
- Usage Model Applications.

APPLICATIONS	Year 2019	Year 2020
- Usage Model Applications.	1	2

As only three patent sector examiners are employed, it remains to be seen whether the Patent Examination Sector within the GDIP needs to be strengthened. It has also been reported that there are problems in substantive and procedural matters related to the registration of the Additional Protection Certificates (SPC). Examiners within the GDIP need more training, especially in this regard.

It should be noted that there are ongoing discussions between WIPO and GDIP about providing assistance to GDIP to effectively process their SPC requirements by developing practical tools and providing staff training.

Given the low number of service model applications, it should also be considered how to further promote this IP facility, as well as train more GDIP staff on the issue.⁶

b) Trademarks and Service Brands

There are two ways to register trademarks in Albania:

- Trademark applications submitted directly to the GDPT as a national application.

---

⁶WIPO Recommendations and Evaluation Report

- International make applications through the system of Madrid.

Despite the situation that our country has gone through from Covid-19, during 2020, in the General Directorate of Industrial Property have been submitted for trademark registration a total of 1164 applications, compared to 1157 applications in 2019, so *we have an increase in the number of applications by 0.6%.*

During 2020, there was *an increase of 8.65% in the number of international applications* from (Madrid Agreement and Protocol) which reached 2936 applications from 2682 applications filed in 2019.

If we refer to the period 2015-2020, the trend of national and international applications has been an increasing trend, according to the table below:

Table No. 1

Applications	2015	2016	2017	2018	2019	2020
National trademark applications	937	1055	1161	1294	1157	1164
International trademark applications	2529	2759	2709	2966	2682	2936
Total	3466	3814	3870	4260	3839	4100

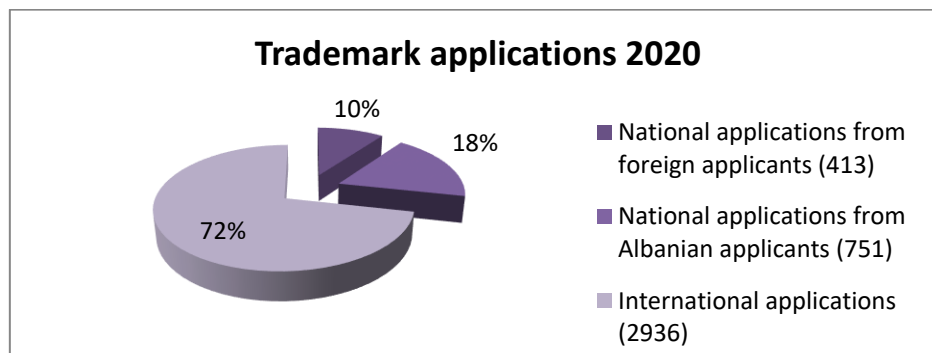

The table and graph show that *the total number of national and international applications has increased by 6.4% in 2020 compared to 2019.*

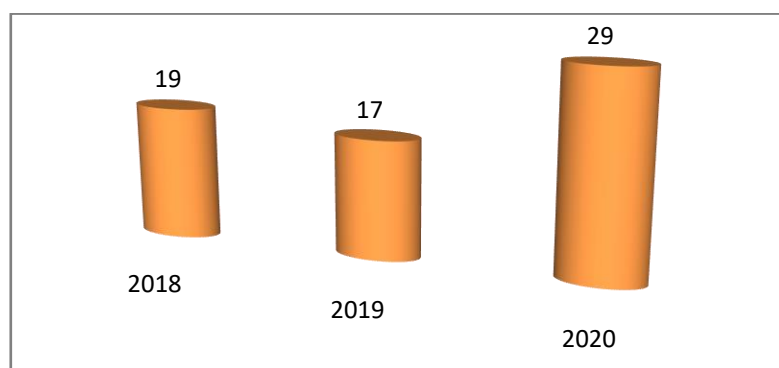
In the total of 1164 national applications for trademark registration, applications from Albanian entities in 2020 reached the number of 761 applications.

In the total number of applications in% for 2020, international applications account for 72%, national applications from foreign applicants 10% and domestic applications account for 18%.

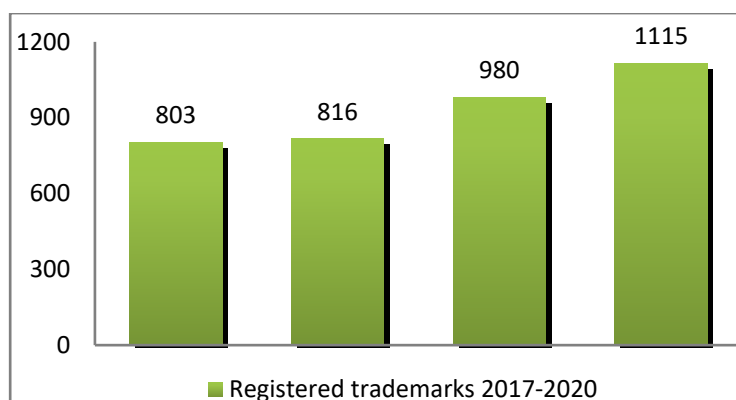
During 2020, there has been an increase in the number of requests from Albanian entities that have requested international extension of their applications, through the Madrid Agreement. This shows the growing interest of Albanian entities in exporting their products.

This also shows that these exporting entities are aware that the first step before exporting their products is the international registration of their application through the Madrid Agreement where the Albanian state is a party and this registration is realized through GDIP.

1. NATIONAL AND INTERNATIONAL TRADEMARK REGISTRATIONS

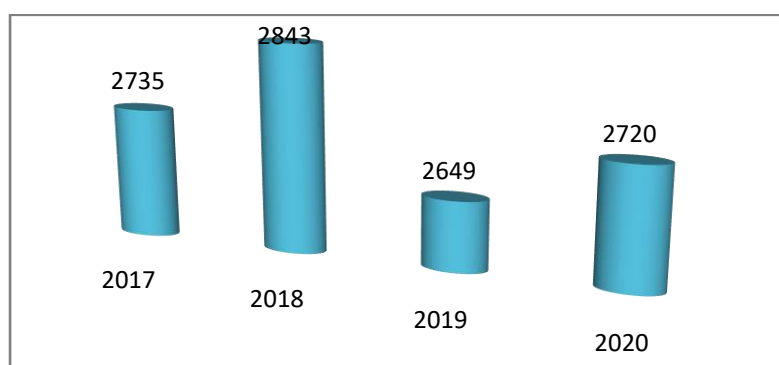
During 2020, a total of 1115 trademark registration certificates were issued, from 980 issued in 2019, so we have an increase of 12.1%.

The number of national and international renewed brands for which the renewal certificate was issued during 2020 has increased by 0.44% despite the difficult situation created by Covid-19.

BRAND RENEWAL	Year 2017	Year 2018	Year 2019	Year 2020
Renewal of national brands	515	517	512	520
Renewal of international brands	2361	2512	2192	2196
TOTAL	2876	3029	2704	2716

In 2020, there was an increase in the number of trademarks registered through the Madrid Agreement by 2.6% compared to 2019 as shown in the table below:

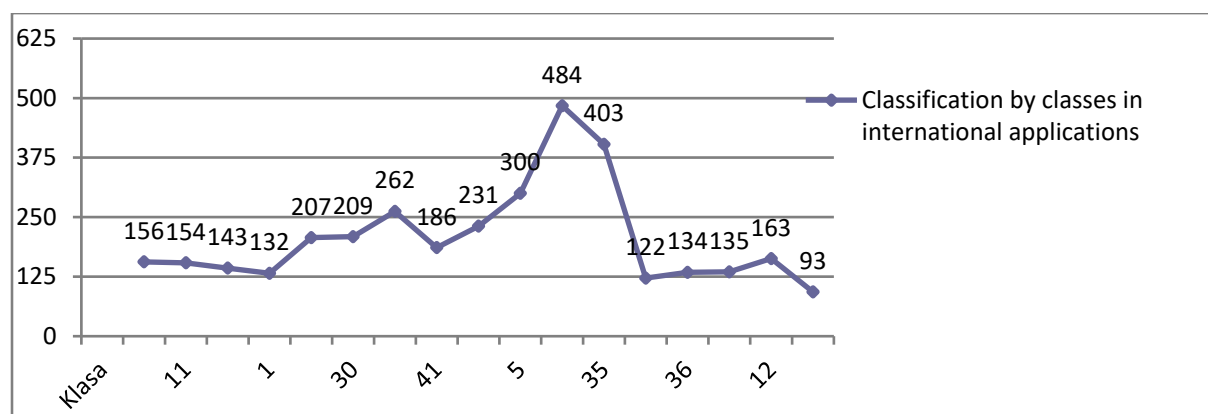

In total, the number of registered national and international makes has increased by 5.4% in 2020 compared to 2019.

NATIONAL AND INTERNATIONAL REGISTRATIONS		
	Year 2019	Year 2020
National trademark registrations	980	1115
International trademark registrations	2649	2720
TOTAL	3629	3835

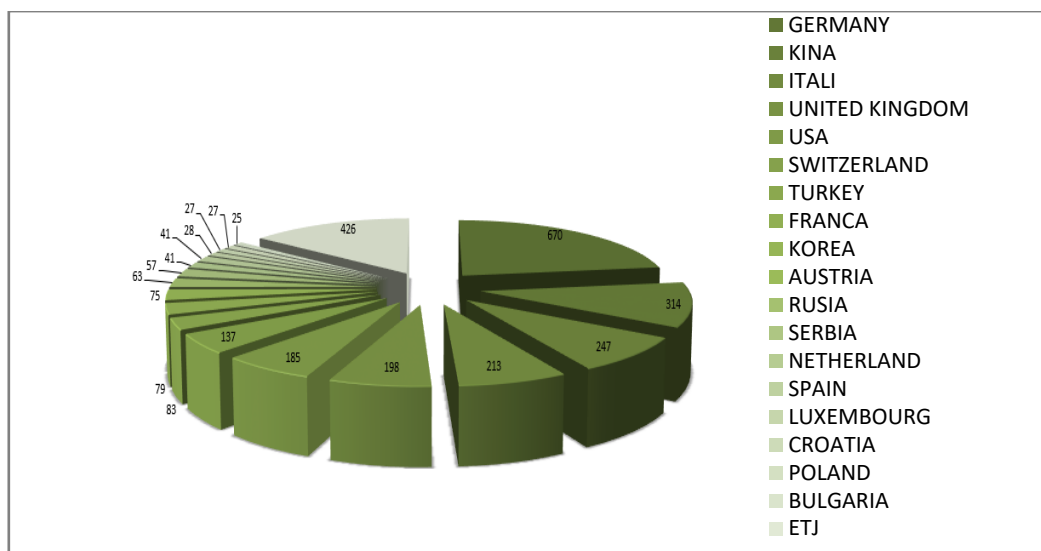
2. RANKING ACCORDING TO SOME NICHE CLASSIFICATION CLASSES OF NATIONAL AND INTERNATIONAL APPLICATIONS (2020)

In 2020, in the international applications according to the Nice Classification classes, the largest number is occupied by applications with products belonging to class 9 (includes computer software), followed by applications belonging to class 35 (includes marketing and advertising), applications with products of class 5 (pharmaceutical, sanitary and veterinary products), class 3, (cleaning products) services of classes 41 (includes education, sports and cultural activities) and 42 etc.

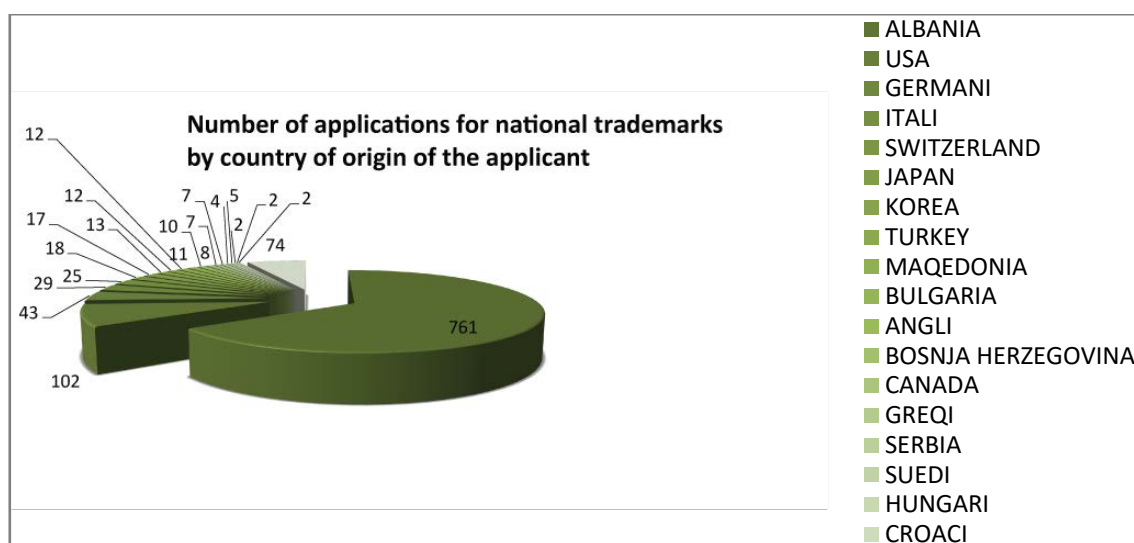

3. NUMBER OF APPLICATIONS BY COUNTRY OF ORIGIN OF THE APPLICANT

The largest number of international trademark applications in 2020 according to the country of origin of the applicant, is occupied by Germany followed by, CHINA, ITALY, United Kingdom, USA, SWITZERLAND, Turkey, France, Austria, etc.

If we take a look at the number of the national trademark applications in 2020 according to the applicant's country of origin, we shall note that the US followed by Italy, China, the United Kingdom, Switzerland, Turkey, Serbia, Kosovo, etc., have the largest number of applications national team in Albania.

c) Industrial designs

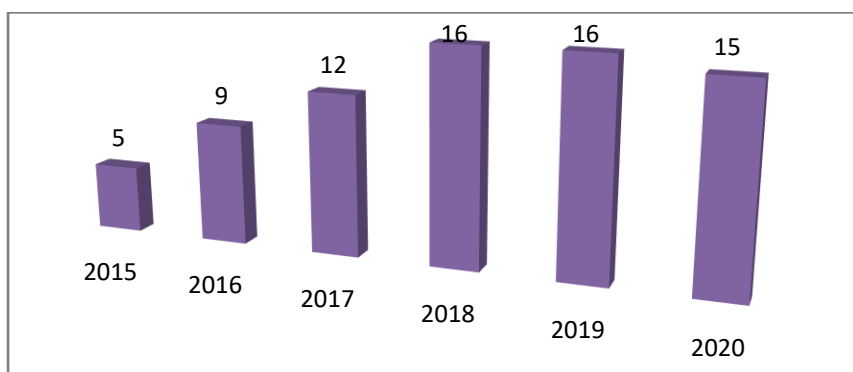
There are two ways to register industrial designs in Albania:

- *Industrial design applications submitted directly to the GDIP as a national application.*
- *International applications for industrial design through the Hague Agreement.*

In the Republic of Albania, industrial designs are protected through registration with the General Directorate of Industrial Property, which implements all legal procedures until their registration, as well as through the Hague system for their International Registration.

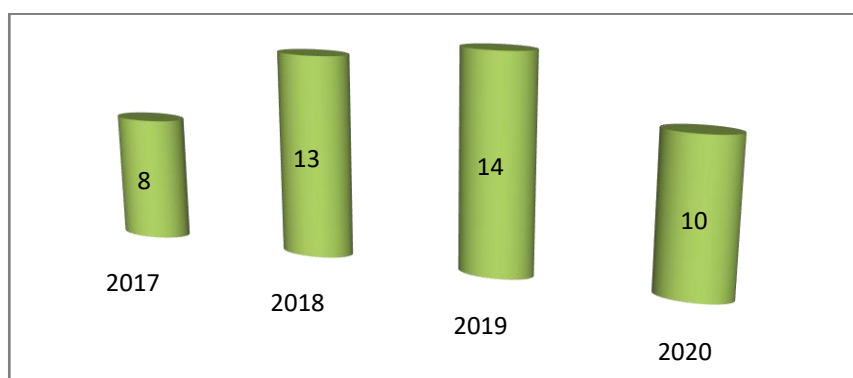
With regard to industrial design applications, there is an increasing trend over the years.

In 2020, 15 application applications for industrial design registration were filed, 13 industrial designs were registered and 7 designs were renewed.

During this year, 16 notices for additions to the application were issued. For 41 designs the examination process in formalities and absolute basis has been successfully completed.

It is worth mentioning that out of the 15 applications filed in 2020, 10 are applications from Albanian applicants and 5 from foreign entities.

Based on the Hague Agreement, in 2019, 197 applications for industrial design were filed, marking an increase in their number compared to a year ago.

ç) *Geographical indications and designations of origin.*

Albania is today among the countries of Southeast Europe that has made progress regarding the implementation of legislation and the protection of Geographical Indications and Designations of Origin.

Recent developments in the field of legislation and protection of products such as GI / EO, have made Albania rank today among the countries of Southeast Europe with the potential for their registration.

The General Directorate of Industrial Property is the only institution in Albania that deals with the procedures for protection and registration of GI / EO. Legislation in the field of IP is fully aligned with that of EU countries. Recently, Albania has acceded to the Lisbon agreement "*On the protection of designations of origin and their international registration*".

Our country has tremendous potential for other products or processes to be registered as GI or DO at the national level.

Examples of registered Geographical Indication and Designation of Origin:

The registration of products as Geographical Indications and Designation of Origin has taken a special importance nowadays. The products which are protected as Geographical Indications and Designation of Origin, after being certified are placed a logo, which distinguishes them from other products in the domestic market.

The protection of these unique Albanian products is of special importance for our country as the national and further international registration affects the increase of value, revitalization of rural areas, preservation of biodiversity and offers the opportunity of recognition in foreign markets.

Law No.17 / 2017, Dt. 16.02.2017 "On some amendments and additions to law no. 9947, dt. 07.07.2008, "On Industrial Property", as amended, entered into force on May 25, 2017.

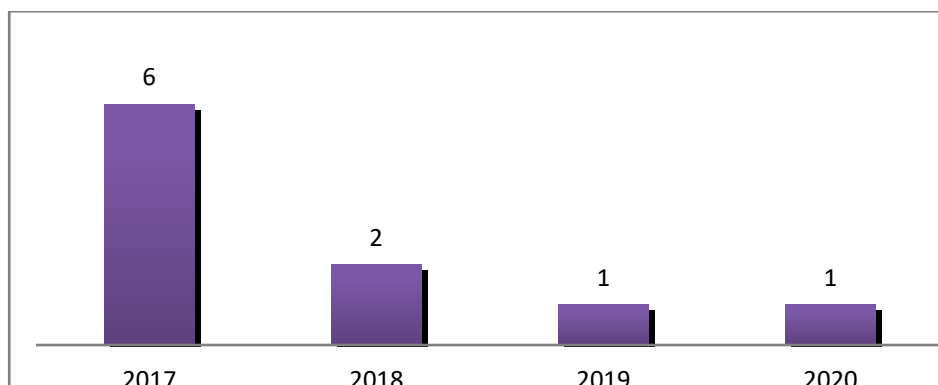
Pursuant to the aforementioned law, GDIP edited and sent for approval the regulation which was approved by DCM no. 251, dated 24.04.2019 *"On the approval of the regulation on Geographical Indications and Designations of Origin"*.

The chapter "Geographical Indications and Designations of Origin" (Articles 176 - 183) has changed completely starting from the concept, who submits an application to the way of examination and the inclusion of logos that will be placed on agricultural products, food or registered non-agricultural and non-food ones.

During this year in GDIP has been submitted an application for registration Designation of Origin. The examination process in formalities has been successfully completed for 1 indicator.

Over the years, 24 applications for Geographical Indications / Designation of Origin have been submitted to the GDIP for registration, out of which 17 have been registered.

In 2019, 1 geographical indication was filed by a group of foreign producers, while in 2020, 1 appellation of origin was filed by an Albanian company.

a) *Topography of semiconductor products*

GDIP gives the right and protection of Topography. GDIP gives decisions according to the administrative procedure for granting the right and protection of Topography. A topography is protected if it is original. In GDIP there is no application for registration of topography of semiconductor products.

The largest number of applications for registration of IP objects in GDIP are occupied by applications for protection of European patents, and applications for registration of trademarks. The number of applications for national patents, usage models, geographical indications and industrial design is low compared to other industrial property objects and there are no applications for topography of semiconductor products.

By increasing the quality of the examination as well as the level of awareness of the public regarding the rights and obligations deriving from the registration of IP facilities, GDIP will significantly affect the improvement of the competitive climate, as well as will serve as an impetus for creating an innovative climate in the country. At the same time it will play an important role in the fight against unfair competition and wrong and distorted market practices related to IP.

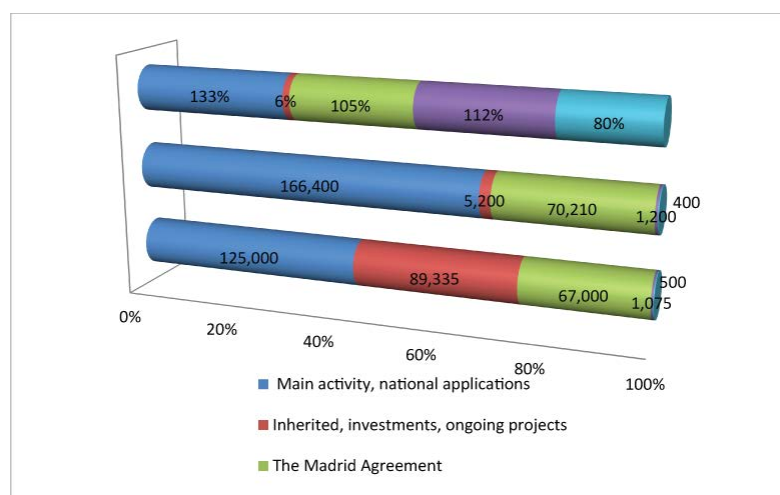
As technology advances and international organizations are dynamic to adapt to these technologies in their systems, then the GDIP is required to be at the same pace in order to meet the obligations arising from international agreements. This definitely requires investment in infrastructure and training of specialists in GDIP and other institutions involved.

It is noted that the share of revenues from the main activity of GDIP in total for 2020 compared to 2019 is increasing by 21%. Also, total GDIP revenues have a significant increase of 14.3% from 2019.

Thanks to the reforms undertaken by GDIP in both the improvement of services and the promotion of IP, the number of requests for registration of IP facilities has increased, marking an increase in revenues collected.

REVENUES	PLAN OF THE YEAR 2020/THOUSAND ALL	DATA OF THE YEAR 2020/ THOUSAND ALL	REALIZATON IN %
Main activity, national applications	125.000	166.400	133%
Inherited, investments, ongoing projects.	89.335	5.200	6%
The Madrid Agreement	67.000	70.210	105%
The Hague Agreement	1.075	1.200	112%
Revenues from EPO	500	400	80%
TOTAL REVENUES	282.910	243.010	86%

The graphic presentation is given as follows:

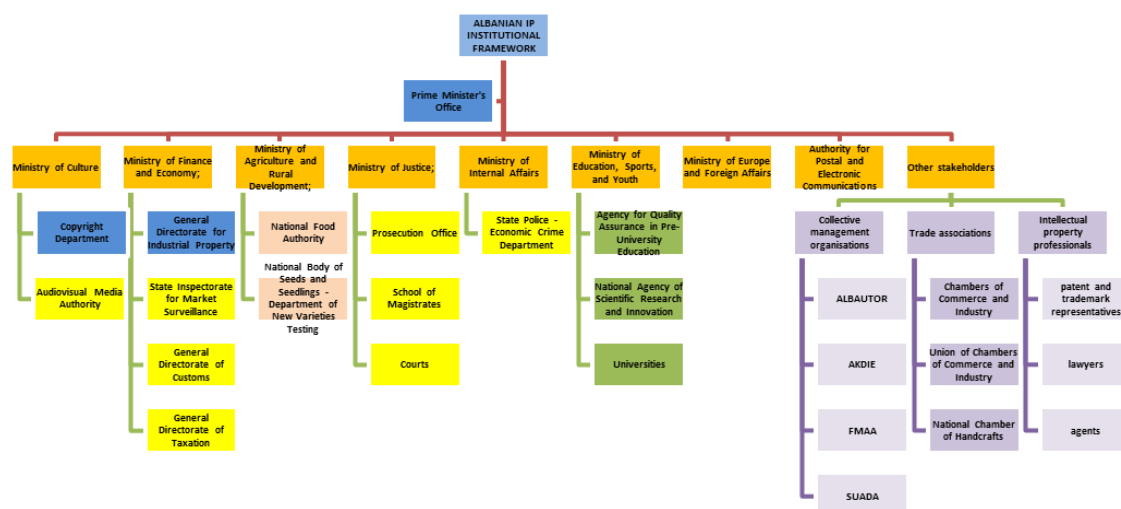
Revenue comparison Data of 2019- Data of 2020.

REVENUES			T of the year 2019/thousand ALL	Data of the year 2020/ thousand ALL	Realization in %
Main activity, national applications			137,844	166.400	21%
Inherited, investments, ongoing projects.			1,878	5.200	177%
The Madrid Agreement			70,969	70.210	-1.1%
The Hague Agreement			1,329	1.200	-9.7%
Revenues from EPO			594	400	-33%
TOTAL REVENUES			212,614	243.010	14.3%

Since 2006, GDIP uses the Industrial Property Automated System (IPAS) system installed by WIPO. The implementation of IPMS has accelerated the processing of applications and improved the accuracy of data related to industrial property entities. It also enables an electronic circulation of data in support of the publication of the Bulletin in electronic version on the GDIP website.

The possibility of online application for the improvement of electronic services and communication is a challenge of the work of GDIP. It should be mentioned that as of July 1, 2020, all GDIP services, a total of 154 services can be found online on the only government platform e-albania

INSTITUTIONAL FRAMEWORK OF INTELLECTUAL PROPERTY IN THE REPUBLIC OF ALBANIA

Future challenges:

- *Complete legal reform in the framework of the implementation of the strategy as well as the adoption of special laws for each object of industrial property, the Law on Trademarks; law on patents and models of use; Law on Industrial Designs and Law on Geographical Indications and Designations of Origin; Regarding the improvement of the legal framework, it can be emphasized that this process also includes the approximation of the Albanian legislation with that of the European Union in the framework of the implementation of the Stabilization and Association Agreement and the accession negotiations.*
- *Accession to the treaties of the Republic of Albania belonging to the field of responsibility; Singapore Treaty on Trademark Law; Accession to the Nairobi Treaty;*
- *Editing guidelines for registration procedures for additional patents and certificates of protection;*
- *Strengthening the IP Training Center within the structure of GDIP, which will provide ongoing training of all actors in the system, as well as draft informative texts in this area.*
- *Further development and improvement of GDIP administrative capacity in terms of staffing and training, both nationally and internationally;*
- *Raising public awareness on the registration and observance of the rights of IP facilities, training of parties involved in the system, etc. Further promotion of industrial use models and designs;*
- *The staff of the Training Center established within the GDIP requires continuous improvement to follow the ongoing changes in the field of intellectual property;*
- *ICT capacities need to be improved and standardized, online applications and registers need to be further developed and improved, being part of the GDIP structure, an ongoing recommendation left by WIPO;*

1.2 COPYRIGHT AND RELATED RIGHTS

MINISTRY OF CULTURE / CD

The Directorate for Copyright is a central institution under the Ministry of Culture, which carries out its activity in support and full implementation of the Constitution of the Republic of Albania, the Albanian legislation on Copyright, international conventions and agreements where Albania is a party.

The scope of activity of this directorate is very wide and at its core lies the guarantee for the protection, exercise and enforcement of copyright, related rights and other rights in accordance with international obligations, domestic legislation and Relevant national interests of the Republic of Albania, for all subjects, natural / legal persons, private or public, users of literary, artistic and scientific property.

Authorship for the creation of literary, artistic and scientific works is automatic from the creation of the work. However, authors can voluntarily register their works with the Copyright Directorate.

- Legal Grounds:

The protection of copyright and other related rights in Albania is exercised in accordance with the following national and international instruments:

- 1) Constitution (Article 58);

- 2) International Conventions / Agreements / Treaties to which the Republic of Albania accedes;
- 3) Law no. 35/2016 "On copyright and related rights"
- 4) Decision No.33, dated 18.01.2017 "On the approval of tariffs for services provided by the Directorate for Copyright";
- 5) Decision No. 34 Dated 18/01/2017 "On procedures for registration, organization and classification of copyright works";
- 6) Decision No. 35 Dated 18/01/2017 "On the manner of functioning, organization and remuneration of the National Council for Copyright";
- 7) Instruction no. 385, dated 13.10.2020 "On determining the criteria and procedures for obtaining a license for collective administration of copyright, its renewal, as well as determining the criteria and procedures for suspension and revocation of the license pursuant to law no. 35/2016, dated 31.3.2016, "On copyright and other related rights".

Law no. 35/2016 "On copyright and related rights" was approved in 2016 with the aim of guaranteeing a better level of protection for authors, artists and copyright holders in general, guaranteeing an appropriate environment to guarantee and respect these rights, fully ensuring the balance between the private rights of the right holders and the public interest in information, as well as the appropriate business climate.

- Law no. 35/2016 warranty;
- Better protection of copyright and other related rights;
- Harmonization of copyright and other related rights legislation with the EU acquis in this area, in order to guarantee the protection and respect of copyright and other related rights in the same level as that of the countries of the European Union, an obligation that derives from Article 70 of the Agreement which defines the general obligation of the Republic of Albania for the approximation of its legislation with the acquis of the European Union and Article 73 of the Stabilization Agreement. Associations;
- Strengthening and intensifying punitive, control and monitoring measures, as well as establishing "filters" for more effective measures for importers, exporters, producers, users or users of cultural, artistic and scientific works;
- Defining administrative-legal duties and procedures for state institutions involved in the institutional chain of implementation of copyright and other related rights legislation; Wider coverage of cases involving administrative or criminal offenses and offenses criminal as well as the increase of punitive sanctions.
- Ensure the necessary mechanisms to ensure the implementation and protection in practice of copyright and other related rights legislation.

In the framework of legal improvement, CD is working on concluding the procedure for updating the copyright law according to the provisions of the National Plan for European Integration 2021-2023, approved by Decision of the Council of Ministers no. 90, dated 17.02.2021 "On the approval of the National Plan for European Integration 2021 - 2023". Through the draft law "On some changes in the law no. 35/2016" On copyright and other related rights "it is proposed to add, amend and adapt provisions in order to approximate the Directives of the European Union and regulate the manner of

functioning of Collective Administration Agencies (CAA). The changes have been consulted and agreed with the services of the European Commission.

Law no. 35/2016 "On copyright and other related rights" is a law harmonized and integrated with the Directives of the European Union. In this context, the need arises to approximate this law with three directives of the European Union as follows:

1. Directive no. 2012/28 of the European Parliament and of the European Council, dated 25 October 2012, "On certain permitted uses of works without authorship";
2. Directive 2017/1564 (EU) of the European Parliament and of the Council of 13 September 2017, "On certain permitted uses of certain works and other areas protected by copyright and other copyright related to them for the benefit of persons who are blind, visually impaired or otherwise disabled in reading printed materials "and Amendment of Directive 2001/29 / EC on the harmonization of certain aspects of copyright and other related rights in the information society. "
3. Directive 2011/77 / EU of the European Parliament and of the Council of 27 September 2011 "Amendment of Directive 2006/116 / EC on the term of protection of copyright and certain related rights".

Creating a legal framework to enable the digitization of works protected by copyright or other related rights, for which there is no identified right holder or for which the right holder even when identified, cannot be found - the so-called "works without author" - is a fundamental measure of the digital plan for Europe. Directive no. 2012/28 aims to solve the concrete problem of the legal determination of the status of the work without author and of the respective consequences regarding the users and the allowed uses of the works or phonograms that are considered as works without author.

Also, Articles 147, 148, 149, 149 / a and 149 / b of the Criminal Code, reflect the criminal offenses of Intellectual Property (According to the Criminal Code in force, all criminal offenses of Intellectual Property are provided as crimes and criminal offenses. Which have light sentences and start with a fine or imprisonment of up to 1 year, up to 2 years and up to 4 years.

According to the Criminal Procedure Code of the Republic of Albania (Article 59), a person who has been harmed by the criminal offenses provided by Articles 148 and 149 of the Criminal Code, has the right to submit a request to the court and participate in the trial as a party to prove charge and seek damages.

The Albanian government has the obligation to fully align its legislation with the *acquis* of the European Union in the framework of the implementation of the Stabilization and Association Agreement and the process of membership in the European Union ".

These obligations have led and continue to lead to a significant number of amendments to the laws governing the IP in the Republic of Albania.

At the Ministry responsible for Copyright is functioning the National Council for Copyright (NCC), whose structure is currently complete and consists of lawyers and financiers who have knowledge and experience in the field of copyright. CD functions as a secretariat technician of NCC and the Arbitration Board, in the implementation of the provisions of the law.

There is also an arbitration body at the CD, which consists of experts who will have an experience of not less than 10 years in the field of civil law. So a number of bodies have been created with the new copyright law.

The Directorate for Copyright, in hierarchical relations within the Ministry of Culture, exercises its duties and responsibilities based on the legislation in force.

CD offers through e-Albania two services, namely:

- Copyright Registration
- Transfer of Copyright.

The National Council for Copyright is a collegial body, the novelty of law no. 35/2016, specialized in exercising the competencies provided by law.

Law no. 35/2016 "On copyright and other related rights" provides for the establishment of a single window in order to perform the function of collecting remuneration fees from the use of copyright and other copyright works related to them by user entities, as a single window on behalf of all licensed collective management agencies, as well as the distribution of these revenues to these agencies in accordance with applicable law.

Pursuant to law no. 35/2016 "On Copyright and Other Related Rights", the collective administration is performed by the copyright administration agencies, whose object of activity is the collection of income for the use of works and their distribution to copyright holders and other related rights holders. The collective administration agency is licensed by the ministry responsible for copyright upon proposal by the Copyright Directorate (CD). The license of the collective administration agencies for exercising the activity is valid for 3 years and can be renewed. Specifically, three agencies of collective administration exercise their activity: Agency "ALBAUTOR" for copyright in the field of copyright, Agency "AKDIE" to protect the rights of artists performers and / or performers of works, Agency FMAA "- in the field of cinematography and other audiovisual works.

The structure of the CD, already in full administrative capacity, works continuously to improve the fulfillment of duties and responsibilities referred to in law no. 35/2016. The current staff, most of whom are new employees, are being continuously trained on the international legal framework and conventions and treaties in the field, as well as on the experience of best practices provided by foreign experts who have assisted CD in the implementation of projects.

In the framework of the development of the administrative capacities of the directorate, the following have been developed:

During 2020 and the beginning of 2021, at which time the structure of the CD was completed, 7 (seven) trainings were conducted for the new employees of the directorate. The trainings were made possible by two projects, "Twinning" of the European Union and the project of cooperation for Intellectual Property with the intellectual property office in Switzerland.

In addition to the efforts made by the authorities in Albania to work to improve the situation regarding the respect of copyright, during 2020 and beyond there has been special support from two projects, "Twinning" of the European Union and the project of Intellectual property cooperation with the Swiss Intellectual Property Office. Due to the pandemic situation, no workshops and copyright seminars were held during 2020 to train CD staff and other state authorities who have their obligations in fulfilling the mission of the national strategy.

This support puts Albania on the path of standards that other EU member states have, because the aim is to ensure legal approximation to EU standards and best practices through proper transposition of EU laws and to improve laws as useful and appropriate in specific areas in line with European best practices. Also, during the years of the previous Intellectual Property Strategy, in cooperation with GDIP, 5 (five) trainings were conducted within the country, 32 (thirty two) meetings were held.

- In the framework of inter-institutional cooperation and implementation of the National Strategy for the Implementation of IP Rights, CD has had this cooperation as follows:

On 16/03/2015, a Joint Memorandum was signed with the Competition Authority and the Albanian Copyright Office.

On November 19, 2015, a Memorandum of Understanding was signed between the Albanian Copyright Office and the Romanian Copyright Office to strengthen future cooperation in the respective field of copyright and the organization of joint activities as well as with On November 16, 2016, a Memorandum of Cooperation was signed between ACDO, GDPT and the Serbian Intellectual Property Office.

CD, at that time ACDO, has signed memoranda of cooperation with Luarasi University (June 3, 2015), the Rectorate of the University of Tirana (June 15, 2015), and the University "Marin Barleti" (July 16, 2015).

CD continued with its promoter role of awareness and information of different categories of entities / users of the artistic product and not only, but also with all state institutions which are part of the implementation of applicable legislation. Special attention is paid to the monitoring of the IP market as well as the awareness of the subjects for the obligations arising from the Law in force.

With regard to CD awareness services, this institution has made every effort to raise awareness and inform the public and the community as a whole about copyright and related rights concepts, and not just within strategy, but this is also one of the main tasks of the CD. It has been reported chronologically for the joint campaigns and roundtables that have taken place in the field. Due to the pandemic, no awareness-raising activities took place during 2020.

Over the years, a significant number of staff training has been developed inside and outside the country in cooperation with GDIP, a total of 44 in total for all key institutions of strategy implementation.

Also to carry out the functional task, CD has prepared, promoted, distributed information materials, organized awareness campaigns of institutions, interest groups and the public, through electronic and print media, as well as various national and international activities, such as seminars, conferences and trainings, etc., regarding the importance and political, legal and practical aspects of the protection, exercise and enforcement of copyright, related rights and other rights protected by this law. 28 activities were organized in cooperation with GDIP and CD with universities and scientific and development organizations; 6 (six) collaborative activities between CDs with counterpart regional offices in the field of copyright.

The CD has participated in 5 (five) meetings with regional chambers of commerce and industry in collaboration with the GDIP and SIMS(State inspectorate of market surveillance), to present the institutions and raise awareness about the field of intellectual property that each institution represents.

A promotional activity was also held in the form of a competition for Intellectual Property knowledge. In cooperation with GDIP, 6 (six) roundtables were held with the public as well as informative meetings with various categories of rights users regarding copyright issues in the Republic of Albania.

The objective priority is *to raise awareness of copyright and related rights through users of copyrighted works, or related rights*, copyright holders, their representatives and the community at large. The awareness of the Albanian society continues to remain in the attention of the Ministry of Culture and the CD, in order to inform and educate the growing generations.

For many people, the connection between Intellectual Property and creativity is far from clear. The word creativity in itself means a world of artists, music creators or any other genre as well as poets and artists.

Respecting the product of the other's mind, its fair use and not pirated, but based on the laws which operate in a given country, is a clear indication of the level of civilization of a society.

Many European Union countries have a platform that explains the vital importance of copyright in a country's economy. Governments in many developed countries provide schools with certain packages and information materials that they use to teach students and young people about copyright and the benefits that come with it. Copyright should be strongly lobbied to be introduced in the curriculum, as a separate subject from the first grades of schooling.

The education of generations for the healthy cultivation of this culture will bring only positive results in the years to come for the Albanian society.

For the specificity of this field, it certainly carries its own difficulties as understood and perceived by most of the public opinion, but CD in its priority goals has the awareness and cultivation of culture to the generations that grow up with its concepts of copyright and related rights. A well-educated generation with intellectual property issues is a good opportunity to reduce levels of piracy and misdemeanors. These are world practices in developed countries that have proven quite productive.

CD has drafted a work plan for 2021 which defines the various activities and activities which aim to educate generations and society as a whole, on the importance of copyright.

The constant continuation of the dissemination of information in order to raise awareness, as well as above all the will and responsibility of all to strictly implement the law, will be one more guarantee that Albania will put aside the problem of protection of the law. Copyright and other related rights, on a par with that of the EU.

In addition, the development of information technology and the Internet has changed the ways of teaching as more and more materials become available in the digital environment, with little or no cost, and new examples of teaching, such as learning through the Internet and distance learning, become possible and accessible. Both developed and developing countries appreciate the continuing importance of having a high level of availability and accessibility of knowledge for educational purposes as this is vital to the support and social and economic development of a country.

1. UNIQUE SERVICE DESK - SUADA

Pursuant to law no. 35/2016, the Service Desk, S.U.A.D.A was established, which was established as a non-profit organization, in the form of the Center. The purpose of creating a unique Counter for the Administration of Copyright is to provide an efficient and simplified service of user entities and to benefit in terms of effectiveness of a common counter that respects the autonomy in decision-making of licensed CAA.

The Service Desk for Copyright Administration operates in accordance with the principle of transparency and cooperation with all CAAs and entities using intellectual products.

The object of the activity is the performance of services for the function of collecting reward fees, in the territory of the Republic of Albania, for all categories of collective administration licensed by the Ministry of Culture, according to article 138, of law 35/2016 “On rights and other related rights”.

Through a written agreement, the licensed CAAs agree and decide which of them will be transferred this function. In the absence of this agreement, this decision is made by the National Copyright Council which opens a transparent and fair procedure for all interested licensed CAAs.

Since its establishment, KKDA has taken two decisions to run SUADA: for the period 19.11.2018 until 31.12.2019 the function of collecting fees for all categories of copyright holders and other related rights with them was transferred to CAA "Albautor".

The latest decision of KKDA has transferred the function of collecting fees for all categories of copyright holders and other related rights of CAA "FMAA" until 31.12.2021.

The counter is responsible for granting authorization to all users of copyright and takes care of the implementation of the obligations of each user in a timely manner.

SUADA has the duty to carry out the collective collection of remuneration fees by user entities effectively and to distribute these revenues to the CAA licensed to the extent provided by law: a) 40 percent will go to the agency, the representative of copyright; b) 30 percent will go to the agency, the representative of the rights of performers; c) 30 percent will go to the agency, the representative of the rights of the producers, including the publishers and producers of the phonograms.

2. COLLECTIVE ADMINISTRATION AGENCIES

Collective administration of rights can be performed by the agency of collective administration of rights, as a legal entity, created by the holders of copyright and related rights, whose object of activity is the collection of income for use of works and their distribution to the holders of copyright and other related rights, which has received licensing from the ministry responsible for copyright upon proposal by CD.

The collective rights management agency may administer one, two or more types of rights normally associated with a particular category of copyright holders or related rights holders.

Referring to the law on copyright, the Collective Administration Agencies are provided with a license from the Ministry of Culture for a period of 3 (three) years.

The Ministry of Culture completed the process for licensing or renewing the license for all the categories, by licensing 4(four) Collective Rights Management Agencies (CAA) that met the requirements and criteria of law no. 35/2016 “On copyright and other related rights”, of instruction no. 336, dated 10.6.2021, "On the amendment of instruction no. 385, dated 13.10.2020” “On determining the criteria and procedures for obtaining a license for collective administration of copyright, its renewal, as well as determining the criteria and procedures for suspension and revocation of the license pursuant to law no. 35/2016, dated 31.3.2016, "On copyright and other related rights".

The Directorate for Copyright's oversees the activities of the CAA and acts in accordance with the provisions of this law.

The function of market inspection for the enforcement of copyright has been transferred to the State Inspectorate of Market Surveillance. The following CD monitors the activity of collective management agencies in the Republic of Albania.

1.5 COLLECTIVE ADMINISTRATION SYSTEM

The Agency for Collective Administration of Copyright and Related Rights is a non-profit organization (NGO), which was established on the basis of the law "On NGOs", but which takes over the functions of a agency of collective administration only after the Minister responsible for copyright, has expressed with his Order for its licensing under law no. 35/2016 “On copyright and other related rights” (LDA).

The World Intellectual Property Organization (WIPO) defines collective administration as "the exercise of copyright and other related rights by organizations acting in the interest and on behalf of right holders."

So the agencies are representatives of the holders of the right to administer the rights of the holders vis a vis the users. Therefore, the rights of an agency are those that derive from the right of representation that the holders give to it, based on international Conventions / Treaties as well as the national legislation in the field.

In the Republic of Albania operate 4 agencies of collective administration of copyright and related rights, as follows:

- I. ALBAUTOR - Agency for collective administration of copyright;
- II. FMAA - Agency for the Protection of Audiovisual Works;
- III. AKDIE - Agency for the Protection of the Rights of Performers and Executors;
- IV. FABER – Collective Administration Agency for the protection of producers of phonograms.

Instruction of the Minister of Culture no. 385, dated 13.10.2020 “On determining the criteria and procedures for obtaining a license for collective administration of copyright, its renewal, as well as determining the criteria and procedures for suspension and revocation of the license pursuant to law no. 35/2016, dated 31.3.2016, "On copyright and other related rights" defines the criteria and procedures for licensing or renewal of the license of CAA as well as the conditions and procedures for suspension

or revocation of licenses. In the questionnaire developed by WIPO for collective management agencies, some issues were raised by CAAs such as:

- CAA meetings are low value;
- CAAs do not have the necessary financial resources to afford a more extensive human resource capacity;
- Tariff methodology;
- The need to intensify awareness campaigns;
- Lack of cooperation between CAAs;
- Lack of trust between CAA and users.

Strengthening the collective management system remains another point where the CD will make every effort to improve the system, by increasing the credibility and transparency of the CAA towards the user entities as well as the fair remuneration to the right holders.

Future Challenges.

- *Improving the legal framework in the field of copyright and other related rights;*
- *Implementation of copyright and related rights in the Republic of Albania;*
- *Further training of institutions dealing with copyright in the Republic of Albania*
- *Educating the generations and generations that grow up, through culture, through promotional and awareness activities in the field of copyright;*
- *Improving the functioning of Collective Administration Agencies and transparent collection of copyright revenues.*
- *Promoting creativity remains a challenge for the Albanian society, as an element for the preservation and protection of cultural heritage;*
- *Development of teaching curricula to be integrated in the textbooks of pre-university and higher education.*

1.5.1 COPYRIGHT REGISTRATION

One of the functions of the CD is the registration of copyright and the registration of the transfer of copyright. Throughout 2020, despite the situation with the pandemic, 186 copyright registrations and transfer of rights were carried out. For the year 2021, a progressive increase in registrations is reported until the month of October, there are 262 copyright registrations and transfer of rights. The Directorate has continuously assisted various authors who have expressed the desire for a voluntary registration of their works. And in parallel, the Directorate has taken care to help various subjects such as publishing houses, companies, associations, etc., regarding the procedures for registering the transfer of rights, including legal assistance in the inclusion of clauses which are foreseen as criteria required by the legal framework for copyright.

INDUSTRIAL PROPERTY RIGHTS IN AGRICULTURE AND FOOD INDUSTRY

The main goal of an overall agricultural and rural policy is to increase the competitiveness of agriculture, improve the status of farmers and improve the quality of life of rural areas.

Increased competitiveness of the agricultural and food sector is stimulated by programs to regulate the market of agricultural products, increase food quality and ecological agricultural production.

Therefore, special attention should be paid to the protection and production of traditional agricultural and food products, and indigenous plant varieties and animal breeds.

With regard to the protection of human, animal and plant health, the system can be improved, with a clear allocation of competencies and responsibilities between all institutions involved. In particular, the system of official controls in this area should include the assessment and control of conformity in the field of agricultural products and foodstuffs protected by geographical indications and plant variety rights.

Policies related to nature protection and conservation must ensure the sustainability of basic resources and potentials for the further development of the Republic of Albania. In this regard, it would be advisable for the competent ministry, together with the GDIP and other relevant institutions, to monitor the development of international legal instruments in the field of intellectual property in relation to genetic resources and the protection of biological diversity and to initiate national measures, if necessary.

GDIP registers geographical indications and designations of origin in cooperation with the Ministry of Agriculture, in relation to food products and beverages, including wine. Usually, non-food products remain within the competencies of the GDIP. It would be advisable, in future strategies for agriculture and rural development, to also include the part related to the protection of industrial property rights for agriculture and food products, including wines⁷.

In addition to GDIP, other institutions in Albania are competent for these issues specifically: the Ministry of Agriculture and Rural Development, the National Food Authority and the National Body of Seeds and Saplings. These institutions participated in this project by answering questionnaires and / or participating in interviews. Their reports, together with the GDIP report created a good basis for assessing this part of the intellectual property system in Albania.

1.6.1 MINISTRY OF AGRICULTURE

Based on the Decision of the Council of Ministers no. 512, dated 13.19.2017, the Ministry of Agriculture and Rural Development, has the mission to design and implement policies in the fields of agriculture, rural development, food safety and consumer protection, fisheries and aquaculture and sustainable use of water resources.

The Directorate of Agriculture and Rural Development Policies and Programs (5 sectors, 17 specialists) has been established and is functioning in MARD, which is responsible for planning and implementing policies and programs in the field of agriculture, rural development, services and technology transfer. This directorate is also responsible for the implementation of quality schemes of agricultural and food products.

---

⁷WIPO Recommendations Report

Depending on the Ministry of Agriculture and Rural Development, 5 Agricultural Technology Transfer Centers have been established and are operational. The main objective of these centers is to support the direct transfer of agricultural technologies to farmers by testing, adapting and introducing new agricultural practices, methods and materials, conducting research on problems raised by local farmers, training farmers, students, etc. technical expertise, demonstration of new technologies in agriculture and support of the Ministry of Agriculture in policy making.

In addition to focusing on the specific needs and priorities of their region, each center focuses on specific activities and agricultural crops as follows:

1. Agricultural Technology Transfer Center, Fushë-Krujë
2. Agricultural Technology Transfer Center, Lushnja
3. Agricultural Technology Transfer Center, Vlora
4. Agricultural Technology Transfer Center, Korça
5. Agricultural Technology Transfer Center, Shkodra

Ministry of Agriculture and Rural Development pursuant to Law no. 8/2019 "On Quality Schemes of Agricultural and Food Products" is the competent authority for determining and evaluating quality schemes of agricultural and food products.

The above law sets out the rules for the functioning of the quality system of agricultural and food products, to ensure:

- The fair competition for farmers and producers of agricultural and food products with characteristics and indicators of value added quality;
- The necessary information for the consumer, for the quality of these products.

This law also defines the duties and competencies of the bodies responsible for:

- evaluation of applications for registration of the designation "Traditional specialty guaranteed";
- verification of compliance with the product specifications for the requirements for registration of designations of origin and geographical indications for agricultural and food products, as defined in letter "a", point 5, article 178, of law no. 9947, dated 7.7.2008, "On industrial property";
- verifying the compliance of registered agricultural and food products, such as TSG, PDO and PGI, with product specifications, before placing them on the market;
- Carrying out official controls to verify the compliance of registered agricultural and food products, such as TSG, PDO and PGI, with the requirements set out in this law.

Law no. 8/2019 "On Quality Schemes of Agricultural and Food Products" is in line with Law no. 9947, dated 7.7.2008, "On industrial property", as amended.

For the assessment of compliance with the product specifications for the requirements for registration of designations of origin and geographical indications for agricultural and food products, as defined in letter "a", point 5, article 178, of law no. 9947, dated 7.7.2008, "On industrial property" at the Ministry of Agriculture and Rural Development, the Commission of Quality Schemes is established for the evaluation of applications for the designation TSG and the substantive evaluation of product specifications for Designations of Origin and Geographical Indications. The Commission carries out the evaluation for:

- TSG designation registration applications;
- Applications for change of product specifications with the designation TSG;

- Objections to registration applications for the designation TSG and objections to product specifications for the designations PDO, PGI;
- Compliance with product specifications for DO and LGE registration requirements
- For agricultural and food products.
- Mutual opposition in the EU

With regard to Designations of Origin and Geographical Indications of agricultural and food products, as the application comes from the General Directorate of Industrial Property, the Commission reviews and decides on applications for EOs and GIs, as well as objections if any, if they meet the requirements set out in law no. 9947, dated 7.7.2008, "On industrial property", as amended. The decision of the commission is sent to the minister for approval and then to the General Directorate of Industrial Property.

The other competent authorities for carrying out the verification of the conformity of agricultural and food products, registered as TSG, PDO and PGI, with the respective specifications, before their placing on the market, are:

- The National Food Authority (NFA);
- Approved certification bodies.

Certification bodies are approved and audited by the Commission for Approval and Audit of Certification Bodies, which is set up and operates at the Ministry of Agriculture and Rural Development.

With regard to official controls, the competent authority responsible for carrying out these official controls to verify the compliance of agricultural and food products registered as STG, PDO and PGI is the National Food Authority.

Currently pursuant to law no. 8/2019 "On Quality Schemes of Agricultural and Food Products" the following bylaws have been drafted and approved:

- DCM no. 677, dated 16.10.2019 "On the approval of the logo with" Traditional Specialty Guaranteed "for agricultural products and food items".
- DCM no. 860, dated 24.12.2019 "On the functioning, duration, organization and tasks of the Commission for Quality Schemes".
- Instruction no. 7, dated 21.4.2020 "On the form and content of the register for agricultural and food products with traditional specialty indicators guaranteed".- Order no.299, dated 29.7.2020 "For the approval of the list of agricultural and food products for human consumption".
- Order no. 424, dated 16.10.2020, of the Minister of Agriculture and Rural Development "On determining the form and content of the quality certificate for the conformity of the agricultural or food product with the technical specifications of the registered products".
- Order no. 425, dated 16.10.2020, of the Minister of Agriculture and Rural Development "On determining the format of application and opposition of agricultural or food products as a Traditional Guaranteed Specialty".
- Decision of the Council of Ministers no. 231, dated 14.04.2021 "On the composition, functioning, organization and tasks of the Commission for the approval and audit of certification bodies". "On the composition, functioning, organization and tasks of the Commission for Approval and Audit of Certification Bodies".

The following are in the drafting process:

- Joint Instruction of MARD and MFE on tariffs for registration of products with the designation TSG and service tariff for performing verification of compliance of agricultural and food products

registered with the designations TSG, PDO and PGI with their specifications, by the National Authority of Food.

Ministry of Agriculture and Rural Development after the approval of law no. 8/2019 "On Quality Schemes of Agricultural and Food Products" has held meetings and seminars in 6 regions (Korca, Dibra, Vlora, Gjirokastra, Lezha and Tirana) in order to promote the law and provide information on the use of appellations of origin and geographical indications, their identification and registration, etc.

The Directorate of Policies and Programs of Agriculture and Rural Development, in the Ministry of Agriculture and Rural Development assisted by the GIZ project "Sustainable Rural Development" is working on:

- Identification of potential products with GI / DO / TSG in three regions: Shkodra; Dibra; Vlora
- providing assistance in creating the producer group + assistance to local producers for the certification process;
- Promotion of typical products / raising awareness of the Albanian market to choose local products rather than imported ones

1.6.2 NATIONAL FOOD AUTHORITY

The National Food Authority was established on the basis of Law no. 9863, dated 28.01.2008 "On Food" amended by Law 74/2013 and law no. 16/2020 "On some changes and additions to law no. 9863, dated 28.01.2008 "On Food" as amended, and based on the Decision of the Council of Ministers No. 708, dated 09.09.2020 "On the organization and functioning of the National Food Authority". The structure and staff of the NFA functions according to the Order of the Prime Minister no. 128 dated 26.10.2020 "On the Approval of the Structure and Organics of the National Food Authority".

NFA is a public budget legal entity, headquartered in Tirana and with twelve Regional Directors in the regions and is funded by the state budget and other internal sources or donations.

After the amendments approved by Law no. 16/2020 "On some changes and additions to Law no. 9863 dated 28.01.2008 "On Food", as amended, the approval of the new DCM No. 708, dated 09.09.2020 "On the Organization and Functioning of the National Food Authority" and the issuance of the Prime Minister's Order no. 128 dated 26.10.2020 "On the Approval of the Structure and Organics of the National Food Authority" there have been some changes in the organizational structure of NFA in General Directorates and Regional Directorates including the creation of new Directorates and sectors associated with the change of the total number of employees of the National Food Authority (NFA) from 418 to 433 employees.

NFA's mission is to guarantee the safety and quality of food and feed in the Republic of Albania, through carrying out inspection, technical and scientific activities in this field. NFA operates throughout the country and has the area of responsibility for food safety and animal feed throughout its chain, animal health safety at border crossings and the health of plants and plant products when they have hit the market.

"Food safety" is the guarantee that food does not cause harmful effects on human health, if prepared and consumed, according to the conditions of use, while "food quality" is related to the special characteristics of food, which satisfy the requirements of the end consumer. NFA carries out inspection, technical and scientific activities, in accordance with this law and other specific laws, for the safety and quality of food and feed, for animal health and welfare, as well as for plant protection, in implementation of Law No. 9863, dated 28.01.2008 "On Food" amended by Law 74/2013 and Law No. 16/2020 "On some changes and additions to Law No. 9863, dated 28.01.2008" On Food "as amended , and based on

the Decision of the Council of Ministers No. 708, dated 09.09.2020 "On the organization and functioning of the National Food Authority".

The NFA has the responsibility: a) to provide scientific advice on food and feed, food nutritional values and to prepare standards in this field; b) to organize the work for the performance of the inspection activity in accordance with its areas of responsibility; c) to organize the work for the analysis, assessment and communication of the risk for food and feed; d) to organize the work for the training and certification of inspectors of food and feed control, plant protection and agricultural inputs.

The General Directorate, for the exercise of the competencies defined in the legislation in force for food and in addition to what is provided in it, performs the following tasks: a) coordinates the planning and performing the official control of food, animal feed, agricultural inputs, production activities of tobacco-cigarettes, as well as for control at the border inspection post of animal health, veterinary medicinal products and plant protection; b) unifies the practices of official control of food, animal feed, agricultural inputs, tobacco-cigarette production activities, as well as the control at the border inspection point of animal health, veterinary medicinal products and plant protection products; c) directs and coordinates the activity of the authorized laboratories of the official control system of food and feed; d) ensures the performance of analyzes by other accredited laboratories, inside or outside the country, in case of impossibility to perform them by the authorized laboratories of official control; e) directs the risk assessment process in the field of food and feed safety; f) conducts the necessary scientific studies and prepares the preliminary scientific opinion for the placing on the market of GMOs and / or new foods; g) provides technical and administrative support to ensure the activity of the scientific committee and scientific panels; h) prepares the annual report on the activity of the NFA; i) prepares the work plan and short-term and medium-term budget of the NFA; j) administers and manages for the General Directorate and regional directorates the resources of resources, human resources, legal issues, automation of internal operational processes; k) oversees the budget, financial administration, accounting and internal audit.

The National Food Authority is the institution responsible for reviewing the legal conformity of labels of food products produced and packaged in Albania or imported, part of which are also intellectual property rights (trademarks, logos, indications of origin and geographical indications. protected), which are registered by the GDIP. For the implementation of the process of notification of food product labels, in the legislative aspect there is an innovation with the entry into force of the new labeling DCM on 19 July 2020, more specifically DCM no.434 dated 11.07.2018 "On food labeling and consumer information "which in its article 8, points 10, 11, determines that:

- The object of notification of the label is not signs, trademarks, design, etc., which may constitute objects of industrial property. Notification does not constitute protection of industrial property objects.
- The use and inclusion in the label of signs, names, trademarks, industrial designs, geographical indications, designations of origin, which infringe acquired industrial property rights.

Pursuant to Law no. 8/2019 dated 26.2.2019 "On quality schemes of agricultural and food products" article 22, stipulates that the NFA is responsible for conducting verification of compliance of agricultural and food products, registered as TSG, PDO and PGI, with specifications relevant, before placing them on the market. Also, based on Article 27, it is determined that:

The National Food Authority is the competent authority responsible for carrying out official controls to verify the compliance of agricultural and food products registered as TSG, PDO and PGI. Official controls include: a) verification that a product complies with the specifications for TSG, PDO and PGI; b) monitoring the market use of protected names, such as TSG, in accordance with Article 16 of this law, and PDO, PGI, in accordance with Article 178 of Law no. 9947, dated 7.7.2008, "On industrial

property", as amended, for agricultural and food products; c) control and monitoring of imported agricultural or food products, which are traded under the names TSG, PDO, PGI.

Future Challenges

- *Ensuring food safety, utilization of all NFA assets in order to achieve this major objective;*
- *Construction of a proper administrative infrastructure within the national institutions involved in ensuring the protection of Intellectual Property;*
- *Increase cooperation at national and international level with other actors involved in the protection of Intellectual Property Rights;*
- *Qualification training for NFA staff;*
- *Prevention and suppression of violations of Intellectual Property rights as well as market surveillance in relation to the commercial origin of food products;*
- *Undertake awareness campaigns on the importance of Intellectual Property.*
- *Improving the infrastructure of NFA laboratories;*

1.6.3 NATIONAL ORGANIZATION OF SEEDS AND SAPLINGS

The National Seed and Saplings Authority has a New Variety Testing Department where agronomists have to work out the plant variety rights. However, this authority reported that the administrative capacity of this body is not satisfactory and it can not perform control and registration of breeder rights. At present, this department only performs Cultivation and Processing Value tests. Employed staff know how to perform the Uniformity and Stability of Difference test.

It has been reported that, regarding the possibility of using the plant diversity rights system, there is a lack of infrastructure, such as available land and staff. Legislation also needs to be improved. So those resources are not adequate for optimal functioning and do not meet the needs of stakeholders. Only one new plant variety has been recorded. There is a need to improve existing legislation regarding breeder registration, capacity building and training. Legal acts should also be enforced, and guidelines for compliance verification and controls should be prepared⁸.

Future Challenges

Geographical indications, designations of origin, other quality schemes and plant variety protection showed great potential in the previous strategic period. The statistics presented by GDIP showed a significant increase. It seems that the activities in this sector are increasing and that it has a great potential for the Albanian economy.

The legislative framework also needs to be further developed, as previously reported here. Awareness campaigns dedicated to producers of agricultural and food products need a lot of training, as they are usually unfamiliar with the intellectual property system.

---

⁸WIPO Recommendations Report

The ALSIP project will pay special attention to this area, so the results from this report should be combined with the results from that project.

- development of the administrative capacities of the Ministry and relevant national authorities through training and employment of specialists in this field,
- improve the legal framework;
- develop specific and targeted awareness campaigns for producers of agricultural and food products, where they would receive the necessary information on the advantages of intellectual property protection for their benefit;
- develop information centers throughout the country where producer organizations can provide information on the protection of intellectual property and promote its benefits to producers of agricultural and food products.

ALBANIAN-SWISS PROJECT IN THE FIELD OF INTELLECTUAL PROPERTY (ALSIP)

The evaluation of the system of Geographical Indicators in the Republic of Albania⁹ is carried out in the framework of the Albanian-Swiss Intellectual Property Project (ALSIP) funded by the Swiss State Secretariat for Economic Affairs (SECO) and implemented by the Swiss Federal Institute of Intellectual Property (IPI). The ALSIP project is a four-year project (2020-2024), the overall objective is to contribute to entrepreneurs, creators, researchers and manufacturers in Albania to benefit from the effective protection of IP facilities, through five components:

- i. Improving IP legislation and effective implementation of the National IP Strategy,
- ii. Good functioning of the registration and administration of IPR entities by providing efficient and user-friendly services,
- iii. IPR entities, private representatives and academics are empowered to promote the acquisition, use and transfer of IPRs to potential users,
- iv. Strengthening the implementation of IPRs,
- v. Awareness of the importance of Knowledge and Technology Transfer and IPR commercialization as part of the innovation process.

The ALSIP project will closely coordinate its project activities related to the GI system in accordance with the completed National IP Strategy 2021-2025 and its action plan, as soon as possible¹⁰. Project support will prioritize GI system implementation and law enforcement and will focus on three pillars, if it is in line with the framework provided in the ALSIP Project document:

1. Communication and information for all operators on their rights and obligations, and the manner of respecting the law through:
  - Assists MARD to create the applicant guide and guide for manufacturers and producer organizations implementing the scheme and administering GIs;
  - Development of awareness and promotion materials for consumers, the retail sector and HoReCa on the benefits and guarantees of protected GI and Designations of Origin;
2. Training of selected TG operators based on their dynamism and commitment through;

---

⁹Evaluation of the system of Geographical Indicators in the Republic of Albania;

¹⁰Evaluation of the system of Geographical Indicators in the Republic of Albania;

- Assists registered GI and DO manufacturers to manage and guarantee the quality of their products by:

- liaising with the NFA or a BK to negotiate external control modalities;
- training of Production Organizations in determining internal control;
- perform an empty or complete inspection and certification;
- development and organization of seminars and training meetings;

3. Enforcement of the provision in case of non-compliance and violations.

- Assists GDIP and MARD to draft regulations for "Control and Certification" as well as "Role and competencies of producer groups"
- Development of awareness and training seminars.

1.7 INTELLECTUAL PROPERTY RESEARCH, DEVELOPMENT AND TEACHING

1.7.1 MINISTRY OF EDUCATION AND SPORTS

The Ministry responsible for education approves the curricula and the institution that designs and prepares them is QAAPE, pursuant to decision no. 98, dated 27.2.2019, of the Council of Ministers, "On the creation, way of organization and operation of the Pre-University Education Quality Assurance Agency (QAAPE)". The Agency for Quality Assurance in Pre-University Education prepares the curriculum for Quality Assurance in Pre-University Education.

1.7.2 QUALITY ASSURANCE AGENCY IN PRE-UNIVERSITY EDUCATION (QAAPE)

The Agency for Quality Assurance in Pre-University Education (hereinafter "QAAPE") is a public institution, under the responsibility of the minister responsible for education. However QAAPE is the successor to the Institute of Pedagogical Studies, founded in 1970, which has continued its existence through new designations it has received over the last 20 years such as: Institute of Curricula and Standards (IKS -2003), Institute of Curricula and Training (ICT - 2007) and the Agency for Quality Assurance in Pre-University Education (QAAPE -2019).

QAAPE was established in 2019, previously known as the Institute of Education Development (IZHA), established in 2010, and the State Inspectorate of Education, established in 2013. Before these last two, there was IKT and IKS .

The Ministry responsible for education approves the curricula and the institution that prepares the curricula is the Agency for Quality Assurance in Pre-University Education, pursuant to decision no. 98, dated 27.2.2019 of the Council of Ministers, "On the creation, organization and operation of the Agency for Quality Assurance of Pre-University Education. It is also responsible for curriculum development.

The Agency for Quality Assurance in Pre-University Education is responsible for curriculum development and teacher training at the pre-university level, public or non-public.

Curricula for pre-university education also integrate intellectual property issues, within the human rights system, as part of teacher training programs.

The perception of the younger generations, especially with regard to digital uses, is very low towards the protection and effective enforcement of intellectual property rights. The perception of the younger generation has not yet turned towards understanding the idea of legal protection of their creative and innovative activities. Therefore, curricula need to pay attention to this perspective.

Future Challenges

- Developing a practical curricula in primary and secondary schools involving intellectual property, mainly addressed within other core subjects; teachers should be trained in intellectual property issues in core curricula;

Teachers should be trained in intellectual property issues included in the core curricula;

- At the pre-university level children and the younger generation should learn about the importance of copyright and related rights and other intellectual property rights and learn how to respect them and how to use them to protect their creativity and innovative potential.
- Students should also be made aware of the importance of adhering to IP, with age-appropriate materials. of copyright and related rights and other industrial property rights and learn how to respect them and how to use them to protect their creativity and innovative potential. The WIPO Academy has developed a service to assist in the teaching of creativity and creativity (IP) called IP4Youth & Teachers, which among other things provides access to teaching and learning content, including games and interactive stories.

1.7.3 NATIONAL AGENCY FOR SCIENTIFIC RESEARCH AND INNOVATION

The National Agency for Scientific Research and Innovation (NACI), is a public institution under the competencies of the Ministry of Education and Sports, established by Decision of the Council of Ministers no. 607, dated 31.08.2016.

The mission of the National Agency for Scientific Research and Innovation is to evaluate, finance, monitor and manage programs for projects in the fields of science, technology and innovation in Albania, cooperating with government institutions, universities and research institutions in implementing the national science strategy, technology and innovation in line with national priorities, the development of scientific and technological policies for scientific research.

This institutional cooperation aims at the exchange of knowledge, the organization of mutual activities and partnerships inside and outside the country. In this context, in the cooperation of NACI with GDIP in implementation of the action plan of the Intellectual Property Strategy 2016-2020, in the information days organized by NACI were invited and presented in activities representatives from the directorate GDIP and from CD, where it is intended promoting and raising awareness at public and private universities as well as small and medium enterprises of intellectual property rights.

This cooperation aims to continue in the future in the implementation of the new Intellectual Property Strategy 2021-2025 to raise awareness of intellectual property resulting from scientific research, protection of creative work, information and data collection on patenting and registration of intellectual property rights related to inventions, developed by projects funded through NACI, as well as the

development of information activities on intellectual property in cooperation for innovation, technology transfer, manufacturing businesses with research institutions.

Future Challenges:

- it is recommended to continue with the awareness and information on intellectual property rights resulting from scientific research;
- it is recommended to continue with the collection and publication of data on projects funded by NACI.

1.7.4 UNIVERSITIES

Technology transfer centers near universities or scientific and development bodies serve as a useful link between demand and supply for technical invention cases. Their role is to inform the economy on the possibilities of cooperation, based on internal information about R & D, capacities and results of scientific work of their institutions, to participate in the selection of business partners and the discovery of sources of funding, to actively contribute to the establishment and legitimacy of this cooperation and to supervise its realization.

The government should support the activities of universities and scientific and development organizations in setting up technology transfer centers and starting their work.

The rights and obligations of universities, scientific and development organizations should be clearly defined. This is one of the important preconditions for advancing the use of inventions in economics.

Technology transfer offices were not established in universities in the previous strategic period, so this remains a challenge. Some universities, such as the Polytechnic University of Tirana, plan to open project offices, where a proper staff should be trained in technology transfer services.

GDIP has established several Information and Scientific Centers in technical universities in Tirana, Shkodra, Vlora and Korca, equipped with the necessary logistics, including trained staff. However, this would not be enough for the actual transfer of technology. However, it seems to be very costly, and in the first stage, it would be satisfactory if the project offices are established, and in the later stage, they can be transformed into technology transfer offices.

The Polytechnic University of Tirana aims to increase the contribution of scientific research, creative activities and expertise in the respective engineering fields, through scientific research activities, from intellectual rights, from trademarks and patents, from services, in accordance with the legislation in force;

Future Challenges

- Establishment of technology transfer centers near the Universities.
- the intellectual property curriculum should be further developed in universities, either as a single subject or within other subjects;
- research staff should receive information on the possibility of protecting inventions and their creations through intellectual property rights;
- intellectual policies developed at the university are usually a good tool for defining roles, duties, rights and responsibilities in scientific projects, defending their results and commercializing research results;
- Improving research should lead to more university patents and more technology transfers.

1.8 IMPLEMENTATION OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS

The main implementing bodies in the intellectual property system in the Republic of Albania are:

- General Directorate of Customs;
- State Inspectorate of Market Surveillance;
- State Police Directorate;
- Prosecution;
- Courts;
- School of Magistrates (important for the education of judges and prosecutors)

1.8.1 GENERAL DIRECTORATE OF CUSTOMS (GDC)

The Albanian Customs Administration within the fiscal, economic and protection mission has the duty to protect the Intellectual Property rights in order to:

Protect the intellectual property rights (industrial property and copyright) for goods entering / or leaving Albanian territory, at the request of right holders or "ex officio";

Consumer health protection;

Facilitate honest trade and business;

Achieving maximum performance, with the aim of meeting the conditions set by the Stabilization and Association Agreement, for the full achievement of the standards required by the European Union.

In order to enable the protection of Intellectual Property rights and to achieve the same level of protection for the issue of Intellectual Property as in the countries of the European Union, the Customs System established in May 2010 the Directorate for the Protection of Intellectual Property.

The Directorate for the Protection of Intellectual Property (GDIP) is an integral structure of the Operational - Investigation Department at the General Directorate of Customs. Its staff consists of one (1) director and four (4) specialists.

The object of the work of GDIP is to implement the legislation for the Protection of Intellectual Property according to the laws and bylaws in force for the Albanian Customs territory, to coordinate the work between other Directorates of the General Directorate of Customs, third institutions and / or groups of interest in Intellectual Property issues, to professionally administer the requests of interested parties submitted to the GDIP, keeping in mind the observance of deadlines, procedural and treatment of issues in a professional manner. Also, to exercise in an appropriate and efficient manner the competencies given by the law and the drafting of materials according to the legal and sub-legal acts in force and to update.

The legal basis on which the customs system operates is:

Trips Agreement, Articles 51-60

Stabilization and Association Agreement, Articles 42 and 73

Law no. 102/2014 Customs Code of the Republic of Albania article 2, 10, 20, 27, 28, 47, 53, 87, 88, 125, 131, 239, 178, 179, 265 Law no. 102/2014 "Customs Code of the Republic of Albania";

Implementing provisions of the Law no. 102/2014, "Customs Code of the Republic of Albania "; VKM 651, dated 10.11.2017, article 364-392 (approximated to EU Regulation no. 608/2013) published in OJ no. 199, set out in detail the customs procedures to be followed by the customs authorities from blocking goods suspected of infringing Intellectual Property rights, when acting on their own initiative (ex officio) and / or based on a customs application, to the process of their destruction while respecting environmental norms.

Other laws that we refer to and / or address the customs system are:

Copyright Law and related rights;

Law on Industrial Property

Application for action is the only instrument that sets in motion the customs institution.

The Directorate for the Protection of Intellectual Property has administered and approved 133 applications for action during 2016, 157 applications for action during 2017, 181 applications for action during 2018, 131 applications for action during 2019 and 102 applications for action during 2020, filed by the right holders and / or legal representatives for the protection of intellectual property rights.

Suspension of goods suspected of infringing an intellectual property right, based on an application for action by right holders or ex-officio.

During the period 2016-2020, the Customs Administration, as a law enforcement institution regarding the protection of intellectual property rights, has suspended the release for free movement of goods, as follows:

During 2016, the release for free circulation of 17,266 different items was suspended, suspected of infringing on an intellectual property.

During 2017, the release for free circulation of 244,467 different items was suspended, suspected of infringing on an intellectual property.

During 2018, the release for free circulation of 10,890 different items, 7800 liters of Mercedes-Benz engine oil, and 1368 ml of blankets, suspected of infringing an intellectual property, was suspended.

During 2019, the release for free circulation of 23,273 different items, suspected of infringing on intellectual property, was suspended.

During 2020, the release for free circulation of 8206 different items, 7,200 liters of beer, 6,200 kg of toilet paper, 167 lm of leather, suspected of infringing an intellectual property, was suspended.

Strengthening the administrative capacity of the GDC and Customs Branches.

During the period (2016-2020), GDIP, has had continuous cooperation with the main responsible institutions charged by the law for the protection of intellectual property, other national, international institutions and interest groups, in order to exchange information, experience of interaction to ensure the most effective protection of intellectual property rights.

In addition to the operational part at the national level during 2016-2017, joint training activities were organized with the Albanian Office for Copyright (4 activities), with the Directorate of Patents and Trademarks 1 activity and with the General Directorate of State Police 1 activity.

In order to increase the administrative capacity of the staff of the customs branches, during 2016, with the initiative of the GDIP, periodic on-the-job trainings were organized for the customs staff on the procedures for the protection of intellectual property.

GDIP staff, on 28-29 September 2017, participated in the inter-regional *workshop* with the countries of the Western Balkans on "Implementation of copyright for the judicial system and other enforcement institutions organized through the Assistance Program Technical TAIEX / EC, as well as in cooperation with the Ministry of Culture, the Directorate for Copyright and other related Rights.

On December 11, 2017, the staff of GDIP participated in the workshop on "Administration of Copyright and Other Related Rights - sharing of experiences and practices organized by the Ministry of Culture, Directorate of Rights of Copyright and other related Rights.

GDIP staff, on 6-7 March 2018 in Tirana, participated in the activity in the field of copyright with the theme "Inter-regional roundtable on copyright and related rights (Marrakesh Treaty and the Beijing Treaty).

GDIP, in cooperation with React Company, in 2018, organized the training on "Fight against counterfeit goods". In this activity, the representatives of the right holders, trained participants from the Customs Administration for the identification of goods that could infringe an intellectual property.

GDIP and other customs structures on 14-18 May 2018, participated in the training with lecturers from the French Customs Authority, on "Effects of Counterfeit Medicines and Cybercrime".

On June 7-8, 2018, the staff of GDIP, participated in the *workshop* for "Capacity building of the Ministry of Europe and Foreign Affairs and line Ministries for the preparation of the negotiation process and legal approximation" (SMEI IV), EU funded.

On October 22, 2018, GDIP staff participated in a *workshop* on "Respect for copyright for Judges, Prosecutors, Lawyers and / or other law enforcement institutions".

On October 30-31, 2018, GDIP staff participated in the *workshop* on "Intellectual Property Issues" organized by Giz.

In order to increase the administrative capacity for the staff of the customs branches, during 2019, with the initiative of the GDPT, periodic on-the-job trainings were organized for the customs staff on the procedures for the protection of intellectual property.

During 2020, the staff of GDIP, in cooperation with QTATD, has organized 3 online training sessions, on the process of protection of intellectual property rights, for the training of new employees in the customs system.

International cooperation

In the framework of international cooperation, GDIP staff participated in the following operations:

PANGEA IX, X, XI, XII (operations organized by Interpol) with the object of preventing the phenomenon of counterfeit medicines,

Operation KNOW HOW II, III, IV (operations organized by the SELEC center) during which goods for which there were suspicions that were suspected of violating the rights of an intellectual property were suspended for free release.

Operation "Games 2019" at the initiative of the WCO with the object of blocking sports items for which there were suspicions that were counterfeit.

On November 27-29, 2018, GDIP staff participated in the *workshop* organized by the Selec Center Bucharest, Romania on "Protection of Intellectual Property".

Also, a study visit took place at the Central Customs Office in Munich, Germany in relation to the intellectual property protection procedures applied at the level of the European Union and at the national level.

For the first time in October 2019 in Brussels, GDC participated in the international event organized by WCO in the framework of the 16th Meeting of the Counterfeiting and Piracy Group. The meeting discussed new counterfeiting trends, measures to be taken by the customs authority and other topics affecting the field of counterfeiting.

For the first time in 2019, GDIP participated in the study visit conducted at the EUIPO Observatory in Alicante, Spain in which law enforcement forces of the region discussed various intellectual property topics.

Awareness campaigns

In order to raise the level of awareness to businesses and the public about the Protection of Intellectual Property, GDIP participated in the fair "Klik Ekspo Group International Trade Fair" (November 23-26, 2017)

On May 9-10, 2018 GDIP, together with the structure of DOH, participated in the fair organized on the occasion of Europe Day. During the fair, goods seized by the GDIP were exhibited and leaflets were distributed informing the interested parties for the protection of IP rights.

In order to raise the level of awareness to businesses and the public about the Protection of Intellectual Property, GDIP participated in the fair of Defense and Security (21-24 November 2018).

Future Challenges:

Construction of a proper administrative infrastructure within the national institutions involved in ensuring the protection of Intellectual Property through:

Strengthening the administrative capacity of the GDC and Customs Branches

The human factor always remains the most important factor, which enables the well-functioning of the system. Regarding the above, GDIP (in cooperation with the Directorate of Human Resources will organize a training cycle in order to increase administrative capacity in the field of Intellectual Property)

Improving the risk management system for the effective protection of intellectual property rights

GDIP in cooperation with the right holders through the information they forward to us, aims to improve the quality of existing risk profiles and create new profiles by improving the information to be used by the sector that manages risk at the central and local level.

GDIP also aims to increase cooperation, not only with the above-mentioned structures, but also with all other GDC structures (especially DOH) engaged in law enforcement in order to both prevent and increase the detective and strike force of ADSH to infringing intellectual property products entering / leaving the customs territory.

Exercising awareness campaigns

GDIP considers as an important factor the awareness of business (rights holders) for the exercise of their rights provided by law, but also the public as consumers of counterfeit and pirated products, which in many cases are dangerous to health and their lives. As above the customs administration should give its contribution (albeit modest) in this regard. For this reason GDIP, for 2018 will organize at least one awareness activity (always if the ends will enable us).

The purpose of implementing awareness campaigns is in accordance with what is provided in the National Strategy for the Protection of Intellectual Property 2016-2020.

Increase cooperation at national and international level with other actors involved in the protection of intellectual property rights

GDIP, will ensure the most correct and effective cooperation with all other actors involved in the implementation of intellectual property rights, including state institutions, rights holders and business organizations, both for the exchange of information and for organizing joint training, awareness activities, etc.

It will also ensure the widest possible cooperation with institutions, international organizations and counterpart customs authorities, as these collaborations increase administrative capacity.

Install the full version of INES + *software*

Ines + will serve as a database and in the processing of requests for customs action in electronic format.

1.8.2 STATE INSPECTORATE OF MARKET SUPERVISION (SIMS)

The State Inspectorate of Market Surveillance (SIMS) was established by DCM no. 36, dated 20.01.2016 "On the establishment, organization and functioning of the State Inspectorate of Market Surveillance". SIMS is the central public, budgetary institution under the Ministry of Finance and Economy and is responsible for inspection in the field of safety of non-food products for use by consumers and in the field of intellectual property.

The mission of SIMS is to:

- i. Guaranteeing the safety of products for consumers,;
- ii. Respecting intellectual property rights. This mission is carried out through the supervisory activity in accordance with the relevant legislation in force.

SIMS is responsible for inspecting the implementation of legally binding requirements in the field of:

- a) Consumer protection, as defined by the law on consumer protection;
- b) Protection of industrial property, as defined by the legislation on industrial property;
- c) Guaranteeing the protection and observance of copyright and other related rights, as defined by the respective legislation;
- d) Metrological inspection, according to metrology legislation;

- e) Labeling for consumption of energy and other sources of energy impact products, as defined by the legislation on information on energy consumption and other sources of energy impact products;
- f) Control of detergents placed on the market according to the provisions of the law on detergents;

SIMS has as its mission the guarantee of product safety for consumers, placed on the market and in service / use, through supervisory activities according to the legislation in force. SIMS is also responsible for monitoring the observance of Intellectual Property rights as well as other rights according to the field of institutional activity, object of inspection according to this decision.

The Market Inspectorate aims to improve the implementation of IP rights in Albania. Additional and ongoing training could help to equip the inspectorate with the necessary expertise.

SIMS operates in accordance with the legislation on inspection in The Republic of Albania and the special legislation applicable in each of the areas of inspection, as well as any other responsibility defined by law or sub-legal act.

The Market Surveillance Inspectorate in the field of IP implements:

- Law 35/2016, "On copyright and other related rights".
- Law no. 9947, dated 07.07.2008 "On industrial property", as amended.
- Law no. 10433 "On inspection in the Republic of Albania".

As well as all laws and bylaws in order to guarantee the respect of intellectual property rights in the Republic of Albania.

The State Inspectorate of Market Surveillance has an Intellectual Property Directorate consisting of the Industrial Property Sector and the Copyright Sector.

The Industrial Property Sector consists of 1 Head of Sector and 6 inspectors, while the Copyright Sector is composed of 9 inspectors and 1 Head of Sector.

The staff is fully recruited based on the structure defined by the Order of the Prime Minister of the Republic of Albania no. 36, "On the approval of the structure and staff of the Inspectorate State Market Surveillance" dated 01.06.2020.

In 2017 they have:

- handled 3 complaints on violation of industrial property rights:
- 24 inspections of software users:
- 208 inspections on beach stations.

In 2018 they have:

- 401 copyright inspections and other related rights.
- 1218 informed and advised entities pursuant to law no. 35/2016 "On copyright and other related rights.
- 105 administrative measures imposed by the SDA of which 98 fines and 7 warnings.
- 336 inspections on industrial property.
- 74 administrative measures imposed by the Industrial Property Sector.

In 2019 they have:

- 386 inspections of copyright and other related rights.
- 40 administrative measures imposed by the Copyright Sector.
- 2 inspections carried out on industrial property.
- 2 administrative measures imposed by the Industrial Property Sector.

In 2020 they have:

- 12 inspections on industrial property rights and 6 administrative measures were taken.
- 384 inspections on copyright and other related rights and 28 administrative measures were taken.

Future Challenges:

- Legal changes in the legislation on industrial property rights in order to conduct *ex-officio* inspections;
- Strengthen administrative capacity in order to conduct efficient inspections;
- Establishment and strengthening of cooperation with other domestic and foreign law enforcement institutions in terms of preventing the trade of pirated and counterfeit products.
- Raising awareness and informing the public about the functions of the SMI and respecting the legal criteria for the use of intellectual property in the market.

1.8.3 STATE POLICE DIRECTORY (SPD)

Illegal activity in the field of intellectual property, in the structures of the State Police, is part of its show in order to prevent, detect, document and crack down on illegality, mainly criminal offenses in this area.

The General Directorate of State Police, the Department of Criminal Police, the Directorate for Economic and Financial Crimes, pursues this illegal activity through the Sector for Economic and Financial Crime.

This sector at the central level consists of 5 specialists, one of whom is assigned and trained in this regard. He is responsible for monitoring this direction for the 12 sections in the local police directorates. The specialist in this field supervises the activity of local structures, in order to prevent, detect and crack down on criminal activity throughout the country, identifies cases, analyzes indicators nationwide, and generalizes cases and best practices followed. Makes plans nationwide to detect and crack down on this activity. Coordinates with national partners such as Customs, NFA, Taxes, General Directorate of Trademarks and Patents, district prosecutor's offices. Coordinates with international partners such as Europol, through the communication channel "SIENA", Interpol, police liaison officers, as well as with regional and European counterpart structures, to detect, prevent and crack down on criminal activity in the field of Intellectual Property. Organizes trainings for specialists in the investigation of economic and financial crime in the regions, coordinates in cooperation with experts in the field from the prosecution, the Directorate of Trademarks and Patents, Customs, NFA.

In the local structures, responsible for the prevention, detection, documentation and crackdown on illegal activity in the field of intellectual property, are the sections for the investigation of Economic and Financial Crime, in the 12 local directorates in the regions.

The activity of each structure is regulated and regulated not only by the criminal and procedural law, but also by normative acts, bylaws and orders, which regulate the activity of all subjects of the state police, engaged and charged with obligations in direction of prevention and crackdown on illegal activity in the field of intellectual and industrial property.

As a result of the work of the state police structures during the years 2016 - 2020, these results have been achieved in cracking down on criminal activity in the field of intellectual property;

Data on indicators for the period 2016 - 2020, are presented as follows:

N o .	Type of criminal offense	Years															Total		
		2016			2017			2018			2019			2020					
		Detected	Identified	Offender	Detected	Identified	Offender	Detected	Identified	Offender	Detected	Identified	Offender	Detected	Identified	Offender	Detected	Identified	Offender
1	In the field of	160	158	171	195	193	215	160	143	177	121	113	131	116	107	203	75 2	71 4	89 7
2	In the field of	5	4	7	4	4	4	10	10	11	4	4	4	2	2	3	25	24	29
3	Total	165	162	178	199	197	219	170	153	188	125	117	135	118	109	206	77 7	73 8	926

During this period, it has not been possible to achieve the target set for increasing the number of criminal offenses by 2% each year.

During the period December 2019 - April 2020, Operation 'OPSON IX' was conducted, which was a joint operation between EUROPOL and INTERPOL, in order to crack down on criminal activity of production / import / export of counterfeit food or beverages or substandard.

The member states of Interpol and Europol took part in this operation.

As far as our country is concerned, this operation involved the National Food Authority (NFA) and the General Directorate of Customs.

In the following, we present the results achieved by the state police during the development phase of the operation:

- 351 controls were exercised (in commercial entities, natural persons, workshops, transport vehicles, etc ...)
- 18 cases were referred to the investigative bodies,
- Administrative measures have been imposed in 28 cases,
- Various counterfeit food products and beverages were seized, such as: milk, water, olive oil, pasta, melted cheese, various sauces, alcoholic beverages, cigarettes, etc.

There was a lack of organization and finalization of operations in cooperation with local operators engaged in preventing this illegality, due to the lack of interest of these operators, or perhaps the situation dictated by the pandemic COVID - 19.

The criminal and procedural law has given priority to the injured party in the field of intellectual property, where the complaint is made directly to the prosecutor or Judicial Police Officer, provided in Article 284 of the Code of Criminal Procedure, Complaint (Amended point 1 by law no. 8813, dated 13.6.2002; add the words in question and remove the numbers in point 1 with law no. 35/2017, dated 30.3.2017), it is foreseen;

1. For the criminal offenses provided by Articles 149 of the Criminal Code, the criminal prosecution may begin only with the appeal of the victim, who may withdraw him at any stage of the proceedings. The complaint is made by the victim, to the prosecutor or to the judicial police by means of a statement, in which personally or through the special representative, the will is expressed to proceed in relation to a fact provided by law as a criminal offense. When the complaint is made orally, the minutes kept for this purpose are signed by the complainant or his representative. The person receiving the complaint is provided with the identity of the complainant and sends the acts to the prosecutor.
2. Likewise, the procedural law, for other articles that condemn the illegal activity in the field of intellectual and industrial property, provided by articles 148, 149 / a, 284 / d, 288 and 288 / a, oblige the competent structures to work even with the initiative to prevent, document and crack down on illegality that may develop.

The changes in the criminal and procedural law have consolidated the legal basis that protects intellectual and industrial property.

Currently, no initiatives have been taken by the state police to amend the Criminal Code or the Code of Criminal Procedure.

Future Challenges:

- Increase in the number of evidence and documentation of illegality in the field of intellectual and industrial property by 2% each year (taking as reference the number of criminal offenses identified in 2020, which is 118 identified criminal offenses),
- Participation and coordination in international operations to be carried out by European strategic partners, EUROPOL, INTEPOL, in order to crack down on illegality in the field of intellectual and industrial property,
- Increasing inter-institutional cooperation within the country and with international partners in order to detect, prevent and crack down on illegality in the field of intellectual and industrial property, establishing contact points at central and local level, in order to exchange information, but also to organize operations common,
- Cooperation with national and international operators in order to organize joint trainings, in order to increase professionalism, continuous training of employees for specific areas of IP, with modern methods of investigation of criminal offenses in this area,
- Review of the curriculum for the investigation of criminal offenses in the field of intellectual and industrial property, in line with contemporary developments.

- Increasing the efficiency of the fight against piracy and counterfeit goods, through strengthening legal and institutional mechanisms.
- Dissemination of positive experiences and experiences for the best cases, drafting generalizations for the structures in the local offices.
- Maintaining and reporting nationally unified data on statistics on cases of investigation, detection and crackdown on criminal offenses in the field of intellectual property.

1.8.4 PROSECUTION OFFICE

The prosecution carries out the criminal prosecution, as well as represents the accusation in court on behalf of the state. The Prosecution Office exercises its functions through prosecutors.

In exercising their powers, prosecutors are subject to the Constitution and laws. Prosecutors exercise their powers by respecting the principles of fair, equal and orderly legal proceedings and the protection of legitimate human rights, interests and freedoms.

The Prosecution Office is organized and functions under the direction of the General Prosecutor as a centralized structure, which includes the Office of the Prosecutor General, the Prosecution Council and the prosecution offices within the judicial system.

The organizational structure of the Prosecution is pyramidal and centralized, under the direction of the General Prosecution and then territorial, extended in accordance with the organizational structure of the judiciary. According to the report from the Prosecutor's Office in Tirana, not many criminal cases for the violation of intellectual property rights are prosecuted. In 2019, there were only 39 cases of prosecution. The right holder is considered a victim and has the right to pursue and intervene in the proceedings. Representatives of the prosecution reported that statistics on the cases followed are available on the website of the Ministry of Justice for the whole country.

Future Challenges

- Training of prosecutors in cooperation with SPD, GDIP, CD, SM.
- Cooperation with GDIP for information in cases of violation of the rights of owners of IP facilities.
- Professional training in the field of intellectual property;
- Establishment of a specialized unit for intellectual property within the Prosecution;
- Improving cooperation and coordination with other enforcement institutions and rights holders and their representatives remains a challenge;
- Increasing the structure, availability and systematization of statistical data and data transparency;
- Digitalization and standardization of processes would support increased prosecution of crimes in intellectual property issues would be supportive for better crime prosecution digitalization and standardization of processes;
- Improving cooperation and coordination with other enforcement institutions and international enforcement institutions.

1.8.5 JUDICIAL SYSTEM

Albania follows the tradition of civil law, like all other countries in the region. There is an independent three-tier judicial system. The Constitutional Court (Constitutional Court of the Republic of Albania), composed of nine judges, is competent to protect the Constitution of the Republic of Albania. It is not involved in all individual disputes, but deals with international agreements and their compliance with national laws, compliance of laws and bylaws with the constitution, disputes regarding violations of the constitutional right of individuals. The highest Court of Appeals in the country is the High Court (High Court of the Republic of Albania), composed of the President of the Court and eighteen judges. Located in Tirana. It reviews the decisions of the lower courts on the appeal of the interested party. It does not investigate facts, but deals with issues of law, thus guaranteeing through its jurisprudence uniformity in law enforcement and a unified case law.

The Courts of Appeal in Albania (Courts of Appeal) act as the Courts of Second Instance which have the right to review cases adjudicated by the District Courts, upon appeal by stakeholders. There are 6 Courts of Appeal in Albania that have territorial jurisdiction in a certain area. Currently, there are 6 Courts of Appeal (Durrës, Gjirokastër, Korçë, Shkodër, Tirana and Vlora) composed of 47 judges. Furthermore, there is a Court of Second Instance as a Court of Appeal for Serious Crimes, with jurisdiction over the entire territory of the Republic of Albania. The Administrative Court of Appeal (Administrative Court of Appeal) is a single court of second instance, competent for appeals for disputes of administrative law and has territorial jurisdiction throughout the territory of the Republic of Albania.

District Courts (Judicial District Courts) are the courts of first instance in the Albanian judicial system. There are 22 District Courts competent for the respective regions (Berat, Dibër, Durrës, Elbasan, Fier, Gjirokastër, Kavaja, Korçë, Krujë, Kukës, Kurbin, Lezhë, Lushnjë, Mat, Përmet, Pogradec, Puka, Saranda, Shkodër, Tirana, Tropoja, Vlora), composed of over 300 judges. In addition, there is a Court of First Instance for Serious Crimes, with nationwide jurisdiction. In the first instance, there are also 6 Administrative Courts of First Instance, dealing with administrative law disputes, each responsible for the respective District (Durrës, Gjirokastër, Korçë, Shkodër, Tirana, Vlora).

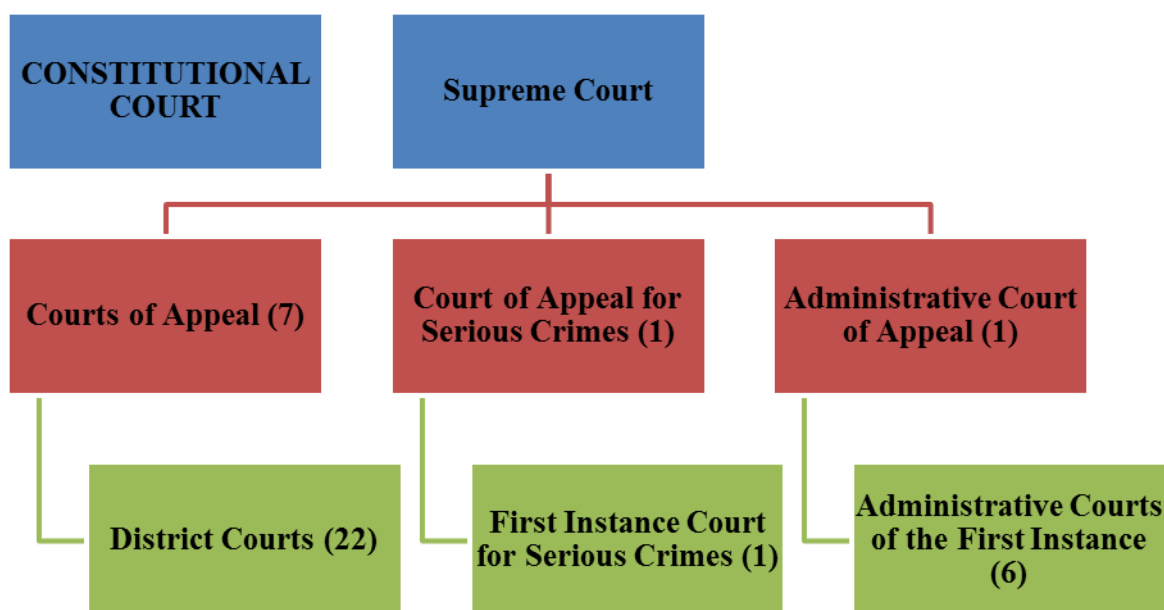
The frequency of training for judges in the field of intellectual property increased significantly over the years, which raised the quality of court decisions. The School of Magistrates, a competent body for the training and education of judges, has improved intellectual property curricula.

It was reported that judges and the GDIP cooperate in drafting legislative acts, which result in better judicial enforcement and better quality of trials. There are court proceedings for the enforcement of intellectual property rights¹¹.

Civil proceedings for intellectual property disputes will be applied in the first instance only before the Commercial Section of the Tirana District Court. Appeals will be filed in the Court of Appeals only in Tirana. While the administrative procedures of Intellectual Property will be applied in the Administrative Court of First Instance, Tirana and the appeal on these decisions is made in the Administrative Court of Appeal.

---

¹¹WIPO Recommendations Report

1.8.6 SCHOOL OF MAGISTRATES

The School of Magistrates is the institution that provides vocational training for a range of categories of the justice system, such as judges, prosecutors, legal assistants and advisers, chancellors and state attorneys, through its Vocational Training Programs, initial and continuing.

The Initial Training program contains the subject "Intellectual Property", which contains 32 teaching hours, of which 16 hours are related to copyright and 16 hours for industrial property. The course is developed for candidates for judges, prosecutors, legal assistants / advisors attending initial training studies.

The Continuing Education Program has a comprehensive thematic content dictated by the assessment of the needs of incumbent judges and prosecutors based on the problems of practice, justice reform processes and alignment with the acquis of the European Union as well as with international standards, legal changes, legal problems, and social, etc. The drafting, approval and implementation of the Continuing Education Program is done according to the procedures defined in the law where the pedagogical staff has an important role, Department of Continuing Education, Pedagogical Council and Governing Council of the School of Magistrates. The frequency of conducting a training activity depends on the number of applicants for this topic. This means that there are more frequent courses on topics of wider interest and courses developed with more limited frequency. The level of courses is also built. In other words, there are general courses and more advanced courses related to equipping with more in-depth knowledge in a certain field.

Regarding industrial property, based on the requests of judges / prosecutors, the School has organized an average of one to two trainings per academic year. These trainings in some cases have been the result of cooperation with foreign international experts. Regarding the participants, the School of Magistrates has taken care to make a special reference on these topics by encouraging the applications of judges / prosecutors. It should be noted that the thematic program and calendar of activities is flexible and dynamic, this allows the number of trainings, if there will be interest, to increase with the approval of the Steering Council.

The School of Magistrates has started the process of needs analysis for the compilation of the calendar of training activities for the new academic year 2021-2022 and will be able to determine in the future what will be the requirements of judges on the topic of intellectual property and rights emanating from it.

Future Challenges

- In cooperation with GDIP, the selection of the most important decisions of the Albanian judicial practice, to make them available in the WIPO-Lex Judgment database, in implementation of a memorandum of cooperation concluded between SHM, GDIP and WIPO.
- Periodic improvement of curricula, programs and curricula in the Initial Training program of the School of Magistrates, reflecting the changes in legislation and national and international practices in the field of Intellectual Property.
- Conduct training of judges (3-4 trainings in 4 years) in interested and focused groups to conduct a more in-depth training related to intellectual property.
- Enriching the library with Albanian and foreign materials to afford the new courses that will be developed.
- Cooperation of the School of Magistrates with GDIP and CD / Ministry of Culture for information related to IP issues.

1.8.7 MINISTRY OF JUSTICE

The Ministry of Justice exercises its activity in accordance with Law no. 8678, dated 14.05.2021, "On the organization and functioning of the Ministry of Justice", as amended and in accordance with applicable law.

The Ministry of Justice, in accordance with its mission, the Constitution and laws, exercises functions and is responsible for drafting and following policies, preparing laws and bylaws, as well as exercising the necessary services related to the judicial system, the system of execution of criminal or civil decisions, the system of free legal professional services, international cooperation in the civil and criminal field, other areas of justice and its competence according to law, as well as for the coordination, harmonization and reform of the Albanian legislation as a whole. Exceptions are bylaws and services related to the justice system, which according to special laws are in the competence of other bodies of the justice system.

Also, in the exercise of its activity, the Ministry of Justice aims to highlight the importance of the Constitution, laws, realization and protection of dignity, human rights and fundamental freedoms, as well as to contribute to the prevention of violations of law, in accordance with and in function of the requirements of democratic development and European integration of the Republic of Albania.

Considering that Intellectual Property is one of the essential issues of developments in law, human rights, trade, public administration, crime and its protection is an integral part of regional and international developments, the Ministry of Justice has been engaged in drafting and consolidating the document of the National Intellectual Property Strategy 2016-2020. Its role in the National Intellectual Property Strategy 2016-2020 has been to draft and follow the procedures for amendments to the Criminal Code and the Code of Criminal Procedure, initiated by institutions involved in the field of Intellectual Property and to cooperate with institutions respectively responsible for the training of judges and prosecutors in general as well as in the field of Intellectual Property, in particular. In this

regard, as well as in fulfillment of the objectives of the National Intellectual Property Strategy 2016-2020, significant improvements have been made in the legal framework, especially with the new amendments to the Criminal Code and the Code of Criminal Procedure ¹² .

The Ministry of Justice is limited in drafting the National Intellectual Property Strategy 2021-2025. The Ministry of Justice in compliance with the scope of its activity and in accordance with the objectives of the National Intellectual Property Strategy 2021-2025 is willing to welcome all legal initiatives by institutions in the field of Intellectual Property and will provide specialized opinion on draft legal and sub-legal acts in order to implement the reform of the Albanian legislation in the field of intellectual property.

The Ministry of Justice has also a consolidated tradition in analyzing statistical data and publishes annually the Statistical Yearbook in the field of justice.¹³ In this context, the Ministry of Justice has statistical data on the number of criminal, civil, administrative cases registered in the Courts of First Instances that have intellectual property as their object.

1.8.8 GENERAL DIRECTORATE OF TAXES

The mission of the Central Tax Administration is to collect tax revenues through simple procedures and at minimal cost, uniformly implementing tax legislation to finance the Albanian state budget. To achieve these goals, the Central Tax Administration assists taxpayers with high quality services, so that they can fulfill their tax obligations according to applicable law.

The Tax Administration monitors, evaluates and punishes, the behavior of taxpayers, who do not implement, intentionally misapply or not, the fulfillment of legal obligations. The Tax Administration is supportive of the government in drafting tax policies, preceded by a periodic information process.

The General Directorate of Taxation is a supporting institution in relation to the implementation of intellectual property rights. Proper tax collection helps ensure that intellectual property legislation is complied with.

During the exercise of the functional duties of the Central Tax Administration, information related to money laundering, fraud and / or counterfeiting of goods may be obtained. In this context, in order to prevent, detect and investigate violations, the Central Tax Administration cooperates with other institutions such as: State Police, General Directorate of Customs, Prosecution, Directorate of Prevention of Money Laundering, etc. Undertaking such substantial actions in order to avoid violations of intellectual property rights will continue in the Intellectual Property Strategy 2021-2025.

---

¹² Regarding the changes in the Criminal Code and the Code of Criminal Procedure, it results that: By law no. 44/2019 “On some additions and changes to law no. 7895 ”, dated 27/01/1995, “ Criminal Code of the Republic of Albania ”, amended”, article 4, article 149 of the Criminal Code “Copyright infringement” has been amended, currently with two paragraphs: where the paragraph of the second constitutes a crime.

Article 149 Copyright Infringement “Reproduction in whole or in part, distribution, communication to the public, sale, offering for sale, use, supply, export or import for the purpose of obtaining a work protected by copyright, without the consent of the author or the holder of the right, when his personal or property rights have been violated, constitutes a criminal contravention and is punished with a fine or with imprisonment of up to two years. in three years ”.

Prior to the amendments brought to the Code of Criminal Procedure by law no. 35/2016, dated 30/03/2016 "On copyright and other related rights", the criminal offense provided by Article 149 of the Criminal Code was prosecuted on the basis of direct accusation of the injured party in Court, while with the new amendments, this offense is prosecuted on the complaint of the victim, according to the provisions of Article 284 of the Code of Criminal Procedure.

¹³ The format of the statistical yearbook and the periodicity of information transmission are approved by order of the Minister of Justice, after consultation with other bodies of the justice system according to the field they cover and special laws.

Future Challenges

- Cooperation with law enforcement institutions in the framework of preventing violations of intellectual property rights.
- Raise business awareness to avoid the use of counterfeit or pirated goods.

1.9 OTHER IMPLEMENTATION AUTHORITIES

1.9.1 AUDIOVISUAL MEDIA AUTHORITY

The Audiovisual Media Authority is the regulatory body in the field of audio and audiovisual broadcasting services and other support services in the Republic of Albania, an institution which based on the organic law no. 97/2013 "On audiovisual media in the Republic of Albania", as amended, has the functional duty to ensure by providers of audiovisual media service, respect for copyright and in particular the right to broadcast, as part of Intellectual Property.

As an independent authority, AMA aims to strengthen and consolidate its role in monitoring and overseeing audiovisual media. Through awareness and preventive measures, but also through the imposed sanctions, positive results have been achieved in the activity of the authority and audiovisual operators. Cooperation with other law enforcement agencies has improved the functions of the AMA and has influenced the implementation of legal requirements. AMA has intensified cooperation with entities (SUADA, CCK, CD) involved in the field of copyright protection.

AMA, in October 2020, has approved the Strategy and Action Plan of AMA, for the period 2021-2023, which provides as an objective for the next 3 years: "Reactivation of the AMA initiative and coordination of fully, with all the institutional factors, in the fight against piracy and in the protection of copyright."

To meet this objective, AMA aims to carry out activities related to strengthening the technical capacity to detect television piracy through the implementation of an updated technical infrastructure, to identify illegal audiovisual content, broadcast on the networks of communication (IPTV, OTT), identification of entities that broadcast / pirate audiovisual content without authorization from AMA and cooperation with other institutions, such as AEPC, State Police, Economic Crime and other law enforcement institutions that will help prevent and the reduction of this phenomenon in the following years.

Future Challenges

- Strengthening of cooperation at national and regional level in order to improve the work towards the protection of Intellectual Property rights in the field of audio and audiovisual broadcasting;
- Raising the awareness of the media service providers in Albania regarding the Intellectual Property rights in the field of audio and audiovisual broadcasting;
- Improve the capacity of the Audio visual Media Authority to apply copyright protection while controlling the broadcasting organization and therefore contribute to better copyright enforcement;
-

1.9.2 AUTHORITY OF ELECTRONIC AND POSTAL COMMUNICATIONS

The Authority of Electronic and Postal Communications (AEPC) is the regulatory body in the field of electronic communications and postal service, which oversees the regulatory framework set out in the Electronic Communications Law, the Postal Service Law and the development policies set by the Council of Ministers.

The role, functions and institutional competencies as a regulatory body in the field of electronic communications and postal service are defined in the material legislation on electronic communications and postal service in the Republic of Albania.

AEPC is a legal, public, non-budgetary person, which is governed by a Steering Council that is independent in making decisions and operates on the basis of internal regulations, approved by itself. The Steering Council consists of 5 members, who are elected by the Assembly, on the proposal of the Council of Ministers.

The Authority of Electronic and Postal Communications (AEPC), as a regulatory body in the field of electronic communications, in exercising legal powers to supervise, monitor and control the activity of entrepreneurs of electronic communications networks and electronic communications services, in fulfillment of the regulatory goals and objectives defined in the Law No. 9918, dated 19.05.2008, "On electronic communications in the Republic of Albania", as amended and other bylaws issued for its implementation, has forwarded to the Internet service providers some requests for blocking access to domains / websites of some state institutions, designated by these institutions as websites with illegal content.

AEPC referring to letter "e" of article 15 of Law No. 9918 dated 19.05.2008 "On electronic communications in the Republic of Albania" amended as well as letter e), point 1, article 9 and point 9 of Annex E of the AEPC Regulation no. 47 dated 26.10.2017 "On the implementation of the regime of General Authorization", every operator / entrepreneur who provides services / networks of electronic communications under the regime of general authorization, must strictly respect the legal obligation to take appropriate legal and technical measures for the restriction of broadcasts determined with illegal or harmful content, by the institutions that have this legal competence.

Also, it is necessary to emphasize the fact that based on point 1, article 2, of Law no. 9918/2008, as amended, AEPC has no legal competence to review the content of electronic communications, ie it does not have the competence to review the contents of websites, *online* portals, social networking platforms, video platforms, etc.

Future Challenges

Knowing that the AEPC has no legal right to determine illegal or harmful content, not even in the field of intellectual property, it is very important to determine in this Strategy, what will be the institutions that can be given such legal competence, relating to intellectual property, given that to date the courts themselves have jurisdiction when decisions become final, which the AEPC will implement, if any.

1.10 OTHER INSTITUTIONS AND INTEREST GROUPS IN THE INTELLECTUAL PROPERTY SYSTEM

1.10.1 THE MINISTRY OF EUROPE AND FOREIGN AFFAIRS

Current situation of the Ministry for Europe and Foreign Affairs, role and responsibility

The Ministry for Europe and Foreign Affairs as defined in the Decision of the Council of Ministers no. 500, dated 13.9.2017 "On determining the scope of state responsibility of the Ministry of Europe and Foreign Affairs" and the Decision of the Council of Ministers no. 32, dated 19.1.2018 "On determining the functions of the Ministry of Europe and Foreign Affairs and foreign service structures in the process of integration of the Republic of Albania in the European Union" is responsible, inter alia, for coordinating the process of integration of the Republic of Albania in the European Union, through the approximation of legislation, drafting of integration policies, coordination of financial assistance of the European Union and informing the public about this process.

In its role as national coordinator of the integration process, the Ministry of Europe and Foreign Affairs plays a central role in the institutional structure of the Republic of Albania for the negotiations of membership in the European Union, as defined in the Decisions of the Council of Ministers no. 749, dated 19.12.2018 "On the establishment, organization and functioning of the state structure, responsible for the conduct of negotiations and conclusion of the treaty of accession of the Republic of Albania to the European Union" and other legal acts issued in implementation or in accordance with this Decision of the Council of Ministers.

The process of membership in the European Union is in itself a comprehensive process, i.e. multi-sectorial. Membership requires deep and comprehensive reforms that affect all sectors of government, aiming at the complete transformation of the legal and institutional framework, the economy and doing business, etc. The features of the accession process to the European Union also define the role and the way in which the Ministry of Europe and Foreign Affairs carries out its tasks.

For the realization of the above tasks in the structure of the Ministry of Europe and Foreign Affairs, the EU Directorate has been set up and is functioning, which consists of six sectors with a total staff of 28 employees (diplomats and civil servants).

The main tasks of the Directorate of the European Union are:

- General coordination of the process of membership in the European Union and the implementation of the Stabilization and Association Agreement through the coordination of the state structure for the European integration of Albania;
- Coordination and evaluation of the compliance of the acts of the Albanian legislation with the legislation of the European Union through the drafting and monitoring of the National Plan for European Integration and the assessment of the compliance of the special projects submitted for approval, as defined in the Decision of the Council of Ministers no. 584, dated 28.8.2003 "On the approval of the Regulation of the Council of Ministers", as amended;
- Monitoring and reporting on the European integration process through the analysis of the priorities of the European integration process, evaluating the fulfillment of the recommendations of the

European Commission services, drafting various reports for state institutions (Albanian Parliament and the Council of Ministers) or state structures responsible for membership negotiations, etc.;

- Coordination of joint structures Albania - European Union set up under the Stabilization and Association Agreement, including coordination of meetings of these structures, preparation of various information, analysis and determination of responsibility for fulfilling the recommendations of the European Commission services, monitoring and reporting on these joint structures, etc.;
- Coordination and drafting of reports for the European Commission on the fulfillment of the criteria for membership and the Stabilization and Association Agreement, the progress of the process of approximation of legislation, etc.;
- Information and awareness of the membership process through the development of information activities for Albanian citizens, various publications in print and electronic media, as well as social media, etc.

Future Challenges in the 4-year time frame

As defined in the National Strategy for Development and Integration 2015 - 2020, approved by the Decision of the Council of Ministers of the no. 348, dated 11.5.2016 "On the approval of the National Strategy for Development and Integration 2015-2020", the current vision of the Albanian Government is "Albania - a strengthening democracy, on the road to its integration into the European Union, with a competitive economy, stable and sustainable, guaranteeing fundamental human rights and freedoms". This vision summarizes in itself the key goals and main directions in which the policies of the Albanian Government are focused and developed.

The National Strategy for Development and Integration stipulates that integration into the European Union is the first priority of the government program, representing not only an opportunity, but also a challenge towards the implementation of structural reforms and the transition to a competitive market economy as any member state of the EU. More specifically, regarding the membership in the European Union, the Strategy stipulates that the objective is "Opening of the membership negotiations and demonstration before the EU States of Albania's ability to meet the criteria for EU membership".

In this context, in June 2014, Albania was granted the status of candidate country for membership in the European Union ¹⁴ and on March 24, 2020, the Council of the European Union decided to open membership negotiations with the Republic of Albania, taking into account the progress achieved on reforms and meeting the conditions set unanimously by the June 2018 Council ¹⁵.

Following the decision of the Council, Albania has fulfilled all the recommendations for the holding of the first intergovernmental conference in the framework of the membership negotiations. In the program of the Albanian Government 2021-2025, based on the fulfillment of such conditions, it is stated that "The task of Albania is to move faster in the next four years, in order for Albanian citizens to have a clear view of Albania as a member of the European Union".

---

¹⁴<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8288-2014-INIT/en/pdf>

¹⁵<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7002-2020-INIT/en/pdf>

The challenges and priorities of the Albanian Government for membership in the European Union are conditioned by the current stage of this process and are:

- i. Fulfillment of the obligations of the Stabilization and Association Agreement and further harmonization of the Albanian legislation with the EU legislation as required by the SAA and EU membership;
- ii. The successful opening, management and finalization of accession negotiations.

The Ministry for Europe and Foreign Affairs will work for the realization of the priorities of the Albanian Government focusing on:

- Monitoring the fulfillment of the obligations of the Republic of Albania within the SAA and identifying the shortcomings and measures to correct them, through:
  - Increasing the quality of reporting on the structures of the European Commission (mainly through the annual contribution to the process of the EC progress report for Albania) on the progress of Albania in the process of EU integration;
  - Improving the identification and inclusion of EU recommendations in the National Plan for European Integration, as well as in sectorial strategies, action plans of other ministries and public institutions, etc.;
  - Fulfillment of the obligation of the approximate legislation to ensure that Albania's existing and future legislation becomes fully compliant with the EU *acquis*, through:
    - Increasing the quality of drafting (programming) and monitoring of the National Plan for European Integration, as the main document for the approximation of Albanian legislation with the EU *acquis*, ensuring its harmonization with the fiscal framework;
    - Strengthening the administrative capacity and methodological framework for the approximation of Albanian legislation;
    - Coordination of the negotiation process for Albania's membership in the EU in order to meet the membership criteria through:
    - Completion of the methodological framework for membership negotiations;
    - Strengthening the institutional capacities of ministries, institutions and negotiating structures, in such a way that they are at the same time functional and able to cope with the negotiation process.

The process of European integration and intellectual property

The obligations of the Republic of Albania in the field of intellectual property are defined by Article 70 and Article 73 of the Stabilization and Association Agreement (Article 39 of the Interim Agreement between the Republic of Albania and the European Union on Trade and Commercial Cooperation).

Article 70 defines the general obligation of Albania for the approximation of the Albanian legislation with the legislation of the European Union.

Article 73 on the other hand defines specific obligations related to intellectual property and its protection in Albania. The deadline for the fulfillment of these obligations began with the entry into force of the Interim Agreement on December 1st 2006.

Article 73 contains 3 important legal provisions (rules):

- Albania is committed to guarantee in practice the respect of intellectual and industrial property rights at the same level as the Member States of the European Union;
- Albania undertakes to fulfill this obligation within a period of 4 years from the entry into force of the Interim Agreement, i.e. within 1 December 2010;
- Albania will become a party to a number of international conventions set out in Annex V of the SAA (Annex IV of the Interim Agreement).

To meet these obligations, the Ministry of European Integration took the initiative to draft a first intellectual property strategy. The drafting of this Strategy was also supported by the IPA Regional Program - 2007 "On Industrial and Intellectual Property Rights in the Western Balkans and Turkey" implemented by the European Patent Office. The result of this process was the Decision of the Council of Ministers no. 760 dated 1.9.2010 "On the approval of the Intellectual and Industrial Property Strategy 2010 - 2015".

The first strategy was accompanied by the approval of the second Intellectual Property Strategy, with the Decision of the Council of Ministers no. 527, dated 20.7.2016 "On the approval of the National Strategy for Intellectual Property 2016 - 2020".

The adoption and implementation of these two strategies was in itself an expression of the will of the Albanian Government to meet the obligations of the SAA, the approximation of Albanian legislation with the *acquis* and respect for the intellectual property rights of each entity.

The gradual implementation of these strategies, the approximation of legislation, the strengthening of institutional capacities and the increasingly better implementation of legislation have also been praised by the services of the European Commission. Thus, in its 2020 Report, the European Commission estimates that in Chapter 7 "Intellectual Property", Albania has some preparation / is moderately prepared for intellectual property rights.

In this report, the services of the European Commission recommend that Albania, in particular:

- intensify efforts to harmonize copyright and other related rights legislation with the EU *acquis*;
- further improve the functioning of collective management agencies and the payment of remuneration fees to copyright holders;
- Further harmonize legislation on industrial property rights and the IP enforcement system.

These recommendations have been taken into account in the National Plan for European Integration 2021-2023 approved by Decision of the Council of Ministers no. 90, dated 17.2.2021 "On the approval of the National Plan for European Integration 2021-2023".

This Plan envisages the amendment in 2021 of Law no. 35/2016 "On copyright and other related rights".

In this context, with the coordination of the Ministry of Europe and Foreign Affairs, the consultation with the services of the European Commission was carried out for the further approximation of Law no. 35/2016 "On copyright and other related rights" with the legislation of the European Union. This consultation helped in increasing the quality of Albanian legislation aligned with the *acquis* of the European Union.

1.10.2 MINISTRY OF FINANCE AND ECONOMY

The Ministry of Finance and Economy focuses on achieving economic stability through the management of efficiency, effectiveness and transparency of public finances. It prepares and implements government policies in the economic, trade, and entrepreneurship spheres to build a new economic model, with the goal of high, sustainable economic growth in Albania. This ministry designs and implements integrated economic policies in the primary sectors of the economy, socio-economic convergence of the country's regions, improving the climate and services for business and entrepreneurship.

Creating a supportive legislative-institutional climate and environment for entrepreneurship, through business promotion and market liberalization, reducing administrative barriers and business costs to eliminate informality, relying on ongoing public-private partnerships.

Policies in favor of small and medium-sized businesses are developed in line with relevant European policy in cooperation with chambers of commerce, business associations and civil society.

The Albanian economy is characterized by a large part of services in GDP and a very important role in employment is played by the agricultural sector. About 37% of active enterprises produce goods and 63% produce services. In 2019, the services sector contributed 48.6% of GDP, followed by industry (including construction) with 20.1% and agriculture, forestry and fisheries with 18.6%. However, agriculture has contributed about 36% of employment, far more than its contribution to GDP.

At the end of 2019, there were 162,342 registered active enterprises, an increase of 1% from 2016. Small and medium enterprises (SMEs) account for 99.8% of all enterprises, over 85% of the total number of employees and 69% of value added - more than in most countries in the region. Value added for SMEs increased by 18% between 2016 and 2018. Small enterprises make up the largest share of SMEs.

1.10.3 MINISTRY OF TOURISM AND ENVIRONMENT

DCM no. 509, dated 13.09.2017 determines the area of state responsibility of the Ministry of Tourism and Environment.

The mission of the Ministry of Tourism and Environment is to design and implement policies aimed at environmental protection, sustainable use of natural resources, protection of nature and biodiversity, sustainable development and management of forests and pastures, water quality monitoring, as well as drafting and implementing tourism policies.

MTE designs and implements policies for a sustainable development of tourism, through the promotion of investments in the field of tourism, raising and monitoring the system of standards in tourism and continuing education of business in the field of tourism, product promotion and tourist destinations, coordination and cooperation with state structures, local government and other functions, which will be covered by the subordinate institutions, the apparatus of the ministry and the territorial branches.

Future Challenges:

- promotion of Made in Albania products and tourist destinations;
- in order to create a climate for sustainable business, the registration of industrial property objects is needed, as well as the timely information of all commercial entities in the field of tourism and other tourist destinations.

1.10.4 UNION OF CHAMBER OF COMMERCE/AMERICAN CHAMBER OF COMMERCE/ NATIONAL CRAFT CHAMBER / TIRANA CHAMBER OF COMMERCE

Chambers of Commerce plays an important role in supporting Industrial Property. Tirana Chamber of Commerce and Industry provides training and advice to its members on the use of IP rights, the importance of their registration, especially for trademarks and industrial designs.

The Union of Chambers of Commerce and Industry of Albania is the National Chamber of Commerce, established by law no. 9640 "On the Chambers of Commerce and Industry of Albania", which has the mission of coordinating the work of the chambers at the national level, but also to represent the Albanian enterprise both nationally and internationally.

On 19.07.2016, the Union of Chambers of Commerce and Industry has signed a memorandum of cooperation with the General Directorate of Trademarks and Patents, today the General Directorate of Industrial Property, through which both parties have undertaken to commit to provide:

- consultancy for businesses in the field of industrial property at the Union of Chambers of Commerce and Industry of Albania (UCCIA);
- professional and technical training for UCCIA members;
- promoting entrepreneurship to protect IP assets;
- designing joint projects and their implementation, in order to raise awareness among SMEs, about the importance of protecting IP facilities and protection procedures;
- cooperation and exchange of information according to the respective agendas of both institutions;
- distribution of information materials through UCCIA, in relation to businesses whose activity is closely related to industrial property, etc .;

The American Chamber of Commerce is active in Albania and represents the largest foreign companies. It focuses on the promotion and implementation of intellectual property in Albania. For this reason, there is a committee that helps promote the interests of members of the American Chamber of Commerce. It organizes awareness raising campaigns and trainings for the Albanian business community and public institutions and in the field of intellectual property.

The National Chamber of Crafts is a new institution, established two years ago, has 300 to 400 members, small businesses and individual artisans. Attendance at this room is mandatory. It is not yet involved in intellectual property issues, but it can be a good place to promote intellectual property, organize trainings and raise awareness campaigns. Chamber staff should be trained and educated to support intellectual property. In this regard, the CIPO, ITC guide on crafts and visual arts can be considered as a useful tool.

There is a Memorandum of Understanding between the Chamber of Crafts and the GDIP. Through this document, it has been agreed to compile a calendar of activities, distributed in certain areas of Albania, where, among other things, craftsmen will be provided with information on industrial property objects, mainly trademarks and geographical indications.

Traditional handicrafts require specialized and traditional techniques, skills and knowledge that are often of considerable antiquity and are passed down from generation to generation.

1.10.5 AUTHORIZED LAWYERS AND REPRESENTATIVES

Another important component of the private sector in supporting the Intellectual Property infrastructure in Albania are lawyers and authorized representatives.

They serve as an important link between companies, universities, individuals with GDIP, in particular, as the application for registration of IP rights by foreign entities must be submitted by a representative licensed by GDIP.

Authorized representatives of industrial property objects (licensed agents) are the only professionals allowed under Article 195 of Law no. 9947 dated 07.07.2008 "On Industrial Property" as amended, to represent and act on behalf of the owners of industrial property objects to carry out registrations with the GDIP.

Persons who have a permanent residence in the Republic of Albania, or who carry out activities within its territory, may be represented in the GDIP themselves or through other representatives, who are not registered in this directorate, but direct or are employed by this person. And are provided with a power of attorney.

From practice it results that most owners choose representation from a registered trademark agent to submit and follow the registration procedures in GDIP, to be more guaranteed for a successful and professional application.

Authorized representatives are active in this field and have participated in the drafting of the National Intellectual Property Strategy 2021-2025, or giving their technical and legal opinions in the case of amendments to the law on industrial property and participating in roundtables, conferences, meetings and trainings.

So far there is no association or chamber of industrial property representatives. They are usually active through the Tirana Chamber of Commerce and Industry, which has an industrial property¹⁶.

Future Challenges:

- I. Establishment of the National Chamber of Authorized Representatives of industrial property objects.
- II. Ongoing training for authorized representatives in the field of industrial property.

---

¹⁶WIPO Recommendations and Evaluation Report

CHAPTER II

VISION, POLICIES AND STRATEGIC GOALS

2.1. THE VISION OF THE ALBANIAN GOVERNMENT

The vision of the Albanian Government, regarding the system of protection of intellectual property rights in this Strategy proposes a strong system of Intellectual Property in Albania, which provides an appropriate and efficient protection, which encourages creativity and innovation in order to consolidate a competitive socio-economic system with equal rights and opportunities, through strengthening enforcement institutions, raising public and business awareness on the importance of protecting IP rights as well as guaranteeing a level of protection of equal Intellectual Property rights with those of European Union countries.

Intellectual property is cross-sectorial in nature. Intellectual property issues relate to health, agriculture, environment, trade, industry, culture, education, science and technology. Effective use of the IP system as a tool for development requires greater coordination between key institutions and private bodies in the development and implementation of applicable policies, strategies and laws.

Establishing an effective Intellectual Property system is one of the Government's priorities, stemming from Albania's commitments under the SAA and the perspective towards European integration.

This system should serve as a stimulus for creativity and innovation, in support of art, culture and science. At the same time, the Intellectual Property system in Albania should help the economy and society in general to benefit from knowledge and ideas.

Intellectual Property is a force that can be used to enrich the lives of individuals and the future of nations materially, but also culturally and socially.

In the process of reforming the intellectual property system, social and economic problems must be taken into account, especially technological movements, electronic market, biotechnology and information technology.

A reorientation has also been placed on technological exchanges and new management models, which may include Intellectual Property as a coherent element between large manufactures and small and medium-sized enterprises, capable of dealing with new tasks.

The World Intellectual Property Organization (WIPO) has paid special attention to the transformation of copyright and Intellectual Property legislation as a whole, as well as the institutional system which becomes even more important in the context of these political and economic developments.

Increased attention is paid to another object of industrial activity such as geographical indicators, which affect the revitalization of rural areas and increase biodiversity but also the promotion of "Made in Albania" products.

In accordance with the requirements and obligations arising from the integration process of Albania, the Intellectual Property system in Albania must effectively guarantee a level of protection of Intellectual Property rights the same as that which exists in the European Union.

2.2 Policies

The strategy defines the links between national policies in different areas to have an effective coordination with other activities for the creation and implementation of intellectual property rights. Strengthening the intellectual property system plays a very important role in protecting fair competition in the market, consumer protection, building market credibility and protecting investment in research and development, and consequently serves the cultural, social and economic development of a country. It is an essential element in further socio-economic progress, in increasing fair competition. This strategy will produce its effects on a range of sectorial policies, such as industry development policies, SME competitiveness and innovation improvement policies, improving the business climate, consumer protection policies, competition policies.

2.3 Strategic goals

The aim of the Albanian Government in the field of Intellectual Property is to stimulate economic, scientific and cultural development in the country, to ensure a proper functioning of the internal market by establishing the right balance between the rights of owners of Intellectual Property objects and the interests of users, as well as strengthen the IP registration and protection system.

In the same line, the purpose of this strategy is to strengthen the system of protection of intellectual property in the Republic of Albania and to make it comparable with the countries of the European Union, as a stimulating mechanism of economic, social and cultural development in the Republic of Albania as important pillars of a country's economy.

This goal is achieved through:

- Providing a reliable and efficient system of protection of Intellectual Property rights;
- Promotion, development and economic use of Intellectual Property.
- Strategic priorities arise as a result of the obligations arising from: 1) the Stabilization and Association Agreement (SAA); 2) EC Progress Reports on Albania 3) TRIPS Agreement and the EU *acquis*.

The strategic goals of this paper relate to the following five objectives:

- I. Improving the legal framework in the field of intellectual property;
- II. Development and strengthening of institutions involved in the implementation of Intellectual Property Rights;
- III. Strengthening cooperation and coordination between institutions, both at the national level and at the regional level or beyond, in order to improve the work in defense of Intellectual Property Rights;
- IV. Increase the level of awareness related to IP in the country.
- V. Potential identification of geographical indications and designations of origin, as a very important object of industrial property, in the economic development of the country.

CHAPTER III

POLICY OBJECTIVES AND MAJOR PRODUCTS

- I. Improving the legal framework in the field of intellectual property.
  1. Improving the legal framework of Industrial Property and copyright.
    - i. Complete legal reform in relation to industrial property objects. Adoption of special laws for each object of industrial property:
      - creating a comprehensive legal framework for trademarks;
      - creating a comprehensive legal framework for patents and usage patterns;
      - creating a comprehensive legal framework for geographical indications and designations of origin;
      - creating a comprehensive legal framework for industrial designs;
    - ii. Approval of amendments and additions to law 35/2016 "On copyright and other related rights";
      - Approval of the sub-legal act on the operation of the single counter;
      - Approval of the decision of the Council of Ministers on the right to remuneration for the reproduction of copyright works for private or other personal use;
      - Approval of the methodology and the amount of reward fees for works protected by copyright in the system of collective administration
  2. Ratification of other agreements in the field of Industrial Property and copyright.
    - i. Adherence to the Singapore Treaty by law as regards Trademark Law;
    - ii. Legal accession to the Nairobi Treaty
  3. Necessary legal changes related to market surveillance procedures for *ex-officio* inspections, inspections for *online* trade, blocking and destruction procedures for destruction of pirated and counterfeit goods, inter-institutional coordination and the role of the SMI, methodology for calculating tariffs of administrative measures.
    - i. Drafting manuals for standardized procedures and processes for the State Inspectorate of Market Surveillance (ISMT);
  4. Establish a platform for copyright
    - i. Increase transparency and facilitate verification by exposing the *online* copyright database.
    - ii. Facilitate the procedures for registration of copyright in order for the authors of works to complete the registration of their works *online*.
    - iii. Increase the incentive to register offenses by facilitating procedures and transparency
    - iv. Increase the performance of the Copyright Directorate by automating and computerizing work processes.
    - v. Creating an electronic copyright database.
    - vi. Creating a database for works without authorship;
    - vii. Digitization of the existing archive (about 1000 files);
    - viii. Improving the official website of the CD.

5. Updating the legal basis with bylaws such as instructions and manuals for customs officers.
  - i. Improving and amending existing manuals and instructions for customs officials;
6. Establishment and operation of anti-plagiarism system
  - i. Continuing work on anti-plagiarism policy for doctorates and related documents or regulations.

II. Development and strengthening of institutions involved in the implementation of Intellectual Property Rights.

- i. Strengthening administrative capacity.

Consider establishing a national Intellectual Property Office

Based on the assessment of the situation, it would be advisable, for reasons of effectiveness and efficiency, to consider whether merging the GDIP and the Copyright Directorate into one administrative body would lead to better services and activities and functionality. the best of the entire intellectual property system. This can save operational costs and ensure better coordination of the whole system;

- i. further development and improvement of the administrative capacity of the GDIP and the Directorate of Copyright in terms of staffing and training, especially in the areas of patents, utility models, industrial designs and copyrights;
  - ii. continuous improvement of the activities of the IP Training Center, currently located within the GDIP structure
  - iii. expanding cooperation between GDIP and the Directorate of Copyright in terms of information exchange, joint training activities for third parties;
  - iv. Continuous training of CD staff, GDIP provided by foreign expertise on the latest developments in the field of intellectual property, and training supported by EU, WIPO, EPO, EUIPO in order to increase the professionalism of employees involved in the IP system.
  - v. Participation in international conferences, trainings and *workshops*.
  - vi. Improving the organizational and functional structure of the Institutions involved in the system, facilitating procedures, ways of recruiting and training staff..
  - vii. Organizing several days of training at the Security Academy with specialists in the investigation of economic and financial crimes in cooperation with other institutions,
  - viii. Increasing the level of quality of administrative services;
- ii. Increasing the level of quality of services of GDIP and the Directorate of Copyright..
    - i. Drafting instructions for registration of patents and registration of additional protection certificates, instructions for other industrial property rights and continuous improvement of existing instructions; further training of GDIP staff on additional protection certificates;
    - ii. Development of capacities and equipment to implement a modern ICT system within GDIP; ensure full compliance of the national ICT system with that of WIPO, EPO and EUIPO;
    - iii. Provision of *on-line* delivery for all services provided by GDIP;

- iv. Improving the official websites of GDIP and CD;
- v. Improving GDIP *online* registers of industrial property rights;
- vi. all industrial property rights registers should be constantly available *online* and constantly updated in real time;
- vii. It would be recommended to modernize the system of voluntary registration of copyright works; make the register available to the public (it must be electronic, transparent and accessible in real time); improve on-line registration and electronic registration administration; consider the effects of registering copyright legal transactions.

ii.) Construction of a proper administrative infrastructure within the implementation institutions

State Police Department:

- i. More professional training required;
- ii. It is recommended to establish a specialized intellectual property unit within the Police Department and better coverage of the whole country is needed;
- iii. Improving cooperation and coordination with other enforcement institutions and rights holders and their representatives;
- iv. Improving the structure, availability and systematization of statistical data and data transparency;
- v. Cooperation with national and international operators in order to organize joint trainings, in order to increase professionalism, continuous training of employees for specific areas of IP, with modern methods of investigation of criminal offenses in this area;
- vi. Review of the curriculum for the investigation of criminal offenses in the field of intellectual and industrial property, in line with contemporary developments;
- vii. Participation and coordination in international operations to be carried out by the European strategic partners, EUROPOL, INTERPOL, in order to crack down on illegality in the field of intellectual and industrial property;
- viii. Increasing inter-institutional cooperation within the country and with international partners in order to detect, prevent and crack down on illegality in the field of intellectual and industrial property, establishing contact points at central and local level, in order to exchange information, but also to organize operations common;
- ix. Increase the effectiveness of the fight against piracy and counterfeit goods, by strengthening legal and institutional mechanisms;
- x. Dissemination of positive experiences and experiences for the best cases, drafting generalizations for the structures in the local offices;
- xi. Maintaining and reporting unified data at the national level of statistics on cases of investigation, detection and crackdown on criminal offenses in the field of intellectual property.

General Directorate of Customs:

- i. Strengthening the administrative capacity of GDC and Customs Branches;
- ii. Improving the structure, availability and systematization of statistical data and data transparency;
- iii. Increase cooperation at national and international level with other actors involved in the protection of intellectual property rights;
- iv. Approximation of laws and bylaws related to customs with those of the European Union;
- v. Improving the risk management system for the effective protection of intellectual property rights;
- vi. Installing of the full version of *INES + software*.

State Market Surveillance Inspectorate:

- i. amending the laws and by-laws necessary for the regulation of actions (ex-officio) ex officio and the procedures for the destruction of pirated and counterfeit goods;
- ii. Establishment of an electronic database on issues addressed, inspections and administrative measures related to IP, statistics and risk analysis.
- iii. improving the structure, availability and systematization of statistical data and data transparency;
- iv. more professional training for staff;
- v. establishing cooperation with international enforcement institutions.
- vi. Signing of cooperation agreements with domestic and foreign institutions (5 agreements)

State Prosecution:

- i. more professional staff training is needed;
- ii. it would be advisable to establish a specialized intellectual property unit, it should be established within the Prosecution;
- iii. improving cooperation and coordination with other enforcement institutions and rights holders and their representatives;
- iv. improving the structure, availability and systematization of statistical data and data transparency;
- v. improving cooperation with international enforcement institutions.

Audiovisual Media Authority

- i. improving the technical capacities of the Audiovisual Media Authority for the protection of intellectual property rights in the field of audio and audiovisual transmissions.

National Agency of Postal and Electronic Communications

- i. Evaluate the existing legal framework and determine if it enables the Agency to act in the event of an online copyright infringement and to block the infringed link or the entire website.

It would be advisable to consider the possibility when the Agency may act ex officio and on request, in cases of serious violations, to block access to the content of the online violation.

ii. iii.) Increase in the number of investigations by the State Police, Customs, State Prosecutor's Office for violations of intellectual property right

i. Increase in the number of evidence and documentation of illegality in the field of intellectual and industrial property by 2% each year (taking as reference the number of criminal offenses identified in 2020, which is 118 criminal offenses identified) State Police;

ii. 5% increase in annual activity in criminal prosecution against intellectual property;

iii. 5% increase in the annual activity of customs in detecting illegal goods that infringe intellectual property rights and initiating appropriate procedures.

iv. Relevant statistics should be more visible to the stakeholders involved and the general public through presentations through the websites of the relevant institutions.

iv.) Improving the GDC Intellectual Property Rights Management and Information Processing System

ii. Installation of the full version of INES + *software*, which should serve as a database and help process the request for customs operations in electronic format;

iii. Digitalization of all customs processes and digital collection and presentation of statistical data; digital document management systems need to be introduced.

v.) Improving the library of the School of Magistrates and the curriculum for the training of judges

i. Enriching the library with materials, especially in Albanian, but also in other languages;

ii. increase the number of trainings available to judges in the field of intellectual property and specialization of judges on intellectual property issues;

iii. expanding cooperation between the School of Magistrates, GDIP, SIT and the Directorate of Copyright;

iv. improving (curriculum) intellectual property curricula, curricula and intellectual property programs;

v. continuing the translation into Albanian of the most important issues of the Court of Justice of the European Union;

vi. Intensification of cooperation with the libraries of other European magistrate schools and other legal institutions; providing access to on-line databases and WIPO, EUIPO, EPO and possibly other libraries.

vii. selection of the most important decisions of the Albanian judicial practice, to make them available in the WIPO-Lex Judgment database, in implementation of a memorandum of cooperation concluded between SHM, GDIP and WIPO

vi.) Supervision and monitoring of CAA by responsible institutions.

- i. Encourage the establishment of collective administration agencies for copyright and related rights and for branches of art which are not covered, e.g. photography etc.
- ii. Improving the functioning of the one-stop shop in terms of collection and distribution against CAAs;
- iii. Increase cooperation between collective management agencies;
- iv. Periodic monitoring of the activity of Collective Administration Agencies of copyright and related rights.

vii.) Improvement of ICT infrastructure and modernization of GDIP services and improvement of registration procedures for IP facilities.

- i. Development of capacities and equipment in order to implement a modern ICT system, as a key factor in achieving its strategic objectives. Ensure full compliance of the national ICT system with that of the WIPO, EPO and EUIPO as a necessity for GDIP to have independent ICT¹⁷.
- ii. *Online* application for all services offered by GDIP and integration of IPMS system in the network database interoperability network, 100% implementation for every document stored in GDIP in EDMS system by turning office procedures into e-files.

viii.) Establishment of technology transfer centers

- i. Establishment of project offices in universities where a proper staff is trained for technology transfer services;
- ii. The establishment of technology transfer offices in universities (Polytechnic University, University of Korça) has remained a challenge from the previous strategic period;
- iii. Establishment of intellectual property policies in universities;
- iv. Further development of information and science centers in universities (by GDIP).

v. Drafting a legal contract model for scientific activities and development which clearly defines the rights and obligations of all actors in cooperation (university with scientific and development organizations with individuals).

ix.) Building the administrative capacity of the Chamber of Commerce and Industry and the Chamber of Crafts

- i. Train staff or Chambers to be able to further disseminate intellectual property information, provide support to their members on intellectual property rights, registration, commercialization and protection.

---

¹⁷WIPO Recommendation.

- ii. Close cooperation with the Chambers of Commerce in the Republic of Albania for the organization of various information sessions for the business category.
- x.) Establishment of an authorized House of Representatives in an organized structure
  - i. Establishment of an authorized House of Representatives in an organized structure
- I. Strengthening cooperation and coordination between institutions, both at the national level and at the regional level or beyond, in order to improve the work for the protection of Intellectual Property Rights
  - i. Strengthen cooperation and coordination between institutions at national, regional and international level.
    - i. Transparent and efficient cooperation between competent institutions and organizations included in the system, cooperation established on the basis of approved agreements.
    - ii. Continuous training of institutions involved in the field of Intellectual Property and the justice system, as well as increased cooperation with the School of Magistrates;
    - iii. Organizing joint national operations with GDC, GDT, NFA, State Inspectorate of market surveillance.
    - iv. Organizing joint operations with law enforcement structures at the national level (State Police, Copyright Directorate, and / or internal market control structures).
    - v. Organizing and managing operations for the protection of Intellectual Property Rights involving the member countries of the *Southeast European Law Enforcement Center* (SELEC)
    - vi. Organizing and managing operations by INTERPOL, the World Customs Organization and / or by counterpart Customs Services.
    - vii. Strengthening cooperation with counterpart regional offices in the field of copyright as well as organizing joint activities in order to promote copyright.
    - viii. Cooperation with GDIP for information in cases of violation of the rights of owners of IP facilities.
  - ii. Signing memoranda of cooperation and establishing an inter-institutional group for monitoring and respecting copyright
    - i. Establishment of a mechanism to ensure transparent and efficient cooperation with the CD / Ministry of Culture (Memoranda of Cooperation).
    - ii. Signing of Memoranda of Understanding with the counterpart Regional Offices of Copyright.
    - iii. Establishment of an inter-institutional group for monitoring the copyright respect by the media service provider.
    - iv. Establishment of joint work plans with the State Police, taxes and AMA for monitoring and respect of copyright.
  - iii. Improving and strengthening cooperation with CAA
    - i. Ongoing training of CAA staff on collective management issues;
    - ii. Providing foreign expertise to EU experts for CAA;
    - iii. Continuous monitoring by CD of CAA in the exercise of competencies recognized by law.
    - iv. CD cooperation with AMA.

iv. Continuous strengthening and training of the judicial system

- i. Increase the number of trainings for judges (1-2 trainings per year), which will be engaged in the administrative court, and in particular with those that will deal specifically with IPR cases.
  - ii. Cooperation of the School of Magistrates with GDIP and the Ministry of Culture / CD
  - iii. Improving the curricula, programs and curricula in the Initial Training program of the School of Magistrates, reflecting the changes in legislation and national and international practices in the field of Intellectual Property.
- v. Prevention and suppression of violations of Intellectual Property rights.
- i. Risk assessment for products or services (performing relevant analyzes). Taking administrative measures against violators of the law.
- vi. IP Strategy Monitoring Meetings (2022-2025)
- i. Takime Periodic meetings (twice a year), between the institutions defined in this Strategy, where each to report on the accomplishment of his duties and be held accountable in cases of non-compliance with the activities set out in this document.

II. Raising public awareness in Albania regarding Intellectual Property rights

Campaigns should be directed and thus tailored to different target groups:

- General public
- pupils
- students
- experts
- producers of agricultural and other products
- businesses
- rights holders
- channels of communication should be:
- newspapers
- electronic media
- social media
- information centers

Campaigns should be interesting and based on examples and show how intellectual property affects daily life and social and economic well-being.

vii. Implementation of a project in order to create a stimulating environment for the growth of applications for industrial designs and patents for inventions.

- i. Identifying businesses with potential innovative potential, as well as organizing seminars and training activities related to them.
- ii. Establishment of other information centers in public universities in Gjirokastra and Elbasan;
- iii. Preparation and organization of specific trainings for the staff of the information centers on the use of the system.

viii. Implementation of a project in order to conduct a territorial analysis to identify Albanian products with geographical characteristics by area (potential to be registered as a geographical indication or designation of origin) Promotion and encouragement of the importance of protecting Albanian geographical indications.

- i. Analysis and harmonization of the legal basis that ensures the protection of Geographical Indications in Albania.
- ii. Study in different provinces and especially in rural areas of Albania to identify potential products to be protected as TG.
- iii. Drafting the analysis and determining the criteria and characteristics of potential products of each province.
- iv. Organizing promotional and training activities for the protection and registration of TG organized according to the districts: Gjirokastra, Tepelene, Elbasan, Vlora, Malësia e Madhe etc .. Activities for each of these districts are provided as an example of activities for the district of Gjirokastra and Përmet . The analysis will be the basis for highlighting the importance of awareness-raising activities in other districts of Albania.
- ix. Implementation of a project in order to create a stimulating environment for the growth of applications for registration of services as trademarks.

- i. Identifying businesses with potential for registering the services they offer as trademarks;
- ii. Organizing seminars and training activities related to them;
- iii. Assistance in drafting the necessary documentation for trademark registration.

x. Raising public awareness and education in Albania, regarding Intellectual Property rights.

- i. Encouraging creativity in the growing generations through various promotional activities in the form of competitions for young talents in various fields: art, literature, art, painting, in-frame interpretation and the World Intellectual Property Day, every year on April 26 (2022-2023).
- ii. Organizing roundtables with the public as well as informative meetings with different categories of rights users regarding IP issues;
- iii. Increasing the level of information of the public, society and community in the field of Intellectual Property through the organization of seminars, conferences and promotional activities.

- iv. Raising awareness of business and the public regarding the respective areas, as well as addressing to the Competition Authority any possible anti-competitive behavior in the field of Intellectual Property rights.
- v. Design of modules for teachers of citizenship subject for 6-9 cycle of basic education. The “Intellectual Property” module should be integrated into the gymnasium curricula when new high school curricula are developed.
- vi. Compilation of curricular materials for the investigation of Economic and Financial crime for students of the Faculty of Crime Investigation (6 teaching hours for the investigation of criminal offenses of violation of IP rights).
- vii. Training of citizenship teachers in secondary education and training of citizenship teachers for grades 6-9 on Intellectual Property.

The focus of GDIP in the plan of promotional activities for the years 2022-2023 will be:

- Local universities for the promotion of research work and for its registration as an invention at GDIP,
- Local producers for the identification and registration of characteristic Albanian products as geographical indications.
- Businesses in general for the identification and registration of industrial designs.
- Education of generations and generations through promotional and awareness activities in the field of Industrial Property.
- xi. Design curricula, teaching materials and modules for pupils, teachers, students and academic staff.

- i. Compilation of teaching materials for Intellectual Property in cycle 6-9 of basic education and secondary education.
- ii. Design of modules for citizenship teachers for cycle 6-9 of basic education. Module "Intellectual Property" to be integrated in high school curricula when designing new secondary education programs.
- iii. Compilation of curricular materials for the investigation of Economic and Financial crime for students of the Faculty of Crime Investigation (6 teaching hours for the investigation of criminal offenses of violation of IP rights).
- iv. Training of citizenship teachers in secondary education and training of citizenship teachers for grades 6-9 on Intellectual Property.

- xii. Informing and raising business awareness on the value of IP.

- i. Improving dialogue with businesses on the importance, value and ways of protecting their Intellectual Property;
- ii. Design and implementation of projects with businesses to raise their awareness in the financing of research and development departments, and registration of IP facilities.
- iii. Awareness campaign, in order to increase and strengthen the trust of business and citizens in the customs administration and change the image or civic perception of it.
- iv. Close cooperation with the Chambers of Commerce in the Republic of Albania for the organization of various information sessions for the business category.

- xiii. Strengthening and modernization of the Training Center, as a structure dedicated to training in the field of IP

- i. Drafting a long-term strategy by foreign experts for the functioning and regulation of how the Training Center will function;
  - ii. Equipping with the necessary logistics which will be suitable for a dignified environment for providing training;
  - iii. Preparation of tailored made modules according to needs and interest groups in the field of intellectual property;
  - iv. Establishment of a library and various materials and books in the field of PI, within the premises of the Center;
  - v. Signing cooperation agreements with IP Academy at the international level.
- v. Potential identification of Geographical Indications and Designations of Origin, as a very important object of industrial property, in the economic development of the country.
- xiv. Legal framework regarding geographical indications and designations of origin.
  - i. Develop a guide for applicants, which would simply explain the requirements and procedure for registering GI and EO;
  - ii. Develop a guide for manufacturers and producer organizations implementing the scheme and administering GI that would explain the obligations that PGI and PDO users must meet - in particular control and certification -, their IP rights and ways to protect them, as well as promote and communicate good practices to get the best benefits of GI production and sales;
- iii. Drafting regulations for "Control and Certification" and "Role and competencies of producer groups.
- xv. Raising awareness of production associations regarding Geographical Indicators and Designation of Origin
  - i. Identification of potential products with GI / DO / TSG in three regions: Shkodra; Dibra; Vlora;
  - ii. Providing assistance in establishing the producer group and assistance to local producers for the certification process;
  - iii. Promotion of typical products / raising awareness of the Albanian market to choose typical products rather than imported ones;
  - iv. Prevention and suppression of violations of Intellectual Property rights as well as market surveillance in relation to the commercial origin of food products.
- xvi. Increasing the administrative capacity of institutions.
  - i. Ongoing training for the qualification of FCA staff regarding industrial property rights.

CHAPTER IV

FINANCIAL RESOURCES

The assessment of the costs necessary for the implementation of the Intellectual Property Strategy for the period 2022-2025 has been made based on the objectives set out in the action plan. The budget programs 2021-2023 and 2023-2025 have been taken into account in this calculation and according to this trend, an approximate forecast for 2025. The cost calculation for most of the objectives has been made taking into account the number of employees to be hired. with the activity, their salaries (salary for an hour of work), time of its realization (including hours, days, months, etc.).

The financial resources for the objectives of 2021-2022 are based almost entirely on the state budget. In general, the cost of objectives is calculated by anticipating the trend of the state budget, defining the main activities, but leaving room for the possibility of support from donors or foreign funding. The latter are presented in the item "financial gap".

This strategic document is accompanied by an action plan where all objectives are costed by product, providing for the part covered by the state budget and that which requires foreign funding.

Below are presented in tabular form the costs for meeting the objectives, according to the products referred to in the strategy:

Table 1: Costing the implementation of the strategy according to the objectives 2021-2025 and Total Costing of the Strategy

Objectives covered by the Strategy	Total Cost in 000/ALL	Budget	Financial Gap	Comments on financial gap objectives
TOTAL	599.957	466.925	133.032	
Improving the legal framework.	11.800	8.034	3.766	Approval of laws and bylaws, signing of International Agreements, implementation of drafted projects.
Development and strengthening of institutions involved in the implementation of intellectual property rights.	163.056	124.266	38.790	Staff training, participation in conferences, workshops, increasing the level of quality of administrative services, strengthening administrative capacity.

Strengthening cooperation and coordination between institutions, both at the national level and at the regional level or beyond, in order to improve the work in defense of intellectual property rights.	48.296	29.225	19.071	Transparent and efficient cooperation between the institutions and organizations involved, organization of operations, signing of memoranda of cooperation.
Raising public awareness in Albania, regarding intellectual property rights.	329.105	285.900	43.205	Informing pupils, students, and the public. Seminars, conferences, promotional activities for this purpose. Designing modules for schoolchildren, students, teacher training, improving dialogue with business.
Potential identification of geographical indications and designations of origin as a very important object in the economic development of the country.	47.700	19.500	28.200	Potential identification of geographical indications in our country as a very important object of industrial property;

CHAPTER V

ACCOUNTABILITY, MONITORING AND EVALUATION ANALYSIS.

Strategy Monitoring. Relevant structures

By Order no. 118, dated 23.09.2020 "On the establishment of the inter-institutional working group for coordination, drafting and monitoring the implementation of the strategic document for intellectual property 2021-2025" was created the working group for its drafting.

This group should continuously monitor the implementation of the Strategic Document for Intellectual Property 2021-2025, coordinate the work related to issues of implementation of this strategic document and monitor the performance of its implementation.

The leader of this group will be the Deputy Minister of Finance and Economy. The Technical Secretariat for the Inter-Institutional Working Group will be the General Directorate of Industrial Property at MFE, which will cooperate closely with other institutions, especially with CD, SIMS, GDC, SPD, etc.

The Technical Secretariat will:

- a) Monitor the implementation of the measures foreseen in the action plan of this Strategy;
- b) collects information every six months from state institutions, which are directly responsible for the respective measures they have in the Action Plan of this Strategy;
- c) Prepares two annual reports, respectively 6-month and 1-year, on the progress of the implementation of the measures of the strategy for the implementation of Intellectual Property Rights.

The 6-month and 1-year reports are submitted to the Inter-Institutional Working Group by the Deputy Minister of Finance and Economy. The Inter-Institutional Group discusses the implementation of the measures and the issues related to them, as well as make decisions on institutional issues.

Responsible institutions to report to the MFE on the level of implementation of measures in the strategy and action plan for the implementation of intellectual property rights, the problems of their implementation, as well as recommendations for improving the situation. Also, the relevant data will be sent for the analysis of the inspections carried out for the implementation of Intellectual Property Rights, the number of trainings, the number of legal and sub-legal acts amended in the respective term; number of Intellectual Property Rights awareness campaigns; the number of court cases related to Intellectual Property rights, the number of fined entities for Intellectual Property rights issues, the number of persons trained (judges and prosecutors) on Intellectual Property rights, etc.

The Technical Secretariat will develop the reporting methodology according to a standardized format. Indicators provided in SKPI (2022-2025)

The objectives set out in the National Strategy for IP 2021-2025 are measurable, specific and concrete objectives. The indicators selected for monitoring the strategy, which are part of the Strategy Paper, generally cover the evaluation of all the main objectives of the strategy.

The indicators provided in SKPI 2021-2025 are presented below in tabular form:

Table of indicators and impact for monitoring the National IP Strategy

I. Improving the legal framework						
No.	Description of indicators	Responsible institution	Base Year	Method of calculation	Target 2022	Target 2024
1	Legal reform in the field of industrial property and the adoption of special organic laws for each object of industrial property (patents and use models, industrial designs, trademarks, GI and DO)	GDIP	2022	Law no. amended	Four laws passed	Four laws passed
2	Drafting bylaws in implementation of adopted laws in the field of industrial property	GDIP	2022	Approved DCMs no.	Approved DCMs	Approved DCMs
3	Approval of amendments and additions to law no. 35/2016 "On copyright and other related rights"	Ministry of Culture, CD	2021	Law no. amended	One law passed	One law passed

4	Number of International Agreements signed in the field of Industrial Property	GDIP	2023	Law no. approved	Two Laws adopted for the ratification of agreements	Two Laws adopted for the ratification of agreements
5	Approval of the bylaws on the operation of the unique desk	Ministry of Culture, CD	2021	Approved DCMs no.	1 DCM approved	1 DCM approved
6	Approval of the decision of the Council of Ministers on the right to remuneration for the reproduction of copyright works for private or other personal use	Ministry of Culture, CD	2021	DCM no.	1 DCM approved	1 DCM approved
7	Approval of the methodology and amount of remuneration fees for works protected by copyright in the system of collective administration	Ministry of Culture, CD	2021	Drafted document number	Document approved by decision of the Copyright Council	Document approved by decision of the Copyright Council

8	Approval of legal amendments regarding the market surveillance procedures for ex-officio inspections, inspections for online trading, blocking and destruction procedures for destruction of pirated and counterfeit goods	SIMS	2021-2025	Law no. approved	1 law adopted or amendment of law 9947 "On Industrial Property"	1 law adopted or amendment of law 9947 "On Industrial Property"
9	Drafting manuals for standardized procedures and processes for the State Market Surveillance Inspectorate.	SIMS	2021	Approved document	1 Approved document	1 Approved document
II. Development and strengthening of institutions involved in the implementation of IP rights						
9	Training of new staff recruited by DoPA for all institutions involved in this strategy	GDIP, CD, SIMS, GDC, SPD	2021-2025	Number of employees	50%	100%

10	Number of trainings of GDIP staff, SIMS, CD, SPD GDC within the country	GDIP, CD, SPD, GDC	2021-2025	Number of trainings conducted	24 trainings	30 trainings
11	Number of meetings between institutions	GDIP, CD, SPD, GDC, SIMS	2021-2025	Number of meetings	22 meetings	22 meetings
12	Increasing the quality of administrative services.	GDIP, CD	2021	Improvement showed by% more than the base year	50%	100%
13	Number of trainings of GDIP staff, SIMS, CD, SPD, GDC, abroad	GDIP, CD, SPD, GDC, SIMS	2021-2025	Number of staff trainings	50% more than the base year	100%
14	Increasing the number of investigations;	SPD; GDC Prosecutor office	2021-2025	Number of investigations showed in%	10% more investigations	10% more investigations
15	Creating a database for works without author	Ministry of Culture, CD	2022	Number of programs		
16	Creating an electronic copyright database	Ministry of Culture, CD	2022	Number of programs		

III. Strengthening cooperation and coordination between institutions, both at the national level and at the regional level or beyond, in order to improve the work in defense of intellectual property rights						
22	Number of meetings on monitoring the Strategy 2021-2025	MFE, GDIP, SIMS, Ministry of Culture, CD, SPD, GDC, School of Magistrates, MARS, QAAPE etc.	2021	Number of working group meetings	Two meetings organized per year based on this document, as This group reports twice a year	Two meetings organized per year based on this document, as This group reports twice a year
23	Number of trainings organized between institutions	MFE, GDIP, SIMS, Ministry of Culture, CD, SPD, GDC	2022	Number of trainings	18 organized trainings	30 organized trainings
24	Number of activities organized by GDIP, SIMS and CD with universities and scientific and development organizations	GDIP, SIMS Ministry of Culture, CD	2021	Number of activities	20 organized activities	30 organized activities
25	Number of joint operations such as GDC, DPT, Market Inspectorate	GDC, DPT, SIMS	2021	Number of operations	3 joint operations	5 joint operations
26	Number of cooperative activities between CD and counterpart regional offices in the field of copyright	Ministry of Culture, CD	2021	Number of activities	13 organized regional activities	23 organized regional activities

27	Establishment of an inter-institutional group for monitoring the copyright respect by the Audiovisual media service provider (OSHMA).	Ministry of Culture, Copyright Directorate, CD	2021	Working group number	an established working group	an established working group
28	Number of trainings of CAA staff on collective management issues	Ministry of Culture, CD	2022	Number of training activities	3 organized training activities	5 organized training activities
29	Number of trainings for judges by SM	SM	2022	Number of training activities	5 organized training activities	9 organized training activities
30	Number of textbooks and books dealing with IP issues	MOESY, IZHA, GDIP, CD	2022	Number of texts	2 textbooks dealing with IP issues.	2 textbooks dealing with IP issues.
IV. Raising public awareness in Albania regarding IP rights						
31	% of Lower and Upper Secondary school teachers' trainings	MOESY, GDIP, CD	2021	% of trained teachers who teach IP,	50% trained teachers for IP course	100% trained teachers for IP course
32	Number of activities to identify businesses with innovative potential for patents and designs	GDIP	2022	Number of meetings with businesses	25 more meetings, with businesses	45 more meetings, with businesses
33	Number of information centers to be set up in universities in Gjirokastra and Elbasan	GDIP, Universities	2022	Number of centers	2 centers created	2 centers created
34	Number of specific trainings for	GDIP, Universities	2021	Number of trainings	12 training activities	30 training activities

	information center staff on system use.					
35	Number of activities for identification of potential products and identification of areas	GDIP, MTM. MBZHR	2022	Number of activities	9 activities in different areas of Albania	17 activities in different areas of Albania
36	Number of activities to identify businesses with potential for service brands	GDIP	2022	Number of activities	10 activities in different areas of Albania	20 activities in different areas of Albania
37	Number of specific trainings of these businesses	GDIP, MTM- Ministry of Tourism and Environment	2022	Number of trainings	20 training activities with identified businesses	40 training activities with identified businesses
38	Number of promotional activities in the form of competitions for knowledge on IP	GDIP, CD	2021	Number of activities	3 organized competitions	5 organized competitions
39	Number of roundtables with the public as well as informative meetings with various categories of rights users regarding copyright issues in the Republic of Albania.	GDIP, CD, SIMS	2021-2025	Number of activities	20 organized round tables	36 organized round tables
40	Number of conferences on IP	GDIP, CD	2022	Number of conferences	3 conferences organized	5 conferences organized

41	Number of collaborations with Chambers of Commerce and Union of the Chambers	GDIP, CD, Chambers of Commerce, Ministry of Tourism	2022	Number of joint meetings	24 joint meetings organized	40 joint meetings organized
42	Number of teachers trained by GDIP and CD, SIMS	GDIP, CD, SIMS, QAAPE	2022	Number of trainings	5 district trainings for teachers	10 district trainings for teachers.
43	Number of modules prepared regarding the Training Center	GDIP	2022	Number of modules	5 modules in the field of IP	10 modules in the field of IP .
iv. Identification of geographical indications						
44	Number of manuals designed for GI and EO	GDIP, MBZHR-MARD Ministry of Agriculture and Rural Development	2023	Number of manuals	1 manual	2 manuals
45	Number of meetings with manufacturing associations	GDIP, MBZHR-MARD Ministry of Agriculture and Rural Development	2022	Number of meetings	10 meetings	25 meetings
46	Number of staff trained in the field of Industrial Property / GI and EO	AKU-NFA, MBZHR, GDIP	2021	Calculated in percentage	50% of the staff stafit	100% of the staff

ANNEX

ACTION PLAN OF THE NATIONAL INTELLECTUAL PROPERTY STRATEGY

ACTION PLAN IN IMPLEMENTATION OF THE NATIONAL INTELLECTUAL PROPERTY STRATEGY (2021-2025)						
TOTAL COST (000 / ALL): 599,957						
Strategic goals						
I. Improving the legal framework						
TOTAL COST OF OBJECTIVE I (000 / ALL): 11,800						
No	Objectives	Products	Institution in charge	Deadline for implementation	Cost (in thousand ALL)	Source of cost recovery
1	Improving the legal framework of industrial property and copyright.	i. Legal reform in the field of industrial property and the adoption of special organic laws for each object of industrial property (patents and use models, industrial designs, trademarks, GI and EO)	GDIP	2022	6.000	Budget of GDIP/ALSIP/WIPO
		ii. Drafting bylaws in implementation of adopted laws in the field of industrial property.	GDIP	2022	5.800	Budget of GDIP/ALSIP/WIPO

		iii. Approval of amendments and additions to law no. 35/2016 "On copyright and other related rights"	MINISTRY OF CULTURE, CD	2021-2025	500	State budget
		iv. Approval of the bylaws on the operation of the unique desk	MINISTRY OF CULTURE, CD	2021-2025	30	State budget
		v. Approval of the decision of the Council of Ministers on the right to remuneration for the reproduction of copyright works for private or other personal use	MINISTRY OF CULTURE, CD	2021-2025	100	State budget
		vi. Approval of methodology and amount of remuneration fees for works protected by copyright in the system of collective administration	MINISTRY OF CULTURE, CD KKDA	2021-2025	500	State budget
2	Ratification of other agreements in the field of Intellectual Property.	i. Adherence by Law of the Republic of Albania to the Singapore Treaty of Trademark Law	GDIP	2023	420	Budget of GDIP
		Nairobi Treaty	GDIP	2023	420	Budget of GDIP

3	Improving the legal grounds of SIMS	i. Necessary legal changes regarding the market surveillance procedures for ex-officio inspections, inspections for online trade, procedures for blocking and destruction of pirated and counterfeit goods, inter-institutional coordination and the role of the SIMS, methodology for calculating fees of administrative measures.	SIMS	2021	684	State budget, ALSIP Project, Twinning Project
		ii. Drafting manuals for standardized procedures and processes for the State Market Surveillance Inspectorate (SIMS)	SIMS	2021		State budget / ALSIP Project, Twinning Project
4	Setting up the platform for copyright.	i. Increase transparency and facilitate verification by exposing the online copyright database	National Agency for Information Society/AKS HI, MINISTRY OF CULTURE, CD	2021-2025	160	State budget

		ii. Facilitate the procedures for registration of copyright in order for the authors of works to complete the registration of their works online.	National Agency for Information Society/AKS HI, MINISTRY OF CULTURE, CD	2021-2025		State budget
		iii. Increase the incentive to register offenses by facilitating procedures and transparency	National Agency for Information Society/AKS HI, MINISTRY OF CULTURE, CD	2021-2025		State budget
		iv. Increase the performance of the Copyright Directorate by automating and computerizing work processes.	National Agency for Information Society/AKS HI, MINISTRY OF CULTURE, CD	2021-2025		State budget
		v. Increase the performance of the Copyright Directorate by automating and computerizing work processes.	National Agency for Information Society/AKS HI, MINISTRY OF CULTURE, CD	2021-2025		State budget
		vi. Creating an electronic copyright database	National Agency for Information Society/AKS HI, MINISTRY OF CULTURE, CD	2021-2025		State budget

		vii. Creating a database for works without author	National Agency for Information Society/AKS HI, MINISTRY OF CULTURE, CD	2021-2025		State budget
		viii. Digitization of the existing archive (about 1000 files)	National Agency for Information Society/AKS HI, MINISTRY OF CULTURE, CD	2021-2025		State budget
		ix. Improving the official website of the CD	National Agency for Information Society/AKS HI, MINISTRY OF CULTURE, CD	2021-2025		State budget
5	Establishment and operation of the plagiarism system	i. Drafting and approval of the draft decision for the establishment of the anti-plagiarism system of doctorates (PhD).	MOESY	2023		State budget
6	Updating the legal grounds with bylaws such as instructions and manuals for customs officers.	I. Improving and amending existing manuals and instructions for customs officers;	GDC	2021-2025		State budget

II. Development and strengthening of institutions involved in the implementation of intellectual property rights.						
TOTAL COST OF OBJECTIVE II (000 / ALL): 163.056						
No	Objectives	Products	Institution in charge	Deadline for implementation	Cost (in thousand ALL)	Source of cost recovery
6	Development and strengthening of institutions involved in the implementation of Intellectual Property rights.	I. Further development and improvement of the administrative capacities of the GDIP and the Copyright Directorate in terms of staffing and training, particularly in the areas of patents, utility models, industrial designs and copyrights;	GDIP	2021	8.500	Budget of GDIP / ALSIP PROJECT / Twinning Project
		ii. Continuous improvement of the activities of the IP Training Center, currently located within the structure of the GDIP;	GDIP	2021-2023	5.600	Budget of GDIP / ALSIP PROJECT

		iii. expanding cooperation between GDIP and the Directorate of Copyright in terms of information exchange, joint training activities for third parties;.	GDIP /CD	2021	6.400	State Budget / GDIP Budget
		iv. Ongoing training of CD, GDIP staff provided by foreign expertise on the latest developments in the field of intellectual property, and training supported by EU, WIPO, EPO, IPRO in order to increase the professionalism of employees involved in the IfP system .	GDIP /CD, SIMS	2021-2025	6.900 (CD)	GDIP Budget / State Budget / International organizations in the field of IP/ EC / WIPO, EPO, IPRO
		v. Participation in international conferences, trainings and workshops	GDIP /CD	2021-2025	12.400	State budget / Budget of GDIP / EC / WIPO, EPO, IPRO

		vi. Improving the organizational and functional structure of the Institutions involved in the system, facilitating procedures, ways of recruiting and training staff.	CD, GDIP GDC, SPD, SIMS	2021-2025	23.280	State Budget / GDIP Budget / Donors
		vii. Organizing several days of training for economic and financial crime investigation specialists at the Security Academy in cooperation with GDIP, GDC, CD, Prosecution Office and AKU.	CD, GDIP, GDC, SPD, NFA	2021-2025	950	State Budget / GDIP Budget
		ix. Increasing the level of quality of administrative services;	CD	2021-2025		State Budget / Budget of GDIP
7	Increasing the level of quality of services of GDIP and the	i. Drafting manuals for registration of industrial designs, GI / DO and registration of additional protection certificates, manuals for other industrial property objects and continuous improvement of existing manuals	GDIP	2022	7.050	GDIP Budget / Donors

	Directorate of Copyright..	ii. Development of capacities and equipment to implement a modern ICT system within GDIP; ensure full compliance of the national ICT system with that of WIPO, EPO and EUIPO	GDIP	2022- 2025	9.000	Donors/GDIP Budget
		iii. Improving the official websites of GDIP and CD	GDIP, CD	2022	2.880	State budget
		iv. Industrial property rights registers must be constantly available on-line and constantly updated in real time	GDIP	2022	2.880	GDIP budget

		v. Modernization of the system of voluntary registration of copyright works; make the register available to the public (it must be electronic, transparent and accessible in real time); improve on-line registration and electronic registration administration; consider the effects of registering copyright legal transactions	MINISTRY OF CULTURE, CD National Agency for Information Society/AKSHI,	2021		State Budget
8	Construction of a proper administrative infrastructure within the implementation institutions	i. More professional training in the field of IP is required;	SPD,GDC, SIMS,AKSHI , AMA, Prosecution Office	2021-2025		State Budget / Donors / International Organizations
		ii. improving cooperation and coordination with other enforcement institutions and rights holders and their representatives	SPD, Prosecution Office	2021-2025		State budget
		iii. improving the structure, availability and systematization of statistical data and data transparency	SPD,GDC, SIMS,AKSHI , AMA, Prosecution Office	2021-2025		State budget, Donors

		iv. improving cooperation with international enforcement institutions	SPD, GDC, SIMS, Prosecution Office	2021		International Organizations / State Budget
		v. Improving administrative capacity in terms of logistics and staff (more trained officials); Strengthening the administrative capacity of the GDC and customs branches	GDC	2021	400 000 (GDC)	State budget
		vi. approximation of laws and bylaws with regard to customs with those of the European Union.	GDC	2022		
		vii. Establishment of an electronic database on issues addressed, inspections and administrative measures related to IP, statistics and risk analysis	SIMS	2021-2025	2 500 000	State Budget / Donors
		ix. improve the monitoring system, which may also include monitoring copyright infringements.	AMA- Audiovisual Media Authority	2022		State Budget

		x. Signing of cooperation agreements with domestic and foreign institutions (5 agreements)	SIMS	2021-2025		State Budget
		xi. Improving the risk management system for the effective protection of intellectual property rights	GDC	2022	100 000	State Budget
9	Increase the number of investigations into violations of Intellectual Property rights for the State Police.	i. Increase by 5% per year of evidence of criminal offenses in violation of IP rights.	SPD	2021		State Budget
		ii. 5% increase in annual activity in criminal prosecution against intellectual property	Prosecution Office	2022		
		iii. 5% increase in annual customs activity in detecting illegal goods infringing intellectual property rights and initiating appropriate procedures	GDC	2021-2025		

		iv. Relevant statistics should be more visible to the stakeholders involved and the general public through presentations through the websites of the relevant institutions.	GDC, SPD, SIMS, Prosecution Office	2021-2025		
10	Improving the management system and processing of information on intellectual property rights in the GDC.	i. Installation of the full version of INES + software which will serve as a database and in processing requests for customs action in electronic format.	GDC	2022	500.000	State Budget
		ii. digitalization of all customs processes and digital collection and presentation of statistical data; digital document management systems need to be introduced/installed	GDC	2023		State Budget / Donors

11	Improving the library of the School of Magistrates and the curriculum for the training of judges	i. Enriching the library with materials, especially in Albanian Language, but also in other languages	SM	2021-2025		Donors
		ii. increase the number of trainings available to judges in the field of intellectual property and specialization of judges on intellectual property issues	SM	2021-2025	3,000	State Budget / Donors WIPO
		iii. expanding the cooperation between the School of Magistrates, GDIP, SIMS and the Directorate of Copyright;	SM GDIP, CD, SIMS	2021-2025	10.400	State Budget / Donors
		iv. Improving (curriculum) intellectual property curricula, intellectual property curricula and programs	SM	2022		WIPO, State Budget
		v. translation into Albanian Language of the most important cases of the Court of Justice of the European Union;	SM	2022		State Budget / Donors

		vi. Intensification of cooperation with libraries of other European magistrate schools and other legal institutions; providing access to on-line databases and WIPO, EUIPO, EPO libraries	SM	2022		
		vii. selection of the most important decisions of the Albanian judicial practice, to make them available in the WIPO-Lex Judgment database, in implementation of a memorandum of cooperation concluded between SM, GDIP and WIPO	SM, GDIP	2022-2025	2.950	WIPO / State budget
12	Supervision and monitoring of Collective Administration Agencies by	i. Encourage the establishment of collective administration agencies for copyright and related rights and for branches of art which are not covered, e.g. Photography, etc.	CD, CAA	2023	350	State budget

	responsible institutions.	ii. Improving the functioning of the unique desk in terms of collection and distribution against CAA	CD	2021	30	State budget
		iii. Increase cooperation between collective management agencies	CD		50	State budget
		iv. Periodic monitoring of the activity of Collective Administration Agencies of copyright and related rights.	CD	2022	50	State budget
13	Improving the ICT infrastructure and modernizing the GDIP services and improving the registration procedures of IP facilities.	i. Development of capacities and equipment in order to implement a modern ICT system, as a key factor in achieving its strategic objectives. Ensuring full compatibility of the national ICT system with that of the WIPO, EPO and EUIPO as a necessity for GDIP to have independent ICT	GDIP	2022	550	State Budget / Donors

		ii. Online application for all services provided by GDIP and integration of IPMS system in the network interaction network of state databases, 100% implementation of every document deposited in GDIP in EDMS system by turning office procedures into e-dossie..	GDIP	2022	3.880	WIPO
14	Establishment of technology transfer centers	i. Establishment of project offices in universities where a proper staff is trained for technology transfer services;	MOESY, UNIVERSITY, GDIP	2021-2025	60,000	State Budget / GDIP Budget / Donors
		ii. Establishment of technology transfer offices in universities (Polytechnic University, University of Korça) has remained as a challenge from the previous strategic period;	MOESY, UNIVERSITY, GDIP	2021-2025	8.500	State Budget / GDIP Budget / Donors / ALSIP Project
		iii. Establishment of intellectual property policies in universities;	GDIP	2021-2025	10.546	State Budget / GDIP Budget / Donors

		iv. Further development of information and science centers in universities (by GDIP).	UNIVERSITIES, GDIP	2021-2025	400	GDIP Budget / Donors
		v. Drafting a legal agreement model for scientific activities and development which clearly defines the rights and obligations of all actors in cooperation (university with scientific and development organizations with individuals).	UNIVERSITIES, GDIP / MOESY	2023	15.000	State Budget
15	Building the administrative capacity of the Chambers of Commerce and Industry and the Chamber of Crafts	i. Train staff or Chambers to be able to further disseminate intellectual property information, provide support to their members on intellectual property rights, registration, commercialization and protection.	GDIP, CD, SIMS	2021-2025	400	State budget

		ii. Close cooperation with the Chambers of Commerce in the Republic of Albania for the organization of various information sessions for the business category.	Ministry of Environment and Tourism GDIP, CD, SIMS	2021-2025	400	State Budget / Donors
16	Establishment of the House of Representatives in the field of industrial property	i. Establishment of an authorized House of Representatives in an organized structure	Authorized Representatives of Industrial Property (PA)	2023	1 800	Authorized Representatives
III. Strengthening cooperation and coordination between institutions, both at the national level and at the regional level or beyond, in order to improve the work in defense of intellectual property rights.						
TOTAL COST OF OBJECTIVE III (000 / ALL): 48,696						
No	Objectives	Products	Institution in charge	Deadline for implementation	Cost (in thousand ALL)	Source of cost recovery

17	Strengthening cooperation and coordination between institutions at national, regional and international level.	i. Transparent and efficient cooperation between competent institutions and organizations included in the system, cooperation established on the basis of agreements and approved documents.	GDIP, CD, SPD, GDC, SIMS, SHM	2021-2025	2.900	State budget
		ii. Continuous training of the staff of the institutions involved in the field of Intellectual Property as well as for the Justice system, increase of the cooperation with the School of Magistrates.	GDIP, CD, SPD, GDC, SIMS, SHM, PROSECUTION OFFICE	2021-2025	39.000	State Budget / GDIP Budget / Donors
		iii.. Organizing joint national operations with SPD, GDC, DPT, NFA, Market Inspectorate.	GDC, DPT, NFA- National Food Authority	2021-2025	4,125	State Budget

		iv. Organizing joint operations with law enforcement structures at national level (State Police, Copyright Directorate, SIMS and / or internal market control structures).	SPD, GDC, CD, SIMS	2021-2025	3,725	State Budget
		v. Organizing and managing operations for the protection of intellectual property rights involving Southeast European Law Enforcement Center (SELEC) member countries	SPD, GDC	2021-2025	3,725	State Budget
		vi. Organizing and managing operations by Interpol, the World Customs Organization and / or by the Customs Services Homolog.	SPD, GDC	2021-2025	3,725	State Budget

		vii. Strengthening cooperation with homologous regional offices in the field of copyright as well as organizing joint activities in order to promote copyright.	CD, AMA-Audiovisual Media Authority	2021-2025	1.000	State Budget / Donors
		viii. Cooperation of GDIP with the Prosecution for information in cases of violation of the rights of the owners of IP objects.	GDIP, PROSECUTION OFFICE	2021-2025	400	State Budget
18	Signing memorandum of cooperation and establishing an inter-institutional group to monitor respect for copyright	i. Establish a mechanism to ensure transparent and efficient cooperation with the CD (Memorandum of Cooperation).	CD	2021-2025	2.000	State Budget
		ii. Signing Memoranda of Understanding with Homolog Regional Offices of Copyright..	CD	2021-2025	196	State Budget

		iii. Establishment of an inter-institutional group for monitoring the copyright respect by the OSHMA-Audiovisual media service provider.	AMA-Audiovisual Media Authority, CD,	2021	1,000	State Budget
		iv. Establishment of joint work plans with the State Police, taxes and AMA for monitoring and respect of copyright.	CD, AMA-Audiovisual Media Authority, SPD, DPT	2021-2025	50	State Budget
19	Improving and strengthening cooperation with CAAs (Collective Administrations on Agencies);	i. Ongoing training of CAA staff on collective management issues;	CD, CAA	2021	1,680	WIPO/EC
		ii. Providing foreign expertise to EU experts for CAA;	CD, CAA	2022	1,680	WIPO/EC
		iii. Continuous monitoring by CD of CAA in the exercise of competencies recognized by law.	CD	2021-2025		State Budget

		iv. CD cooperation with AMA	AMA- Audiovisual Media Authority, CD,	2021	420	State Budget
		v. Increasing cooperation between CAAs	CD	2021	1600	State Budget
		vi. Increase collections for authors.	SUADA/CD	2021-2025		
20	Continuous strengthening and training of the judicial system	i. Increase the number of trainings for judges (3-4 trainings per year) engaged in the administrative court, and in particular with those who will deal with IP rights issues.	SM, GDIP, CD, SIMS	2021-2025	700	State Budget / Budget of GDIP/ WIPO / EC / EPO / EUIPO
		ii. Cooperation of the School of Magistrates with GDIP, SIMS and CD, for information on IP issues.	SM, GDIP, SIMS, CD	2021-2025	1.950	State Budget / GDIP Budget / Donors

		iii. Improving the curricula, programs and curricula in the Initial Training program of the School of Magistrates, reflecting the changes in legislation and national and international practices in the field of industrial property.	SM	2021-2023	240	State Budget
21	Preventing and stopping violations of intellectual property rights.	i. Risk assessment for products or services (performing relevant analyzes). Taking administrative measures against violators of the law.	SIMS	2021-2025	19,656	State Budget

22	IP Strategy Monitoring Meetings (2021-2025)	i. Periodic meetings (twice a year) between institutions defined in this Strategy, where each shall report on the implementation of its tasks and be held accountable in cases of non-compliance with the activities set out in this document;	GDIP, CD, GDC, SIMS SPD,NFA, Magistrates school; MOESY;	2021-2025	2.000	State Budget / GDPI Budget
IV. Raising public awareness in Albania regarding intellectual property rights.						
TOTAL COST OF OBJECTIVE IV (000 / ALL): 329,105						
No	Objectives	Products	Institution in charge	Deadline for implementation	Cost (in thousand ALL)	Source of cost recovery
23	Implementation of a project in order to create a stimulating environment for the increase of applications	i. Identification of businesses with potential innovative as well as organization of seminars and training activities related to them.	GDIP	2022-2024	36.000	State Budget / GDIP Budget / Donors

	for industrial designs and patents for inventions.	ii. Establishment of other information centers in the universities of Gjirokastra and Elbasan, Shkodra, Korca; iii. Preparation and organization of specific trainings for the staff of the information centers on the use of the system.				
24	Implementation of a project in order to conduct a territorial analysis to identify	i. Analysis and harmonization of the legal ground that ensures Market control and protection of Geographical Indications in Albania. ii. Study in different provinces and especially in rural areas of Albania to identify potential products to be protected as GI.	MINISTRY OF AGRICULTURE / GDIP GDIP	2021-2025	70.000	State Budget / GDIP Budget

	Albanian products with geographical characteristics regarding the area (potential to be registered as a geographical indication or designation of origin).	iii. Drafting the analysis and determining the criteria and characteristics of the potential products of each province, to be protected as GI.	GDIP			
		iv. Organizing promotional and training activities for the protection and registration of GI organized based on the districts: Gjirokastra, Tepelene, Elbasan, Vlora, Malësia e Madhe etc.	GDIP			
25	Implementation of a project in order to create a stimulating environment for the increase of applications for	i. Identify businesses with potential to register the services they offer, as a trademark. ii. Organizing seminars and training activities related to them	GDIP	2021-2025	60,000	State Budget / Budget of GDIP Donors

	registration of services as trademarks.	iii. Assistance in drafting the necessary documentation for trademark registration.				
26	Implementation of a project for the purpose of training trainers (Training of Trainers) throughout the Republic of Albania on intellectual property issues	i. Training of teachers base on a calendar that shall be designed in order to train them on the IP module	MARS- Ministry of Education, Sports and Youth, QAAPE- Quality Assurance Agency for Pre-University Education, GDIP, CD	2022	7.000	Donors / State Budget.
		ii. Preparation of modules and materials for training as well as making available to teachers	MARS- Ministry of Education, Sports and Youth, QAAPE- Quality Assurance Agency for Pre-University Education, GDIP, CD	2022	7.600	Donors / State Budget.

		Creation of the Official Website dedicated to teachers, students and parents, only in terms of intellectual property and that can be accessed by anyone across the country.	MARS- Ministry of Education, Sports and Youth, QAAPE- Quality Assurance Agency for Pre- University Education, GDIP, CD	2022	17.600	Donors / State Budget.
27	Raising public awareness and education in Albania, regarding intellectual property rights.	i. Encouraging creativity in the growing generations through various promotional activities in the form of competitions for young talents of different branches: art, literature, art, painting, interpretation and Industrial property rights (patents, trademarks, designs) in the framework of the World Intellectual Property Day, each year on April 26th.	GDIP, CD	2021-2025	17.000	State Budget / GDIP Budget / Donors

		i. Organizing roundtables with the public as well as informative meetings with different categories of rights users regarding IP issues.	GDIP, CD,GDC, SIMS	2021-2025	9.200	State Budget / GDPI Budget / Donors
		iii. Increasing the level of information of the public, society and community in the field of intellectual property through the organization of seminars, conferences and promotional activities. Raising awareness of business and the public about areas in the field of intellectual property rights.	GDIP, CD, SIMS,GDC	2021-2025	22.000	State Budget / GDIP Budget / Donors

		iv. Compilation of curricular materials for the investigation of Economic and Financial crime for students of the Faculty of Crime Investigation (6 <i>teaching hours for the investigation of criminal offenses of violation of IP rights</i>)	SPD, GDIP, CD,	2022	7.000	Donors
		v. Training of the citizenship subject teachers in upper secondary education and training of the citizenship teachers for grades 6-9 on Intellectual Property.	QAAPE- Quality Assurance Agency for Pre-University Education, GDIP, CD,	2021-2025	14.400	State Budget / GDIP Budget / Donors
28	Design of curricula, teaching materials and modules for students and teachers.	ii. Compilation of teaching materials on intellectual property for grades 6-9 of basic education and upper secondary education.	QAAPE, MINISTER OF EDUCATION	2021-2025	5,200	State Budget

		ii. Design of modules for teachers of citizenship subject for grades 6-9 and upper secondary education	QAAPE, MINISTER OF EDUCATION	2021-2025	300	State Budget
		iii. Curriculum design: Investigation of Economic and Financial Crime for students of the Faculty of Crime Scene Investigation (6 teaching hours for the investigation of criminal offenses of violation of IP rights).	SPD	2017-	205	State Budget
		iv. Training of the teachers of the citizenship subject in upper secondary education and training of the teachers of the citizenship subject for grades 6-9 on intellectual property.	QAAPE, GDIP, CD	2021-2025	22.000	State Budget / GDIP Budget / Donors

		v. Reforming the pre-university education curriculum into competency-based curricula.	MOESY, QAAPE, GDIP, CD	2023	75.000	State Budget / GDIP Budget / Donors
29	Business information and awareness on the value of IP (2021-2025)	i. Improving dialogue with business on the importance, value and ways of protecting their intellectual property; (Trainings, meetings)	GDIP, CD, GDC	2021-2025	13.600	State Budget / GDIP Budget / Donors
		ii. Design and implementation of projects with businesses raising their awareness on funding for research and development departments, and registration of IP facilities..	DPPM (GDIP)	2021-2025	8.000	GDIP Budget / Donors

		iii. Awareness campaign, in order to increase and strengthen the trust of business and citizens in the administration and change the image or civic perception of it.	DPPM (GDIP), CD, SPD, GDC,	2021-2025	5.000	State Budget / GDIP Budget / Donors
		iv. Close cooperation with the Chambers of Commerce in the Republic of Albania for the organization of various information sessions for the business category;	GDIP, CD, Ministry of Environment and Tourism	2021-2025	1.800	State Budget / GDIP Budget / Donors
30	Strengthening and modernization of the Training Center, as a structure dedicated to training in the field of IP	i. Drafting a long-term strategy by foreign experts for the functioning and regulation of how the Training Center will function;	GDIP	2021	5.400	Donors / GDIP Budget

		ii. Equipping with the necessary logistics which will be suitable for a dignified environment for providing training;	GDIP	2022	5.880	Donors / GDIP Budget
		iii. Preparation of modules (tailored made) based on the needs and interest groups in the field of intellectual property;	GDIP	2021-2022	5.840	Donors / GDIP Budget
		iv. Establishment of a library and various materials and books in the field of IP, within the premises of the Center	GDIP	2022	5.880	Donors / GDIP Budget
		v. Signing cooperation agreements with IP Academy at the international level	GDIP	2020	2.500	GDIP Budget / Donors
III. Identification of geographical indicators, as a very important object in the economic development of the country						
TOTAL COST OF OBJECTIVE V (000 / ALL):						

No	Objectives	Products	Institution in charge	Deadline for implementation	Cost (in thousand ALL)	Source of cost recovery
31	Legal framework regarding geographical indications and designations of origin	I. Designing a manual for applicants, which would simply explain the requirements and procedure for registering IG and EO-DO	GDIP, MBZHR- Ministry of Agriculture and Rural Development	2022	300	State Budget / ALSIP Project

		ii. drafting a manual for manufacturers and producer organizations implementing the scheme and administering GI that would explain the obligations that PGI and PDO users must meet - in particular control and certification -, their IP rights and ways to protect them, as well as promote and communicate good practices to get the best benefits of GI production and sales.	GDIP, MBZHR- Ministry of Agriculture and Rural Development	2022	2.600	State Budget / ALSIP Project
		iii. Drafting rules for "Control and Certification" and "Role and competencies of producer groups"	GDIP/ MBZHR- Ministry of Agriculture and Rural Development	2023	2.100	State Budget / ALSIP Project

32	Raising awareness of production associations regarding GI and EO-DO	i. identification of potential products with GI / EO-DO / TSG in three regions: Shkodra; Dibra; Vlora	MBZHR- Ministry of Agriculture and Rural Development	2022	2.000	State Budget / ALSIP Project
		ii. Providing assistance in creating the producer group + assistance to local producers for the certification process	MBZHR- Ministry of Agriculture and Rural Development	2022	3.000	State Budget / ALSIP Project
		iii. promotion of typical products / raising awareness of the Albanian market to choose typical products rather than imported ones	MBZHR- Ministry of Agriculture and Rural Development / GDIP	2022-2025	38.000	State Budget / ALSIP Project
		iv. <i>Prevention and suppression of violations of Intellectual Property rights as well as market surveillance regarding the commercial origin of food products</i>	NFA-National Food Authority			State Budget

33	Increasing the administrative capacity of institutions	<i>i. Qualification trainings for NFA staff</i>	NFA- National Food Authority / MBZHR- Ministry of Agriculture and Rural Development	2022		State Budget

Publikimi u mundësua nga projekti Shqiptaro-Zviceran për Pronësinë Intelektuale, një projekt i Sekretariatit Shtetëror Zviceran për Çështjet Ekonomike (SECO) i zbatuar nga Zyra Federale Zvicerane për Pronësinë Intelektuale.

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Sekretariati i Shtetit për Çështjet Ekonomike SECO

IGE | IPI